

Eduard Petiška

Svatební noci...
a jiné lásky

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Svatební noci...
a jiné lásky

Eduard Petiška

Znění tohoto textu vychází z díla [Svatební noci](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Education v Praze v roce 2013.

§

Text díla (Eduard Petiška: Svatební noci... a jiné lásky), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Verze 1.0 z 20. 12. 2024.

OBSAH

SVATEBNÍ NOCI.....	7
První svatební noc – Tajemství I	9
Druhá svatební noc – Přání.....	24
Třetí svatební noc – Tajemství II	34
Čtvrtá svatební noc – Samozřejmá	46
Pátá svatební noc – Psýché	63
Šestá svatební noc – Dřív než umřu	80
Sedmá svatební noc – Tvůrce.....	98
Osmá svatební noc – Šťěstí	117
Devátá svatební noc – Plán	127
Desátá svatební noc – Dopis	141
Jedenáctá svatební noc – Dutí lidé	157
Dvanáctá svatební noc – Zkouška	170
Třináctá svatební noc – Hodiny	182
Čtrnáctá svatební noc – Věrnost.....	199
Patnáctá svatební noc – Podzim.....	214
Šestnáctá svatební noc – Most	227
Sedmnáctá svatební noc – Filémón	239
Osmnáctá svatební noc – Mezi tebou a mnou	253
... A JINÉ LÁSKY	263
Idyla.....	265
Balada	281
Dotek.....	294
Anděl.....	306
Modrá růže.....	318
Sto perských koček.....	334

Aleně

SVATEBNÍ NOCI...

Srpnová noc je osamělá a volá po příbězích,
které by ji doprovázely na pouti k ránu,
i noc má ráda někoho po svém boku.
A kdyby to byl jen příběh.

Tenkrát jsme usedli
s přítelem na stráň za městem. Dnes už příboj domů
vyhladil trávu i zde. Bývalo vidět obzor,
měsíční svit na něj kanul jak šťáva z rozpůlené broskve.
Někdy obzor duněl a z čela noci vytryskla krev.
Tam umírali, ale my dva byli živí a nepřestávali hledat.
Hledal jsem tebe, má lásko, znal jsem tvou podobu dřív,
než jsem tě potkal.

„Vím, koho hledám,“ řekl jsem.
Přítel otáčel stéblo mezi zuby, ale odpověděl ihned
s lehkomyšlnou odvahou mládí:

„Koho hledáme? Sami sebe.“
„Někoho,“ řekl jsem, „abych se s ním stal člověkem.“

„A neúplní
odejdeme ze světa,“ odpověděl. Nevěřil, že může najít.
Mysleli jsme, že najít znamená objevit v husté trávě prsten.
Má lásko, dnes už víme, že najít znamená jenom
dát hledání jiný směr.
Dříve jsme hledali kolem sebe,
a nyní hlouběji v nás.

První svatební noc

Tajemství I

Byl to její nápad, strávit svatební noc na chatě. Nápad se mu nelíbí. Neměl rozumné důvody, proč nestrávit svatební noc na chatě, měl jen zvláštní nepříjemný pocit. Rozumové důvody byly naopak na straně nevěsty. Chata jeho rodičů byla prostorná, čekalo je tam soukromí chráněné lesem a řekou před světem příbuzných a známých. Na vlastní byt budou čekat nejméně dva roky. Byla tu sice místnost v bytě u rodičů, která se měla po dva roky stát jejich domovem. Ale kdykoliv do ní vkročili, aby si něco řekli mezi čtyřma očima, musili na sebe křičet, neboť místnost sousedila s jídelnou, kde se kolem svatebního stolu sborově zpívalo k tahací harmonice.

Konečně jeli, sami dva, v malém autě ženichova otce, v příliš malém autě pro ženichovy dlouhé nohy.

Nevěsta se bavila. Už od rána se bavila, jenže ráno byla i trochu rozčilená. Jak den postupoval, rozčilení klesalo a nakonec se jenom bavila. Ve městě se už svítilo, a když vyrazili z města, stála těsně nad obzorem malá žlutá kaluž světla. Rychle vysychala.

„Jedeš moc rychle,“ řekla nevěsta.

„Co tě vede,“ odpověděl a přidal.

Na chatu se jelo tři čtvrti hodiny. Doufal, že to stihne dříve.

„Proč nemluvíš?“ zeptala se ho.

„O čem?“

Stále se nemohl zbavit rozladění. Nápad s chatou určitě nebylo to pravé. Sledoval silnici s umíněností, s jakou splňují malé děti pokyny dospělých, v tajné naději, že se to dospělým nevyplatí.

Dala se do smíchu.

„Vypadáš někdy jako malý kluk.“

„No dobře,“ přikývl téměř výhrůžně.

Pohládila ho po vlasech. Byla by ráda hovořila. Něco vypila a svět se jí jevil srdečný a znamenitě snesitelný. I dva roky čekání na byt vypadaly dost k smíchu. Dokonce oko, které se jí spustilo na nových punčochách, ji pobavilo.

„Všechno bude dobrý,“ hladila ho po vlasech.

„No dobře,“ řekl a jeho hlas ztratil výhrůžnost. Svět pro něho nebyl zdaleka tak snesitelný jako pro ni. Odpíral si alkohol pro tuto večerní jízdu autem, a pak, alkohol mu vadil. Po několika skleničkách si vždycky uvědomil, že má žaludek. Mistr z dílny, kde pracoval, měl podobné potíže. Scházeli se spolu u oběda v závodní jídelně a sdělovali si zkušenosti. Mistr byl však o třicet let starší než Ota. Jeho potíže byly ovšem rozsáhlejší než Otovy, ale to byla sporná výhoda při jeho věku.

Ota řídil vůz a litoval, že nepil alkohol, a zároveň byl rád, že se nenapil.

„Nevím, co na chatě máš,“ bručel.

„Brouku,“ řekla rozzářeně.

Neviděl její rozzářením, díval se na silnici. Ucítil za uchem vlhký polibek. Trhl sebou. Nečekal polibek a vůz poskočil ve výmolu, kterému by se jinak vyhnul.

„Mám jen jednu duši,“ oznámila mu mile.

„No dobře,“ řekl rozmrzele. Když si tak vzpomněl na tlumič. Nedávno jej vyměňovali. A přitom znal cestu nazpaměť. Se všemi výmoly a dírami. Něco se tam najezdil o lichých sobotách. O sudých měl otec volno, o sudých víkendech sem jezdili rodiče. O lichých jezdil on. S děvčetem. Ne s tou, co jela nyní po jeho boku. S nějakým děvčetem.

Blížil se poslední úsek cesty. Silnice stoupala. Zařadil trojku a pak dvojku a pomalu zdolával kopec. U silnice stálo několik bříz, bílé kmeny svítily vstříc reflektorům, a jak se vůz sunul na temeno kopce, míjely břízy okénka auta velmi lenivě.

V těchto místech obvykle využil pomalé jízdy a líbal se s děvčetem po své pravici. Dneska neměl chuť. Dana byla jeho manželka a měli před sebou dlouhý společný život, kde, jak myslel, nebylo třeba pospíchat s líbáním. Někde hluboko v něm se ozvala lítost, nesmělá, a hanbila se za sebe.

Vyjel mlčky na temeno kopce. Dolů to šlo rychleji. Obezřele přibrzdňoval, sotva spatřil na silnici podezřelý stín vyhloubený jarním přívalem.

Dana si zpívala. Vadilo mu, že si zpívá, zatímco on objíždí výmoly.

„Aby sis nepřekousla jazyk,“ řekl zdvořile.

„To musíš, heleď se, takhle, víš, ne jazyk mezi zuby, takhle, víš?“ vysvětlovala vážně.

S tím jejím zpíváním. Někdy mu ani nepřišla na schůzku. Dala dohromady trio, ještě s dvěma děvčaty z kadeřnictví, kde pracovala, a chodily zpívat všude, kde o ně lidé stáli. On tedy o trio nestál. Ačkoliv neměl v zásadě nic proti zpěvu, u Dany míval dojem, že její zpívání vyjadřuje něco jiného, než co zpěv vyjadřovat má. Dovedla si vybrat chvíli, kdy její prozpěvování vyznělo jako posměch nebo neúčast s jeho starostmi. Zkrátka podivně. Její zpěv ho rušil. Skoro nikdy nesouhlasil s náladou, kterou právě měl.

Dana si vesele prozpěvovala, tentokrát beze slov, jen takové lalala, ale lalala nadmíru spokojené a blažené.

Tak jsem ženatý, řekl si a zkoumal, zda se v něm někde uvnitř něco nepříhodilo, co by mu oznámilo, že je skutečně ženatý Nena-cházel žádnou změnu, až na plachou lítost, kterou snadno potlačil.

Vjeli do údolí a ze silnice odbočovala tu a tam polní cesta k chatám nebo k prkenným restauracím, které se otvíraly jenom v letní sezóně. Jednou sjel v noci na polní cestu s děvčetem a bylo to moc hezké. Škoda, že musili už za půl hodiny vycouvat, protože je nasvěcoval nějaký chlápek v limuzíně. Chtěl projet do své chaty a bránili mu.

Několik vteřin byl Ota v pokušení sjet na polní cestu s Danou. Tentokrát by ho asi žádný muž v limuzíně nepřekvapil. Byl všední den a kromě toho začínala chatařská sezóna později. Dana by měla jistě radost. Milovala překvapení. Ale co, řekl si, teď už jsem ženatý, a padla na něho lhostejnost.

Dana si zpívala.

Čím víc se blížili chatě, tím víc rostlo Otovo rozladění. Nebylo to ono. Rozhodně to nebylo ono.

Vyjeli z údolí a pokračovali po silnici mezi lesem a řekou. Tady končily chaty. Za širokým pruhem lesa stála jen jediná. Chata jeho rodičů. Osamělá a jako omylem povolená mimo chatařskou oblast. Jelo se k ní kousek po lesní cestě mezi vysokými borovicemi. Stála téměř nad řekou.

Reflektory auta tápaly po kmenech borovic, přelétly zadní stěnu chaty s mohutným krbovým komínem a spočinuly na houštině s drobnými zelenými kapkami rašícího listí.

Ota vypnul motor a zhasl světla.

„No tak,“ vybídla ho.

Zaváhal a pak ji zběžně políbil.

„Tak vidíš,“ řekla.

V chatě byla zima. V krbu se jim zatápět nechtělo. Zapnuli elektrická kamínka a Dana se zula a natáhla nohy v punčochách k sálajícímu teplu. Seděla v ušáku, úces se jí na levé straně pocíchal a dva prameny plavých vlasů se jí třely lichotivě o polonahé

rameno. Její krátké společenské šaty se nehodily do sychravého prostředí, které jen zdráhavě přijímalo teplo.

„Nemáš tu něco k pití?“ byla její první slova, sotva se uvelebila ve starém ušáku.

Bylo tu něco k pití, v ledniče bylo jídlo, kromě krabice se zásobami, kterou si přivezli s sebou. Matka všechno připravila, když se dověděla, že sem po svatbě odjedou. Vedle čekal čistě povlečený rozkládací gauč. A ve váze na krbu je vítaly jedlové větvičky.

Přinesl láhev a vývrtku. Dana ho pozorovala. Napůl seděla, napůl ležela v ušáku, bez starostí o své vlasy, o své punčochy, růžová, spokojená. Na její neupravenosti bylo něco nového, vystavovala ji samozřejmě, sebestě, jako by objevila novou výhodu manželského stavu.

Napila se.

„Aaaa,“ zaspívala, „to je ostré.“

„Vodka.“ Maličko usrkl.

„Měli jsme si ťuknout.“

„Můžeme si přituknout.“

„Teď už to neplatí,“ řekla, „musí se napoprvé.“

Musí se moc věcí, táhlo mu hlavou, manželství je územím nutností. Doposud život skýtal možnosti a ode dneška, jak se mu zdálo, vyměnil možnosti za nezbytnosti.

Před Danou sedávaly v ušáku jiné dívky. Vybavovaly se mu bezděčně, kdykoliv na Danu pohlédl. Něčí hlava, něčí smích, něčí nohy. Dana neseseděla v křesle sama.

Napil se.

„Tak tohle je ta svatební noc,“ zašeptala Dana a mhouřila oči.

„Není ti zima?“ řekl, protože něco říci musil.

Místnost se pomalu ohřívala. Po třetí sklence se pustila Dana do dlouhého výkladu o svatebních hostech, o účesech žen, o šatech,

a snášela na hromadu nejrůznější klepy s rozkoší, kterou Ota nesdílel, ale která mu nebyla neznámá. Dívky, které seděly s Danou v ušáku, dovedly vykládat podobným způsobem a některé z nich měly možná lepší postřeh. Řeči těch ostatních přijímal shovívavě, přesvědčen, že je to daň, kterou platí za společně strávený večer. Ale Dana byla manželka.

„Nech toho,“ promluvil nečekaně.

Vylekala se.

„Co je ti?“

Zahanbeně hledal, kudy uniknout:

„Pojď, zhasneme. Sázím se, že je hezky vidět řeka.“

Ten starý trik s řekou chceš vyzkoušet i na své ženě? vzpíral se v něm nějaký lepší hlas. Ale lepší hlasy jsou na obtíž.

„Beru,“ svezla se z křesla a vjela do střevíčků.

Potmě pátrali po řece za oknem. Měsíc nesvítíl a řeka se jim předvedla jako matná protáhlá skvrna jen o málo světlejší než tma louky a lesa. Nebylo na tom nic zvláštního.

Když se líbali, uvědomil si, že Danu zítra neodveze do města, jako odvážel jiná děvčata, že tu prožijí spolu několik dní a potom že by měli spolu prožít celý život. A vzpomněl si, jak mu Danu kamarádi v dílně záviděli. To ho utěšilo.

Večer nerozsvítili.

Probudil se ve čtyři. Za okny nebylo vidět vůbec nic. Mlha se smísila s nocí. Vstal a zapnul elektrická kamínka, která před usnutím vypnul. Naslouchal lupání rozehřívajících se kamínek a tichému oddechování své ženy. Bylo mu, jako by v místnosti oddechoval ještě někdo. S jinými děvčaty se mu to nestávalo. Přišly a odešly. Ale Dana byla mimo řadu. Přišla a neodjela. Leží vedle něho.

Bylo to trapné, ale nemohl se zbavit dojmu, že v místnosti je kromě Dany ještě nějaká jiná dívka. Nepokojně se vzdával spán-

ku, a jak ho spánek přemáhal, proměňovala se Dana po jeho boku v někoho zcela jiného. Těšilo ho to i zarmucovalo a po krátkém soužení usnul a spal až do bílého dne.

Dana ještě spala. Venku svítilo slunce. Po mlze zbyly ve stínu ostrovy jinovatky a nějaký pták se houpal na vrbovém prutu nahoru dolů, nahoru dolů.

V slunci vypadalo všechno daleko příznivější než večer nebo v noci. Obrátil se na bok a díval se na spící Danu. Ležela na břiše s rukama podle těla, příkrývkou shrnutou, a jak dýchala, zvedala se jí pravidelně ramena. Pravidelnost jejího dechu dodávala sluněmu ránu další rys pohody. Pravidelnost je útěšná, svědčí o řádu věcí a lidí, o klidu, v kterém se zabydlil rád a pořádek.

Pohlédl z okna. Pták se houpal na vrbovém prutu nahoru dolů, nahoru dolů. Elektrická kamínka sálala. Všechny dívky odjely do města a zbyl tu se svou ženou. Dostal chuť pochlubil se s ní, vyjet s ní do lákavého modrého a stříbrného rána, oslavit toto ráno nějakým neobyčejným způsobem. Díval se na ni, vymýšlel plány a zavrhoval a zase vymýšlel. Času měl dost, Dana se neprobouzela. Nechal ji spát a připadal si dobrý, že jí ponechává svobodu, kterou zaručuje spánek, přemítal, o čem se jí asi zdá. Musí mu povědět, o čem se jí zdálo. O čem se může zdát člověku, který spí na břiše? Pohlížel na ni s něhou, s jakou se dívá majetník na to, co mu patří. Dotkl se jejích vlasů, oddělil jeden plavý pramen a ovíjel si jej kolem prstu. Kadeř se leskla v slunečních paprscích a hebce přilnula k ukazováčku. Vtom se pohnula a Ota ji bezděčně zatahal za vlasy.

Probudila se, převrátila se na záda a začala se protahovat.

„Dobřejtro,“ pozdravil ji.

„Ještě spím,“ řekla.

„To bych ti už neradil.“

„Spím a spím a spím.“

„Mám tajný plán.“

Přitáhla ho k sobě.

Když potom jeli spolu v otcově malém autě pod vysokým rozsvíceným nebem, byl svět ještě hezčí než ráno.

Pohvizdoval si a Dana se také pokoušela o hvízdání a nedařilo se jí to.

„Myslím, že si přece jenom zvyknu,“ prohlásil.

„Na co?“

„Že jsem manžel. Víš, člověk má takový pocit... pocit...“

„Jsi docela dobrý manžel,“ řekla uznale.

„Děkuju.“

„Ne že bys nepotřeboval nějaké opravy,“ mhouřila zase oči.

„No dobře,“ odpověděl pobaveně.

„Ještě mi nepovíš, kam mě vezeš?“

„Nevím,“ řekl. Samozřejmě že věděl. Vymyslel všechno hned po ránu, dokud ještě spala.

„Není to od tebe vůbec hezké, že mě voziš bez snídaně po lesích,“ zavzdychala.

„Řekni si, že je to dieta.“

„Copak jsem tlustá?“ hladila si ploché břicho. „Jsem snad tlustá?“

Pohvizdoval si.

Za zatáčkou silnice se ukázalo jezero. Z rozlehlé hladiny šlehaly bílé plameny a neúnavní rackové se vrhali do toho požáru a opět z něj vyletovali. Potom se vynořila červená střecha hotelu. Na jaře byla zřetelnější než v létě, kdy ji zakrývaly koruny velkolistých kaštanů.

Dana pochopila, a proto se zeptala:

„Kam mě to vezeš?“

„Slavný den chce slavnou snídani.“

„To nemyslíš vážně. Že ne?“

„Odkdy jsi tak skromná?“

Měl vzácný dar vysvětlovat si věci naprosto jinak, než byly.

Zmlkla. Nedalo se nic povídat. A hotel se k ní blížil jako nepřítel, který ukrývá zbraň zákeřně za zády.

Ota vykroužil z přemíry dobré nálady pneumatikami vozu do písku parkoviště nádhernou výbojnou křivku. Vyskočil z vozu a otevřel jí dvířka. Nemíval ve zvyku otvírat dívkám dvířka auta, ale Dana nebyla jeho dívka a toto ráno bylo slavné. Usmála se na něho, jako by ji právě okřikl.

„Pojeď dál,“ řekla a zůstala sedět.

„Kam?“

„Někam jinam.“

„Proč?“

„Nemám to tu ráda.“

„Ty jsi tu už byla?“

„Ale ne.“

„Ale ano. Řekla jsi, že to tu nemáš ráda.“

Vystoupila zcela proti jeho očekávání, a dokonce ho předběhla cestou k terase.

Na terase se v létě tančilo. Nyní tančilo na dlaždicích slunce od zábradlí až ke sklápěcím židlím a stolkům složeným pod převislou střechou. Ve vzduchu byla voda, hlína a horký dým ohně z vlhkého roští. Byl by se rád na terase zastavil a ohlédl na jezero, ale Dana už otvírala do restaurace. Podařilo se mu zachytit dveře, než je samočinný vraceč uzavřel. Dana už odsouvala židli od stolu.

Ota by byl vybral stůl vzadu v sále. Místa vzadu poskytovala široký pohled na celé jezero. Od stolu, u kterého Dana usedla, bylo vidět jen cíp hladiny. Ale vzadu seděli u dvou stolů nějakí hosté a tady vpředu bylo prázdko. Posadil se ke stolu naproti Daně.

„Podívej se,“ řekl, „odvezl jsem tě sem na slavnostní snídani. Jestli se chceš takhle koukat, budu mít dojem, že jsme na pohřbu.“

Mlčela.

„Nechceš mi něco povědět?“ naléhal.

Ne, nechtěla mu nic povědět. Odvracela hlavu k oknu. Nepohlížela si krajinu. V úhlu, v jakém se na okno dívala, zrcadlila se ve skle hloubka sálu. Teprve když rozeznala v zrcadlení postavu blížícího se číšníka, pootočila se na okamžik a nepozorovaně si oddechla. Že ji to nenapadlo. Po třech letech tu přece nebudou mít stejné číšníky. Tři roky jsou dlouhá doba. Malá věčnost.

Nechala objednávat Otu, na všechno kývala, ale byla nesvá, neboť uklidnění přišlo náhle, nedůvěřovala mu ještě, zkoumala, kde jsou trhliny, kudy by se na ni mohla vrhnout pohroma. Nečekala, že by jistota jejího manželství mohla být tak brzy ohrožena.

„Ty mě neposloucháš,“ řekl Ota.

„Promiň.“

„Ptal jsem se tě, kdy jsi tu byla naposled.“

„Naposled?“ získávala čas. „Naposled?“ Spatřila vrchního, i ten byl nový. Zaradovala se. „Jednou ti všechno povím,“ řekla.

„Kdy?“ Byl neúprosný.

„Jednou. Dneska to nemá cenu.“

„Proč to nemá dneska cenu?“

Povzdychla si. Nastavoval jí přes stolní desku podrážděný, dychtivý obličej. A teď už se ho nezbavím, zjišťovala s trpkostí, bude se vyptávat a nikdy nepřestane. Ani kdybych mu pověděla pravdu. Ani pak ne.

Stáhl se teprve, když dorazil číšník s tácem. Ale sotva číšník odešel, naklonil se přes stůl nad konvičky, talíře a misky a snažil se uzavřít jakési příměří:

„Nebudeme o tom hovořit, jsi pro? Jestli je to něco, zač se stydíš. Řekneš mi to večer, až bude tma.“

„Třeba,“ přisvědčila lehkomyšlně. Do večera bylo daleko, a kdo ví, co ji do večera napadne. Vždycky ji doposud něco napadlo, když potřebovala.

Jedli šunku, máslo, sýr a med a zapíjeli čajem. Kdykoliv o sebe zavádili očima, nacházela v jeho pohledu ušlechtilé potlačovanou výčitku.

„Nedívej se na mě tak, nebo budu křičet.“

Potrásl hlavou:

„Já se na tebe nějak dívám?“

Tři roky, opakovala si, to je malá věčnost. Jednou budou i to-muhle ránu tři roky. Kdybych věděla, že se sem vrátím za tři roky s manželem, byla bych si všechno rozmyslela. Většina událostí by probíhala jinak, kdyby si lidé uvědomili, že tomu, co dělají, budou jednou tři roky nebo bůhví kolik let. Z hlediska budoucnosti je leccos z toho, co dneska podnikám, vlastně omyl a chyba. Jenže před třemi lety jsem nemyslela na žádnou takovou budoucnost. To je zajímavé, jak v minulosti člověk málo myslí na dnešek.

„Jestli chceš,“ řekl, „můžeš mi vyklopit všechno už teď. Samozřejmě jenom pod tou podmínkou, že bys chtěla.“

Mazala si krajíček chleba máslem a medem. Ráno po tom večeru před třemi lety také seděla v tomhle sále a jedla med. Nebudu na to myslit, nutila se, budu myslit jenom na to, co se děje teď. Nikdo z těch lidí, kteří tu před třemi roky byli se mnou pod jednou střechou, nikdo z nich tu není. Nemá smysl myslit na minulost, když nebude zapotřebí bojovat proti svědkům. Ukousla z krajíčku a tuk a sladkost se jí v ústech spojily a přivolaly proti její vůli jiné tváře, než byla ta, která ji pozorovala přes talíř se zbytky šunky. Viděla kolem sebe jiné muže. Zavřela oči, a když je zas otevřela, viděla Otu. Přestal žvýkat.

„Bolí tě hlava?“

„Nebolí.“

„Vezmi si ještě med. Na ty bolesti.“

„Nic mě nebolí.“

Vzadu v sále se někdo zvedl a vykročil k jejich stolu. V chůzi kličkoval mezi stoly a narážel na židle, jeho pohyby a klikatá cesta se podobaly pohybům a nárazům kulečnickové koule, nežli zasáhne cíl. Dana nespouštěla z postavy přicházejícího muže oči. Blížil se, černý stín na pozadí velikého prozářeného okna. Ostré světlo za ním vzalo jeho obličej podobu. Přicházel záhadný, nepoznaný. Přicházel.

Cítla se ztracená v tom prostoru naplněném stoly a židlemi, mezi kterými se na ni hrnulo ještě nepoznané neštěstí náhle a nečekaně. Slyšela Otu, jak se jí ptá:

„Kam jdeš?“

A viděla sama sebe v zrcadle okenního skla, jak si sedá. Stejně bylo pozdě, muž byl nedaleko a její útěk by ji prozradil víc, než když bude sedět a všechno zapírat.

A pak vstoupil muž na koberec a slunce mu vrátilo podobu a Dana si nepamatovala, že by se kdy s ním potkala. Muž přešel kolem jejich stolu bez zájmu, zamyšlen a vyšel na terasu.

„Touhle snídaní jsme to moc neoslavili,“ řekl Ota.

„Co chceš, byla šunka a –“

Změřil si ji zpytavě.

Dvířka do auta jí otevřel zevnitř. Neobtěžoval se vycházet. Obloha svítila vzácnou jarní modří a jezero se také proměnilo v oblohu.

Nastartoval vůz a řekl:

„Opravdu nevím, co to dneska s tebou je. Takový krásný den –“

„Ale nic,“ dala se do smíchu. Smála se a trhala svou úzkost smíchem. Na malé kousíčky, na nejmenší kousíčky. Aby na nich nezbylo ani půl písmene, které by se dalo přečíst.

Sjeli na silnici a brzy se ponořili do lesního stínu.

„Ještě mi nechceš nic povědět?“ zeptal se Ota.

Potrásla hlavou.

„Co chceš celý den dělat?“ zeptala se Dana.

„Chtěl jsem... Jenže když nevím, na čem jsem.“

Přestala se ho ptát. Mlčeli a bylo jí, jako by jela s někým jiným. Domnívala se, že událost s těmi muži před třemi lety je mrtvá, ale nic z toho, co jsme prožili, nezemře, dokud žijeme. Znovu ji vzrušovalo, co si v restauraci připomněla. Bylo v tom něco zvráceného, jestliže na to myslela jako manželka.

Ota ucítil vlhký polibek za uchem.

„Už je ti líp?“ řekl.

„Nic mi nebylo, ale je mi líp.“

Zbytek dopoledne a celé odpoledne se povalovali na slunci v lehátkách a vraceli se do chaty, jen aby něco snědli. Poslouchali tranzistorové rádio, listovali v časopisech z loňského léta. Povíдали si o bezvýznamných věcech. Tak uplýval čas čekání, než nadejde večer.

Podářilo se jí vymyslet věrohodný příběh už odpoledne a nebylo jí po chuti čekat až do setmění.

„Když tě to zajímá, byla jsem tam s kamarádkou a s tím jejím, ale on chtěl mě... a tak ty trapnosti...“

Vyptával se jí na podrobnosti. Musela si vymýšlet spoustu podrobností. Docela ji to bavilo. Měl neobyčejnou schopnost věřit.

Šli do chaty, jedli, a protože venku začínalo chladno, zůstali už uvnitř a zapnuli elektrická kamínka. Ulehli spolu před setměním a usnuli až za tmy. Když se Ota probudil, vyprostil se opatrně z Danina objetí a sáhl po náramkových hodinkách na policiče vedle gauče.

Svítvý ciferník ukazoval devět hodin. Teprve devět.

Ležel a urovnával si zážitky prvního dne manželství. Ne, nic proti takovému životu. Jenom musí Danu přimět, aby před ním neměla tajemství. Je zajímavé, jak jí dělá potíže sdělit docela nevinné věci. To je opravdu zajímavé, opakoval si v polospánku, a protože hned nato usnul, nic jiného ho nenapadlo.

Příliš mnoho se mluví o láskách,
vykládají o alchymii citů a technikách milování,
dělají, jako že pijí, ale džbán je prázdný,
mnoho se mluví o láskách a málo o lásce.
Lásky můžeš naplnit, můžeš je nasytit,
lásku nikdy.

Žádná bolest, žádná strast, ani příkoří a zoufalství
nemůže zahubit lásku. Lásky však umírají snadno
na prosté splnění touhy.

Láska se neživí prchavým deštěm z oblak
a nevadne za suchých dnů, lásku živí vláha z hlubin.

Našel jsem tě a nalézám stále,
to je řeč lásky,
objevil jsem tě a neustávám objevovat,
všechno se sbíhá k tobě jako řeky k moři,
lásko, odemykáš nás,
vycházíme sami ze sebe
a překračujeme smrt.

Druhá svatební noc

Přání

Otík si krájel s urputným úsilím řízek. Nůž se mu smekal a řízek sjížděl po hladkém talíři stále hlouběji do hromady bramborového salátu. Proti Otíkovi seděl ten kluk, co ho přivedli ti lidé, a jedl to, co Otík, a trhal nožem a vidličkou velké kusy řízku a cpal si je mlsně do velikých úst v tlustém obličejí. Jako obr z pohádky.

Otík seděl na samém konci stolu a nikdo se o něj nestaral. Okolo stolu seděli sami dospělí a každému bylo mnohem víc let, než má Otík prstů na obou rukou dohromady. Otík si dovedl svoje roky spočítat na prstech. Stačilo roztáhnout prsty na ruce a jeden přidat.

Nůž konečně zajel do masa, a zajel neočekávaně rychle, až ťukl o talíř. Ale nikdo si té rány nevšiml. Otík nebyl zvyklý, že by si ho někdo zvlášť všimal, a nezarazilo ho to. Dospělí mají svou řeč a nerozumíš jim, i když si tě všimnou.

Nabral si na vidličku bramborový salát a kousek okurky mu upadl na ubrus. Opatrně jej zvedl, strčil do úst a olízl prst. Tlustý chlapec naproti němu vršil na vidličku neuvěřitelné kopce salátu, pojídal je ve spěchu, a nikam se přece nepospíchalo. Otík si nabodl na vidličku malou kostku mrkve z bramborového salátu, pomalu ji žvýkal předními zuby a rozhlížel se.

Tenhle pokoj se v posledním roce proměnil už několikrát. Kusy nábytku mizely, stěhovaly se z kouta ke stěně a od stěny do kouta, hýbalo se i s obrázky na zdech, i koberec byl teď jiný. Měnily se předměty a jejich místo a měnilo se také podnebí pokoje.

Otík si pamatoval, že přímo proti němu, za zády tlustého chlapce, stávalo piano. To si odvezl tatínek. Někdy Otíkovi na piano hrával. Vysoký, hubený, vážný. Ale písničky uměl veselé.

Toho dne sněžilo. Otík si prohlížel v houpací židli starý kalendář a v pokoji bylo teplo, a v teplém suchém vzduchu poletovala vůně usychajícího vánočního stromku. Tatínek vstoupil do pokoje v kabátě, a nikdy v kabátě do pokoje nevstupoval. Až nyní. A v mokrém kabátě plném tajících vloček. Maminka šla za ním a zavřela dveře.

„Tak,“ řekla.

„Piano, tamhleta skříňka a houpací židle,“ řekl tatínek.

„Houpací židle ne.“

„Rád bych věděl, proč ne?“

„Proto,“ řekla maminka, „vezmi si křeslo, je po tvé babičce a má rozviklané nohy.“

„Ne, ty jsi milá,“ rozkašlal se tatínek.

„Tobě nikdy nic nestačí. Nic ti nestačí, vid’?“

„Divila by ses, jak málo mi stačí,“ řekl tatínek. „No dobrá. Za chvíličku tu jsou. Jestli jsou ve skřínce tvoje věci...“

„Skříňku jsem vyklidila. Je prázdná. Já jsem taky prázdná. Jestli tomu rozumíš.“

Tatínek odvrátil obličej od skříňky a dotkl se pohledem Otíka. Otík cítil povinnost něco povědět.

„Ahoj, tati,“ řekl a udělal dospělý obličej.

„Ahoj, ahoj,“ řekl tatínek a šel k oknu a vyhlížel nákladní auto, ale viděl jenom vánici. „To jsem si vybral počasí, prokrista, to je zrovna počasí, co potřebuju.“

„Doufám,“ řekla maminka, „že má auto aspoň plachtu.“

„Má. Ale stejně,“ odpověděl tatínek. „Poslyš, já si přece sundám kabát. Máte tu teplo.“

„Vždycky,“ řekla maminka významně.

Tatínek svlékl mokrý kabát a odnesl jej do chodby. Maminka stála po celou dobu uprostřed pokoje a držela si v dlaních lokty.

„Málem bych zapomněl,“ řekl tatínek, když se vrátil. Vytáhl z kapsy složený list papíru a podával jej mamince. Maminka si držela lokty, a proto položil papír na stůl. „Podepiš to a všechno je v suchu.“

„V suchu?“

Tatínek pokrčil rameny a šel k oknu a díval se do vánice.

„Nechceš se zhoupnout?“ nabídl mu Otík houpací židli, v které si prohlížel kalendář. Tatínek neodpověděl.

„Nemůžeš tomu dítěti odpovědět?“ zeptala se maminka.

„Cože?“

„Tak mu odpověz,“ naléhala.

„A na co?“ podivil se tatínek a řekl: „Zaplatť pámbu, už jedou.“

„Vždycky mi na tobě vadilo, že jsi tak hrozně věčný,“ spustila maminka dlaně z loktů. „Jsi odporně věčný.“

„Nezačínej,“ mávl tatínek rukou.

„Odporně věčný,“ opakovala maminka a nehtem ukazováčku odsunula list papíru. Papír sklouzl po stole a snesl se na koberec.

„Máš chování,“ řekl tatínek.

„Sedm let jsem u někoho sloužila, víš, jestli to nevíš. Za sedm let se přiučí i hloupější, než jsem já.“

Otík si nepamatoval, že by maminka někde sloužila. Chodila do továrny na konci města, ale nedělala tam šroubky. Říkala, že tam píše a počítá. Jako ve škole.

„Mluví z tebe někdo jiný,“ řekl tatínek.

Takhle tajemně se dovedou bavit jenom dospělí. Kdopak jiný by mohl z maminky mluvit než ona?

„Z tebe mluví nějaká jiná,“ odpověděla maminka, „z tebe, z tebe.“

A pak zazvonilo a maminka šla otevřít a vstoupili dva muži v montérkách. Tatínek jim ukázal na piano a šel k nim a dělal, že pomáhá.

„Nojo,“ bručeli muži, „piano,“ a jeden z nich šel ven a vrátil se s dalším mužem. Tolik lidí najednou v pokoji Otík ještě nezažil. Odnegli piano, a po pianu zbylo prázdné místo, smutné a nové a docela zajímavé. Otík slezl z houpací židle a šel nové prázdné místo prozkoumat. Našel v chomáči prachu skleněnou kuličku, kterou hledal už měsíc.

„Podívej,“ běžel za maminkou, „to je ta...“

„Dej pokoj,“ řekla maminka a už si zase držela lokty, jako by se bála, že se dotkne něčeho, co by ji mohlo umazat.

Muži se vrátili pro skříňku.

„Dejte, prosím vás, pozor na skla,“ volal tatínek udýchaně a pobíhal kolem nich bezradně, když dělali nové prázdné místo. Místo po skřínce zbylo menší a bylo veselejší, protože skříňka stála mezi dvěma knihovničkami. Kdyby mi maminka půjčila deku, rozmýšlel Otík, mohl bych deku natáhnout přes knihovničky a mezi nimi bych měl stan. Chtěl se se svým nápadem hned pochlubit, ale maminka se dívala na křeslo a měla divné oči. Najednou se posadila do křesla, a když se muži s tatínkem vrátili, zůstali stát, pozorovali maminku v křesle a mlčeli.

„Tak to křeslo,“ řekl tatínek, jenže maminka seděla v křesle a nevstávala.

„Říkala jsi křeslo po babičce,“ promluvil tatínek. „Přece nechceš, abychom nesli křeslo s tebou.“

„Nedám,“ zašeptala maminka.

„Jak to, nedám?“

„Nedám.“

„Popadněte to křeslo,“ zavolal tatínek, „jen ho popadněte.“

Muži stáli a nehýbali se z místa. Maminka je začarovala. Otíkovi bušilo srdce v krku, úplně cítil, jak veliké má srdce a jaký má malý krk.

„No dobrá,“ řekl tatínek a vyndal krabičku s cigaretami a nabízel mužům. Zapálili si a tatínek se pokusil o úsměv. „Máme čas.“

„Já taky,“ zasmála se maminka, jak se ještě nikdy nezasmála.

„Pojďme,“ obrátil se tatínek zády ke křeslu a k mamince. „Nebudu se hádat o starý křáp.“

Odešli. Venku zavrčelo auto. Otík se rozhlédl z okna, ale vánice řádila a auto asi odjelo druhou stranou. Obrátil se do pokoje. Maminka už neseděla v křesle, stála u něj a hladila opěradlo.

Křeslo a houpací židle byly teď uklizeny ve vedlejším pokoji, aby v tomhle pokoji bylo víc místa pro židle a dlouhý stůl. Otík obešel stůl a počkal. Deset židlí, a šest si jich vypůjčili od sousedů. Cizí židle si s domácími židlemi nerozuměly, to bylo jasné na první pohled. Domácí se od nich odtahovaly. Snad se cizí židle styděly za svoje křivé nohy. Maminka a její sestra židle kolem stolu přerovnávaly a nedařilo se jim to.

„Vlasto,“ špulila maminka rty, jako vždycky, když přemýšlela, „s těmi židlemi se mi to ne a ne líbit.“

„Magdo,“ řekla teta mamince, „židle tu nejsou pro krásu, ale aby se na nich sedělo.“

Byla to pravda. Teta znala na všechno odpověď. Ale pokoj se tou spoustou cizích židlí proměnil. Zmenšil se a klid a pohoda z něj vyprchaly.

Do prostírání stolu a rovnání nábytku přišel pán, který měl mít s maminkou svatbu. Třel si kotníky prstů a vyvolával:

„To je podzim, to je podzim. Sázím se, že do rána bude padat sníh.“

Připomněl Otíkovi vánici, kdy tatínek přijel pro piano a pro skříňku. To už bylo dávno. Za devíti loukami jara a za devíti řekami léta.

„Tak Otouši,“ oslovil pán Otíka, „bude sláva, co?“

Nikdo Otíka ještě takhle nepojmenoval. Otík s Otoušem si byli cizí jako domácí židle se židlemi od sousedů. Otík se zamračil.

„Všecko dobrý,“ řekl bodře pán, „všecko dobrý, Otouši.“

Pán, který měl mít zítra s maminkou svatbu, nebyl vysoký jako tatínek, byl silnější a dovedl vystříhovat z papíru panáčky. Složil noviny do úplně malého kousíčku, šmikl tak a tak nůžkami, a když roztáhl, co vystříhal, držela se za ruce dlouhá řada papírových panáčků. Uměl věci ten pán. A mamince říkal Magdičko, dával jí ruku na rameno a hladil jí vlasy a maminka se nebránila.

A teď tedy byly všechny židle obsazené, pán seděl s maminkou v čele stolu, bylo po svatbě a málem i po hostině, a dospělí si vyprávěli svoje nesmysly a smáli se a pili pivo a víno. Tlustý chlapec dojedl bramborový salát, opřel se zády o opěradlo židle a znehybněl.

„Otíku,“ zavolala maminka z druhého konce stolu, „jdi si s Pepínkem hrát.“

„Venku prší,“ oznámil Otík. Pršelo, a to bylo nadějně.

„Jen si jděte hrát. Třeba vedle do pokoje,“ mávla matka dlaní. Nesmlouvavě a velitelsky. Dospělí byli opět jednou v převaze.

Tlustý chlapec se s nevolí spustil z křivonohé židle a loudal se za Otíkem do vedlejšího pokoje.

„To je ale dost divný pokoj,“ řekl Otíkovi, sotva za sebou zavřel dveře.

Vedlejší pokoj se stal pokojem teprve nedávno. Neúnavně vynalézavá maminka pořídila kuchyň z komory vedle koupelny. A ze staré kuchyně se zrodil pokoj. Jeho účel nebyl doposud jasný.

Zrodil se z nadšení, jaké umí vyvolat bezděčný nápad, který přijde ve chvíli, kdy člověk zatouží změnit na svém osudu aspoň docela málo, aspoň to, co je nejbližší a v jeho ruce. Nyní byl vedlejší pokoj v odkladu, jako tolik věcí zrozených z nadšení.

„Je to docela pěkný pokoj. Náhodou,“ řekl Otík. Rozhlédl se vyzývavě po místnosti. Čekala na zařízení a podél stěn se hromadily předměty a kusy nábytku. Nebylo pro ně jinde místo. U okna stála houpací židle a proti ní křeslo, které maminka odmítla vydat. Sáňky s beraními rohy se opíraly o bednu plnou papírů a starých knih. Dřevěný stojan na květiny, o dvě hlavy vyšší než Otík, nesl místo květináče sádrouvou sošku kozonoha s růžky. Kozonoh seděl na sádrovém pařezu a pískal na píšťalu. Vlastně už jenom na půl píšťaly. Druhá půlka píšťaly chyběla a chyběl i jeden růžek.

Tlustý chlapec se bezostyšně uvelebil v houpací židli, nudou mžoural, a pomalu, pomaličku rozhoupával židli.

„Ty se neumíš houpat,“ zjistil Otík.

„Umím,“ zívá Pepínek, „ale nechce se mi.“

Otík odevzdaně dopadl do křesla. Za oknem pršelo. Domek byl přízemní, zahrádka za oknem se leskla v lehké mlze a listí pod stromy leželo tmavé a hnědé jako povidla na koláči.

„Nemáte tady nábytek,“ rozhlížel se Pepínek lenivě.

„My máme nábytek,“ řekl Otík, „jenomže u tatínka. Odvezl si nějaký nábytek.“

„No jo,“ zhoupal se Pepínek s pochopením.

„Co?“ zeptal se Otík podezřívavě.

„Že jo,“ zhoupal se Pepínek. Odmlčel se a za chvíli řekl: „Tvoje máma má hezký prsa.“

Otík se zadíval oknem do deště a cítil horko na tvářích. Určitě se červenám, myslel si se studem a lítostí. Zmocnila se ho podivná ošklivost, jakou doposud nepoznal. Maminka, to byly pro něho

ruce a vlasy, oči a ústa a také domácí střevíce na chodbě, podle kterých poznával, jestli je maminka už doma, nebo ještě v práci.

„Tvoje maminka...“ pokračoval Pepínek, ale Otík se rozkřikl:

„Drž klapačku!“

„Jsi blázen?“ zeptal se Pepínek pomalu, aby se nezadýchal. Jeho klid, jeho lenivé sebevědomí Otíka popouzelo. „Ty si ani mého strejčka nezasloužíš,“ zhoupl se Pepínek, „můj strejček je světová třída.“

„Já se o tvýho strejčka neprosil.“

„Ty ne? Ale tvoje maminka...“

„Drž klapačku!“ křičel Otík. „Ty, ty...“

„Jen řvi, a oni sem přijdou,“ ušklíbl se Pepínek.

Oni nepřišli. Zpívali vedle u stolu, trochu falešně, ale hlasitě, a právě oženěný strýček jim hrál na foukací harmoniku.

Otík bušil oběma pěstmi do křesla, na kterém seděl. Bezmocně bušil do křesla a trestal křeslo místo Pepínka, jeho strýčka a všech lidí vedle. Vtom se ulomila křeslu noha, křeslo se naklonilo a Otík vypadl na podlahu. Pepínek se dal do smíchu, vědom si své tělesné převahy i toho, že je starší.

„Jsi blázen,“ povídal, když se uklidnil.

Otík se sbíral ze země, poníženy a nešťastný. Kulhal k bedně s papíry a knihami, vysoukal se na ni a polykal slzy. I to křeslo po tatínkově babičce. Celý svět je jeho nepřítel.

„Víš, co je tvůj strejček? Tohle -,“ ukázal na sádrového kozonoha.

„To se řekne,“ vynesl Pepínek s rozvahou rozsudek.

„Jen žaluj.“

„To se řekne, to se řekne,“ jásal Pepínek.

Otík seskočil z bedny, přitáhl ke stojanu na květiny kufr, vystoupil na kufr, sňal kozonoha, uchopil ho oběma dlaněmi, zvedl

jej nad hlavu a náhle jej mrštil po Pepínkovi. Kozonoh minul Pepínkovu hlavu a roztránil se o zed'.

Nastalo veliké ticho. Svatebčané vedle nezpívali, a bylo takové ticho, jako by odešli. Pak se otevřely dveře a v nich stála maminka a ten pán, s kterým měla svatbu. Maminka měla rozpálené tváře a kolem úst a očí veselé vrásky od smíchu, které se ještě nestačily vyrovnat, a na sobě měla třpytivé šaty upnuté na bocích, v pase, i nahoře, tam nahoře. Už to nebyla maminka jen s vlasy a očima a domácí střevíce na chodbě, když není doma.

„Co se to tu děje? Proboha,“ řekla.

Pepínek ukázal prstem na Otíka.

Maminka udělala dva kroky kupředu a zajiskřila po celé délce svých šatů.

Ať je ošklivá, přál si Otík, ať je ošklivá a stará, přál si horoucně, ať si jí nikdo nevšímá, jen já. Jak by nám bylo dobře.

Všichni si mysleli, že vzdoruje. Ale on mlčel a jenom si přál.

*Srpnová noc je osamělá a volá po příbězích,
které by ji doprovázely na pouti k ránu,
a co lidí se obrací právě v tu chvíli k někomu,
kdo o tom ani neví, neboť se obracejí mlčky,
a mlčky volají o pomoc a často nevědí,
jakou pomoc si přát.*

*Mlčky čekají, že třeba ty
pro ně vymyslíš pomoc, že poznáš, odkud se bere
jejich trápení, z jaké končiny srdce.
Někteří lidé volají celý život o pomoc,
mlčky a úpěnlivě, široce rozevřenýma očima,
široce rozevřenými prsty,
aby se někdo už smiloval
a řekl jim, kdo vlastně jsou.*

Třetí svatební noc

Tajemství II

Stále nebyl rozhodnut, jestli má dům prodat, ačkoliv se už na ceně a podmínkách s kupcem dohodl. Kupec měl přijít odpoledne ve tři hodiny a teď bylo deset hodin dopoledne. Času bylo ještě dost a pochyby měly volný prostor, a bujely a začínaly zakrývat volnou vyhlídku na to, co bude pak, až se dům prodá.

„Poslyš,“ řekl, „to s tím domem, víš, nejde mi to z hlavy.“

Jeho žena seděla proti němu, dům byl vlastně její, ona jej zdědila, ale jak se zdálo, nezdědila starosti. Seděla u otevřeného okénka vagónu a labužnický nastavovala tvář červnovému slunci, které vystříkovalo krátké a oslnivé dávky mezi větvemi borového lesa přímo na její sedadlo. Udělala si pohodlí, zula střevíce a natáhla nohy vedle muže. V oddělení byli sami.

„Myslela jsem,“ řekla, „myslela jsem, že už je to všechno hotovo.“

„Je to skoro hotovo. Skoro.“

„Přece sis toho člověka pozval.“

„To máš pravdu,“ řekl, ale myslel na něco jiného. Světle zelené hbité stíny se smekaly po železničním voze, uskakovaly zpátky do lesa, písková cesta se rozsvítila a pohana, strž s břízami a černý bez a tráva.

Dům, který se rozhodli prodat, stál na travnatém břehu řeky. Byl to dům postavený ve starém lázeňském slohu, s dřevěnými balkóny a s dřevěnými vyřezávanými ozdobami kolem okenních rámců. Dům měl patro, do kterého se stoupalo po dřevěných schodech s dubovým zábradlím. Jídelna tmavá a poněkud vlhká, stíněná stříbrnými smrky před okny, byla obložena dřevem. Dřevo zvenčí i zevnitř

budilo dojem obstarožního blahobytu. Ve Štěpánovi, už když do domu vkročil poprvé, vyvolávalo neurčitou tesklivost. Jako by dřevo v tom stíněném a zšeřelém prostředí umíralo podruhé, ukřižováno na zdech domu obklíčeného obrovskými smrky, buky a břízami.

„Moc veselý dům to zrovna není,“ řekl.

„Pro tebe,“ odpověděla. Pohybovala na protějším sedadle palci nahé nohy. „Pro tebe,“ opakovala.

„Tobě se zdá veselý?“

„Nedělím domy na veselé a smutné,“ řekla, „ale jednu věc si uvědom: žila jsem v tom domě až do svých šestnácti let. A potom jsem se tam často vracela. Tuhle věc si uvědom.“

„Děkuju za upozornění.“

Zadíval se na ni, jak nastavuje tvář plnému slunci, vyjeli z lesa a blížili se k řece, slunce vtékalo do oddělení plným proudem a pěnilo na chromových tyčích. Šestnáct let. Teď bylo jeho ženě šestačtyřicet. Pěkná žena v květu. Každý věk má své pučení, květ a vadnutí. Člověk kvete a vadne za svého života víckrát než jednou. Člověk, rozvažoval, má blíže ke stromům, které opakují období květů a sklizně, blíže ke stromům nežli kdoví k čemu jinému. Je v tom kus naděje. Vždycky.

Sledoval její obličej, lehký závoj pih u kořene nosu a pod očima, oči přivírala, ústa měla pootevřena a snažila se odfouknout dotěrný vlas z čela.

„Čemu se usmíváš?“ zeptal se jí.

Byla to jejich stará hra, jenže ji už dlouho nehráli. Už dlouho neměl potřebu zmocňovat se jejich myšlenek. Dříve zkoumal i její myšlenky s pocitem vlastníka, ale jak přibývala léta, přenesl svůj vlastnický zájem jinam. Nyní měl starosti s domem a opět toužil zmocnit se manželčiny myšlenky, která by mu dala za pravdu, že rozhodl správně.

„Na co myslíš?“ zeptal se s nadějí.

Kolikrát jí kladl tuhle otázku, kdykoliv byli spolu a mlčeli. Jenomže dříve se jí ptával z obavy o ni, bál se, že ji ztratí, že mu unikne s nějakou myšlenkou. Dneska se jí ptal z obavy, že jeho plány nejsou dostatečně promyšlené, měl starosti o věc, která byla mimo ni i mimo něho, měl starost o výnos toho obchodu.

Ženu v otázce něco zarazilo, zdálo se mu, že ji něco zarazilo a odradilo. Mlčela a přestala se usmívat. Naléhal.

„Máš přede mnou tajnosti.“

„Ale,“ řekla.

Vracel se ke své hře, jako zestárlý běžec si přijde vyzkoušet škvárovou dráhu, aby se ujistil, že ten, kdo tu před časem závodil, byl opravdu on.

„Na co myslíš?“ trval na otázce.

„Na co už mohu myslit.“

Pokoušela se vykroutit. Cítil, že se mu pokouší vymknout. Ach, před desíti, patnácti lety mu odpovídala bez zábran. Všechno mu pověděla. A když u toho byly děti, našla vždycky způsob, jak mu odpovědět, aby porozuměl. Její myšlenky se velice často týkaly nejbližších příbuzných, proto si vymyslela pro všechny osoby nová jména. Děti nevěděly, o kom je řeč. Vzpomínal na ta jména a nedovedl si je připamatovat. Po chvíli si na jedno z vymyšlených jmen vzpomněl.

„Myslíš na Albertku?“

„Na Albertku?“

„Tak jsi přece říkala své matce.“

„Vidíš, na to jsem zapomněla.“ Ležela s hlavou zvrácenou dopátku v plném slunci.

„Jak můžeš na tohle zapomenout?“ řekl popuzen, jako by mu svou zapomnětlivostí něco brala.

„Ale já nezapomněla, jak si ty myslíš,“ odpovídala s přivřenými očima a nehýbala se. „Já si jenom rychle nevzpomněla.“

„Albertka,“ řekl, „přece to byla tvoje matka.“

Nikdo její matku tak neoslovoval, až na pratetu, a ta byla už dávno mrtvá. Jednou oslovila prateta matku na zahradě před domem postaveným v lázeňském slohu.

V jedoucím vlaku za přimhouřenými víčky spatřila stůl prostřený k odpolední svačině, stříbrné smrky, které zdaleka nedosahovaly dnešní výšky, na pozadí smrkového stínu světlou vejčitou hlavu pratety. Pratetina hlava zachycovala světlo, na všech prohlubních její tváře se usazovalo žlutavé světlo jako písek na mělčinách. Její hlavu bylo vidět z dálky a člověk si jí všiml dříve než jejího těla v tmavých šatech. Hle, měsíc vyplul z temna mraků. Také její hlas byl tenký jako svit měsíce. Albertko – říkala slabým hlasem matce. Matka se jmenovala Aloisie, ale teta ji oslovovala Albertko. Byla přesvědčena o vznešenosti toho oslovení. Zнала vznešená jména a jména nižšího řádu a nejnižšího, znala i květiny vznešené, prosté a květinový proletariát.

„Albertko,“ radila matce, „dej vykácet ty bezy. Kdy už zbavíš zahradu vesnického charakteru?“

Ale houštiny černého bezu doprovázely plot dodnes.

„Řekneš mi konečně, čemu se usmíváš?“

„Já se usmívám?“

„Jakpak by ne.“

„Vůbec nemám v úmyslu se usmívat.“

„Na co jsi myslela?“

„Ty tvoje otázky. Pořád a pořád.“

„Když chceš mít přede mnou tajnosti.“

Mlčeli. Vlak ujížděl loukami, občas trčel z trávy topol nebo olše, osaměle, každý strom sám pro sebe. V určitých odstupech podepíraly stromy řídké hedvábní nebes, kterým přšela záře a lesk

a třpyt. Ani muž, ani žena nepřijímali očima povodeň světla. Muž viděl dům a nevysvětlitelný úsměv své ženy, dům a úsměv. Žena se procházela za spuštěnými víčky po zahradě, zmenšila se a prolézala houštiny černého bezu, jako tenkrát. Tenkrát. Tomu se usmívala. Více než tři desítky let na tu příhodu nevzpomněla. Za ta léta jí odrostla dcera, vdala se, syn se jí oženil, za ta léta lecčemu odvykla a lecčemu musela přivyknout. Doposud si to všechno ještě nikdy tak jasně neuvědomila, doposud nikdy neprovedla součet, nevystavila sama sobě účet. Prodej domu jí vracel paměť, a příběh, který vystoupil na hladinu, ji samotnou překvapil. Usmála se.

„Směješ se mi, že jedu prodat dům,“ řekl.

„Ničemu se nesměju.“

„Ale směješ.“

„Nesměju se ničemu z tohoto světa,“ odpověděla a neotvírala oči. Stále ještě chodila po zahradě mezi stříbrnými smrky a černým bezem. „Svět, kterému se usmívám, je už dávno pryč.“

„Co to má znamenat?“ Vracela se mu zvědavost milence, žárlivost na tajemství ležící mezi ní a jím. Nejistota se vetřela mezi hladké a přiléhající díly jeho manželství. Spěchal, aby ji odstranil. Nevěřil, že by se z ní mohla časem stát perla. „Podívej,“ řekl, „jestli mi nepovíš, čemu se směješ... je to projev nedůvěry... a já... prostě přestanu se s tebou bavit.“

„Jednou ti to povím.“

„Jednou? Kdy jednou? Celá ta věc je hloupá. Trapná. A...“ Není to zvláštní, pomyslel si, nemohu najít správné slovo. Všechny věci, zvířata a rostliny už člověk pojmenoval, a přesto nejdůležitější věci pojmenovány nejsou. Právě ty nejdůležitější. Musil bych dlouho mluvit, možná hodinu a možná celý den, abych jí pověděl, co by se dalo vyjádřit jediným slovem, kdyby bylo vynalezeno. Místo jediného nevynalezeného slova řekl:

„Víš dobře, že ten dům musíme prodat.“

Syn s manželkou, dcera s mužem a oni dva, všichni bydlili v jednom bytě. Prodej domu znamenal pro každou ze tří rodin onen možný díl svobody, který lze mezi lidmi uskutečnit. Měl už vyhlédnutý domek na předměstí a projednával s majitelem koupi. Domek byl v naprostém protikladu k domu, který prodával. V domku i okolo domku bylo všechno malé, šetřilo se místem, ano, šetrnost byla určujícím rysem nového příbytku, ale právě proto to bylo Štěpánovi blízké. Veliké prostory starého domu u řeky, hýření kamenem a dřevem, okázalá rozmařilost v rozměrech zahrady, bože, ty smrky a ostatní zbytečnosti, ne, toto prostředí ho zneklidňovalo a dráždilo, kdežto domek na předměstí ho hřál, kdykoliv si vyvolal jeho obraz, jako hřeje rukáv, který ponechává paži jen přiměřený prostor k pohodlnému pohybu.

„Je to příliš veliký dům,“ řekl, „a kdo by tam mohl bydlet a kdo by mohl dojíždět do města?“

„Krosovi tam bydlí,“ odpověděla.

Krosovi obývali přízemí. Kros byl účetním v zemědělském družstvu a jeho žena šila ženám z celého okolí. Měli tři děti.

„To je jiný případ,“ řekl.

„Samozřejmě.“

„Ještě mi nechceš povědět, proč jsi se smála?“

„Ne. Ještě ne.“

Cítil se bezmocný.

„Není to od tebe hezké,“ řekl.

„Není,“ přiznala, „ale jednou ti to povím.“

Přejeli most přes řeku, muž vstal a uchopil držadlo malého kufříku. Žena smekla nohy ze sedadla a pokusila se vsunout mírně naběhlé nohy do střevíců. Když se jí to podařilo, vyňala z kabelky zrcátko a opravovala si účes. Nepromluvili spolu ani slovo, muž stál a žena seděla, dokud vlak nezastavil na nádraží.

Teprve když přecházeli koleje, oslovil ji znovu:

„Tak ty mi to nepovíš?“

„Ne,“ řekla, „jednou ti to povím.“

Cestou přes město opět mlčeli. Na náměstí potkali několik známých, pozdravili, ale na sebe navzájem nepromluvili.

„Ty se zlobíš?“ zeptal se, když vyšli z města.

„Ne. Proč?“

„Protože nemluvíš.“

„A ty mluvíš?“

Nejdříve spatřili staré mohutné buky a vrcholky smrků a potom střechu domu, červenošedou hráz v zeleném vlnobití. Na cestě před železnými vraty s plechovými růžemi si hrály v prachu Krosovy děti. I jim je ta zahrada protivná, pomyslel si Štěpán, raději si hrají venku v prachu. Dům stál v horkém červnovém dni zahalen stínem a vydechoval vlhko jako hrdlo naplněné láhve. Dole, v přízemním okně, hrčel šicí stroj. V přestávkách mezi hrkotem stroje vyhrával klavír a vydával zploštělé lisované zvuky, jaké se s námahou derou z laciných tranzistorových přijímačů. Zvuky klavíru se krátce chvěly v slunném dopoledni, a náhle uschly a padaly k zemi. Melancholie vyráběná strojem.

Šel k domovním dveřím, ale jeho žena se zastavila a obrátila k černým bezům. Z tmavých přerostlých houštin trčela smetanová talířovitá květenství. Vrátil se k ní:

„Co se děje?“

„Nic,“ řekla, ale sdílná nálada ji přemohla. „Já nevím,“ rozpovídala se, „ale jsou věci, které mě vrátí zpátky, a já si na chvíli připadám jako malá. Mám chuť vlézt do toho bezového houští a podívat se, jestli je v něm ještě komora.“

„Komora?“

„Takové loubí, víš, my jsme mu říkali komora. Dalo se tam sedět a povídat si. Zvenčí tam nebylo vidět, ale my z komory viděli, co se děje venku.“

„Komora,“ řekl.

„Ano, komora,“ opakovala, jako by se bránila. Potom rozhrnula křoví. „Myslím, že to už nenajdu.“

„Je to nápad. Po tolika letech.“

„Chyba je v tom,“ řekla, „že si vzpomínky žijí svým životem a příroda také svým životem.“

„To není chyba,“ řekl, „chyba je, když lidé žijí vedle sebe každý svým životem a jejich životy se v žádném bodě nestýkají.“

„Ale to je banální.“

„Možná, jenže ty máš přede mnou tajemství.“

Růžový pokoj, říkali mu růžový podle malby stěn, našli ve stejném nepořádku, jako jej před měsícem opustili. Stěhovací horečka. Několik velkých kartónových krabic, naplněných a převázaných motouzem, jedna otevřená, zpola naplněná časopisy. Štěpán otevřel okno. Žena se podívala ven, bylo odtud z výšky vidět na cestu. Děti si už nehrály v prachu. Lezly po mřížích vrat.

„Třeba si udělaly komoru jinde,“ řekla.

„Kučec přijde ve tři hodiny,“ odpověděl, „měli bychom se najíst.“

Zvedl z příborníku plochou ošatku na chléb. Zanechala po sobě v bělavém prachu tmavý kotouč. Udeřil ošatkou několikrát o koleno a pozoroval soustředěně obláčky prachu, které po každém úderu vybuchovaly z pletiva ošatky.

Odešla do kuchyně a zapnula elektrickou plotýnku. Bylo slyšet, jak roztlouká vajíčka, jak bere ze skřínky talíře a ze zásuvky přístroje. Utíral zatím prach na židlích a na stole a poslouchal důvěrné známé zvuky, které se daly určit, každý zvuk měl svou příčinu

a význam. Ale proč se ve vlaku usmívala? A proč mu nechtěla prozradit, čemu se smála? Stíral prach z příborníku a její tajemství ho nepřestávalo pronásledovat. Je to tak, říkal si, můžeš žít čtvrt století se ženou a můžeš si myslit, že na sebe všechno víte, že se znáte, jak se jen dva lidé mohou poznat, a pak, po letech, narazíte na nějakou záhadu. Zřejmě je pro ni výhodné nesvěřovat se. Dopusud však nebyl zvyklý, že by uplatňovala nárok na nějaké výhody v manželství.

Žena prostřela režné ubrousky a postavila na stůl dva talíře s míchanými vajíčky. Na ošatku narovнала housky. Usedli k jídlu. Měl hlad, ale po několika soustech mu zlost stáhla hrdlo. Odložil vidličku.

„Teď mi laskavě řekni, čemu ses ve vlaku smála, nebo se seberu a jdu na vlak. Dělej si tu s kupcem, co chceš, vyjednávej, jak chceš. Pojedu pryč, ale ne domů.“

Čelo a tváře mu zrudly, kolem očí a u kořene nosu byl bílý. Polekala se ho.

„Prosím tě, ty naděláš,“ řekla.

„Čemu ses smála?“

„Vzpomněla jsem si na příhodu z dětství.“

Píst, který mu vehnal krev do hlavy, se začal vracet. Cítil úlevu, ale i zklamání.

„Na jakou příhodu?“

„Taková hloupost.“

„Jaká hloupost?“

„No tak,“ řekla, „když o to tak stojíš.“

„To se rozumí.“

„Bylo mi tenkrát dvanáct. Znal jsi Oldu... ne, toho jsi nemohl znát. Když jsme spolu chodili, byl Olda už dávno pryč. Když mi bylo dvanáct, bylo mu asi třináct nebo čtrnáct.“

„Není snad na fotografii v albu? Na té ze zahrady, jak jsou...“

„Kdepak, Olda tu byl jenom dvakrát. Jednou jsme hráli remy s pratetou, my tři. Olda, prateta a já. A pak tu byl ještě jednou a pak už víckrát ne. Vídala jsem ho jenom v autobuse. Ráno, když jsme jezdili do školy.“

„To je velkolepé tajemství.“

Lehce se začervenala a řekla:

„Vzpomněla jsem si, jak tu byl podruhé. Schovali jsme se do komory a čekali, až nás prateta bude hledat.“

Pokračoval v obědě. Přelomil housku a zeptal se:

„To je všechno?“

„Ne,“ řekla, „ale ty se mi budeš smát. Řekni, že se mi nebudeš smát.“

„To víš, že se ti nebudu smát.“

„Musíš to brát jako vzpomínku. Bylo mi tehdy dvanáct let a měla jsem na sobě lehké letní šaty. Červené s bílými puntíky. A nahé nohy a sandály. Bílé sandály a opálené nohy. A ten Olda, jak byl se mnou v komoře, se najednou k mým nohám sehnul... ale nebudeš se mi smát, vid', že ne... sehnul se ti k mým nohám a políbil mi kolena.“

„Kolena?“

„Nejdřív kolena, a pak mě líbal nad koleny, a vtom šla okolo prateta po trávníku a volala a nevěděla, že jsme v komoře, a já nemohla volat a ten kluk mi líbal nohy a pořád a znovu a já dostala strach z toho jeho líbání a také mě to lechtalo, a když šel moc vysoko, tak jsem mu odstrkovala hlavu, a on nechtěl ustoupit.“

Odložil housku a nesmál se.

„Tohle jsi mi nikdy neříkala.“

„Ne. Sama jsem na to dávno zapomněla. Teprve dneska mi to napadlo. Nevím ani proč. Je to směšné, když taková stará ženská vzpomíná na to, jak jí bylo dvanáct. Není to k smíchu?“

„Vůbec nejsi stará. A vůbec to není k smíchu.“

„A teď nemáme mezi sebou tajemství,“ řekla.

Po celé odpoledne se mu vracely myšlenky k dvanáctileté holčičce v červených šatech s bílými puntíky. I při jednání s kupcem domu ji viděl, jak rozhrnuje hubenými holčičími pažemi bezové houštiny a jak sedí s klukem ze sousedství v komoře z listí a bezových květů. Kdykoliv se kluk sehnul k jejím kolenům, zaplašil obraz násilím.

Večer rozsvítili v růžovém pokoji jedinou noční lampičku a rozzestlali starý rozkládací gauč. Když se žena začala svlékat, ležel Štěpán už pod příkrývkou. Aniž o tom věděla, prohlížel si její nohy. Nebyly dlouhé ani krátké a při sporém světle lampičky mu připadalo, že hrají svou samostatnou roli, oddělenou od ženy, která se pohybovala v oblouku šera.

„Pojď blíž,“ vybídl ji.

„Není stažená roleta,“ upozornila ho.

„Co na tom záleží,“ řekl a vstal a přistoupil k ní. Stála v tmavém koutě pokoje a nejistým pohledem hledala v jeho obličeji nějaké sdělení.

Přistoupil k ní a náhle se sehnul a zahrnul její kolena a nohy polibky, jeho ústa stoupala po křivce stehen až k bokům.

„Tak, tak to bylo, tak,“ mumlal s ústy plnými její pleti.

„Ne, ano, ne,“ šeptala zmateně.

Líbal jí nohy a cítil bolest něžnou a lítostivou pro něco prchavého a neuchopitelného. Pro něco, co se nikdy nemůže stát vlastnictvím, neboť tomu chybí jméno.

Kdo se rozejde s ženou, kterou má rád,
touží slyšet, že není na světě svazek dvou lidí,
který je šťastný,
kdo není schopen porozumět, hovoří o nesrozumitelnosti
těch druhých,
člověk nastavuje vesmíru svou slzu,
aby vesmír zrcadlil slzy těch ostatních.
Kolik lidí má odvalu nést své neštěstí
a nedovolávat se hojivého klamu,
že ti druzí...
Muž, který nemá na láhev vína,
si přeje, abych mu dosvědčil,
že ve výloze světa není ani jediná láhev.

Čtvrtá svatební noc

Samozřejmě

Zub začal bolet přesně za sedm minut tři. Pamatoval si ten okamžik dobře. Vysoukal z rukávu vlněné vesty zápěstí, aby se podval, kolik času ještě zbývá do skončení pracovní doby. Tím pohybem paže jako by probudil náhlou prudkou bolest. Strnul a čekal, jestli bolest poleví. Nepolevovala, rostla a zlomyslně si vybrala právě poslední minuty zaměstnání. Končil ve tři a zub se rozhodl opakovat jeho volný čas.

Když vstal, aby si vzal ze skřínky kabát a klobouk, bolest poněkud polevila. Potěšilo ho to a usmál se na Marcela, který s ním pracoval v kanceláři.

„Padla,“ řekl Marcel, „jde se na pivo, Oline.“

Přikývl. Ale když se ve vrátnici postavil u píchaček do fronty, protála mu zub oslnivá bolest. Uchopil se za tvář a bylo mu, jako by se dlaní dotýkal živé rány. Rána mu brázdila tvář od špičáku v horní čelisti až k oku a kořeni nosu. Potom se mu ozývaly zuby v dolní čelisti a píchlo ho v bradě, až se mu zatřásla.

Postupoval jako stroj, a jak na něho přišla řada, vsunul lístek do otvoru hodin, a dokonce vzdychl. Marcel už čekal venku před továrnou.

„Tobě to trvá,“ přivítal ho.

„Víš,“ odpověděl Marcelovi, „dneska s tebou na pivo nepůjdu.“ Snažil se přitom vypadat jako jindy, ale nedařilo se mu to.

„Oline,“ řekl Marcel, „s tebou není něco v pořádku. Nechceš se snad oženit?“

„Proč,“ polkl několikrát bolest, „vypadám snad na to?“

„Nelíbíš se mi,“ prohlásil Marcel, „něco s tebou není v pořádku. Teda jestli se chceš v pětačtyřiceti ženit, tak to s tebou není vůbec v pořádku. V pětačtyřiceti.“

„Proč mluvíš pořád o ženění?“ zkřivil na Marcela obličej a ukázal na levou tvář. „Zub,“ řekl, „bolí mě zub.“

„Nepovídej. Zub?“ podíval se na něho Marcel s opovržením. Zapálil si cigaretu, otočil se na podpatku a odklátil se, dlouhý a sebevědomý, do svého oblíbeného hostince.

Díval se za Marcelem a nedovedl pochopit, odkud měl ty řeči o ženění. Nikdy s ním o Heleně nemluvil, a jak byl přesvědčen, tajil po celou tu dobu velmi chytře všechno, co se týkalo Heleny.

Bolest se nyní zmocnila špičáku u samého kořene, jako by jej chtěla vyvrátit, a ve tmě úst pozvedla hlas jiná bolest v protějším zubu. Ozvala se stolička a slabě řezák, zuby se ozývaly jeden po druhém, jako děti, které na sebe pokřikují v temném lese, aby se neztratily. Zdálo se, že každý zub je majitelem své osobní bolesti a čeká jenom na znamení, aby ji na Oldřicha vypustil.

Oldřich udělal několik pokusů zahřát si dlaní tvář. Jakmile se dotkl obličeje, zaútočila bolest i na ucho. Vzdal se.

Autobus přijel jako obvykle přeplněný. Několik lidí vystoupilo, ale uvnitř se to ani nepoznalo. Oldřich si představil, jak ho ze všech stran tísní lidé, a představa ho donutila, že nechal autobus ujet. Měl pocit, že by se mu kdekdo v autobuse dotýkal zubu. Sám se stal velmi citlivým a zranitelným zubem.

Šel domů pěšky a bolest ho doprovázela. Cestou učinil zajímavý objev. Kdykoliv došlápl na levou nohu, bolest jako by zesílila, kdykoliv došlápl na pravou, bolest poněkud zeslábla. Pozoroval zvláštní vlnění bolesti v zubech a snažil se nedošlapovat na levou patu. Pohyboval se kupředu s mírným kulháním. Jak střídavě našlapoval na levou a pravou nohu, bolest krátce nadechovala a dlouze vydechovala.

Na křižovatce svítla pro chodce červená. Zastavil se a překvapeně zjišťoval, že se bolest zastavila také. Ne docela, ale na celkem snesitelném stupni. To je zvláštní, uvažoval, na co všechno člověk myslí, když ho nic nebolí. A teď se ohlásí bolest, a nemyslím na nic jiného než na bolavý zub.

Představoval si, co se v zubu děje, ale nedovedl si na nic vzpomenout než na malou nerovnost, kterou objevil na zubu špičkou jazyka. Dotkl se toho místa několikrát, ale zub nebolel o nic víc. Pokusil se na zubu sát a málem se bolestí zapotácel.

Musím vyhledat lékaře, umínil si, sotva se vzpamatoval. Jen si skočím domů a hned půjdu k lékaři. Tím se mu ulevilo. Měl před sebou cíl. Zapomněl dokonce pokulhávat. Ovšem, bylo to jisté, zub potřebuje zubaře. Není ještě tak pozdě, aby mu zub neošetřil.

Oldřich bydlil ve čtvrtém patře domu, který pamatoval dobu císaře Františka Josefa. Schodiště bylo blahobytně široké, a přesto působilo ponuře. Zvláště za jarního odpoledne, kdy slunce putovalo za mraky. Mléčné sklo s nymfami a stylizovanými liliemi ronilo kalné slzy. Oldřich vyběhl všechna čtyři poschodí, aniž se zastavil, a jak lovil v kapse klíč od bytu, cítil srdce, bušilo mu v hrudi a tepalo mu v zubu.

Bytná nebyla doma. Její plášť a klobouk zmizely z věšáku a chyběl i deštník. Měla ve zvyku předvídat deště, dřív než nastaly. Byly doby, kdy Oldřicha častokrát překvapila kusem koláče, ale od té doby, co mu začaly docházet dopisy od Heleny, neobjevil na stolku ve svém pokoji sebemenší kousek moučnicku. Byla ochotná smířit se u Oldřicha se vším, i s tím, že nevěří v Boha, i s tím, že mu docházejí pozvánky na stranické schůze. Jen s cizí ženou se smířit nedovedla.

Jednou, když měl Oldřich chřipku a ležel, přinesla mu Helena acylpyrin. Bytná ji nepustila dál než na chodbu a lék převzala sama.

„Kdepak, slečno,“ řekla Heleně, „co vás napadá, nenechám vás přece nakazit.“

A Helena se samozřejmě dala odbýt. Byla váhavá, jemná a trvalo jí dost dlouho, nežli se odhodlala k něčemu, co by se dalo pojmenovat jako vzpoura proti sobě samé.

Bytná donesla acylpyrin Oldřichovi do pokoje a oznámila mu, že tu byla nějaká paní, výslovně řekla paní, a nechala mu tady tyhle pilulky.

„Poslyšte,“ dodala důvěrným tónem, který Oldřich pokládal za dotěrný, „jestli je to ta vaše známost...,“ naklonila hlavu k pravému rameni, pochybovačně a útrpně, „myslela jsem si, že jste si vybral mladší. Vždyť je skoro jako já...“

Čekala, že jí odpoví. Místo odpovědi kýchl a použil kapesníku. Bytné bylo sedmačtyřicet a Heleně třiatřicet. Když se to tak vezme, byla to od bytné čirá zlomyslnost. Ale promluvila z ní lítost a zklamáná naděje.

Oldřich prošel chodbou a vstoupil do svého pokoje. Okno bylo ještě otevřené, bytná větrala. Zvenku vtékal do pokoje chladný a vlhký jarní vzduch prosycený výfukovými plyny a pachem nějakého pokrmu, jehož hlavní součástí byla osmažená cibule. Oldřich zavřel okno. Vzpomněl si, že neodložil plášť a klobouk. Shodil klobouk na gauč, stáhl kabát a podlehl nutkání posadit se do ušáku. Ušák byl jediný kus nábytku, který mu v tomto pokoji patřil. Sám si jej před rokem koupil, jakkoliv byl šetrný a nepatřil k lidem, kteří se bez ustání po celý život obklopují novými a novými předměty. Na zařízení pokoje, nemotorné a nesourodé, si uvykl a nevnímal je.

Seděl v ušáku, odpočíval, ale bolest neodpočívala. Pohybovala se jako mořské vlny. Příliv, odliv. Příliv, odliv. Mám jít k lékaři, nemám jít. Mám, nemám. S pocitem stísněnosti myslel na vrtačku,

drátky a háčky, vatičky a kleště. Snad se to poddá, utěšoval se. Vida, teď už je to slabší.

Sáhl bezděky po tranzistorovém rádiu s nadějí, že se mu podaří odlákat myšlenky od zubu. Otočil knoflíkem a hudba naplnila pokoj. Ztišil ji. Ruku mu rozechvívaly drobné otřesy. Buben a basa, opakoval si. A zase bolest. Příliv a odliv. Buben a basa. Držel tranzistorové rádio v ruce jako něco živého, přítulného, co s ním sdílí bolest a nepouští ho. Hrůza, rozhlížel se z bezpečného hnízda svého ušáku, hrůza, jak jsem jen mohl prožít v tomhle pokoji celých dlouhých deset let? Jako by mu bolest nasadila správné, ostré brýle. Nebyl si jist, zda by mu v téhle chvíli nebyl odporný každý pokoj, kolik jich ve městě je, ale nepochyboval ani na okamžik, že sedí v nejodpornějším pokoji, jaký si mohl vybrat. Jen se podívej na ten protější obraz, otrásl se ošklivostí. Kvetoucí jabloň u chalupy. Plátno potřené barvami se zpupností, jakou se vyznačuje neumění. Neskromné, vyzývavé a prázdné. Vápno, šmolka a jedovatá zeleň, až musil přimhouřit oči. Skříň se zaskleným dílem ho urážela nevkusem, keramický džbán na skříni ho dráždil plytkým vlasteneckým nápisem. Soška husopasky, bože, motýli vyšívání na dečce, bože, bože.

Na dečce ležel dopis. Všiml si ho až nyní. Sáhl po něm, a jak by ne – byl od Heleny. Položil tranzistorek na kolena, bzučely v něm housle, a housle na něho měly vždycky uklidňující vliv. Roztrhl dopis ukazováčkem, potrhál obálku, co s ní, dávno nesbírám dopisy od děvčat, a dal se do čtení. Přeletěl očima začátek a zpomalil čtení, když se dostal k podstatnému.

„Rozmyslela jsem si to,“ psala Helena úhledným rukopisem, „přijď ke mně na večeri ve středu. Asi v šest. Jestli jsem se tě posledně nějak dotkla, tak mi odpusť.“

Jestli jsem se tě nějak dotkla. S Helenou byla zkrátka potíž. Chodili spolu už jedenáct měsíců, ano, jedenáct měsíců. Chodili

do divadel, do kina a na procházky, sedali spolu v kavárnách a hostincích, ale nikdy ho nevzala k sobě, ačkoliv věděl, že má zařízenou garsoniéru jen a jen pro sebe. Jednou šla k němu s tím acylpyrimem, ale to jistě věděla, že je bytná doma. Návštěva tehdy, když měl chřipku, se mu nyní v odstupu jevila jako provokace. Odhodlala se bytné ukázat, kdo má nárok na muže kýchajícího v posteli.

Jednou, když se s Helenou procházel v parku, bylo to na podzim, mlha kolem nich utvořila těsný kruh a listí sykalo a chraptělo na všech cestách, tedy za toho sychravého večera se o to pokusil:

„Heleno, pojďme k tobě. U tebe je jistě líp.“

Odpověděla mu polibkem rozhodným a kovově chladným:

„Ne, prosím tě, takhle je to tisíckrát hezčí.“

„Nevím, co je na tom zamokřeném listí a mlže hezčího.“

„Nechci tě ztratit, víš. Je mi s tebou pěkně.“

„Proč bys mě měla ztratit, kdybychom šli k tobě? Co je to za nápady?“

Obdarovala ho opět několika polibky, a zas chutnaly po kovu, a když se ho dotkla nosem, bylo mu, jako by se ho dotkla koncem studeného klíče.

„Zmrzneš,“ řekl jí.

Zavrtěla hlavou a dala se do smíchu. Mlčeli, vraceli se spolu do ulic, Helena šťastná, ale on rozmrzelý rozmrzelostí muže, který podnikl dlouhou pouť ke zdi, ve které nebyly dveře.

Do restaurace přišli na večeri brzo. Šatnářka ještě nebyla v šatně, odkládali si pláště sami. Nad zrcadlem u šatny svítila lampa a v její žluté záři si Helena česala vlasy, zvedala obě paže a všechny její pohyby byly lehké a přirozené. Kdyby měl jedním slovem popsat Helenino chování, jmenoval by samozřejmost. Vstoupila do jeho života se samozřejmostí, s jakou do lidského života vstupuje matka a otec nebo sourozenci, byla prostě daná, nevnucovala se, musil

ji přijmout. Líbila se mu její postava, její upravenost, její křivka lýtek, ale výjimečná byla na ní právě samozřejmost, s kterou se pohybovala, jednala, a když nebylo vyhnutí, rozhodovala.

V restauraci nikdo nebyl a číšník jim rozsvítil nad stolem a odešel pro nějaké pití. Než se vrátil, stačila mu zlíbat tvář, ucho i bradu. Povzbuzen, naznačil jí opět, že by mohli večer skončit u ní.

„Nene,“ zašeptala, „později, počkej ještě.“ Nechápal ji. Jistě nebyl první muž, s kterým chodila. O jednom věděl dokonce bezpečně. Pracovala jako návrhářka v módním závodě, nic nadprůměrného, to tedy ne, ale buď jak buď, mělo to cosi společného s uměním. Umělecký svět Oldřichovi odjakživa imponoval, sám se kdysi chtěl stát hercem, ale zavčas ztroskotal na ochotnických prknech. Byl připraven Heleně odpustit muže, o němž věděl, a bude-li třeba, i muže, o němž nevěděl, ale nechápal, proč mu má být odepřen vstup do jejího soukromí, do něhož ten nebo ti před ním směli vstoupit. Dejme tomu, umělecký rozmar, ale prosím, všechno má své meze. Jako účetní byl zvyklý pracovat s čísly, čísla zjednávají jasno a on si přál také zjednat jasno.

Vánoce strávili každý u rodičů, dárky si předali v kavárně. Silvestra strávili spolu v divadle a potom šli do vinárny. Když vyšli na ulici, jiskřil na chodnících novoroční sníh a nepřestával se sypat z temné oblohy, sypal se jako v romantickém filmu. Za chvíli jim pod zářivkami jiskřilo obočí i řasy. Helena měla oči rozsvícené vínem.

„Novoroční noc,“ řekl jako ochotnický milovník, „a teď se jde k tobě.“

„I ne,“ dala se do smíchu a začala otiskovat do čerstvého sněhu špičkou střívků neobvyklou stopu. „Hádej, myslivče, kdo tudy šel?“

Ještě několikrát opakoval svoje přání, zmatený její neústupností, ale pak se vzdal a uzavřel se do mrzutého medvědího mlčení.

Jeho mrzoutství v ní vyvolalo něžné city. Objímala ho, líbala, hladila, tiskla se k němu. Dovolila mu však jenom, aby ji doprovodil k domu, kde bydlila.

Od Silvestra až do dnešního dne se ještě několikrát pokusil přimět ji, aby ho pozvala, ale bez výsledku. Naposledy ji o to požádal v neděli. Znovu četl dopis.

„... ke mně na večeri ve středu. Asi v šest..“

Konečně. Jestli jsem se tě nějak dotkla, tak mi odpusť. Ta její samozřejmost. Samozřejmě že k ní přijde ve středu, v šest. Náhle vyskočil. Středa. Ale to je přece dneska. A kolik máme hodin? Tři čtvrti na pět.

Vyběhl do koupelny s holicím strojkem v ruce. Ještě že nešel ze zaměstnání rovnou k zubaři. Byl by schůzku zmeškal. Člověku se jednou po dlouhé době něco pošťestí, a pak za chvíli málem o to přijde.

Přejížděl holicím strojkem po tváři, strojek vrčel a šplhal po lícni kosti a bolest vrněla ukolébána do dřímoty někde hluboko v dásni. Člověk se nemá ukvapit, zjišťoval spokojeně. Ani se zubem.

Převlékal se a uvažoval o Heleně. Jaká je. Nejdřív dělá všechno možné, aby se k ní nedostal, a teď ho nakvap zve. Ta její samozřejmost. Co ji asi pohnulo k napsání dopisu? A jestliže někoho zveme dopisem, zapojili jsme pořádně do práce rozum. Kdyby mě pozvala tehdy v novoroční noci, dalo by se uvažovat o citovém vzplanutí, nebo jak se tomu říká. Ale dopisem?

Zarazil se a přestal uvažovat vázanku.

Patrně si naplánovala, že se za něho provdá. Dobrá, necítil při té myšlence žádné zvláštní vzrušení, a myšlenka nebyla ani nepřijemná. Vypěstoval si však za mládenecká léta obezřelost, a neopouštěla ho ani nyní. Vždycky byl rozhodnut co nejrychleji

se dát na ústup při nejmenším podezřelém tahu své spoléčnice. Bystře rozpoznal bod, kdy příběh dozrál na rozchod.

Dejme tomu, přemítal před zrcadlem, že bych si Helenu vzal za ženu. Ztratím sice navyklý způsob života, ale také tento pokoj nadívaný nábytkem a veteší. Nechuť k tomu pokoji, dlouho potlačovaná, se v něm pohnula tak mocně, že zatoužil po osvobození.

Usmál se na sebe do zrcadla, aby si dodal dobrou náladu – a utáhl uzel na vázance.

Bytná se ještě nevrátila. To Oldřicha potěšilo. Nemusil jí aspoň nic vysvětlovat. Její zvědavost si nekladla žádné omezení a dovedla chytře a oklikami vylákat všechno, co ji zajímalo.

V květinářství na rohu koupil Oldřich květiny. Kytici fialových květů, které neuměl pojmenovat, na které jenom mlčky ukázal. Ani se nezeptal na cenu. Když z krámu odcházel s kyticí zahalenou do hedvábného papíru, uvědomil si, že poprvé koupil něco, aniž se zeptal na cenu. To ten zub, řekl si, úplně mě pomátl.

Bylo přesně za pět minut šest, když došel ke dveřím dvanácti-poschodového činžáku, ve kterém Helena bydlila. Ve dvanáctém patře. S lehkým dojetím si změnil domovní dveře, ke kterým po řadu měsíců Helenu doprovázel, a vstoupil do domu s pocitem vítězství. Ale i toto vítězství, jako ostatně všechny šťastné chvíle jeho života, doprovázela nedůvěra. Byl z těch, kdo každou šťastnou chvíli pokládají za omyl roztržitého osudu.

Ještě musil překonat výšku domu. Když míjel druhé poschodí, vzpomněl si na zprávu, kterou četl v novinách. Byla nadepsána: Výtah se zřítil. Nic bych se nedivil, pomyslel si, kdyby se něco podobného stalo mně. A právě teď. Rozčililo ho to. I zub se mu znovu ozval. Ve dvanáctém patře opustil výtah a ulevilo se mu.

Helenina garsoniéra byla veliká, téměř čtvercová místnost, jejíž celou čelní stěnu zabíralo okno. Vysoké, široké okno. K tomu oknu

ho zavedla, sotva odložil plášť a klobouk. Postavila se vedle něho s kyticí v ruce a řekla:

„Musíme si pospíšet, za chvíli se změní světlo. Takový výhled není každý den.“

Shlížel na bledě modrou hloubku jarního večera pod sebou, potřísněnou zapadajícím sluncem, přešel očima dno té hloubky dlážděné střechami a trhlinami ulic, ve kterých se v tom okamžiku začala perlit světla. Díval se na zasklený odumírající a rodící se obraz, a myslel na Helenu, na to, jak ho uvítala, jak vzala kyticí s úsměvem, bez překvapení, na to, jak se mu vlastně nikdy nepodařilo ničím Helenu překvapit, a jak ho Helena překvapovala svým chováním téměř stále.

„Moje hvězda,“ ukázala Helena na jednu z hvězd, které se probouzely v tmavém cípu oblohy.

„A která je moje?“ zeptal se.

„Muži nepotřebují hvězdu na nebi,“ usmála se.

„Muži také touží po nějaké stálici,“ řekl a zdálo se mu, že řekl něco vtipného a že je to právě to, co chtěla slyšet.

Zasmála se a šla urovnat květiny do vázy. Díval se jí při tom na prsty. Byly hbité a v rostoucím šeru svítily.

„Ne, prosím tě, ještě ne,“ požádal ji, když chtěla rozsvítit.

„Na dnešní večer,“ řekla a nalila dvě číšky koňaku. Pili jej u okna.

„Měla jsi pravdu,“ pokynul hlavou k oknu. „Všechno je jiné.“ Obraz za sklem ztrácel rychle barvy. „Ale tvoje hvězda teď svítí opravdu pěkně.“

Stiskla mu ruku a odešla do kuchyňky za zástěnou. Světlo kuchyně vytínalo ze tmy pokoje široký, světlý trojúhelník. Oldřich stál u okna s výhledem na město, upíjel ze své sklenky a občas se otočil k světlému trojúhelníku. Pohyboval se v něm Helenin stín. Bylo mu dobře mezi oknem a jejím stínem. Už dlouho ne-

prožil takový blažený mír. V pokoji bylo příjemné teplo, vlahé a voňavé. Zavřel oči, aby vychutnal tu vůni. Nemohl určit, z čeho všeho se skládá. Sladká i jemně hořká, vůně mýdla a čistoty, vůně stále zelených rostlin v květináčích opletených rákosem a snad vydávaly vůni i obrazy na stěnách, které se nyní s postupujícím večerem proměňovaly ve shluky skvrn, snad voněly knihy na policích, a jistě se na té vůni podílely i zásuvky, spousta tajemných zásuvek v každém kusu nábytku. Jsou ženy, jejichž snem je mít zásuvky od stropu k podlaze. Oldřich se rozhlížel po zšeřelém pokoji a s uspokojením zjišťoval, že zařízení i uspořádání, dokonce bezvýznamné maličkosti, svědčí o tom, že pokoj obývá žena. Bylo mu to milé. Žena, která pokoj obývala, měla vkus a celé prostředí vyzařovalo radost z tvoření, chuť k životu i zvláštní, naprosto ženskou hravost.

Brzy pronikl do složité vůně pokoje závan horkého tuku z kuchyně. Helena připravovala večeři. Četla Oldřichovy myšlenky.

„Nevstupovat,“ volala, „všechno jsem si připravila předem. Hned to bude.“

„Nechceš, abych ti přece jenom trochu pomohl?“

„Čaruju,“ odpověděla, „a pak, sem se vejde jenom jeden člověk.“

Večeřeli u malého stolu. Štávnaté bifteky, topinky, nakládané houby a moučník, v němž se pod horou šlehačky tajila zmrzlina.

Oldřich zapomněl na zub. Pili žernosecké červené, svatovavřínecké, ročník 1967, a hovořili stále horlivěji o nevýznamných věcech, které v jejich ústech dostávaly neobvyklý význam, protože se měli rádi a byl před nimi večer a byla před nimi noc. Po druhé láhvi vzala Helena tužku a napsala na papírový ubrousek:

„Co myslíš, měla bych se vdát?“

Vzal jí ruku, vtiskl na ni polibek a napsal stejnou tužkou na stejný ubrousek: „Naprosto určitě.“

A řekl:

„Kdybys viděla, v čem bydlím. To je prostě hrůza. Kabinet hrůzy.“

Vyprávěl jí o obraze s kvetoucí jabloní před chalupou, o husopasce, o dečkách. Naslouchala mu, jako by jí vyprávěl nejnapínavější příběh. Bylo to od ní opravdu milé. Všechno, co následovalo, mělo rysy samozřejmosti, která se mu na Heleně tolik líbila.

Nežli se svlékla, zatáhla na širokém okně záclony.

Uprostřed noci se Oldřich probudil. V pokoji bylo horko, ale horko ho neprobudilo. Zatímco spal, sbírala bolest sílu, a nyní udeřila. Ležel naznak bez pohnutí a čekal, až zase opadne vlna bolesti. Neopadávala, rostla hrozivě a nesnesitelně. Šetřil dechem, v bláhové představě, že tím bolest udusí. Bolestí se zpotil na zádech. Helena ležela na gauči téměř napříč, oběma lýtky zatěžovala Oldřichovy nohy, tiskla se ke gauči, jako by ho chtěla připoutat, aby jí neunikl.

Ve tmě a v dusném horku se rozložily všechny vůně a pachy, í nyní převládal nakyslý pach nedopitého vína a vychladlého tuku na talířích. Jemně odsunul Heleniny nohy, vstal a šel k oknu. Cítil nepatrnou úlevu, jak došlapoval na vysokou vlašnou srst koberce bosou patou. Poodhrnul záclonu z okna a otevřel jeden z osmi okenních dílů. Město dole slabě šumělo, tak slabě, jako šumí veliká města kolem druhé nebo třetí ranní hodiny. Blížilo se svítání, ale obloha byla ještě plná hvězd. Nastavil tvář chladnému proudu vzduchu. Ostrá bolest mu prořala čelist, tak dobře mířený zásah, že se musil zachytit okenního rámu. Z temnoty pokoje za ním se ozval Helenin hlas:

„Co se děje?“

Chvilí se vzpamatovával z rány, kterou mu bolest zasadila, a pak řekl docela tiše: „Mám bolesti.“

Slyšel, jak si Helena na gauči sedá:

„Bolesti?“

„Bolesti,“ opakoval po ní nevrle, „bolí mě zub nebo co. Už ani nemůžu poznat který.“

Jak mluvil, vpustil si do úst chladivý vzduch, a to byla chyba.

„Zub,“ prohodila lehkomyšlně. Ta její samozřejmost. Slyšel, jak vstává.

„Zatáhni laskavě záclonu,“ řekla.

Zatáhl záclonu:

„Co chceš dělat?“

Rozsvítila stojací lampu a nahá přešla pokoj ke stěně plné zásuvek.

„Najdu ti nějaký prášek, můj milý.“

Pozoroval ji, jak vytahuje jednu zásuvku po druhé a zkoumá její obsah. Stoupala si na špičky, natahovala ruce nad hlavu, opět se skláněla, krčila se skoro do dřepu, napínala kůži na stehnech, až se jí leskla. Pohybovala se jako oblečená, lhostejná ke své nahotě.

„Musím přece někde mít prášek proti bolestem,“ přesvědčovala Oldřicha i sebe.

Pozoroval ji sítím své bolesti. Tolik zatracených zásuvek, zabědovalo to v něm. A klidně si tu běhá beze všeho. Přitom už začíná tloustnout. Kolem boků má bílé oblé usazeniny, a když jde do dřepu, co se to děje s jejími lýtky? Její ušlechtilá lýtka dostávala svaly, kterých si doposud nikdy nevšiml. Objevil také záhyb kůže na břiše a pod řadry, nejhorší však ze všeho byly ty zásuvky. Jak vrzaly, klepaly při vysunutí a zasunutí. Byl by si nejraději ucpal uši, jenže se nemohl dotknout pro bolest tváře. Rostl v něm nelad.

„Prosím tě,“ řekl nevlídně, „aspoň se oblékni. Běháš si tu nahá...“

Vrz, klap – odpověděla nejdříve zásuvka a potom teprve Helena, aniž k němu obrátila hlavu.

„A co ty,“ řekla sebevědomě, „ty tu nestojíš nahý?“

„Promiň,“ řekl, šel ke křeslu, kam si složil oblek, a začal se tiše oblékat.

„Chtěla jsem ti jenom rychle pomoci,“ řekla. „Nebo,“ obrátila k němu obličej, „nelíbím se ti nahý?“

„Ale ano,“ zavrčel a pospíchal s oblékáním.

Odešla a vrátila se v županu.

„Nechceš trochu kloktat?“ zeptala se ho. „Kloktat ústní vodou. Někdy to pomůže. Ale napuť si v koupelně vlažnou. Studená by mohla vadit.“

Byl ochoten zkusit všechno. Bolest už zachvátila celou půlku tváře.

„Jdi kloktat, já ti zatím najdu prášek,“ pohladila ho po tváři s takovou samozřejmostí, že by byl bolestí zaříčel.

Motal se v koupelně, a když se podíval do zrcadla nad umyvadlem, spatřil ve svých očích slzy, tryskaly a koulely se mu němě dolů podél nosu. Překvapily ho. Už dlouho neviděl svoje vlastní slzy.

Rázně začal kloktat. Nebyl to nejhorší nápad s tím kloktáním, to musil uznat. Bolest se stahovala do jednoho místa. Utřel si oči, bradu a krk, a vrátil se do pokoje. Helena na něho volala z kuchyně:

„Moment, hned to bude. Vzpomněla jsem si, že jsem dala prášky do kuchyně.“

Pokoj s rozsvícenou lampou připadal nyní Oldřichovi jako těsná krabice, ve které je zavřený s bolestí. Daniel v jámě se lvy. Zmocňovala se ho plíživá nenávisť k té krabici, k jejím stínům, obrazům, stále zeleným rostlinám v květináčích opletených rákosím. Se zlomyslnou úlevou zjistil, že v Helenině pořádku jsou trhliny.

Kupříkladu pilulky. Kdyby dávala prášky proti bolestem na jedno místo, musela by je najít.

„Sláva,“ ozvala se Helena, „ještě ti přinesu trochu vody na zapití. Tohle ti určitě pomůže. Mně to pomohlo vždycky ohromně.“

Obemkl prsty studenou sklenici a ucítil zamrazení až v zubu.

Polkl pilulku a dlouze zapíjel vodou, před očima květovanou záclonu, která zakrývala okno.

„Nemusil ses ještě oblékat,“ řekla Helena. Měla lehce zamžené oči.

„Jak to, nemusil?“ odpověděl bezbarvě. Přistoupil k oknu a odsunul záclonu. Svítalo.

„Mohli jsme si ještě uvařit kávu a snídat spolu,“ řekla. Posadila se do křesla a sledovala každý Oldřichův pohyb.

Pokrčil rameny.

„Tak já jdu,“ řekl.

„To nemyslíš vážně,“ potřásla hlavou, „ted.“

„Jsem už takový,“ řekl, „když mám bolest, chci být sám. Zalezu si někam...“

„Když chceš, tak jdi,“ vstala. Našla svou samozřejmost, kterou na okamžik málem ztratila.

Oldřich také vstal, a v té chvíli si uvědomil, že nemůže přijít do svého podnájmu za svítání, že bude lepší přijít až odpoledne z práce a prohlásit, že si včera zajel na návštěvu ke strýci. To jediné ho mohlo v očích bytné omluvit. Podivil se, že opět počítá s bytnou. Před několika hodinami ji hodil přes palubu. Před několika hodinami by se byl vrátil domů za svítání. Ale to ho vůbec nenapadla myšlenka na návrat – ted' ano. Co na tom, prochodí zbytek jitra podél řeky a pak půjde do zaměstnání.

Ještě na schodech domu téměř hmatatelně cítil tíhu tmy a dusného horka Helenina pokoje.

Došel k řece a zuby ho přestaly bolet. Necítil zklamání ani lítost. Někde v skrytu se mu pomalu rozpouštěl kámen pochyb. Kráčel podle řeky a staral se o to, aby se kámen pochyb rozpustil co nejrychleji. Když se před ním objevil železniční most, odbočil na cestu mezi ohrady nákladového nádraží. Ó, mně to myslí, usmál se, mně to nějak myslí. I když mě bolí zub.

A pak ty doteky lásky.
Bylo ti sedmnáct a čekal jsi nalíčen a přestrojen za lokaje
za scénou ochotnického divadla na vsi.
Opona oddělovala dva světy a třetí svět byla
mladá herečka z města, která přenesla svou záři
do prachu vetších závěsů a vypůjčených židlí.
Požádala tě o kávu a dlouho jsi sbíral odvalu,
abys nalíčen prošel několik metrů chodby do kuchyně.
A když ses vrátil,
herečka už držela šálek. Někdo byl rychlejší.
Nakonec jsi vypil, cos přinesl, nápoj vykoupený
zahanbením,
a stále jsi postával nablízku a čekal,
jestli nebude chtít ještě něco,
stále jsi čekal.
Ale nepřála si už nic,
docela nic.

Pátá svatební noc

Psýché

Všechno to bylo jiné než doma. I okno, u kterého stála, vysoké a úzké, jí připomínalo zámek. A v pokoji se dvěma vysokými, úzkými okny bude celý týden bydlet. Každá maličkost jí připomínala zámek. Kdykoliv otevřela dveře svého pokoje, pohnuly se bílé splývavé záclony jako mlhy z pohádek, a kdykoliv se podívala do zrcadla, zdálo se jí, že se proměnila v obraz se zlatým rámem.

Stará vila stála v zahradě, kde bujela tráva a plané růže a tu a tam zápolil s plevelem trs pestrých květin, památka na časy, kdy o zahradu pečoval zahradník a kdy živý plot měl předepsaný tvar a výšku. Ale uvnitř vily se dodržoval, jak se zdálo, stále ještě řád. Koberec na schodišti byl už místy prošlapaný. Kdo se však díval pod nohy, když na zdech visely veliké obrazy, tmavé, tajemné, se žlutými skvrnami světla a s tvářemi napůl pohlcenými tmou.

„Jsem ráda,“ řekla vysoká kostnatá paní, kterou Sibyla v životě neviděla, a která přesto byla její tetou, „jsem ráda,“ řekla, „že se to mezi tvým otcem a mnou urovnalo aspoň natolik, že ti dovolil přijet.“

Sibyla se snažila tetě vyčíst z očí, co si myslí, ale teta zakláněla hlavu a na skle brýlí ulpíval lesk oken. Nebylo jí vidět do očí.

„Doufám, že se ti u nás bude líbit,“ dodala teta, „a budu ti říkat Sibi místo Sibylo. Můj bratr si vždycky potrpěl na prapodivné nápady. Jistě mu dalo moc práce, než našel v kalendáři něco takového. Budu ti říkat Sibi. Nemáš nic proti tomu?“ Sibyla se neodvážila odporovat. Bylo jí sedmnáct a na jméně jí už přestalo záležet. Když byla malá, tak jí její jméno vadilo. Přála si docela obyčejné

jméno. Čas, kdy si přála být obyčejná, minul, a vystřídal jej čas, kdy toužila po neobyčejném. Velmi silně toužila po neobyčejném a teď ji potkalo něco opravdu neobvyklého. Najednou se odněkud vynořila neznámá teta a pozvání a stará vila, zarostlá zplanělými růžemi.

„Sibi,“ oslovila ji teta, „abys věděla, v tomhle pokoji spávala Anděla, moje dcera. Už je dva roky vdaná za lékaře v Trutnově. Je zvláštní, že se jí ani trochu nepodobáš. A přece jsme jedna rodina. Odpočín si trochu a pak přijď na večeři. Večeříme v půl sedmé.“

V šest hodin byla připravena. Šaty visely na ramínkách a prázdný kufřík ležel na dně skříně.

Dlouho se prohlížela v zrcadle s pozlaceným rámem. Co by tomuhle pokoji asi řekl otec? Jistě dům znal, ale před mnoha lety. Jak to tu asi vypadalo? Určitě ještě líp.

Spustila se do křesla, až zapérovalo a pružiny v něm zadrnčely. Krajková dečka přehozená přes opěradlo křesla zakrývala odřeny. Položila hlavu na krajku a zavřela oči. Když zavřela oči, vracela se domů. Z oken jejich bytu bylo vidět továrnu, kam odcházel otec denně do práce. Slyšela znovu matku, jak se ptá otce:

„A proč nechceš, aby jela?“

„Nechci jenom, aby se načichala jejich světa. Po takových přičichnutí se dlouho kýchá.“

„Sám říkáš, že každá zkušenost je dobrá, i když je špatná.“

Matka se nevzdávala. Dávno neměla žádné příbuzné a litovala, že se otec podle jejího úsudku lehkomyšlně vzdává sestry.

„Podívej,“ řekl otec, „ať se vysloví sama.“

„Libuško,“ zeptala se jí matka, „chtěla bys?“ Nikdy ji nepojmenovala Sibylo. „Tak co, Libuško?“ řekla.

„Proč ne?“ odpověděla a s lehkým srdcem obětovala týden z dlouhých dvou měsíců prázdnin.

„Konečně,“ zapálil si otec cigaretu, „až toho budeš mít plný nos, můžeš se vrátit. I dřív než za týden.“

Odpočívala v křesle a vzpomínala na otce se shovívavostí. Copak to tu není pěkné? Sklouzla v křesle níž. Udělala si pohodlí.

V domě bouchly dveře. Trhla sebou a polekaně vyskočila.

Její první myšlenka byla, že zaspala večeři. Ale hodinky ukazovaly za dvě minuty půl sedmé.

Ve spěchu pohlédla do zrcadla a vyběhla z pokoje.

V jídelně už seděli kolem stolu. Teta, nějaké dvě staré ženy a mladý černovlasý muž s jemnou bílou pletí.

„Tak pojd', Sibi,“ řekla teta, „to je Sibyla, bratrova dcera, a tady,“ pokynula ke staré paní s bílými vlasy a se světle fialovou tváří, „tady je Milada, moje sestřenka, a tady,“ pokynula ke staré paní s kaštanovými vlasy, plnými tvářemi a snědou pletí, „tady je sestřenka Olga. A tady –,“ nadechla se, „je můj syn, Tomáš, můj syn a tvůj bratranec. Můžeš mu říkat Tome. Tenhle týden je mu ještě devatenáct, ale příští týden mu bude dvacet. Nevypadá na to, že mám pravdu?“

Tom za matčiny řeči povstal a pohlížel chvíli na Sibylu s naprostou neúčastí a pak setrval pohledem na matce, vyčkávavě a s ospalou ochotou, s níž dobře vychovaní mládenci přistrkují křesla starým příbuzným.

Sibyla sklopila oči, ne proto, že by se ostýchala, ale proto, že chtěla působit dobrým dojmem.

„Tom je skvělý chlapec,“ končila teta představování, „a zítra ti ukáže dům, zahradu i město. Jestli budeš chtít, Sibi.“

„Prosím,“ řekla Sibyla.

Teta ukázala na stůl:

„Berte si,“ vybídla. „My večeříme lehce,“ upozornila Sibylu s důrazem na slůvko „my“. Sibyla nerozuměla, co tím teta naznačovala. Koneckonců bylo jí to lhostejné. Bavila se.

K večeři byl chléb, máslo, sýr a ředkvičky. Pil se řídký čaj. Jenom sestřenka Milada měla před sebou láhev piva a nalávala si do sklenky po malých dávkách.

Při jídle všichni mlčeli a nikomu nedělalo mlčení potíže, jenom sestřence Olze. Rozhlížela se na všechny strany a pozorovala Sibylu přes okraj šálku. Dusila se přímo touhou pohovořit si. Brzy své touze podlehla.

„Nematureovala s vámi nějaká Ulrichová?“ Oddechla si mocně, jako by dlouho zdržovala dech.

„Já teprve budu maturovat,“ řekla Sibyla, „napřesrok.“

„Teprve maturovat,“ podivila se sestřenka Olga. „Ale -,“ obrátila se k tetě, aby se dovolala jejího svědectví.

Teta žvýkala a okázale si sestřenky nevšímala. Olga zmateně zamžikala a v rozpacích zvedla k ústům svůj krajíc a opět jej odložila na talíř, aniž si ukousla.

„Copak, copak,“ ozvala se nyní teta, „nechutná ti? Snad si taky chceš dodat chuť pivem?“

„Ne,“ řekla Olga a ukousla si chleba, aby dokázala, že jí chutná.

„Když jsem byla naposledy v Salcburku,“ promluvila sestřenka Milada, „tak jsem jedla sýr.“

„Na Kladně chodí přece Ulrichová Květa...,“ prohlásila poněkud nejistě sestřenka Olga.

Tom nemluvil, jedl zvolna a zamyšleně. Jedl, ale bylo na něm vidět, že jídlo není v této chvíli jeho hlavní zaměstnání. Sibyle bylo do smíchu, kdykoliv se na něho podívala. Ředkvičky si kladl do úst celé a Sibyla slyšela přes šířku stolu, jak mu praskaly, chroupaly a vrzaly mezi zuby. Musela si pod ubrusem zatínat nehty do dlaní, aby nevyprskla.

Sestřenka Milada se napila piva a řekla jediné slovo:

„Pivo.“

„Jen když ti dělá dobře,“ odpověděla teta. Po chvilce útržkovitého rozhovoru poznala Sibyla, že teta hovoří a jedná, jako by věděla předem, co kdo řekne a co si kdo myslí.

Tom si nalil čaj a pohládl si vlasy nacvičeným rychlým pohybem. Vlasy mu v týle končily těsně nad límcem košile. Zženštilost a hrubost se v Tomově vzhledu mísily v takovém poměru, jaký doba a její vkus vyžadovaly. K večeři si oblékl bílou košili a lehký tmavošedý oblek a šedou modře pruhovanou vázanku. Oblek sloužil jeho bílé pleti, neshodoval se však s hranatou bradou a s celým obličejem, v němž byl porušen zákon souměrnosti tak lstivým způsobem, že pozorovatel byl na pochybách, zda se dívá na ošklivý obličej nebo na tvář poznamenanou neobvyklou krásou. Také Tomovy oči vypovídaly každou chvíli o něčem jiném, ale většinu času pohlížely na stůl a lidi kolem netečně. Sibyla by byla v některých okamžicích řekla, že se Tomovy oči smějí. Hned nato mu ty oči zhrubly a zase se rozhlížel cize.

Sestřenky byly staré a podle prstenů a náušnic asi zámožné. Všichni u stolu měli na sobě sváteční šaty. Sibyla pochopila až druhý den, že v domě panuje starý zvyk převlékat se k večeři. S obědem nebyly takové starosti. Obědvalo se v jednu. Snídalo v osm. S tím vším ji teta seznámila na závěr večere. Život v domě měl svůj stanovený plán.

„Co chceš zítra dělat, Milado?“ zeptala se po večeři teta bělovlasé staré paní.

Milada seděla vzpřímená na své židli, nepohnutě zírala na prázdnou láhev od piva na stole před sebou a promluvila právě ve chvíli, kdy už nikdo odpověď nečekal:

„Zítra? Budu háčkovat. Ty záclony přece.“

„A do čeho se pustíš ty, Olgo?“ zeptala se teta hnědovlasé stařenky.

„Na zahradě je práce,“ ochotně vykládala Olga, „dneska květák a zítra čekají brambory a také...“

„Tom?“ přerušila ji teta.

Tom zvedl těžce víčka a ukázal oči. Sibyla by se sázela, že se zase směje. Ne, vysmíval se. Ale teta nosila brýle a seděla na druhém konci stolu.

„Jak chceš, maminko,“ řekl.

„Postaráš se zítra o Sibi, ukážeš jí dům, zahradu, kostel a co se dá ještě vidět. Studovat můžeš zase pozítří. Nebo zítra večer. To už Sibi bude vědět, kde co leží, a může si vybrat sama, co se jí bude líbit.“

Noc po tom večeru byla neobyčejně krátká. Sotva Sibyla usnula, už svítilo slunce a budilo ji.

V osm hodin seděli všichni u snídani. Pili čaj s mlékem, jenom sestřenka Milada pila bílou kávu. Sibyla viděla přes stůl ve výstřihu bílé Tomovy rozhalenky mužskou hrud' zarostlou černými chloupky.

„Tome, zapni se,“ řekla teta.

A Tom si zapjal rozhalenku.

„Jednou jsem pila u Sachera kávu,“ vykládala sestřenka Milada, „a číšník se na mě usmál. Co se smějete, povídám, co se smějete?“

Teta uctivě poslouchala a nabídla sestřence Miladě máslo. Milada si máslo nevzala a přestala vyprávět.

A pak nastal nádherný červencový den, kdy se mělo pro Sibylu mnoho změnit. Nevěděla o tom.

K velikým okamžikům jako bychom couvali pozpátku, a proto dovedeme ocenit jejich význam, teprve když je mineme.

Tom začal procházku se Sibylou v domě. Nezdržoval se, aby jí ukazoval kuchyň nebo pokoje matčinyh sestřenek, nebyly by to ostatně ani dovolily, ale vedl ji rovnou do svého pokoje.

„Posad' se,“ ukázal jí na široký modro-bíle pruhovaný gauč. „Přehraju ti něco, chceš?“

„Přehraj,“ vyzvala ho vesele.

„Džezárnu,“ řekl.

Pustil gramorádio a po parketách, po skříní, gauči a polici s knihami dusaly bubny a trubky tančily po stropě. Tom přecházel po pokoji s rukama v kapsách plátěných kalhot a knoflíky u rozhalenky si rozepnul.

Pokoj neměl okno, oknem byla celá jedna stěna rozdělená dřevěnými rámy na několik polí až k podlaze.

„Máš prima okno,“ pochválila Sibyla.

„Vůbec nepotřebuju hlavní vchod,“ prohlásil hrdě. Přistoupil k oknu a otevřel dvě pole okna jako křídla dveří.

„Pojď,“ pozval ji do zahrady.

„A co deska?“ řekla.

„Ať hraje,“ vsunul opět ruce do kapes.

Prostor před oknem byl vyložen betonovými dlaždicemi, které se při každém kroku pohybovaly. Sibyla si ve vysokých podpatcích nebyla jistá, a když se s ní jedna dlaždice pohnula víc, než čekala, zděšeně vykřikla a chytila se Tomovy paže.

Tom se usmál. Už by mu málem byla řekla, jak se jí včera u večere chtělo hrozně smát, jenže něco jí stále bránilo, aby byla upřímná. A pak – nad rybízovými keři se zjevoval a mizel široký slamák tety Olgy.

„Nevíš, co to je, bydlit v činžáku,“ řekla Sibyla a divila se, proč to říká.

„Nevíš, co to je, bydlit se třema ženskýma,“ řekl Tom a vedl ji brankou ven, na ulici. „Půjdeme radši hned do kostela, protože se tě matinka bude ptát.“

Jakmile jim zmizel dům a zahrada z dohledu, rozpovídal se Tom, nedal se zastavit, mluvil stále volněji, jako by se hovorem osvobozoval. Sibyla s úžasem zjišťovala, že Tom není ani nepřístupný, ani netečný, a nedovedla pochopit, jak to, že se v něm tolik zmýlila.

„Tobě,“ říkal Tom, „můžu povědět všechno. Za týden odjedeš a vezmeš ty řeči s sebou. Tvůj otec udělal dobře. Vzbouřil se a utekl z rodiny. Zlomil to, fakticky se nedá nic jiného dělat než to zlomit. Co matku znám, zazlívala tvému otci, že se z něho stal dělník. Bratr dělnas a sestra městská honorace. Jenomže on se vzbouřil a zlomil to. Hlavní věc je zlomit to.“

Sibyla rozuměla Tomovi jenom slova, smysl jí unikal. Co zlomit a proč? Představovala si otce, jak čte po práci noviny, jak si zapaluje cigaretu a pomalu odklepává popel do bílého popelníku s modrým nápisem „Z Příbrami na památku“. Otec rozhodně nevypadal jako muž, který něco zlomil. Dobře, že ho Tom neznal, mohl se mu tedy obdivovat.

Sibyla měla svou představu o hrdinství. Hrdina musil mít především postavu. V tom případě se hrdinovi podobal spíše Tom než její otec.

Z úpalu červencového dne vstoupili do vlhkého chladu v kostele. Nikdo tu nebyl.

„Co tady budeme dělat?“ zeptala se Sibyla. U nich doma se do kostela nechodilo.

„Poslouchej a pamatuj si něco z toho, co ti povím. Ať můžeš matince povídat zas ty.“

Zavedl ji až k hlavnímu oltáři a spustil výklad:

„Kostel svatého Jakuba je raně barokní, má jednu loď a po obou stranách mělké boční kaple...“

Nevnímala, co Tom říká. Jeho tlumený hlas narážel měkce na kostelní stěny a vracel se k ní přes barevné prameny, které

tryskaly z pestře vykládaných oken a hrnuly se k zemi, na lavice, na pískovcové desky podlahy a na kazatelnu z červeného dřeva. Tom zvedl paži, ukázal někam ke stropu a na paži se mu zachytily zelené a žluté paprsky.

Líbilo se jí poslouchat, jak jí Tom něco říká, a nezáleželo na tom, o čem je řeč. Nakonec ji Tom odvedl k oltářnímu obrazu v jedné boční kapli.

„Poslední soud,“ řekl.

V sinavých barvách tonuli hříšníci, zatracenci se vzpínali ke zlatému světlu v oblacích, cenili zuby, kouleli očima a černali ve vlně, která je odnášela do pekel.

„A teď se podívej,“ natáhl ukazováček do kouta obrazu. Pohlcována vlnou zatracení lomila tam rukama nad hlavou žena se světle fialovým obličejem.

„Jako...,“ bála se vyslovit, co jí napadlo.

„Sestřenka Milada,“ řekl. „A je tu i sestřenka Olga a je tu i...“

„To je ošklivé.“

„Poslední soud. Ale já se vzbouřím dřív. Už mám plán.“

Všiml si jejího obdivného pohledu. Vrazil ruce do kapes a pomalu se pohupoval k východu.

Toho dne se oběd ve staré vile zpozdl. Když Tom a Sibyla nahlédli po návratu do jídelny, seděla teta na židli před velikým zrcadlem a kolem ní se otáčela malá usměvavá plavovláska.

„Byli jste v kostele?“ volala teta. „Oběd bude za chvíli, jen co mě Janička dočeše.“

„Ahoj, Jano,“ řekl Tom.

Jana jim nastavila zářící oči podmalované odvážně modří i zelení.

Na chodbě se Sibyla s Tomem rozešla.

„Je to žába, co?“ řekl Tom.

„Žába,“ řekla Sibyla, „rosnička zelená.“

Odpoledne přehrával Tom Sibyle desky a skoro nic spolu nemluvili. Také proto, že Sibyla okázale četla knížku, kterou si vytáhla z Tomovy poličky. Tom si potom našel také něco ke čtení. Obě křídla velkého okna nechal otevřená a pokoj voněl jetelem. Po koberci přiskákala do pokoje velká luční kobylka. Tom se ji snažil chytit, ale kobylka byla ostražitá a vždycky včas uskočila. Sibyla pozorovala Tomovu marnou honbu a nakonec se nahlas rozesmála. Tom k ní zdvihl hlavu a měl cizí a hrubé oči. Přijal její smích jako pokoření. Polekala se jeho pohledu.

„Tome, mě to mrzí.“

„Ale jdi.“

„Opravdu. Mrzí mě to. Nechtěla jsem –“

„Co vykládáš?“

Nesnášel, když ho někdo pokořoval, ale když ho někdo litoval, to snášel ještě hůř. Nerozuměla mu, bývala šťastná, jestliže ji někdo litoval. A toužila napravit, co pokazila. Řekla:

„Stejně tě obdivuju.“

„A hele,“ odložil knihu, „a pročpak?“

„Kvůli vzpouře, jak jsi povídal, a tak –“ Nevěděla vlastně proč. Cítila, že ho obdivuje, ale důvod byl nejasný.

„Podívej se,“ řekl. Dostal sebevědomé oči a zářil. „Podívej se, já už jsem se proti nim vzbouřil. A půjde to dál. Musí to jít dál, až to zlomím.“

Hodinu, která je dělila od večere, vyprávěl samé úchvatné příběhy ze svého života a každý příběh ho představoval jako vítěze. Dějištěm jeho příběhů byl Řím a Paříž a popisoval ulice a náměstí s nejmenšími podrobnostmi, že ani na okamžik nezapochovovala o tom, že ta města navštívil.

V Paříži potkal k ránu u Seiny úplně opilou paní s rukama plnými prstenů a náramků. Opírala se o zábradlí, opuštěná, jen jen

se zhrouřit na dlažbu. Vedle ní ležela na zemi rozevřená kabelka a náhodou z ní vyklouzla vizitka.

„A víš, kdo to byl? Hraběnka de Poitiers. Naložil jsem ji do taxíku a odvezl do jejího paláce. Na Quai du Louvre. Druhý den pro mě poslala.“

„Říkal jsi, že to byla stará paní.“

„Byla stará. A vděčná.“

Lidé v jeho příbězích byli všichni vděční. Jako ten kardinál, který plakal ve vatikánské zahradě nad svým zmařeným životem.

„Našel si pro svůj smutek docela opuštěný kout. Ten mi toho navyprávěl. Povídám mu: ‚Non fa niente... to nevádí...‘ stiskl mi ruku –“

„Ty umíš italsky?“

„Proč ne?“

Byli by zmeškali večeři, kdyby nezazvonil budík.

„Ty si řídíš budík, abys nepřišel pozdě na večeři?“

Vypnul budík a pohodil hlavou. Neodpověděl.

Cestou do jídelny si uvědomila, že ji čeká už jenom šest dní ze smluveného týdne. Škoda.

K večeři byly nové brambory s tvarohem a okurkový salát. Sestřenka Milada měla místo salátu kompot.

„Jaké to bylo v kostele?“ zeptala se teta.

„Krásné,“ řekla Sibyla.

„Proč nemáš kravatu, Tome?“ zeptala se teta.

„Skočím si pro ni,“ ochotně vstával Tom.

„Ne,“ pokynula mu teta, „teď už ne. Příště.“

„Pan Jungvirt mi povídal...,“ zamyslíla se nahlas sestřenka Milada.

Nastalo ticho a jen sestřence Olze to nedalo:

„Pan Jungvirt je už deset let mrtvý.“

„Vím taky,“ odsekla sestřenka Milada, „umřel. Kdo neumře?“

Dlouho jedli mlčky. Dokud teta nepřerušila mlčení:

„Doufám, že tě, Sibi, Tom nezatáhl k obrazu posledního soudu.“

Sibyla pohlédla na Toma. Téměř nepostřehnutelně zavrtěl hlavou.

„Je tam nějaký obraz posledního soudu?“ zeptala se Sibyla tety.

„Ovšem, a nic bych za to nedala, že ti Tom tenhle obraz přece jen ukázal. Ten obraz budí pohoršení. Do kostela rozhodně nepatří. A nevykládal ti náhodou o Paříži nebo tak?“

Sibyla pohlédla na Toma. Znovu nepostřehnutelně zavrtěl hlavou.

„O Paříži?“ žasla Sibyla tetě do očí.

Teta znejistěla: „No nic. Nic, nic.“

Sotva odložili příbor, věnovala se teta obvyklým otázkám:

„Co chceš zítra dělat, Milado?“

„Záclony,“ skoro vykřikla sestřenka.

Teta přijala její výkřik s naprostým klidem.

„Ty?“ obrátila se teta k sestřence Olze.

„Dneska jsem okopávala brambory, zítra snad cibuli...“

„Tome,“ vpadla jí teta do řeči, „zítra žádné výlety, uč se angličtinu, víš, že máš hned po prázdninách zkoušku. Leda že bys ukázal Sibi řeku, ale až navečer, a žádné koupání. Víš, kolik lidí se ročně v řece topí.“

„Jak chceš, maminko,“ uklonil se Tom lehce za stolem.

Po večeři odešla Sibyla do svého pokoje. Zastavila se před zrcadlem v pozlaceném rámu a prohlížela si pátravě tvář. Proměnlivé světlo soumraku za oknem jí lichoťilo. Otevírala ústa, neobyčejně půvabně, jak se domnívala, a se zavřenými ústy vyslovila třikrát stejnou větu. Počtvrté ji zopakovala nahlas:

„Já ho miluju.“

Druhého dne šel tedy Tom, jak si teta přála, navečer ukázat Sibyle řeku. Vyrazili v pět hodin odpoledne, aby se včas vrátili.

Pěšina byla úzká a Tom musil jít vedle Sibylы trávou. Jeho kroky plašily z květů a trávy kovově modré mouchy a malé stříbřité motýlky. Nějaký žlutý motýl se potácivě vznesl a usedl na Sibyliných květovaných šatech. Stanula, zatajovala dech a okouzlena skláněla hlavu, aby lépe viděla motýla, který si spletl sukni s loukou.

Tom zatleskal. Možná tlesknutí, možná stín Tomovy ruky motýla vylekaly, kvapně se vznesl a zmizel nad nimi.

„Proč jsi to udělal?“ řekla.

„Tak.“

„Ale proč?“

„Chtělo se mi. Dělán, co se mi chce.“

„Vždycky ne.“

„Dobře, vždycky ne. Tady jsme na louce. Tady mi nemá nikdo co poroučet.“

„Propána, ty jsi hrdina.“

„Co jsem, na to se tebe ptát nebudu,“ řekl podrážděně.

Šli k řece a hádali se vytrvale, umíněně, ale na pořádnou hádku neměli tu správnou chuť a neměli ani dost sil. I na hádku se lepilo parno pozdního letního odpoledne. Čím vytrvaleji si vyměňovali zbytečné věty, tím víc v nich sílilo rozladění. A kdykoliv jeden z nich přestával, druhý si vynalezl něco nového, nač bylo třeba odpovědět.

Teprve na břehu řeky zmlkli. Břeh byl v těch místech vysoký a bylo odtud vidět nedaleký zákrut širokého proudu a písčinu. Vydali se k opuštěné písčině.

„Škoda, že teta zakázala koupání,“ řekla Sibyla.

„Může zakazovat, co chce,“ namítl Tom a začal se svlékat. Plavky měl na těle.

„Ale já nemám s sebou plavky.“

„Koupej se bez plavek,“ řekl a myslel to vážně.

Posadila se na černý vysušený pařez, který trčel z písčiny od poslední velké vody, a dívala se na Toma, jak kluše přes mělčinu a rozstříkuje vodu kolem dusajících pat. Ponořil se do řeky. Hlava mu plula po hladině a volala:

„Nechceš to taky zkusit?“

Proč bych to nezkusila, říkala si, proč ne? Rozepnula si knoflíky výstřihu a uchopila oběma rukama šaty na ramenou, aby si je přetáhla přes hlavu. Okamžik zaváhala. Šaty jí opět sklouzly na ramena. Pomalu zapínala knoflíky. Hněvala se na sebe pro svou nerozhodnost a zároveň byla na sebe pyšná.

Tom si zaplavával a vystoupil na písčinu.

„Haló,“ volal na Sibylu a mával oběma rukama při pokusu o indiánský tanec. Vysmívá se mi, pomyslela si, nebo má prostě jenom dobrou náladu?

Tom se sklonil k hromádce svých šatů a dal se do smíchu.

„Ty se mi směješ,“ ozvala se Sibyla dotčeně.

„Proč bych se ti měl smát? Jsem jenom rád na světě. A teď se otoč, ať nepoškodím tvoji cudnost.“

Zlostně se odvrátila. Všechno dělám špatně, vyčítala si, všechno obráceně. Na zpáteční cestě jí vyprávěl o knihách, které nečetla, o zemích, kde neznala ani hlavní město, a o slavných lidech, o kterých nikdy neslyšela. Sibylin obdiv podněcoval jeho hovornost. Ano, to je to pravé, říkala si, takhle se musím chovat.

„To je úžasný, co všechno znáš,“ opakovala mu. „Na to abys četl od rána do večera. Aby ses učil, propána, snad deset let a bez prázdnin.“

„I v noci,“ dodal vážně. „Já v noci čtu. Přestávám až za svítání. Ostatní lidi spí a já čtu. Dělán si náskok.“

Když Sibyla po večeři osaměla ve svém pokoji, spočítala si s lítostí, že dnes ulehne už potřetí ke spánku v tomto domě a že má před sebou ještě pět spánků a jenom čtyři plné dny, neboť v neděli odjíždí. Větší díl prázdnin, který ji po tomto týdnu očekával, vypadal jako nekonečná poušť. Něco se musí stát, toho si byla vědoma, jenom jí nebylo jasné, co by se mělo stát.

Na dům, louky a řeku ulehla dusná letní noc.

Sibyla otevřela okno, dala si polštář na ústřední topení pod oknem a posadila se na něj v pyžamu. Seděla dlouho do noci a přemýšlela. Konečně tu byl neobyčejný zážitek, na který čekala celá léta. Tomovy řeči o vzpouře ji nutily, aby uvažovala o svém otci a matce. Také se vzbouřím, říkala si. Musím to zlomit. Jako Tom. Musím se něčeho odvážit. Co kdybych teď sešla dolů a navštívila Toma? Stejně čte celé noci.

Přemýšlela, a noc pod okny se valila potichu k ránu. Tma na obloze řídla, mraky se tříštily, a mezi nepravidelnými tmavými střepy protékala vlídná hvězdnatá obloha. Mraky propustily i měsíc, poznala to podle náhlého svitu, který otevřel výhled na stromy a plot a louku za plotem. Kotouč měsíce spatřit nemohla, stál na druhé straně vily. Svítí přímo Tomovi do pokoje. Představovala si pokoj s oknem až k zemi, kudy se vycházelo na zahradu, a kudy nyní vstupoval k Tomovi měsíc.

V měsíčním svitu ožila tráva i větve stromů a vlažný proud vzduchu přešel Sibyle po nahých pažích a po čele. V nečekaném závanu byla rybí vlhkost písčiny i slabý pach dehtu, po němž páchl pařez na písčíně, ve vlažném závanu byl i Tom, vůně muže, kterému na hrudi rostou černé kadeřavé vlasy.

Sibyla se smekla z polštáře. Otevřela dveře svého pokoje. Na schodišti byla tma a celý dům jako by spal a dlouze oddechoval. Tiše za sebou zavřela a dotkla se bosou nohou koberce na chodbě.

Došlápla a odvážíla se několika rázných kroků. Zachytila se zábradlí a naslouchala. Slyšela jen svoje srdce.

Pomalou sestoupila po schodišti. Do haly vnikal měsíc oknem zakrytým záclonou. Jeho stopy pomoučené bílou záclonovinou vedly Sibylu až k Tomovým dveřím.

Měkce stiskla kliku. Bylo zamčeno. Nevzdávala se. Stiskla kliku znovu a znovu. Pojednou v zámku klaplo a klapnutí se rozlehlo halou a schodištěm jako výstřel. Sibyla uskočila. Čekala, že se někde rozsvítí a někdo zavolá. A nikdo nerozsvítil a nikdo nezavolal.

Položila znovu dlaň na kliku a opatrně otvírala.

V Tomově pokoji se nesvítilo. Tom nečetl. Měsíční svit ozařoval v širokých pruzích celý prostor a zachycoval se na velkém okně jako rozlité mléko. Každý díl okna vysílal svůj protáhlý světlý obdélník a ve světle posledního obdélníku ležel Tom jen zpola přikrytý a jeho nahá hrud' a hlava se rýsovaly na bílé podušce jako těžký tísnivý stín. Vedle něho ležela plavovláska, která včera česala tetu, a v mrtvém světle měsíce se podobala veliké loutce. Ležela na zádech a její obličej byl jasný jako za poledne v plném slunci.

Sibyla se roztrásla, vyšla pozpátku z pokoje a zavřela za sebou dveře. Trásla se ještě ve svém pokoji nahoře a vzlykala bez slz a nepřestávala se třást, dokud neucítila, jak jí pláč mokří tváře. Už se netrásla a nevzlykala. Jenom slza za slzou jí stékala po obličejí a slzy jí putovaly přes rty a bradu až na hrdlo.

Vypláču si oči, ještě si ke všemu vypláču oči, povzdechla si a napadlo ji, co tomu asi řekne otec, že tu nevydržela ani týden. Co tomu asi řekne?

Tenkrát na stráni za městem
jsme viděli v černém proudu noci tisíce očí,
písek vířící mezi břehy vesmíru.
Všechny oči byly lačné milování a setkávaly se
a rozcházely, písečná zrna vržená k sobě,
jako by se láska dala změřit prudkostí.
Kdo si v tom proudu vzpomněl na skálu,
z které byl odštípnut? Každé zrnko se vzdávalo proudu.
Jako by láska byla jen krásné potkávání.
S kým, s kým — ptali se zběsilí srpnoví cvrčci.
Kam? ptal jsem se já.

Šestá svatební noc

Dřív než umřu

Převozník odmotal řetěz z kůlu a hodil jej na pramici. Děvče s velkým výstřihem na letních šatech sebou trhlo.

Převozník byl starý, šlachovitý a žilnatý a všemu se usmíval. Mohl si ve svém věku úsměv dovolit. A pak měl ve vyrudlém kabátě z plachtoviny, který ležel při boku pramice, láhev. Hluboká kapsa kabátu ji spolkla, že z ní nebyla vidět ani zátka. Ale převozník o ní věděl a věděl také, že je ještě do dvou třetin plná.

Usmál se na děvče a odrazil bidlem od břehu.

Marcela se odvrátila. Úsměvy cizích mužů si vykládala po svém, odpovídala na ně povýšenou nevšímavostí. Usmála se na Járyna. Ale Járyn se díval na auto.

Byl spokojený. Tak jsem to dokázal. Vezu si na pramici svoje auto. Skoro svoje. Jednu neděli já, druhou neděli Karel. Teda řeknu vám, než jsme z toho střepu vyčarovali auták -

Vůz na pramici byla stará tatra žehlička, jenže měla nejmladší a nejsvěžejší vzhled. Přepychově se leskla novým žlutým lakem. Teplou žlutí, módní barvou roku. Co se dalo naleštit, bylo naleštěné, co se dalo znovu potáhnout, bylo znovu potažené. V zadním okénku se kymácely zlaté trásničky a pod nimi zářil na skle pestrý obtisk Eiffelovy věže s nápisem Paris. Kolem kufru se táhl černobíle kostkovaný pruh a nad číslem se zelenal čtyřlístek.

„Škoda,“ řekl Járyn, „že jsme nestačili namontovat mlhovky.“

„Ále,“ pokrčila Marcela nos. „Tobě bude vždycky něco chybět.“

„Proč krčíš nos?“ zeptal se jí podrážděně. Rozčilovalo ho, když krčila nos.

Kromě nich se vezlo na pramici ještě několik zcela neznámých a nezajímavých lidí. Modrý průzračný den zanechával na obzoru lehkou perleťovou stopu, ale ještě nenastala hodina, kdy na kotvišti budou čekat zástupy lidí. Zatím tam došlo jenom pár mládenců v širácích, s tlumoky na zádech. Stáli a čekali, až se k nim pramice vrátí. Před třemi lety chodil Járýn také tak. S širákem, tlumokem a kytarou. Jenže teď už měl po vojně a všechno bylo jiné. V autodílně, kde je zaměstnaný, měl slovo hned po šéfovi. Skoro hned po šéfovi.

Břeh, od něhož se vzdalovali, patřil městu, i když z města mnoho vidět nebylo. Ohrada fotbalového klubu s plochou střechou tribuny, dva tovární komíny a bezútěšnost krajiny, která se odcizila přírodě, ale kterou město ještě nevstřebalo a neproměnilo ji v ulice. Sem tam stál na tom kusu země dům, který předběhl budoucnost. Na tyhle domy se Járýn nepamatoval. Vyrostly asi v posledních dvou letech.

Břeh, k němuž se plavili, patřil zelené přírodě. Trávě a vrbovým houštinám, olším, topolům, břízám. Tady to Járýn dobře znal z doby, kdy byl malým klukem. Vždycky si přál zajet na pramici ve vlastním autě a dát se převézt na druhý břeh. A později se tu toulal s batohem a kytarou. To se tedy změnilo. A pořádně.

Když vjel na pramici, nemohl ve voze vydržet. Musil vystoupit a dívat se na vůz, jak se veze, a byl by nejraději viděl i sebe, jak stojí u vozu. Marcela samozřejmě vystoupila také. Musí dělat všechno po něm.

„Jdi si sednout,“ vyzval ji.

„A proč? Až nastoupíš ty.“

„Tak dobře,“ řekl s přehnanou shovívavostí a vsoukal se do tatry. Blížili se k travnatému břehu. Marcela vklouzla do auta vedle něho. Sledoval upřeně kamenitý nájezd, ke kterému za okamžik pramice

přirazí. Mezi kameny a drny se rýsovaly dvě mělké rýhy. Mimoděk pohnul volantem, jako by už do vyjetých kolejí najížděl.

„Jak se ti líbí moje šaty?“ zeptala se ho Marcela. „Ještě jsi mi nepověděl, jestli se ti líbí, nebo ne.“

Snažila se přivolat ho k sobě, žárlila na jeho nedočkavost jet a řídit vůz, žárlila na auto a přála si, aby se zaměstnával jenom jí a ničím jiným. Chodili spolu dva celé roky a měsíc a třináct dní, schovávala si kalendáře s poznámkami, to byly její deníky už od šestnácti let, a minulý měsíc jí bylo jedenadvacet. Pět kalendářů v zásuvce, která se dala zamykat. Někdy si v nich četla A divila se, co všechno už zažila, a divila se svým názorům. Takhle se na věc dívala včera a takhle předevcírem. Názory se v kalendářích střídaly jako oblaka na nebi a pravda pro ni bylo to, co si myslela naposled. Járynovi bylo o Vánocích čtyřadvacet. Měl by myslet jenom na ni a měl by s ní promluvit vážné slovo.

„Asi sis ani nevšiml, že mám nové šaty.“

„Ale jo,“ řekl Járyn.

„A nic nepovíš?“

„Počkej, copak nevidíš, že mám jinou práci?“

Převozník přitáhl pramici za řetěz k nájezdu. Járyn se pomalu rozjížděl. Tatra se zhoupala, jak najela na rampu, a začala se živě šplhat do kamenitého svahu.

Před nimi se otevřela rovina s loukami vpravo i vlevo. Rozviřovali na suché cestě jemný bílý prach a dali se cestou vést k rybníku, který vytvořilo slepé rameno řeky.

„Vidíš?“ ukazoval Járyn před sebe. „Tamhle jsou chaty a tamhle je bouda Štefana Valdy a tam, u těch topolů, začíná písek.“

Čekala, že bude myslet na ni. A Járyn myslel na sebe.

„Tady jsem jako kluk jednou ztratil balón, tady ve vrbičkách. Určitě ho někdo ukrad. A tam, kus od Valdovy boudy, jsme spali pod širákem.“

Mluvil a vyhlížel vhodný přístav pro vůz. Vybral místo v neklidném stínu mladých olší, několik kroků od písečného jazyku, který sahal od rybníka až sem.

Járyn vypnul motor. Otevřeným okénkem uslyšeli zmatek lidských hlasů z pláže, šplíchání vody, dětský smích a nepřetržitě šumění a tleskání listí nad hlavou.

„Príma. Co?“ řekl Járyn.

Svlékli se v autě. Marcela se svlékala velice pomalu. Járyn vyskočil v plavkách ven, zapálil si cigaretu a nedočkavě přešlapoval.

„Tak se štráchej,“ pobídl Marcelu.

„Prosím tě,“ urazila se. Vyplula z auta v plavkách s oranžovými a žlutými květy. Zamkl za ní auto a vyrazil na písčinu. Bylo na něm vidět, jakou rozkoš mu působí bořit bosé nohy do vyhřátého, jemného písku. Sklonil hlavu, aby lépe viděl, jak mu písek protéká mezi prsty. Roztočil se s cigaretou v ústech jako kluk, dopadl do písku a natáhl ruku, aby Marcelu chytil za nohu. Jen tak tak uskočila.

„Tak ne,“ řekl a pomalu se zvedal, „když ne, tak ne.“

Rybník byl rozlehlý a téměř celý obklopený loukami, jen jeho severní cíp se zakusoval do lesa. Na jihu spojovalo rybník s řekou slepé rameno zarostlé při březích rákosím.

Járyn vyhledal místočko na samém konci písečné pláže, tam, kde rybník ústí do slepého ramene. Pláž se hemžila lidmi, ale tady to bylo snesitelné. Na tomhle konci nestály chaty a také boudy s limonádou a zmrzlinou si zvolily druhý konec pláže. Kromě toho viděli odtud dobře na vůz.

Marcela rozprostřela oranžovou a žlutou osušku a posadila se na ni. Járyn si sedl do písku. Kouřil a bylo mu příjemně. Doma už má připravené francouzské mlhovky, zítra nebo pozítří je přimontuje na tatra. Dělal mu radost vylepšovat vůz. Málem si už nedovedl

představit, jak tatra vypadala, než ji začali dávat dohromady. To byla ještě zima, když ji přivlekli. Ale že teď běhá.

„Marie se vdává,“ řekla Marcela.

„Hm.“

„Marie, sestřenice, jak ses mě na ni jednou ptal.“

„Tak jo,“ přikývl. Neměl rád, když ho někdo rušil v jeho snění. Právě vybíral autorádio a nemohl si vybrat.

„Moc ses tehdy na ni vyptával.“

„Hm.“

Opustil autorádia a vrátil se na teplý písek k mladé ženě, která se zabývala myšlenkami na svatbu. Řeči o svatbách ho nudily. Opakovaly se a za všemi svatbami v příbuzenstvu i ve městě se stejně skrývala jenom jediná a nejdůležitější svatba. A na tu Járýn nechtěl myslet.

„Co je ti?“ zeptal se Marcely. „Copak tu není fajn?“

Položila se na osušku čelem k modré obloze a neodpovídala. Bylo tu krásně, ale nebylo to ono. Cítila, že to není ono. A bylo jí líto, že čekala něco jiného.

„Mohl bych koupit magneták. Na kazety. Jeden kluk z dílny ho prodává. Lacino,“ uvažoval nahlas Járýn.

Sáhla po krému a začala se natírat pomalými ospalými pohyby. Poslouchala jeho řeči s nechutí. Pořád by něco kupoval. Jeho pokoj vypadá jako skladiště. Jenom tranzistorová rádia má tři. Od nejmenšího do největšího. Nikdo mu nesmí v pokoji uklízet. Ani matka. Bydlí v domku u rodičů, a jako by bydlil v nájmu.

„Dovedeš mluvit taky o něčem jiným?“ zeptala se ho.

„Pojď se koupat.“

„Právě jsem se namastila.“

Zvedl se a vykročil k vodě. Chvilí ho pozorovala, jak se vzdaluje, pak se za ním rozběhla.

Voda byla přesně taková, jaká má být. Ani teplá, ani studená. Přesně taková. Stríkali na sebe, smáli se všemu a plavali do slepého ramene, k řece, a zase zpátky do rybníka a zas k druhému, zvýšenému břehu. Járýn byl nezmar a Marcela se nechtěla poddat. Vylezl na břeh, proti písčíně, kde ležela osuška. Vyškrábala se za ním. Všimla si, kam se dívá.

„Že tě to baví,“ řekla.

„Co?“

„Nespustíš z autáku oči.“

„Mám se koukat na tebe?“

„Ano. Máš se koukat na mě.“

Vrhl se na ni a povalil ji do trávy, lekla se a její první myšlenka byla, že si zazelení světlé plavky, ale byla celkem ráda, že jí aspoň tak projevil přízeň, a nebránila se, když na ni útočil rukama i ústy. Járýnova přízeň se přes ni přehнала jako vítr a už plavali zpátky na svou písčinu.

Poslal ji do auta pro tašku s jídlem, sám zůstal ležet na slunci. Jedli housky a čabajku a vejce natvrdo a kyselé okurky. Pili čaj z termosky. Járýnovi bylo dobře, cítil veliké smíření v duši. Včera by se byl pořád jen hádal. O fotbal, o politiku, o šroubovák, který mu někdo odnesl. Teď cítil veliké smíření. Co mi chybí, myslel si, všechny věci mám, a co ještě nemám, to budu mít. Vsaďte se. A Marcela je docela šikovná holka, jenom kdyby nechala řečí o svatbě. Co nám takhle chybí?

„Co nám chybí?“ zamyslel se nahlas.

Marcela pila čaj z víčka od termosky a přivírala oči.

„Já jenom,“ povídal, „že ty mi pořád vyčítáš: Tobě bude vždycky něco chybět... já jenom, že mi tohle vyčítáš... Musíš uznat: co nám vlastně chybí...?“ Když na něho padla spokojenost, byl nesnesitelný.

„No dobře,“ zašroubovávala víčko od termosky, „tak nám teda nechybí nic.“ Ne že by jí nic nechybělo, ale nebylo toho už tolik jako ráno, když sem dorazili. A po jídle se nikdy nehádala.

Stáhli se k vrbičkám do chatrného krajkového stínu a dopřáli si zdřímnutí. Pak zapnuli tranzistorek, poslouchali písničky a měli docela dobrou náladu. Povídali si o známých a Marcelu při tom jen zřídkakdy napadlo, že by měla s Járynem mluvit o něčem jiném. Povídali si jen tak a tranzistorek zpíval a tloukl do bubnů a troubil.

Krátce po poledni řekl Járyn:

„Tamhle se něco děje. Půjdu se tam podívat.“

Hráli zrovna písničku „O lady Mary“ a Marcela zůstala ležet. Neměla chuť se pohybovat. Járyn si zapálil cigaretu a houpavě se vzdálil a cestou se protahoval a mírně cvičil.

Vrátil se teprve po třech písničkách.

„Někdo se utopil,“ oznámil.

„Kdo se utopil?“

„Někdo. Nějaký – prý mu bylo jednadvacet.“

Posadila se:

„Prosím tě, jak to, že se utopil?“

„Ježíši,“ posadil se k ní, „proč se lidi topí? Copak vím? Třeba neuměl plavat, nebo ho chytila křeč nebo co.“

„A proč ho nezachránili?“ Stále nemohla pochopit, že by se měl někdo utopit těsně po poledni o volné sobotě.

„Nezachránili ho,“ řekl, „hledají ho. Vůbec nevyplaval.“

„Tolik lidí je tady, a on se utopí.“

„Jak to myslíš?“

„Že se utopil zrovna on.“

„Někdy ti vůbec nerozumím.“ Járyn se natáhl do písku a zavřel oči. Přijímal život takový, jaký byl, a k životu patřily pohromy. Obzvláště byl ochoten smiřovat se s pohromami, které se ho přímo netýkaly.

Jak dlouho spal, nevěděl. Probudila ho Marcela. Třásla mu rozčileně ramenem: „Podívej, podívej!“

Pozvedl se na lokty a mžoural.

„Tam ne, tam –,“ ukazovala.

Před jejich písčinou plula široká lodice s plochým dnem, stáli v ní tři muži a ohledávali dlouhými bidly dno rybníka.

„Tamhle je Štefan,“ pohnul Járýn hlavou k muži, který stál na přídi. Štefan si hleděl bidla a dna.

„Štefan,“ potřásla Marcela hlavou. „Hledají přece toho utopenýho.“

Neporozuměl, čemu se diví.

„Vždyť je tam Štefan,“ řekl.

Lodice klouzala zdráhavě k ústí slepého ramene. Přiblížila se docela blízko břehu, že slyšeli, co si muži na lodi povídají. Štefan radil:

„Vzememe to na slepý rameno a třeba až do řeky. Možná že zpracoval spodní proud.“

Zašumělo rákosí, jak se třelo o bok lodi, potom se odrazili, vpluli do slepého ramene a za chvíli je zakryl vysoký břeh.

Když Járýn spal, myslela Marcela na spoustu věcí, jakmile se však objevila loď s muži a bidly, uvědomila si, že vlastně myslí na jedno, a všechno, nač myslela kolem toho jediného, bylo dobré jen k zastírání toho, čím se opravdu zabývala.

„Dej mi cigaretu,“ požádala Járýna.

Nabídl jí krabičku a zapálil jí cigaretu.

„Odkdypak kouříš?“

„Od teďka,“ řekla, „právě jsem začala.“

„Kouříš jako kamna,“ řekl uznale.

Nešlo jí o kouření. Musela něco dělat. Konečně si všiml i Járýn, že to s ní není v pořádku.

„Je ti něco?“ zeptal se.

Byla by mu ráda rovnou řekla, co ji napadlo, ale s Járynem se nedalo mluvit rovnou.

„Podívej,“ řekla, „jen se podívej, kolik je tady lidí. A jeden se utopí. Ten, a žádný jiný.“

„Vždycky se někdo utopí. Každý léto se někdo utopí.“

„Mohli hledat nás. To tě nenapadlo?“

„Ne. To mě nenapadlo. A dej sem tu cigaretu. Jenom ji maříš.“

Dala mu cigaretu. Stejně jí nepomáhala.

„Ale uznej,“ řekla, „že mohli hledat nás.“

„Jaks na tohle přišla? Prosím tě. Tak předně. Plavu od šesti let. Já. Víš?“

„To je jedno,“ nemínila ustoupit, „vždyť ses nemusil utopit. Je tisíc způsobů, jak najednou...“ Bála se dokončit větu.

„Vážně?“ řekl.

„Myslím to strašně vážně.“

„Strašně vážně.“

„Ano. Napadlo mě, že zítra nemusíme být. To mě napadlo. Třeba je tohle odpoledne poslední odpoledne, a co dneska uděláš, všechno je naposled.“

„Je to ale pitomost. Pojď se radši koupat.“

„Nechce se mi zrovna.“

„Tak pojď k Valdovi na zmrzlinu.“

Proti zmrzlině nic nenamítala. Obešli pláž, rojilo se tu příliš mnoho lidí, a vyšli na hráz, kudy vedla pěšina k chatám a k boudě Štefana Valdy.

„Co je?“ zeptal se Járyn. „Co stojíš?“

Marcela se zastavila a hleděla z hráze dolů na pláž, vystavenou slunci. S přimhouřenýma očima ztrácela pláž svou roztržitost, skupinky lidí se slévaly, a na břehu rybníka ožilo něco jednoduššího,

co do sebe vstřebalo jednotlivé muže i ženy a děti a psy a míče a nafukovací polštáře, něco jednoduššího, co se čeřilo, blýskalo a šumělo. Před Marcelou ležela obrovitá bytost a zdálo se, že dýchá jedním společným dechem. Této bytosti mohlo být lhostejné, zda jí upadne nějaký vlásek, a Marcele se vzhledem k té veliké bytosti jeden lidský život nejevil jinak než jako malý, nepřilíš důležitý vlásek. Jako velmi postradatelný vlásek. Odpadne a nic se nestane.

„Tak pojď už,“ vybídl ji Járýn. Neměl rád, když se tvářila tak vážně a důležitě, jako by objevila kdovíjakou pravdu.

Marcela šla k němu a vážná tvář se jí nehodila k veselým žlutým a oranžovým plavkám.

„Moc čteš,“ řekl.

„Co povídáš?“

„Moc čteš a pak si všechno bereš.“

„Ale kdyby to bylo opravdu naposled –,“ řekla.

„Nech toho,“ odpověděl podrážděně. Takový den a takové řeči. Postavil se do fronty na zmrzlinu.

„Tak jak to jde?“ oslovil Štefanovu ženu. „Dvakrát dvojitou.“

Štefanovi táhlo na šedesát, ale jeho žena byla nejméně o patnáct let mladší. Neustávala plnit kornouty zmrzlinou a přitom vyrážela zvuky, které vyjadřovaly údiv:

„Á, á, á, vás už tu nebylo dlouho vidět. Jak se vám vede? Škoda, že tu není Štefan, jel s pramicí...“

„Viděli jsme ho,“ řekl Járýn a náhle se zeptal proti své vůli: „A kdo se to utopil?“ Zeptal se proti své vůli a nedovedl si vysvětlit, proč se ptá na věc, po které mu nic není.

„Toník Vágner,“ plnila žena zmrzlinou další kornout, „dělal na dráze a ještě včera chytil za zadní tůni ohromného sumce.“

Járýn stál, v každé ruce porci zmrzliny, zatímco kolem něho postupovala fronta k okénku boudy. Nešlo mu na rozum, proč

se ptá na cizího člověka, kterého potkalo neštěstí. Nemíval to ve zvyku.

„Přijďte večer posedět,“ zvala ho Štefanova žena.

Járyn přikývl. Přemáhal trapný pocit. Dělal všdycky, jen co si usmyslel, a najednou se přistihl, že jedná proti své vůli. Tím byla vinna Marcela. Nemusela se případu tak ujímat.

Přinesl jí zmrzlinu a řekl:

„Aby měla dušička pokoj, ten utopený se jmenoval Vágner a dělal na dráze.“

„Copak mi o to jde? O to vůbec nejde.“ Marcela zamyšleně ochutnala špičkou jazyka zmrzlinu.

„Já jen, aby měla dušička pokoj,“ řekl. „Ještě včera chytil sumce.“

„Ale mě nezajímá, kdo to byl, pochop to. Prostě nějaký člověk se ztratí, a nic.“

„A co?“

„A nic. Ještě ráno si dělal plány, a najednou není. Není. A - nic.“

„Co nic?“

„Lidi se sluní, házejí si míčem, zahrabávají se do písku. Zkrátka nic se nestalo.“

„No pane, a co by měli dělat?“

„Já nevím. Ale není to divný, že já nebo ty, zkrátka najednou se ztratíme a - nic.“

„Ty bys dovedla svýma řečma otrávit i našeho kocoura,“ řekl. Lízal zmrzlinu a bezděčně si představoval svou pozůstalost. Tranzistorová rádia, magnetofon, pásky, tábornickou výstroj, stan, motorku, půlku žluté tatry. To by teda po něm zůstalo. A oni to prodají. Rodiče nebo sestra. A nic. Tahle myšlenka byla protivná. Když se to tak vezme, neměl ještě čas něco dokázat. Ale proč by mělo být dnešní odpoledne poslední? Proč by mělo být dneska všechno naposled? Proč? Otočil hlavu k Marcele.

„Taková blbost. Proč by mělo být dneska všechno naposled?“

„Nevím.“ Lízala zmrzlinu. „Copak ti někdo řekne proč? Jen mi napadlo,“ lízala zmrzlinu, „najednou se člověku stane, že má málo času.“

„Času není nikdy dost.“

„No dobře,“ lízala zmrzlinu. Rozčilovalo ho to.

„Pořád lížeš zmrzlinu,“ řekl.

„Hrozně se rozehřívá.“

Zahodil svůj kornout i se zbytkem zmrzliny. Přestala mu chutnat.

„No dobře,“ řekla, „času není nikdy dost, ale najednou ho může být ještě méně. Kdyby dneska odpoledne bylo všechno naposled –“

„Nech si to už,“ okřikl ji.

Nedala se zarazit:

„Najednou nevíš, co dřív. Když si představíš, že tu zítra už nebudeme, najednou nevíš, co dřív. Nebo víš, co bys dělal?“

„To je pitomost,“ řekl a dostal chuť na cigaretu a cigarety měl v autě.

Vraceli se po hrázi k autu. Dole na pláži jako by se lidé ještě rozmnožili. Odpolední rojení vrcholilo.

„Každý si hraje na svém písččku,“ řekla.

„To je úplně v pořádku,“ prohlásil.

„Myslíš?“

Bála si v této chvíli přidržet se něčeho většího, než byl soukromý písčček, něčeho, co se tak lehko neztrácí s jednotlivým člověkem.

Járyn vydoloval z přihrádky v tatře novou krabičku cigaret. Zapálil si, a sotva několikrát vypustil kouř nosem a ústy, uklidnil se. Dokonce se pokusil dát hovoru jiný směr.

„Máš prima plavky,“ řekl.

Čekala na pochvalu celé dopoledne, ale teď bylo už odpoledne. Vytáhla z tašky časopis.

Ukázal na časopis:

„Je tam křížovka?“

Oddělila mu dvojlist s křížovkou. Šli zpátky na pláž, ale jejich místo zatím někdo obsadil. Osušku posunul na drn a klidně se uvelebil na jejich místě. Jindy by se Járyn hádal. Tentokrát se podíval na opáleného břicháče a jeho tlustou ženu, podíval se a neřekl slovo. Sebral osušku a šli ještě kus podél slepého ramene. Mezi vrbičkami bývala příjemná zákoutí, někde porostlá dlouhovlasou trávou, jinde s nánosem hebkého písku. Jak šli podél slepého ramene, spatřili loď a muže s bidly. Nebyli už tak pilní, jako když pluli po slepém rameni a do řeky, neohledávali tak usilovně dno. Zřejmě se už vzdali a jen tu a tam se dotkli bidlem dna. Štefan stál nyní na zádi, bidlo měl povytažené a okovaným koncem brázdil hladinu.

„Haló!“ zavolal na něho Járyn.

„Haló!“ zamával mu přátelsky Štefan.

„Poznal mě,“ řekl Járyn Marcele. „Je starý vlk, ale ve formě. Byl tady plavčíkem už tenkrát, když jsem byl kluk.“

Loď se vracela na rybník.

Járyn prostřel Marcele osušku a posadil se vedle osušky do trávy. Mezi zkřížené nohy si položil cigarety, zápalky a tužku. Roztáhl dvojlist s křížovkou a dal se do luštění.

Pozorovala ho přes okraj časopisu jako neobyčejně pozoruhodný zjev. Jestliže toto odpoledne mohlo být poslední, potom luštit křížovku jistě nebylo nejvhodnější zaměstnání. Ovšem, co by za takových okolností asi bylo nejlepším zaměstnáním? Bylo hloupé myslet za slunečního odpoledne na takové věci, ale nemohla si pomoci. Vzpomněla si dokonce na matku, na otce a na své dva bratry. A na rodinné album fotografií s fotografií tety Marči, která umřela

mladá, velmi mladá. Když o ní matka hovořila, mluvila bez rozrušení, ani nezaslzela, a přece to byla kdysi její mladší sestra a žily spolu v jednom pokoji. Byla by si v této chvíli přála, aby matka nad svou sestrou hlasitě plakala. Dráždilo ji pomyslení, jak lehce se živí vzdávají mrtvých. Dříve si toho nevšíkala. Až nyní, tváří v tvář necitlivé pláži s houfy lidí, kterým poletovaly nad hlavami bez ustání míče a úryvky slov a vět, všedních šedivých slov a mělkých vět.

Járyn ucítil, že ho pozoruje, a zvedl oči od křížovky. Rychle sklonila hlavu a četla první odstavec, na který narazila. Četla písmena, nedávalo to smysl. Anebo všechno mělo jen jeden smysl: přivést ji oklikou zpátky k znepokojující myšlence.

Odpoledne se vleklo kupředu. Teta Marča v bílé sukni a s tenisovou raketou v ruce. Památka na jeden život. A nic víc. Pro tři čtyři lidi teta Marča. Teta Marča studovala medicínu a nedostudovala. Odešla ze studií i ze života. A jaký to mělo smysl?

„Poslouchej,“ vyrušila Járyna. Jakmile se mu však podívala do tváře, poznala, že u něho odpověď nenajde.

„Nech toho,“ řekl Járyn pro jistotu, „už toho nech.“

Po několika pokusech se jí podařilo soustředit se na čtení. Čtu o letní módě, čtu o zoologické zahradě, čtu recepty, čtu povídku, říkala si. A to je zaměstnání pro člověka, který třeba zítra už nemusí existovat. Jestlipak něco takového dnes odpoledne napadlo tady u rybníka ještě někoho?

V šest hodin Járyn vstal a prohlásil:

„Jde se k Štefanovi.“

Nejdříve se zastavili u vozu a Járyn vyzkoušel poprvé svůj lehátkový systém. Vymyslel velmi složitou úpravu, jak v tatře spát, a dal se do toho ještě za světla.

„V noci by nám do vozu nalítali komáři,“ vysvětloval a dával dohromady podivuhodné lože a stlal na ně pokrývky.

Marcela se převlékla do dlouhých oranžových kalhot a do žluté blůzy.

„Ty taky neznáš jiný barvy,“ přivítal ji Járýn, když se vyhoupla z křoví.

„Zato ty znáš jenom ty ostatní,“ odpověděla mu, jako by mu odpověděla dříve, před svou dnešní zkušeností. Odpověděla mu, jako by dnes nic nemohlo být naposled.

Přijal její odpověď se smíchem. Uklidnila ho. Svět pokračoval po starých kolejích.

Cestou jí udělal přednášku o přívěsech. Až sežene peníze, koupí přívěs.

„Znám kluka, který by mi přívěs prodal docela lacino. Dalo by se v tom bydlet i tak, jako v maringotce.“

„Ty budeš nesmrtelnej,“ řekla, „koupíš si řůru věcí a věčnost dostaneš přidanou.“

„Počkej, zastav se,“ uchopil ji za loket a prohlížel si ji. „Není ti špatně?“

„Z tvých řečí.“

„Ne, opravdu, není ti špatně?“

Vytrhla se mu.

„Páni,“ kroutil hlavou a šel za ní, „páni.“

Ještě než došli k boudě Štefana Valdy, uchopil ji znovu za loket a řekl:

„Co vlastně chceš? Tak co vlastně chceš?“

Mlčela. Nevěděla. Ale on si vyložil její mlčení jako vzpouru a v duchu jí vyhlásil válku.

Okénko Štefanovy boudy, u kterého se prodávala zmrzlina a limonády, bylo v této době opuštěné. Živo bylo na verandě, přilepené k prkenné boudě. Veranda připomínala svými dřevěnými sloupy a dřevěným zábradlím filmy z Divokého západu. U čtyř dlouhých

stolů seděli muži v plavkách nebo otřepaných plátěných kalhotách, pili pivo a pokuřovali.

Járyn se důležitě nesl přes verandu a s uspokojením zjišťoval, že se všichni ohlížejí po Marcelu. Věděl, jak Marcelu vadí pohledy mužů, o které nestojí. Šel proto naschvál velmi pomalu a litoval, že veranda není delší. První místnost v boudě byla kuchyň.

„Vítám vás, pane Jaroslav,“ volal starý Štefan od stolu. Držel v ruce hrnek s kávou, ale hned jej postavil a šel k nim.

Járyn představil Marcelu se zběžností, s jakou představujeme starým známým příbuzné.

Štefanova žena přišla od sporáku a podala jim také ruku. Přípravovala večeři a celá kuchyně voněla cibulkou.

„Co si dáme, co si dáme?“ vykřikoval Štefan. A bez pobídky vytáhl z police velkou láhev starorežné.

Napili se a znovu jim nalil. Zapomněl na kávu v hrnku, třímal sklenku s čirým alkoholem a provolával: „Na zdraví, na kapitána a na mužstvo. Ale na kormidelníka ne.“

Járyn se chechtal. Marcela tomu nerozuměla, ale mezi Štefanem a Járynem putovalo od té chvíle plno narážek, kterým nerozuměla. A neptala se. Járynovi samozřejmě nenapadlo něco vysvětlit. Nikdy nevysvětloval.

Seděli kolem kuchyňského stolu a povídali o starých časech a o dnešní příhodě. Ale na Marcelu vyprávění o utopenci už přestalo působit. Cítila se mnohem líp než odpoledne. Štefan vypadal jako starý kapitán zaoceánské lodi a každou chvíli se obracel dvorně k Marcelu. Jenom když vyprávěl, co měl ten mladík udělat, aby vyplaval, když už se dostal pod vodu, bylo jí trapně. Mrtvým by se už nemusilo radit, říkala si a styděla se za živé, kteří jsou vždycky chytřejší než ti neživí, protože zbyli a mají poslední slovo.

Štefanova žena vycházela na verandu s lahvemi piva stále říději, venku slábl hluk a hovor. Chataři odcházeli do osady na večeři. Otevřeným oknem kuchyně vanul dovnitř voňavý večerní vítr a rozhrnoval listí olší. Drobnými otvory mezi listím zářila pláž v šikmých paprscích slunce. Pomalu se vyliďňovala, zatímco pili a povídali.

„Kdybyste poslali po vodě bochník se svíčkou, určitě byste Vágnera našli,“ ozvala se Štefanova žena od sporáku.

„Jo, jo,“ vysmíval se Štefan, „ten už je někde v řece. Jak někoho popadne spodní proud z pramenů, dostane se hned do řeky.“

Járyn s Marcelou zůstali u Štefana na večeři. Zůstali ještě, když se osadníci začali po večeři scházet na verandě ke kartám. Pili pivo a starorežnou, na verandě i v kuchyni. Marcele bylo už skoro úplně dobře. Co se trápím, stejně se ničemu neubráním.

Když se loučila se Štefanem a s jeho ženou, usmívala se. A usmála se na verandě i na převozníka, který sem zaskočil na pivo a prohlížel si ji velikýma kulatýma očima. Byla by se usmívala na celý svět.

Járyn také zapomněl, že jí před několika hodinami vyhlásil v duchu válku. Vraceli se k autu a drželi se za ruce.

Potom ležela naznak na Járynově lehátkovém vynálezu, dívala se do temného stropu tatry a na chvíli se jí objevil na stropě přízrak něčeho, co plulo u dna řeky dál a dál. Zavřela oči a do tmy pronikalo jenom šustění záclonek, jak Járyn zatahoval okna, jeho dech, a nakonec jeho prsty, které po ní tápaly, jako by objevovaly neznámé a nebezpečné území.

Taková hloupost, řekla si. Najednou zčistajasna umřít.

Hrdinům vstoupí svět do jednoho úkolu,
milující vidí celý svět v jediné bytosti,
teprve když se milování promění v lásku,
vrací se stromy a měsíc i slunce na svá místa,
ale všechno má jinou barvu a chuť,
jako věci, které prošly srdcem.
Proletět vesmírem své touhy je míň
nežli postupovat krok za krokem po této staré zemi,
plné neobyčejných věcí,
které prošly srdcem.

Sedmá svatební noc

Tvůrce

Piontek si přečetl kritiku v novinách až pozdě odpoledne, ale i to bylo příliš brzo. Celou noc pracoval na obraze, který nazval „Tichý důl dětství“. Vymýšlel pro své obrazy názvy mnohem dříve, než obrazy namaloval. Jeho zápisník byl plný názvů a byly mezi nimi některé, které považoval za obzvláště pěkné, jako „Peří andělů klesá k zemi“ nebo „Tvé oči v hořkém prameni“. Ale každý obraz potřeboval svou pravou chvíli. Nyní byla pravá chvíle, aby pracoval na obraze „Tichý důl dětství“.

Po celou noc se udržoval v bdělém stavu černou kávou. Pracoval v noci rád. V noci slyšel, jak praská tabák v zapálené cigaretě, ve dne zaslechl stěží zvonek u dveří bytu. Velikým otevřeným oknem vnikal do ateliéru hluk z ulice, z parku a dětského hřiště, a od té doby, co vedli pod okny činžáku objíždědku pro auta, ozýval se hukot motorů i v doposud klidných hodinách, vcházel oknem a bušil po stěnách a policích s knihami. Jednou, když jel kolem domu těžký trajler, spadl Piontkovi z police dřevěný svatý. Piontek strávil potom hodinu přilepováním uštíplých částí.

V nočním tichu se dobře pracovalo a „Tichý důl dětství“ našel konečně ovzduší, ve kterém mohl vzniknout i při otevřeném okně. Z letního parku přilétala do osvětleného ateliéru spousta nočních motýlů, kroužili kolem žárovek a padali pod svítidly na prošlapaný koberec. Piontek si jich nevšímal. Jen jednou zavadil pohledem o popálené mury, které v krátkých křečích umíraly na koberci, a rychle se odvrátil, aby nenarušil pohodu. „Tichý důl dětství“ měl být obrazem pohody, měl vyjadřovat hlubinu bez-

pečí, štěstí, jakého se může dostat jen dítěti. Štěstí dětského věku vyplývalo podle Piontka z dětské nevědomosti. Jakmile člověk překročí určitou míru vědění a poznání, ztrácí štěstí a už je nikdy nenajde. Piontek si však dovedl vyvolat stavy umělé nevědomosti. Podobalo se to vytržení světců. Ale Piontek neviděl zázraky, ani nepronikal ohnivým pohledem do budoucnosti, nýbrž vracel se do minulosti a cestou škrtať všechny své objevy, všechno vědění o světě, smazával, jak se domníval, zkušenosti dospělého člověka, který už čtvrt století drží v ruce štětec. S nemalým úsilím se vracel do svých čtyř let, kdy dostal první štětec a barvy. Stav šťastné nevědomosti. Škoda, myslel si, že v něm člověk dlouho nevydrží, že se musí vracet ke svým zkušenostem, poznaným pravdám a ke všem těm krámům, které koneckonců stíní ve výhledu. S oblibou říkával přátelům: Jestli chce někdo objevit, jaký svět kolem něho je, musí zapomenout, co se o tom světě říká.

Dlouho do noci postupovalo dusno, k půlnoci hřmělo, jen tak, bez deště, hřmělo a vítr bil na poplach a stromy v parku se vzpínaly. K ránu se ochladilo. Toužil zachytit do čtyř stěn svého ateliéru co nejvíc svěžího ranního vzduchu. Nepodařilo se mu to. Sotva vyšel ze sprchy, nahý s perlivými krůpějemi na chloupcích hrudi, vjel do objížděky před domem první vůz dálkové dopravy a několika rachotivými výstřely odstartoval nový den. Piontek mrzutě zavřel okno. Hluk se ztlumil, a dusno, zahnané do koutů a škvír, začalo vytékat do uzavřeného prostoru.

Piontek spával v létě nahý. Cíp příkrývky si obtáčel jen kolem zad v krajině ledvin, neboť se nemohl zbavit utkvělé představy, že mu ledviny nastydnou. Ležel, pohyboval chvíli palci nahých opálených nohou a vzpomněl si na plovárnu, na prkna, na kterých včera ležel, na vyhřátá prkna a na jeden suk v dřevě, který měl barvu hnědé chlebové kůrky. Dostal chuť na krajíc chleba s hně-

dou kůrkou, a s obrazem krajíce pod víčky a s chutí chleba na jazyku usnul.

Probudil se pozdě odpoledne, zpocený, s bolavou hlavou. Na hřišti v parku za zavřeným oknem cvrlikaly dětské hlasy. Vřeštivý klučkovský hlas napodoboval samopal. E-e-e-e-e. Co mi je? rozvažoval Piontek. Něco mi určitě je. Samozřejmě, hnědá kůrka chleba.

Hlad ho donutil vstát. Navlékl si župan a šel na chodbu do ledničky. Na dlaždicích chodby ležela pošta, kterou listonoška prostrčila štěrbinou ve dveřích. Noviny a dva dopisy. Otevřel ledničku, vzal sýr a máslo a na zpáteční cestě do ateliéru posbíral noviny a dopisy.

Loktem odsunul na stole náčrtníky, mapy a knihy, položil na stolní desku sýr a máslo, noviny a dopisy a vydal se do rohu ateliéru, kde stála malá skříňka. Do skříňky ukládal chléb. Ale tentokrát tam chléb nebyl. Zapomněl jej včera koupit. Zato našel ve skříňce dva balíčky sucharů. Stála tu také neplná láhev ginu. V dolní přihrádce skříňky matně zářila plechovka s cukrem a vedle ní tryskaly křiklavé barvy bonboniéry, kterou dostal od jedné známé k svátku. Bonboniéra nebyla načatá. Dotkl se bonboniéry a pokrčil rameny. Známých žen procházelo jeho ateliérem dost. Jedna z nich nabyla přesvědčení, že si ji vezme za ženu, ačkoliv ji v jejím přesvědčení nijak neposiloval. Od ní byla ta bonboniéra. Umínil si, že bonboniéru otevře, jen kdyby umíral hlady. Měl dojem, že by s darovanými bonbóny pojídal svou svobodu, že by s každým snědeným bonbónem ubylo jeho volnosti. Byla to pošetilost, ale říkal si, když se to vezme, všechno, co souvisí s charakterem, může budít zdání pošetilosti.

S balíčky sucharů se vrátil ke stolu a udělal si loktem ještě trochu místa. Potom zapnul na stoličce pod oknem vařič a postavil vodu na čaj.

Ti kluci na hřišti si nedají pokoj. E-e-e-e-e. Nepochopitelná příchyllost k vojenskému řemeslu. V dětství. Tehdy ovšem. Jejich střelba souvisí se stavem nevědomosti. Tichý důl dětství. Bez ticha.

Piontek si krájel tlusté plátky másla. Nedalo se mazat, ztuhlo v ledničce. Pokládal plátky másla na suchary a na máslo rovnal úhledné pruhy syra. Se zalíbením pohlédl na obložený suchar a dal se do jídla. V pravé držel suchar a levou se pokoušel otevřít obálku dopisu. Nedařilo se mu to, ale nezlobil se. Sám se podívoval svému klidu. Jindy by obálku vztekle přetrhl. Sváděl svůj klid na malátnost, která se ho zmocňovala v dusnu uzavřeného ateliéru. Bolest hlavy ustupovala, jen pot mu znovu a znovu máčel zátylek a záda. Za chvíli otevře okno, sliboval svým zádům a zátýlku, jen co se najím. Dopřejte mi trochu klidu, než sem vpustím rámus z ulice.

Vnikl ukazováčkem do obálky, roztrhl ji a vytáhl složený list papíru.

Odkud ta Němka píše? Z Mariánských Lázní. Setkal se s ní na „Výstavě tří“. Ti tři byli: Suchov, Walner a on. Piontek. Přišla na vernisáž a chtěla koupit jeho obraz „Prsy poledního slunce“. Všechno se mělo dojednat druhý den. Ovšem nepřišla. A nepřišla ani třetí nebo čtvrtý den. Dosáhla největšího zpoždění, jakého doposud ženy, které Piontek znal, dosáhly. Ohlašuje se až po týdnů. Aby prominul. No prosím. Koupi? Koupi. Zastavím se u Vás pátého v sedm večer. Pátého? Dneska? Kolik je? Čtvrt na šest. Za dvě hodiny by tu měla být. Jestli.

Obložil další suchar máslem a sýrem a uchopil druhý dopis levou rukou. Kolmé tahy písma na adrese mu prozradily, co asi bude uvnitř. Snad bych to ani nemusil číst. Ty výčitky. Má drahá, nejsem na světě proto, abych jezdil na neděle k tvým rodičům.

A jestli ty máš dovolenou a nudíš se u rodičů, za to nemohu. Já dovolenou nemám. Já si nikdy nemohu dovolit přepych nudy. Představuješ si to jednoduše. Dostanu tvůj dopis a hned poběžím na nádraží, abych skočil do prvního vlaku. Nedivím se, Káto, že se nudíš. Vesnice u Labe a v ní čtyři vily, jedna z nich Kátiných rodičů, a ze všech stran příboj řípy. Řepná rovina. Moře, v pozadí komín cukrovaru. Na zahrádce mezi koprem a karotkou lehátko. Jednou tam byl. Omylem navštívil ten ostrov v řepném oceánu. Ulehl i do lehátka mezi koprem a karotkou. Viděl komín cukrovaru, jak se noří pod obzor. Omyly se nemají opakovat. A pak: bonbóny z tvé bonboniéry jsem ještě nejedl.

Voda na čaj se začala vařit.

Piontek vstal, nasypal pořádnou dávku čaje do porcelánové konvičky, na jejíchž půvabně klenutých tvarech vypouštěla Diana šíp ze zlatého luku. Čaj přelil vroucí vodou. Miloval silný tmavý čaj a nechával proto čajové lístky máčet o něco déle než jeho známí. Čaj, říkával přátelům, musí mít barvu. Když se podíváte skrz sklenici čaje, musíte mít dojem, že zapadlo slunce.

Zatímco Piontek čekal, až se mu zbarví čaj, obložil si nový suchar, odsunul dopisy a sáhl po novinách. Začínal kulturní rubrikou. Od té doby, co mu tam jednou otiskli fotografii jeho obrazu. Nevěděl o tom a překvapilo ho, když se setkal v novinách se svým obrazem. Bylo to milé překvapení a od té doby bral každé nové číslo novin do ruky, jako podáváme dlaň příteli. Otisknutí obrazu byla tenkrát zcela výjimečná věc. Noviny se nezajímaly o malíře a kulturní rubriku vyplňovaly po celý rok články o filmech, o zpěvácích a známých kabaretních a televizních hvězdách. Ale Piontek se nevzdával naděje. Předpokládal, že se zázrak může opakovat. Dokonce zázrak očekával a ve své zaslepenosti si ani neuvědomoval, že právě očekávání zázraků zázraky odpuzuje, anebo, co je

ještě horší, očekávání pokrývá tvář zázraku a mrzačí jeho čistou netušenou podobu.

Piontek přešel očima kulturní rubriku. Věvodila jí fotografie vlasatého zpěváka. Panem et circenses. Piontek odhryzl kus sucharu a chvíli vnímal jen praskot vyschlého těsta mezi zuby, chvíli mu to trvalo, než pochopil, že čte o sobě.

Článek se jmenoval „Výstava tří“. A začínal Piontkem. Co to má znamenat? ptal se Piontek nahlas. Co to jen má znamenat? Držel zbytek sucharu v prstech, opakoval hlasitě, co přečetl potichu, vyrážel slova a při každém slově kývl sucharem do taktu.

Zjednodušení hraničí s neumělostí. Naivita chtěná nemůže nahradit naivitu prýstící z... Co to má znamenat? Primitivismus načpělý surrealismem jako zástěra kuchařky pečení. Koho chce malíř oklamat, a může se mu to vůbec podařit?

Piontek pustil noviny z ruky. Rozsypaly se po stole a vnitřní list sklouzl na koberec. Shýbl se pro něj. Kdo to vlastně podepsal? Značka vs. Ctěný pane vs. Ale já přece nemám tolik nepřátel, rozvažoval Piontek. V prvních okamžicích ho nenapadlo nic jiného, nežli že se mu někdo mstí. Nevěděl za co, ale kritika byla napsána s tak zjevnou touhou ponížit, že si Piontek byl jistý pohnutkami, proč byla napsána. Povedená kulturní rubrika. Vlasatý zpěvák z toho vyšel výborně.

Pochopitelně, je to nesmysl, říkal si Piontek, když naléval čaj. Vesmíru, říkal si, jsou takové nesmysly lhostejné. Rád uváděl všední potíže do souvislosti s vesmírem. Nepoměr, který tak vznikal, poskytoval určitou útěchu.

Pochopitelně, je to nesmysl, ale jestliže to už někdo napsal, nemůže v tom být nic jiného než pomsta. Piontek zběžně probral okruh svých přátel, neboť kdo jiný by mohl mít na pomstě zájem než přítel? Jeho přátelé však měli, jak se mu zdálo, zcela jiné starosti. Byli tu ovšem Suchov a Walner, s kterými vystavoval svoje

obrazy a kteří se tvářili jako přátelé. Článkem prošli celkem bez úhony, a to bylo podezřelé. A pak tu byl Bolek, který k Piontkovi chodíval každý týden na kus řeči, psával pro dva týdeníky kritiky výstav, ale o Piontkovi nikdy ani slovo. I Bolek byl podezřelý.

Piontek vstal od stolu a prošel se dvakrát po ateliéru. Otevřel okno. Do ateliéru vběhl hluk a zalomcoval sklem v poličce na knihy. Piontek přiskočil k oknu a do ohlušujícího řinčení, rachotu a klapání obrovského nákladního auta začal vykřikovat nadávky a kletby. Kola vozu zdolávala výmoly objížďky a náklad – nějaké železné rámy – poskakovaly a narážely na sebe. Železné čelisti nákladu překusovaly a rozmačkávaly Piontkův hlas.

Vzpamatoval se. Je to nedůstojné. Nikdy jsem se nevykláněl z okna, abych vykřikoval cokoli do ulice.

Nalil si čaj do sklenice a podle svého zvyku podržel sklenici proti světlu. Ano, to bylo to pravé. Zapadlo slunce. Prsy poledního slunce. Jakpak to ten člověk napsal?

Piontek postavil plnou sklenici na nízkou skříňku vedle gauče a zvedl noviny, které opět sjely ze stolu na podlahu. Četl: A ty ná-zvy! Obrazu nazvanému „Prsy poledního slunce“ by slušel spíše název „Sen neduživého důchodce“ ...

A noviny to otisknou.

Vrátil se ke sklenici čaje a zhluboka se napil. Zvenčí ho omývalo dusno a zevnitř horký čaj. Shodil se sebe župan, nahý se posadil na rozestlaný gauč a zapálil si cigaretu. Představoval si kritika, jak píše tenhle článek. Musí mu to zřejmě působit potěšení. Tím, že haní něčí práci, povyšuje svých pár odsuzujících řádek na velkolepé dílo. Tím, že ukazuje prstem na nemohoucího hlupáka, propůjčuje sám sobě roli chytrého soudce. Ten ješitný vtipálek. Oč mu jde? O štěstí publika? Ach, těm, co proplouvají výstavní síní, těm žádné štěstí udílet nemusí. Ti už se vypořádají s obrazy každý po svém. Jde mu

snad o štěstí malířů? Snad o moje? Ale ne. Píše, aby si připravil jen a jen svoje štěstí. Je mu dobře, když lepí ty své články. Asi jako malíři, který maluje obraz, nebo sochaři, nebo básníkovi, jen s tím rozdílem, ale ovšem, jenom s obrovským rozdílem.

Poradil bych mu, jak psát. Když už chce. Když si chce dopřát to potěšení. Obrátte hrot nože proti sobě. Dokud, přítelíčku, neobrátkíte hrot nože proti sobě, nemůžete nic pochopit. Zhola nic.

Co by tomu asi řekla Káťa, kdyby tu byla? Možná, že si článek už přečetla ráno. Na slunci, v lehátku, které voní koprem. Káťa žije svůj život v pravidelných dávkách. Od rána do večera. Ranní noviny čte ráno. A já pozdě odpoledne. Jak je vidět, i to je příliš brzo.

Káťa bude zuřit, pomyslel si Piontek s uspokojením. Tenkrát, když mi kritika ztrhala ilustrace ke knize o motýlech, báječně se rozčilila a prohlašovala, že si na toho psa počíhá. Bezpráví ji vzrušovalo daleko bezprostředněji než Piontka. Piontek se dostával obvykle do varu, když u ní bod varu přešel. V tom byla nedostižná. Její rozčilení však mělo vadu. Nerozuměla, v čem záleží křivda. Byla ochotna bojovat, protože se někdo nepříjemně zachoval k někomu, koho měla ráda. Ale podstatu nezkoumala, nesestupovala do problému a nikdy neukazovala, v čem se útočník mýlí. Postačoval jí fakt útoku. Její obrana byla okamžitá, vášnivá, zaujatá. Piontek v ní však nenacházel, po čem prahlo jeho znovu a znovu zkoušené srdce. Vyvracení protivníkových námitek kus po kuse. Chyběla mu při Kátiných výbuších, jakkoliv byly příjemné a zcela mu oddané, drobná práce, kdy se vytrhává plevel za plevelem, až je záhon čistý. Káťa odmítala kritiku v celku, ale Piontek se potřeboval vypořádat s jednotlivostmi, a o těch s Kátou hovořit nemohl. Nerozuměla tomu. I tak litoval, že jí nemůže aspoň zatelefonovat. Ve vsi, kde žili její rodiče, měli telefon jenom na národním výboru,

a od pěti hodin na výboru nikdo nebyl. Kdo ví, jestli článek četla. Byla by mu jistě zatelefonovala sama. A možná, že telefonovala. Spal a neslyšel ji. Když spí, nevzbudí ho ani telefon.

Piontek se zahleděl před sebe, na obraz ve stojanu. Díval se a cítil, jak mu vlažný pot smáčí nahá záda. Tichý důl dětství. Na obraze prýštilo z hlubin jantarové světlo, jako bys nařízl modrou kůži noci a z rány se draly na povrch krůpěje zítřejšího poledního úpalu. Špatné to není, přiznal si skromně. Vstal, vymáčkl z tuby trochu barvy a uchopil štětec. Chtěná naivita, opakoval si, jakápak chtěná naivita? Ale ruka se štětcem se zastavila. Odložil štětec. Primitivismus načpělý surrealismem jako zástěra kuchařky pečení. Pochopitelně, je to nesmysl, říkal si. Ale štětec už do ruky nevzal.

Zapálil si novou cigaretu, stará dodoutnala v popelníčku zapomenuta. Zatoužil po sprše. Ve vlhkém, dusném šeru koupelny ho přepadla zvláštní beznaděj. Nemíval tyto stavy často, a kdykoliv přešly, divil se, že jim mohl podlehnout. Jako by ho zevnitř někdo vygumoval, srdce zmizelo, žaludek, játra i plíce, všechny vnitřnosti, a prázdným prostorem uvnitř, tou pustinou, se hnala velice rychlá úzkost, vlna za vlnou, větší a menší a větší, úzkost nijak určitá, ale tím znepokojivější. Proč vlastně maluju, ptal se Piontek sám sebe. Proč vlastně dýchám, ptávají se sami sebe sebevrahové, nežli skončují se životem. Proč vlastně maluju, ptal se sám sebe Piontek, jako by chtěl skoncovat se svým malováním. Stál nad mezní otázkou, kterou si položil, bezradný. Přemítal o nějaké pádné odpovědi, o takové, jaká by mu pomohla z propasti, do níž pomalu a neodvratně klouzal po svých nejistotách jako po jílu. Možná že všechno, co namaloval, opravdu nemá cenu. Nedovedl si však vymyslet jiné zaměstnání pro období, které předchází smrti a kterému říkáme život.

Otočil kohoutkem sprchy. Jemné a vlažné paprsky vody se pomalu ochlazovaly, a jak crčely z jeho hrudi a paží s tlumeným duněním do vany, splachovaly a přehlušovaly také část nejistot.

Piontek přešlapoval pod sprchou, nastavoval jí své tělo, mírně prostoupené tukem, tělo svědčící o nedostatku pohybu, ale doposud ještě ne otlé, lehce ožehlé sluncem za těch několik odpolední proležených na prknech plovárny. Tělo je dobrý společník, když se dostane duše do úzkých, uvažoval, a naopak, když tělo neví kudy kam, vypomáhá duše. Nepamatuji se, že by někdy tělo i duše postupovaly v radostné shodě. Věřím, že takové okamžiky také jsou. Věřit znamená přijmout jako pravdu něco, o čem se nemůžeme přesvědčit, říkával náš starý katecheta. Tedy v tom smyslu věřím, že takové okamžiky jsou.

Nežli se stačil Piontek osušit, zadrnčel na chodbě zvonek. Káťa, napadlo Piontkovi, vrátila se a rovnou ke mně. Zalichotilo to jeho marnivosti a nechal zvonek zadrnčet ještě jednou.

Důstojně navlékl župan, svůj fialový župan se žlutými tulipány, a vydal se v trepkách otevřít dveře.

Mladá žena vyčetla z jeho tváře údiv, a pobaveně se zasmála.

„Ursula,“ řekla.

Samozřejmě, vždyť mu napsala, že přijede. Chtěla přece koupit obraz. Představili mu ji při vernisáži „Výstavy tří“, byl tehdy trochu opilý a nevnímal ji příliš. Byl ve stavu opilosti číslo dvě. Měl své stavy opilosti očíslované. Ve stavu číslo dvě vnímal očima jenom výjimečné zjevy, jako nahluchlí vnímají jenom výjimečné zvuky. Ursula nepatřila k výjimečným zjevům. Měla veselou tvář posetou pihami a trochu zdviženou bradu, která bez ustání zvěstovala: tak tady jsem, tady mě máte. Byl štíhlá, vysoká, oblečená podle nepsaného německého zákona, jenž nutí drahou látku, aby se tvářila nevýrazně. Manželka staršího majetného lékaře od

Frankfurtu. Sbírá obrazy. Snad touží koupit obraz od neobjeveného Gogha nebo Gauguina. Na východ od Frankfurtu žijí ještě talenty. No dobrá, kdo nemá pocit, že k nim patří? Krásné a bohumilé zaměstnání pro mladé manželky stárnoucích lékařů.

„Ursula,“ řekl Piontek. Pokynul do chodby, aby vstoupila.

Vešla opatrným krokem okouzlených holčiček. Velice opatrným krokem velice okouzlených holčiček.

„Ich komme etwas früher,“ vykládala cestou přes chodbu do ateliéru, „abends bin ich verabredet.“

Nevadí, myslel si Piontek, přišla jsi dřív, večer máš schůzku, a já mám, milostpaní, práci. Když však vstoupil za mladou ženou do ateliéru a viděl na stojanu svůj obraz, nebyl si už tak jist tím, že bude večer pracovat.

Ursula mluvila německy pomalu, výrazně, zvyklá hovorům s cizinci, kteří neovládají dobře její jazyk. Piontek prožil dětství ve vesnici u Liberce. Tichý důl dětství. Byla jedna mutrmatka, prodávala epfl – jabka... Jeho dětství způsobilo, že se díval na všechny národnostní spory s dávkou lítostivé ironie. Byly důležitější věci na světě. Ale nepřikládala se jim taková důležitost.

„Promiňte,“ řekl Piontek a shrnul do prostěradla přikrývku a polštář a odnesl ten ranec do truhly na lůžkoviny.

„Ale to nic,“ usmála se Ursula. Pohybovala se v ateliéru jako lovec v africkém pralese připravený na nejrůznější překvapení.

„Spal jsem,“ řekl, „v noci pracuji a pak to takhle dopadá.“

Očekávala, že v noci pracuje. Postoupila k obrazu ve stojanu, ustoupila a znovu přistoupila. Mhouřila znalecky oči.

„Schön, ausserordentlich schön. Vollkommen schön.“

„A co se vám na tom líbí?“ zeptal se Piontek.

Očekávala, že bude neomalený. Poznal to na ní, jakmile vyslovil tu větu. Četl jí v obličejí velmi jasnou, a zřejmě s úspěchem po-

užívanou myšlenku: Umění je přece druh neomalenosti, nemám pravdu?

„Atmosféra toho obrazu je přesná,“ prohlásila neomylně.

„Vzpomínka na dětství,“ řekl Piontek, „nazval jsem obraz ‚Tichý důl dětství‘.“

„Musil jste mít moc hezké dětství,“ prohlásila se stejnou neomylností.

„Mohu vám nabídnout kapku alkoholu?“ zeptal se Piontek.

„Ano,“ smála se, „už je čas. Přes den nepiju ani slzu, ale po páté, to přivírají oči i bohové.“

Piontek otevřel skříňku, vytáhl neplnou láhev ginu a sklenky. Postavil je na kraj stolku před gaučem. Nejdříve musil odnést se stolku knihy a časopisy. Složil je pod oknem na podlahu.

„Prosím,“ nabídl Ursule místo na gauči a přisunul před ni sklenku. Teď, když odnesl knihy, zdál se mu stolec prázdný. Byl zvyklý na přeplněné kouty a prázdnota ho dráždila. Zaváhal. Vrátil se ke skřínce a přinesl Kátinu bonboniéru. S bonboniérou, s lahví a sklenkami vypadal stolec přijatelně.

„Prosím,“ nalil gin, „prosím,“ otevřel bonboniéru. Malá zlomyslnost zbavit se bonbónů tímhle způsobem mu pozvedla náladu. Spustil se do křesla proti Ursule. Přitom se mu župan, fialový župan se žlutými tulipány, porozevřel a obě nahá kolena se vynořila jako skaliska při odlivu.

„Verzeihung,“ řekl. Úplně zapomněl, že má župan na nahém těle.

„Nic si z toho nedělejte,“ řekla Ursula svou pečlivě vyslovovanou němčinou. „V tomhle vedru vám člověk může jen závidět.“

„Snad bych se měl přece jen obléknout.“

„Vloni jsem byla v Backhausenu. Tři kilometry dlouhá pláž. Všichni nazí. Co se dá dělat, chodili jsme také nazí. Kdo chce s vlky žítí...,“ dala se do smíchu a zvracela hlavu dozadu. Všechny její pihy

se smály a její brada volala: tak tady jsem, tady mne máte. „Prosit,“ řekla a napila se. „Kdo chce s vlky žítí...“

Piontek se napil také. Gin byl vlažný.

„Je to teplé,“ řekl, „přinesu led.“

Nabral v ledničce kostky ledu do misky. Sypal kostky do misky a v hlavě ho klovala věta: Primitivismus načpělý surrealismem jako zástěra kuchařky pečení.

Další sklenky ginu si ochlazovali ledem. Kdo chce s vlky žítí. Ale já nechci s vlky, uvažoval Piontek, zatímco Ursula vykládala, co viděla na pražských výstavách. Já nechci s vlky, ale proti nim. A to je tvoje chyba, odpovídal si. Kupříkladu Walner. Umí v tom chodit. Vyje s vlky po vinárnách. Bude s nimi tak dlouho výt, až se provyje na výšiny, kde nefouká. Není to zvláštní? Mezi lidmi, zdá se, je největší průvan dole, nahoře panuje bezvětří. Tam se tak rychle nikdo neskáče jako dole. Každý hraboš ti podemele půdu pod nohama. Piontek zesmutněl.

„Ale vy se nestaráte o realitu,“ tvrdila žena na gauči proti němu. „A to shledávám naprosto olrajt. Umělci, kteří se příliš starají o realitu, dostávají se dřív nebo později do situace statistika. Umění podle mého názoru je nebezpečné statistikám, vypovídá boj statistice, vymyká se jí...“ Vykládala s naprostou neomylností.

„Prosit,“ řekl Piontek.

Napili se.

Chválila ho. Prosím, jen ať si popřeje. Nesnášel kunsthistoričky, a což teprve kunsthysteričky. Tvářil se, že ho její myšlenky zajímají, a prohlížel si ji. Měla hubené nohy a krátká sukně se jí v neposedném zápalu jejího ducha vysoukala málem k podvazkům. Kolena se skládala z mnoha plošek, nepravidelný mnohostěn, který bez ustání měnil tvar, naplněn zvláštní nervozitou. Po útvaru kolen, který oplýval hranami, následovala stehna, kupodivu oblá, a jejich

hladkost tušil Piontek i pod tenkou punčochou. Nevěděl proč, ale byl přesvědčený, že jsou na dotek chladná.

„Prosit,“ vyzval Piontek Ursulu.

Napili se.

Její šaty, její zelené šaty byly barevnou vzpomínkou na mech hluboko v lese, na mech v hlubokém vlhkém lese, kam vniká slunce větrovím jako sítem. Mech skropený sluncem. Piontka obestřela lehká sentimentalita. Ursula vykládala svůj názor na abstrakci ve výtvarném umění. Je to nějak složité, uvědomoval si Piontek.

„Prosím,“ nabídl Ursule bonbón a sám si vzal také. Pojídal čokoládový bonbón a trpce litoval, že porušil svoje předsevzetí nejíst bonbóny z krabice. S hlubokým opovržením k sobě polykal sladkou lepkavou hmotu. A pak si vzal ještě jeden bonbón.

Ursuliny šaty byly oknoflíkované od hrdla až do pasu a polovina knoflíků byla rozepnuta. Její poprsí mělo značné rozměry. Ale pro ni bylo v té chvíli důležité popsat zbabělost jistého teoretika umění, s nímž nemohla v zásadě souhlasit, ačkoliv v jednotlivostech nacházel přes svoji zmatenost lecjaké dobré řešení. Tohle Piontka zaujalo.

„Jsou teoretikové,“ řekl, „kteří vám popíší kdovíjak vzdálené hvězdy, a přitom si nevidí na špičku nosu.“

„Správně.“

„Jsou teoretikové, kteří užívají výrazu: chtěná naivita. Anebo: zjednodušení hraničící s neumělostí. Samá teorie. To, co člověk chce, je prosté. Člověk chce...“

„Já vám rozumím. Jakkak bych vám nerozuměla.“

„Ale já toho nechám.“

„Čeho necháte?“

„Malování. Zlámu štětce a zatopím si s tím krámem.“ Bylo to gesto. V ateliéru měl zavedeno ústřední topení. Ale dostával se do stavu opilosti číslo jedna, kdy ho detaily nezatěžovaly.

„Tak nesmíte mluvit,“ přikazovala mu Ursula. Očekávala zřejmě i jeho zoufalství.

„Prosit,“ řekl.

Napili se. Ginu rychle ubývalo. Led v misce roztál. „I ten led roztál,“ oznámil Piontek záhadně. Vyšel do chodby pro nové ledové kostky. A nechám toho, opakoval si, nechám toho a budu prodávat pomeranče.

Přinesl led a vrátil se na chodbu, aby se přesvědčil, jestli zavřel ledničku. Ve stavu číslo jedna trpěl nutkáním ověřovat si důkladně své činy.

„Nesmíte toho nechat,“ přivítala ho Ursula, „nesmíte se vzdávat. Umění je pro silné jedince. Do toho, milý příteli, jenom do toho.“ Její brada ho ubezpečovala bezvýhradnou podporou.

Odmlčel se. Trajler, který projížděl objíždkou před domem, otrásal ateliérem. Dřevěný svatý na polici se chvěl. Piontek vstal, vzal svatého a položil ho na gauč. Trajler se vzdálil s pohřmíváním jako ustupující bouře. E e e e, ozvalo se v parku. Osamělý samopalník zahajoval třetí světovou válku.

„Vy jste zvláštní člověk,“ řekla Ursula, „pročpak jste dal toho svatého hajat vedle mě?“

„Nezdá se vám, že je ospalý? Mně se zdá, že by spal.“

Ohromně se bavila.

„Víte, co mě právě napadlo? Koupím ten váš obraz z výstavy a ještě,“ ukázala na obraz zachycený ve stojanu.

„Prodám vám, co budete chtít.“ Nezatěžoval se detaily. „Co chcete. Protože já... toho už nechám. Zlámu...“

„Nesmíte tak mluvit, prosím, prosím... Máte úspěchy a chtěl byste toho nechat?“

Byl by jí řekl, jaké má úspěchy. Vsunul si do úst další bonbón. Ať jsem tedy krysa, která nedodrží slovo ani sobě. Ať jsem krysa.

Rozpouštěl na jazyku čokoládu s bezmocnou sebelítostí. Obhlížel svůj život jako celek, detaily se nezdržoval. A nemohl svůj život k ničemu přirovnat. Jeho život prostě nesnesl srovnání. Jedinečně zpackaný. Ano, tak se mu jevil jeho život.

„Milostivá paní,“ řekl rozechvěle a ukázal náhle svoje nahá kolena a nohy s černými chloupky, „milostivá paní,“ nedbal o své nohy, nemohlo v této situaci být nic trapnějšího nežli to, co vyslovoval, „milostivá paní,“ chvěl se mu hlas, „vždyť já se zabývám malířstvím jenom proto, abych se nezabil.“

„Ne, nemluvte tak,“ okřikla ho.

„Ale ano,“ zvolal, povoloval svým citům, které si vroucně přály nějakou vrbu, aby jí mohl sdělit bez rozpaků, že hora, na kterou šplhá, je příliš vysoká. Šplhá neúnavně a hora je den ze dne vyšší.

„Dejte si sprchu,“ řekla Ursula, „v takových případech je sprcha to nejlepší.“

„Nechám toho,“ zvolal Piontek, „ale vy víte, co to znamená. Vy to dobře víte.“

„Dejte si sprchu.“ Byla věčná.

Šel si dát sprchu. Stál už ve vaně, když si vzpomněl, že má na sobě župan. Svlékl jej a otočil kohoutkem.

„Jaké to bylo?“ zeptala se Ursula.

„Co vám mám povídat. Nádhera.“

„Tak vidíte.“

„Nechcete to zkusit také?“

„Proč ne. Aspoň se gin rychleji vypaří.“

„Dveře vlevo,“ vysvětloval. Ale byly tam jen jedny dveře. Kromě těch na chodbu.

Seděl v křesle s mokkými vlasy a naslouchal sykotu sprchy. Představoval si Ursulu, jak se prohýbá pod sprchou, aby si nepostříkala

vlasy, jak vypíná prsy, a zmocnila se ho zvědavost. Sprcha dosykala. Zatukal na dveře koupelny.

„Co je?“

„Kdyby se vás to příliš nedotklo, otevřel bych dveře.“

„A co z toho?“

„Podíval bych se na vás.“

Mlčela.

Piontek otevřel dveře.

Ursula stála ve vaně a držela před sebou osušku.

„Jestli mě namalujete,“ řekla, „odložím ručník a půjdu do ateliéru. Ale nesmíte zlámat štětce a musíte malovat. Abstraktní obraz. Ale budu to já.“

Stál a zíral na oranžovou osušku. Přikrývala ji víc než její mechové šaty.

„Namalujete mne?“

Přikývl.

Odložila osušku a šla před ním do ateliéru. Její bosé nohy zanechávaly na linoleu a na koberci vlhké stopy.

„Mám se posadit, nebo si mám lehnout?“

„To je jedno,“ řekl.

Lehla si na gauč jako Goyova Maja a její těžká ňadra svítila. Zakryl si dlaní oči.

„Budeš mít dost světla?“ slyšel ji, jak se ptá. „Nemám si přece jen lehnout jinak?“ Ptala se a ptala.

Teplý večer se pomalu proměňoval v teplou noc. Piontek rozsvítil všechna světla. Sňal ze stojanu „Tichý důl dětství“.

Ursula sledovala Piontka zářícíma očima. Každý jeho pohyb. Byla nepochybně přesvědčena, že ho zachraňuje pro umění. Obětovala se.

Piontek vzal do ruky uhel. Ať jsem tedy krysa, říkal si, ať jsem krysa, která nedodrží slovo ani sobě. Začal něco črtat na bílou plochu. Kolem žárovek zašelestila křídla prvních poslů noci.

Piontek se ohlédl na známé místo na koberci. Zmítal se tam noční motýl s upálenými křídly. Piontek povzdechl. Ať jsem tedy pořádná vypasená krysa, která nedrží slovo.

„Maluješ?“ ptala se Ursula.

Přikývl. Ostatně, vesmíru je to lhostejné. Ať maluji, nebo ať zlámu štětce, ať s paničkou piju gin, nebo se s ní vyspím. Vesmíru je to lhostejné. Kdyby aspoň něco z toho přineslo někomu spásu. Kdybych tím aspoň někoho mohl spasit.

Jakápak stálost, divil ses, nikde ji nevidím,
jak může být stálý muž a žena stálá,
i déšť střídá sucho, úpal se vystřídá s mrazem.
Pochyboval jsi. Copak jsi zapomněl na krajinu?
Trvá v slunci i dešti. A obloha?
Co pro ni znamená mrak?

Je stálost uprostřed proměn,
druh věrnosti, kterou zná strom,
od pupenů přes květ až k plodu, a dokonce i pak,
když plod padne k zemi, i pak je v něm přítomen strom.
Stálost neseme jako svíčka svůj plamen,
měníme se a ubýváme,
ale světlo zhasne až s námi.

Osmá svatební noc

Štěstí

Ležela na zádech v široké venkovské posteli, bezbranná proti husté teplé tmě, která vyvolávala z koutů zvláštní hořkou a sladkou vůni, jaká je zakleta do stěn vesnických stavení a která trvá, i když chalupu zbourají, obchází na rumištích a přelévá se do vůně černého bezu.

Ležela se zavřenýma očima s touhou odkopat vysokou peřinu. Ale neměla dost odvahy. Pod peřinou bylo vedro, peřina ji však chránila. Nedůvěřovala tmě a bylo dobré položit mezi sebe a tmu hradbu z peří.

Obě okna místnosti vedla na náves. Zavřela je, sotva sem vkročila. Bála se, aby sem někdo nevlezl oknem. A dusná srpnová noc dosedala těžce na sesychající krov výminkářské chalupy, dřevo slabě praskalo a tu a tam skříplo v prknech.

Přitáhla si peřinu až k bradě.

Bylo jí nepřijemně ve tmě a v ohřátém pachu, který stoupal v uzavřené světnici k nízkému stropu. Přesto cítila uspokojení, že Štěpánovi vyhověla. Plánoval tenhle výlet k příbuzným už dlouho a nemohla mu odepřít. Bylo jí milé, že ji chce mít všude s sebou. Ale neměl dnes večer odcházet, jenže to se nedalo také nic dělat. Dokonce se jí líbilo, jak pro Štěpána přišli, aby jim šel pomáhat. Vážili si ho, byl důležitý. Slíbil, že se brzy vrátí.

A nevracel se.

Nejdříve chtěla čekat, dokud se Štěpán nevrátí, potom by byla ráda spala. Nedařilo se jí čekat, protože byla ospalá, a neusínala, protože byla na spánek příliš netrpělivá. Ve stavu mezi dřímotou a bděním se jí opět jednou vynořila Ondrova tvář.

Na dobu, kterou prožila s Ondrou, vzpomínala už jen jako na příběh přečtený kdysi v knize. Při každém vzpomínání se něco udrolilo a bylo třeba domýšlet a někdy i znova vymýšlet, co se lety poztrácelo. Dům si vymýšlet nemusela, pamatovala si přízemní stavení i přístavek i pokoj, který jim Ondrova matka přidělila, a kam si ji Ondra přivedl rovnou z restaurace, kde měli svatební hostinu. Vdala se za Ondru, když jí bylo devatenáct, s lehkým pocitem křivdy, že se před ní už provdalo pět jejích spolužaček.

Kdo tehdy vlastně seděl u svatební hostiny kolem stolu, pokoušela se rozpomenout. I tady vzpomínka jako by uschla a odrolila se. Její rodiče, jistě, Ondrova matka, a nějaká děvčata z kanceláře, a pak chlapi z autolakovny, kde Ondra pracoval. Tváře si nepamatovala, nebyly důležité. Hrál se na gramofon, ale nikdo nezpíval. Rodiče si povídali s Ondrovou matkou o věcech, které se netýkaly svatby. Všechno připomínalo spíše náhodnou schůzku známých v restauraci než svatbu. Když bývala ještě mladší, vymyslela si svou svatbu úplně jinak. Velkolepý den. A ve skutečnosti došlo k náhodnému setkání víceméně mlčenlivých hostů kolem prostřeného stolu.

Ondra nikdy mnoho nenamluvil. Bylo to zvláštní i přitažlivé. Uměl mlčet. V období, kdy mladí muži hovoří a hovoří, jako by všemu rozuměli, Ondra mlčel. Vzbuzoval tím důvěru.

Venku před chalupou někdo našlapoval motorku. Hluk motoru z návsi zaléhal do místnosti jako pod hladinu. Bylo slyšet, jak se motorka vzdaluje, jako by ji někdo zvedal výš a výš. Vtíravý pach benzínu pronikl špatně přiléhajícími okenními rámy a zaplašil na chvíli zvetšelé a toulavé vůně dřeva, zasychající vlhkosti a bylin.

Vrátili se ze svatební hostiny pěšky, stačilo zabočit za roh a stáli před domkem Ondrovy matky. Odemkla a chodba byla plná benzínových výparů. Ondra věčně rozebíral motorku a nikdy ji nedal

dohromady. Stávala na konci chodby jako chromé zvíře a slzela na pečlivě rozprostřené hadry benzínové a olejové slzy.

Štěpán by nikdy nesnesl takový nepořádek, o tom byla přesvědčena. Štěpán znal meze, které Ondra ani zdaleka netušil. Když tak pozorovala ve tmě Ondrovu tvář, napadlo ji, že z jeho tváře se už začínají odrolovat některé rysy a že je musí doplňovat. Úlomky, které lepila na tu časem poškozenou podobu, měly naprosto opačné vlastnosti, než jaké nacházela ve Štěpánově tváři. Připadalo jí, že se Ondrova tvář skládá z rozličných pozůstatků, které zbyly po dokonale řezaných rysech Štěpánovy tváře.

„Co to děláš?“ zeptal se jí Ondra, když tenkrát vstoupili do svého pokoje a ona otočila klíčem.

„Zamykám,“ odpověděla mu.

„Proč, Evo?“

Hledala slova, jak mu vysvětlit, že ho zamknutím odděluje s konečnou platností od matky, od jeho minulosti, od ostatního světa. Tušila, že by jí neporozuměl. Se Štěpánem to bylo ovšem jiné. Štěpán se neptal, dovedl si vysvětlovat sám.

Ondra se na ni díval a nic nechápal.

„Díváš se na mě, jako kdybych tě unesla,“ dala se mu do smíchu.

Mlčel a otevřel okno do letní noci. Světlo vyběhlo do dvora a do zahrady a ozářilo čerstvě obílený přístavek. Ten přístavek.

Sáhla po vypínači, zhasla, a v poslední třetině okna pluly hvězdy a dvě třetiny okna zabíral přístavek. Tehdy viděla jen hvězdy.

Neměl smysl pro lyriku.

„Budeš vždycky se mnou,“ řekla. Myslela to vážně. Tenkrát.

Přikývl.

A všechno bylo za nějaký měsíc jiné a za rok zase jiné a za pár let opět. Když se to tak vezme, nehledala muže, ale štěstí. Štěstí,

které jí mohl muž přinést. O tom snila a o tom snily kdysi i její spolužačky.

Štěpán je úplně jiný než Ondra. Ale ani Ondra nebyl stejný na začátku a na konci příběhu.

Zpočátku to nebylo s Ondrou zlé. Když skončil práci v autolakovně, chodil domů nejkratší cestou. Co nejdřív vklouzl do přístavku. Byl tím zkrátka posedlý.

První týdny bavilo Evu chodit do přístavku za ním. Dívala se, jak zručně maluje na kousky plechu, na plátno i na dřevěné desky zelené krajiny s modrými řekami a fialovými hrady, západy slunce s rozteklou červení a laně vycházející na pastvu do žlutých palouků. Kytice tryskající barvami a poháněné mocnými rozmachy štětce do prapodivných tvarů. Pozorovala se zaujetím, jak lehce se rodí Ondrovi obrazy pod rukama, a tiše je obdivovala. Nikdy se nezabývala hodnocením obrazů a obrazy se jí obvykle líbily jen podle toho, co jí připomínaly. Jestliže jí obrázek připomněl nějaký hezký zážitek, byl to hezký obrázek, a když jí připomněl ošklivou zkušenost, byl i obrázek špatný a ošklivý. Pokud se týká barev, měla nejraději obrázky co nejpestřejší. Mohla být tedy s Ondrovými obrázky spokojena.

Ondra nemaloval nikdy v přírodě, nemaloval jinde než ve svém přístavku. Tam ho vyhostila s jeho vášní matka a tam setrval.

„Překážím ti tu?“ vyptávala se ho.

„Nepřekážíš,“ odpovídal.

Věděla dobře, že mu překáží, že maluje nejraději sám. Ptala se ho znovu a znovu. Byla by ráda sama sebe přesvědčila, že Ondra mluví pravdu, když říká, že mu při malování nepřekáží. Později se ptala už jen zlomyslně. Bylo v tom něco zvráceného, slyšet Ondru, jak se nutí říkat něco jiného, než cítí. Kdykoliv ho donutila k tomu, aby zapřel sám sebe, získávala nad ním znovu vládu. Aspoň se jí

to zdálo. Jaké to bylo klamné zdání, ukázalo se brzy. Jednou se na ni po její otázce, zda mu nepřekáží, rozkřikl, a poslal ji ven, na zahradu.

Křik se jí nedotkl, ale dotklo se jí, že se tak neomaleně přiznal k tomu, že chce být sám. Sám ve chvíli, kdy je šťastný. Četla mu jeho štěstí z očí, když s vráskami na čele a staženým obočím kroužil štětcem brčálové koruny stromů. Dovedl být šťastný sám.

Odešla na zahradu a lehla si pod jabloň. Není zvláštní, že všechny složité události svého života rozvažovala vleže? Tenkrát začala Ondru nenávidět. Štěstí, které nacházel v přístěnku, bylo pro ni záhadné. Především to, že si dovedl šťastné chvílky připravit bez cizí pomoci.

Pro ni bylo štěstí něco, co jí někdo poskytne, něco, co bude s někým sdílet. U Ondry narazila na štěstí, které patřilo jen jemu a z něhož byla už předem vyloučena.

„Jsi k smíchu,“ řekla mu, když vyšel za hodinu na zahradu s cigaretou mezi prsty.

„A pročpak?“

„Jsi k smíchu. Ty a tvoje malování.“

„Baví mě to,“ bránil se. „A pak dobře víš, že se tohle kupuje.“

„Ne, ne. Já vím, proč maluješ.“

Mlčel.

„Moc dobře to vím, milánku.“

Důvod mu tajila. Ať na něj přijde sám, ať přijde na to, že jí dělá schválnosti, že ji ponižuje, když dává přednost štětci před ní, když hledá štěstí jinde než u ní.

Ondra na to nic neřekl a vrátil se do přístěnku.

Umyslela si, že mu jeho soukromé štěstí jaksepatří ztrpčí. Šla za ním, postávala před jeho obrazy, které rozvěsil po stěnách přístěnku, a vyrážela ze sebe posměšný a pohrdavý smích.

Ondra maloval a nevšímal si jí. Ani na chvíli neztratil chuť pohybovat štětcem.

„Je to hrůza, ty tvoje obrazy,“ volala, „jsou odporné. Odporné, odporné... Jako ty!“

Vyběhla z přístavku a běhu si stačila všimnout, že se její pohana Ondry nedotkla. Nedal si svoje štěstí zničit.

Otočila se na bok a podívala se k oknům chalupy. Tma ustoupila šeru a na okenním skle se zachytil matný svit měsíce.

„Poslouchej,“ řekla jí tehdy její matka, když se za ní vydala, „poslouchej, nepřeháníš to? Každý mužský si hledá svoje štěstí na vlastní pěst. Nech ho klidně malovat a buď ráda, že nepije.“

„Radši ať pije!“

„Prosím tě.“

„Radši ať pije.“ Nikdy neviděla tolik štěstí v očích opilců. A pak, opilce trestá kocovina.

„Proč jsem se tedy vdávala?“ vybuchla.

„Ano,“ řekla matka, „proč jen se vdáváme, vid’.“

Toho roku poznala Eva Štěpána. Poznali se u šatny v kině. Podržel jí plášť. Cestou z kina na náměstí se dověděla spoustu věcí. Štěpán tu nebyl dlouho. Přišel sem do města jako veterinář a teprve se kolem sebe rozhlížel. Eva mu pověděla, že má ráda zvířata, ale živá, ne malovaná. Zasmál se, protože to pokládal za vtip.

Štěpán dovedl báječně vyprávět. O své práci, o svém životě a o světě. Po několika schůzkách věděla o Štěpánovi víc než Ondrovi po dvou letech manželství. Čím známější jí byl Štěpán, tím méně známý Ondra.

Jednou večer se vrátila do pokoje, v kterém bydlila s Ondrou, pokoj byl temný, jen venku na dvoře se ještě svítilo v přístavku. V horní třetině okna se třpytily hvězdy. Když sem přišla po svatbě, zdálo se jí, že jsou hvězdy k obloze přibité a život bude mít od této

chvíle konečně svoje stálé a pevné místo. Nyní se jí zdály hvězdy na nebi neklidné, rozkmitané, a skutečně, jedna hvězda se odtrhla od svého místa a padala dlouhým obloukem.

„Ať už to s Ondrou skončí,“ prosila Eva padající hvězdu, „ať všechno hezké začne se Štěpánem.“

Když se Ondra vrátil z přístavku, ležela už v posteli. Není zvláštní, že všechny rozhodující události svého života řešila vleže?

„Jsi nemocná?“ zeptal se Ondra.

„Proč?“

„Že ležíš.“

„Chtělo se mi.“

Pozorovala ho, jak se pohybuje po pokoji. Naprosto cizí člověk. A tenhle pokoj. Čekárna, kde se potkávají každý den v určitou hodinu stejní lidé a čekají, dokud jim nepřijede noc nebo ráno.

„Musíme se rozejít,“ řekla.

„Rozejít?“

„Rozvedeme se.“

Nepočítal s tím. Ne, s tímhle nepočítal. A začal hovořit. Nikdy toho tolik nenamluvil. A v příštích dnech zas. Zas a zase. Nevní-mala, co říká, bylo jí lhostejné, co říká. A bylo jí lhostejné, co říká jeho matka i její matka. Tedy tenkrát toho Ondra namluvil tolik, až ochraptěl. Ale ona se už dohodla se Štěpánem, kdy se vezmou.

Několikrát se jí stalo, že si dala se Štěpánem schůzku a Ondra jim šel v patách. Bylo to trapné, ale zároveň poprvé vítězila nad štětcem.

Ondra běhal za nimi, místo aby maloval. Vítězila v okamžiku, kdy její vítězství už pro ni nemělo cenu. Ostatně, Ondra se dlouho nepokořoval. Zavřel se opět do svého přístavku a rozmnožoval laně, západy slunce a pestré kytice.

Eva a Štěpán se zařizovali a šli si spolu vybrat do sklenářství rám k zrcadlu. Ve výloze spatřil Štěpán Ondrovy obrazy. Dříve než mohla Eva Štěpánovi povědět, kdo obrázky maloval, dal se Štěpán do smíchu:

„Jen se podívej, to jsou ale mazanice.“

Eva se dala také do smíchu, i když se jí obrázky vlastně líbily. A tak přešla do Štěpánova tábora bez výhrad.

Okna chalupy potemněla, nějaký mrak přikryl měsíc. Z postele, na které ležela, nebylo vidět ani kousek oblohy. Postel stála až na druhém konci místnosti.

„Jakpak bychom se, teta, nesměstnali. Na takové široké posteli,“ povídal Štěpán. A teď tu není.

Eva usnula. Probudila se unavenější, než když usínala.

V oknech chalupy už byl bílý den a přes náves jel traktor. Neviděla ho ze své postele, byl jen slyšet.

Místo vedle ní bylo prázdné. Štěpán ještě nepřišel. Sáhla na židli po náramkových hodinkách. Bylo několik minut po šesté. Odkopala peřinu a začala cvičit nohama ve vzduchu jízdu na kole.

Za dveřmi se ozvaly kroky. Přestala cvičit a vklouzla pod peřinu. Zavřela oči.

Štěpán se blížil k posteli v ponožkách dlouhými kočičími kroky. Hlasitě se rozesmála.

„Ty nespíš?“ podivil se.

„A ty spíš?“

„To byla ale noc,“ řekl.

„Telátko je na světě?“

„Tři,“ zívá, „taková zamotaná situace. Přijeli pro mne ještě z vedlejší vsi.“ Svlékal se. „Budu ti povídat, jenom co si trochu odpočinu. Nenech mě ale dlouho spát. Ať neprospíme dovolenou.“

Postel zaskřípěla, jak ulehl vedle ní.

„Vidíš, jak jsi těžký?“ pohládila ho po vlasech.

„Bože, to byla noc,“ řekl.

Sklonila se nad ním a podívala se mu do očí. V unavených očích mu zářilo nějaké štěstí, kterému nerozuměla. Bylo to štěstí a kle-nulo se nad únavou v mohutném oblouku.

„Dobrou noc,“ řekl.

„Dobré ráno,“ řekla a spustila se naznak na podušku. Cítila roz-ladění.

Štěpán hned usnul.

Dobře, že spí, dobře, že mu nevidím do očí, říkala si. Pokoušela se usnout a potýkala se se svými bdělými myšlenkami.

Ať o věci uvažovala, jak chtěla, nemohla se zbavit představy, že byla ošizena. Jako by na světě bylo záhadné nedělitelné štěstí, do kterého je jí odepřen přístup.

Ještě jednou pohlédla na spícího Štěpána. Takhle to bylo roz-hodně lepší. Se zavřenýma očima.

Nakonec usnula také. Vstali až před polednem. A když se ob-lékala, měl Štěpán už zase oči, kterým rozuměla a které ji nezne-pokojovaly.

Můžeš si představit lásku jako bojiště,
muži nesou své zbraně a ženy svou zbroj,
našlapují tiše, kryjí se listím slov a pohledů,
nakonec dobře mířená rána
rozhodne o poddanství...

Můžeš si představovat...

... že muž a žena ztratili kdysi
něco neobyčejně vzácného, ale uvědomují si to teprve,
když se setkají a začnou po vzácném daru společně
vztahovat ruce.

Ztratili jsme něco vzácného
už v dětství a zbytek života trávíme tím,
že po tom dychtivě a tvrdošijně
vztahujeme ruce.

Devátá svatební noc

Plán

Ano, teď, blesklo jí hlavou, teď a teď, jestli je někde v hlavě jásavé vířící nebe rozkoše, pak jsem do něj vstoupila v této chvíli.

Poznenáhlu se vracela opět na zem. Rozeznávala okno a staženou roletu, zprůsvitnělou slunečným dnem venku na ulici, křeslo pod oknem s lehce promáčklým sedadlem, jak na ně každý večer Robert vystupoval, aby postrčil liknavou roletu. V šeru, kterému roleta dodávala barvu medu, stál rozkročen veliký ušák, jako by už netrpělivě čekal, až si vezme šaty, které odložila přes jeho opěradlo. Zavřela oči. Jen nevidět nic z toho, co ohlašuje blížící se rozloučení.

Natáhla ruku a nahmatala Robertovu hrud', hladkou jako dívčí čelo, hladila ji a laskala a dusila se něhou. Kdyby se jí Robert v takovém okamžiku dotkl, byla by se snad rozplakala štěstím. Ale Robert za těchto okamžiků obvykle mlčel a ležel bez pohnutí, strnul jako kočka vychutnávající pohlazení. Hmatala po jeho ramenech, hladila mu hrdlo a bradu a tváře, nadšena hladkostí jeho pleti, stejně jako vyrážejícími vousy na bradě, které ji škrábaly v dlani. Čekala otázku. Konečně se dočkala.

„A jaké to bylo?“ zeptal se Robert ospalým lenivým hlasem.

Pomalou vyslovoval slova, podával jí slova jako dar.

Otevřela oči, obrátila se a opřela o lokty. Pozorně si prohlížela jeho mladou pohublou tvář, černé pocuchané vlasy a černé obočí oddělené u kořene nosu dvěma krátkými hlubokými vráskami. To je můj domov, napadlo ji, tahle bledá krajina s černými vlasy a černým obočím, se rty, z kterých vychází hlas. Co na tom, že mi

je čtyřicet a jemu pětadvacet, co na tom záleží, když si tak dobře rozumíme a když je tohle můj domov?

„Jaké?“ opakoval svou otázku potichu a naléhavě.

Políbila ho na ústa. Znovu ucítla chuť šeříku. Jako malá holka s náramnou rozkoší okusovala květy modrého bezu, dychtila do sebe vsát omamnou sladkou vůni. Jenže květy šeříku chutnaly na jazyku jinak, než voněly. Vůně a chuť se spolu potýkaly. Robertovy polibky jí připomínaly šeřík, polibky jejího manžela chuť vlhkého písku. Jak se tehdy rozplakala, když jí sousedův kluk hodil hrst mokrého písku přímo do úst. Byla by si ráda vzpomněla ještě na jiné polibky a na to, jak chutnaly, ale Robert řekl:

„Jaké to bylo?“ Promluvil nahlas, hrozivě a s tajným podezřením v hlase.

„Báječné,“ odpověděla, „báječné a nádherné a prima.“

Zpočátku jí vždycky vadilo Robertovo lačnění po chvále, po ocenění. Ale teď po té řadě měsíců by jí něco chybělo, kdyby se jí nezeptal. Jejich milování dostalo určitý rytmus a refrény. Zvykli si na ně. Prožívala období, kdy melodie opakováním ještě neztrácí svěžest a přitažlivost, prožívala zdánlivě nepohnuté období, kdy se čas tváří milosrdně.

Dříve ji bavilo všechno, co bylo v jejich vztahu nové, nyní ji bavilo, že ví předem, co Robert řekne.

„Zažila jsi už někdy něco takového?“ ozval se.

Čekala i tuhle otázku a málem se dala do smíchu. Ale místo smíchu odpověděla:

„Jenom s tebou.“

To byla správná odpověď.

„Jenom se mnou,“ opakoval spokojeně.

Měla při těch slovech dojem, že si představuje jejího manžela a že mu dělá téměř stejné potěšení mstít se jejímu muži jako se

s ní milovat. Kde se v něm bere ta pomstychtivost, divila se, vždyť mého muže sotva zná. Já tu jsem, abych se mstila, já mám důvody, ale on?

Příběh s Robertem začal nevinně jako všechny požáry, laviny a světové pohromy. Nikdo vlastně nepočítá s tím, co se z nepatrného počátku vyvine. A pak je to tu a nedá se nic dělat než události přijmout a vypořádat se s nimi.

Převrátila se na záda a čekala, až zašustí balíček s cigaretami. Robert si zapálil cigaretu. Všechny pohyby, i zašustění balíčku, všechno bylo důvěrně známé a poskytovalo jí pocit klidu a uvolnění. Manželovy zvyky jí byly také známé, žila s ním skoro dvacet let. Byly jí známé, ale nevyvolávaly pocit klidu, naopak, rozčilovaly ji. Ten člověk, který byl jejím manželem, byl zároveň jakýmsi druhem dostihové překážky. Po dvacet let manželství nepochybovala o tom, že na její dráze čeká překážka, tušila ji, zneklidňovala ji, ale teprve nyní, když potkala Roberta, poznala výšku té překážky i naléhavou nutnost zdolat ji.

„Přeskočila jsem ho,“ řekla polohlasně.

„Co? Koho?“ zeptal se Robert.

„Manžela jsem přeskočila,“ řekla, „jako překážku na dostihách.“

„Na dostihách?“

„Musíme jít spolu někdy na dostihy. Hrozně ráda chodím na dostihy.“

Myslela na dostihovou dráhu, na koně, vůni stájí, na venkov a na veliké zelené louky táhnoucí se podél řeky. Jako by prohlížela obrázkovou knížku, viděla sama sebe v pestrých plavkách na loďce připoutané k břehu a Roberta v džínsech pečlivě pozorujícího v hledáčku fotoaparátu její stále ještě přitažlivou postavu. Fotografoval ji na titulní stránku časopisu. V duchu se zasmála

sama sobě, jak mu tehdy nevěřila, že její fotografie vyjde na titulní stránce. A předem mu odpouštěla tu lež, když ho sledovala, jak pobíhá s fotoaparátem a krčí se v těch starých džínsech na zvýšeném břehu, jen aby učinil lež věrohodnější. A pak ta fotografie vyšla. Na titulní stránce, visela v každém kiosku čelem do ulice a tisíce lidí jí vidělo. Štíhlou hezkou tmavovlásku, které se zastavila léta, jak sedí v lodičce, usměvavá, pestrá, slunečná říční víla. Koupila si výtisk, dříve než jí ho Robert slavnostně předal, a pohodila tu barevnou nádheru na křeslo, aby si jí manžel všiml.

„Podívejme,“ řekl, když po večeři zvedl časopis, aby podle svého zvyku odpočíval v křesle. „Tohle děvče je ti podobné.“

„Podobné?“ rozčilila se.

„No,“ řekl, „tyhle plavky sis přece nedávno pořídila... Tak možná, že mě zmátly ty plavky.“

„Asi,“ zašeptala uražena do hloubi duše a rozhodnuta mstít se mu na každém kroku.

„Tak promiň,“ řekl dobromyslně, „když se teď dívám podrobněji, musím uznat, že to děvče na fotografii má kapánek křivý nos... ale zase.“

„Prosím tě, nech toho,“ vybuchla a odběhla do koupelny.

Čekal, až vyjde. Nevyšla. Za těch dvacet let soužití mu její drobné výbuchy zevšedněly. Smířil se s nimi, i když je nechápal. Na světě bylo však tolik nepochopitelných věcí, že o jednu víc nebo míň...

Když vyšla z koupelny, všimla si, že muž časopis s její fotografií složil a vyplňoval na něm sázenkový tiket jako na podložce. Prohlížela si ho s nenávistí, ale jemu to nevadilo. Vyplňoval tiket.

„To má naspěch,“ řekla jízlivě.

„Ano,“ odpověděl klidně, „zítra ráno musím sázenku odevzdat. Dobře víš, že jinak nemám čas.“

„Tak dobře,“ prohlásila nečekaně, „a co bys tomu řekl, kdybych se s tebou rozvedla?“

„Nesmysl,“ řekl a díval se s velkým zájmem na kus papíru s políčky, nad kterými ještě váhal.

„Nevím, co ti dává právo, abys jednal se mnou takovým způsobem,“ řekla podrážděně.

Vzhlédl od tiketu:

„Jakým způsobem?“

„Způsobem, způsobem... který nemá obdoby,“ vykřikla a vyběhla z pokoje. Nepřišel ji utěšovat. Nevšímal si jí po boji. Raněná těžce, nebo dokonce... Ach, stejně vstane z mrtvých. Měl své teorie o ženách.

Ty jeho teorie! Kolikrát je byla nucena vyslechnout. Jeho teorie měly kořeny až v pravěku. Muž lovec, a žena? Jmenujte mi nějakou ženu vynálezkyni, obracel se před ní k přátelům. Nene. Muž se, podle něho, pouštěl do nesnadných úkolů, řešil a vynalézal. Když prosekal cestu a vyšlapal pěšinku, následovala ho teprve žena. Ženy za to samozřejmě nemohou, shovívavě připouštěl svým klidným a nevzrušeným způsobem. Je to osud. Biologicky i historicky vzato. Ovšem, připouštěl výjimky, ale jenom ve společnosti, aby neurazil přítomné ženy. Doma, doma to bylo jiné. Doma výjimky nepřipouštěl. Ať jde se svou biologií a historií do háje, myslela si a zeptala se Roberta:

„Budeme chvíli spát?“

„Jestli chceš?“ zamáčkl cigaretu do kousku staniolu. Čokoládu před hodinou snědla. Vlastně jedli ji spolu, každý z jednoho konce a bylo zakázáno používat rukou. Projedli se čokoládou k polibku. Musela uznat, že byl Robert vynalézavý. Nevykládal teorie a rovnou vynalézal.

„Máme před sebou celé dopoledne,“ oznámila, „a kus odpoledne.“ Oznámila to, ačkoliv bylo bezdůvodné něco oznamovat, když už

celý týden připravovala svůj plán. Bylo celkem jedno, kdy se vrátí domů, když má svůj plán, ale návrat včas mohl zabránit zbytečnému rozčilování a plán se dal uskutečnit potichu a nenápadně.

„Máme před sebou celý život,“ řekl Robert, políbil ji a jeho ústa voněla cigaretovým kouřem.

„Žárlím na tu cigaretu,“ usmála se.

„Žárlím na tvoji rtěnku,“ zamračil se směšně.

„Pak bude nejlíp, když se se mnou oženíš,“ namířila a vystřelila tu větu přesně na cíl a v okamžiku, kdy se jí ukázal před muškou. Aspoň byla přesvědčena, že to bylo na vteřinu přesné.

„Myslíš, že manželství chrání před žárlivostí?“ zasmál se krátce.

„Nesměj se,“ láskyplně ho okřikla, „řekla jsem to vážně a čekám vážnou odpověď.“

„Dobrá,“ odpověděl.

„Dobrá?“ otázala se.

„A co tvůj manžel?“ řekl.

„To už je moje věc,“ odvelela ho zpátky na jeho postavení. Bylo v tom něco vojenského, uvažovala později doma. Její manžel by jí poskytl větu ze své teorie: Stav mezi mužem a ženou je stav válečný.

Robert zavřel oči. Ležela spokojena sama se sebou, svým plánem, slunečným dnem za roletou a volným časem, který ležel před ní. Listovala ospale v obrázkové knize, kterou nosila v hlavě, a vrátila se znovu k řece. Tentokrát se vrátila k místu, kde v klidné zátoce řeky rostlo vysoké rákosí. Bylo to den po tom, co ji manžel nepoznal na titulní stránce časopisu. Pracovní doba jí končila ve dvě a Robert si mohl udělat volno, jak potřeboval. Jezdil fotografovat reportáže, lovil jednotlivé snímky, žil tak trochu bohémsky. Uznávala jeho bohémství, a nejen uznávala. Dovedla se pro ně

i nadchnout. Jen když nezapomněl a věrně na ni čekal každé odpoledne pod mostem. Potom šli spolu podle řeky zpívající trávou. Tu a tam se někdo slunil na břehu, ale čím dále šli, tím více ubývalo lidí a pak už míjeli vrboví, na kterém se nesušily ručníky, a mladé topoly, u nichž nikdo neuvázal psa, šli tak daleko, až neslyšeli ani jásání dětí na mělčině, ani jez, tak daleko, že si musili na břehu prošlapávat pěšinu. Až došli k zátocce.

Pokud si pamatovala, a musela přiznat, že si nepamatovala všechno, nijak se nezdráhala dát se vyfotografovat nahá na pozadí vzrostlého rákosí. Byla by Robertovi udělala radost jakýmkoliv způsobem, a tento způsob jí dělal nejméně potíží. Lichotilo jí, že se může dát ještě vyfotografovat bez šatů.

„Nestydíš se?“ usmíval se odzbrojen její povolností.

„Proč?“ zeptala se. „Jsem snad ošklivá?“

„To ne, jsi báječná.“

„Dělám to samozřejmě jenom pro tebe,“ řekla, „protože jsi mne vysvobodil.“

„Z čeho jsem tě vysvobodil?“ užasl.

„Z pomalého odumírání. Z pouště. Zbavil jsi mne zlého.“

„Ale ne,“ zatvářil se blahovonně a sebevědomě. „Mohla bys trochu pokrčít levou nohu?“

„Jenom dám stranou hlavu,“ řekla, „nebo si mohu přikrýt obličej dlaní?“

Zápolila, má-li na fotografiích ukázat tvář, nebo ne. Marnivost zápolila s takzvanou dobrou pověstí před lidmi. Kdo ví?

Jednoho dne jí Robert podal obálku plnou fotografií pohlednicového rozměru. Na všech byla ona a na jedné dokonce s tváří.

„Venuše zrozená z rákosí,“ pronesl Robert nad těmi fotografiemi s lehkým úsměškem. Vždycky se trochu posmíval tomu, co vyfotografoval. On se směl posmívat, ale divák nikdy.

„Dobrá, že?“ ohodnotila se.

Doma vybrala tři nejpodatnější fotografie z rákosové série, ty, na kterých jí nebylo vidět do obličeje, a přemítala, jak to zařídit, aby si jich manžel všiml. Pak se dostavil nápad, ke kterému si blahopřála.

„Nevěděla jsem, že kromě známek sbíráš ještě něco jiného,“ řekla večer manželovi.

„Ano,“ řekl suše, „sbírám síly, abych se dožil důchodu.“

„Chudáčku, a co tohle?“ vysázela před něho na stůl fotografie, jako by vykládala pasiáns. „Byly v kapse tvého starého kabátu. Nesla jsem ho do čistírny. Ještě že jsem pořádná a sáhnu do kapes.“

„Nepovídej,“ podivil se muž, „tohle...“ a bral jednu fotografii za druhou do ruky, „tohle bylo v mém kabátě?“

„Sběrateli,“ řekla pohrdavě, „ještě že nemáme děti. Kdyby to našly...“

„Nedovedu si vysvětlit...“

„Tak já ti to vysvětlím. Sbíráš tyhle fotografie, protože je na nich hezká ženská.“

Pohlédl na ni nedůvěřivě. Jak to, že jeho vlastní manželka chválí cizí ženu na fotografiích z jeho kapsy? Nedovolila mu, aby dlouho rozvažoval.

„Je pěkná, nebo není?“ zaútočila.

„To víš...“ odpověděl neurčitě, „mládí. Mládí.“

„Chceš mi tím snad naznačit, že já patřím do starého železa?“ ozvala se podrážděně.

„Mladí už nejsme,“ řekl, „to víš ty jako já.“

„Jak můžeš být tak nezdvořilý. Mám se před tebou hned tady na místě svléknout?“ Vybuchovala a málem by se mu prozradila.

„Ale ne,“ řekl klidně a smířlivě.

„Jsem zrovna tak krásná jako ta ženská na fotografii,“ křičela a bodala nehtem do obrázku.

„Dobře, dobře,“ bručel, jako by uklidňoval chovance psychiatrické kliniky, „dobře, ovšemže jsi stejně krásná jako tahle ženská.“

Věděla, že to říká jenom tak, poněvadž toužil po klidu a nenáviděl scény. Sebrala zlostně fotografie.

„Ať mám proti tobě doklad,“ řekla, „zasloužil by sis parohy od zdi ke zdi.“

„Jen si posluž,“ nabídl jí s klidem muže, který je přesvědčen, že po takovém zboží není poptávka.

Ponížením zbledla, a snad by ho byla uhodila, kdyby byla přesvědčená, že mu její slabá pěst způsobí pořádnou bolest. Opustila pokoj bez jediného slova s pocitem porážky, která se neodpouští.

Robert vedle ní otevřel oči. Pokládala to za pokyn, aby se s ním dala do řeči.

„Nemáš ponětí, jak mě podceňuje,“ řekla.

„Kdo?“

„Můj muž.“

„Ten trouba,“ řekl Robert.

Ne, tohle neměl Robert říkat, to se zkrátka nehodilo. Ošklivé slovo, i když hodně vystihovalo. Vadila jí tak otevřená kritika jejího muže. Poškozovala i ji. Svědčila proti ní, že si ho vzala za muže.

„Když jsem se za něho vdávala, nebyl takový,“ bránila sebe.

Robert ulehl na pravý bok a začal ji levou rukou hladit. Boky, břicho. Jeho dlaň si počínala vlastnický, a to se jí znelíbilo, nebyla připravena podřídít se jeho vladařským gestům.

„Počkej,“ řekla.

„Proč?“ Hladil ji dál a jeho dlaň postupovala jako vojsko v dobytém území.

„Počkej přece.“

„Co je to s tebou?“

„Ještě jsme si nepověděli, co je zapotřebí povědět. Nemohu se milovat, když přemýšlím. Na milování musím mít čistou hlavu.“

„A o čem přemýšlíš?“ zeptal se jí.

Nevěděla, jak mu vysvětlit svůj plán. Nyní, když měla prozradit, co zamýšlí, zdálo se jí všechno neskutečné. Vysmál by se mi. Určitě by mě nepochopil. Vysmál by se mi a neuvěřil by. Ale já svůj plán musím provést, i když Robertovi nic nepovím. Mám plán a nikdo mi nemůže pomoci. Všechno jenom já.

Poslední dobou přestala s manželem mluvit. Potkávali se v bytě jako dva náhodní chodci, navzájem si lhostejní. Úmyslně vyvolávala ovzduší nevraživosti, a jak se domnívala, ovzduší tísnivého ticha. Jenže jejího muže kupodivu nic netísnilo. Usedal jako dříve do křesla s novinami nebo se sázenkou, vyřizoval s tužkou a zápisníkem podnikové záležitosti, plánoval v zápisníku, ale jinak než ona. Přijímal její nemluvnost jako jiní mužové nový manželčin klobouk, s podivením, které se léty stane zvykem, a také jako nezbytnost, s kterou je třeba se smířit, zvolíme-li si život po boku ženy.

„Samé urážky,“ šeptala svému obrazu v zrcadle, „život plný urážek.“ A nebýt Roberta, ani bych nepoznala, že mě můj muž uráží.

Robertovo chování působilo jako ostré světlo, v němž manželovy nedostatky vrhaly černé stíny. Už od samého počátku, kdy jí Robert poprvé podržel dveře, způsob, jakým ji pozdravil, když se s ním podruhé uviděla.

„Tak o čem přemýšlíš?“ zeptal se jí Robert znovu. Nepřestával ji hladit. Nevnímala dlaň putující po jejím těle, a náhle si ji uvědo-

mila, a bylo to hezké, příjemné a něžné. Jak se mi to mohlo nelíbit, divila se a řekla:

„Ty jsi nádherný.“

„Už jsi přestala myslit?“

„Už myslím jenom maličko.“

„Maličko? Na co?“

„Na to, až se vezmeme.“

Vzal ji do náručí:

„Nemysli na to.“

Poddávala se mu, ztrácela pomalu přehled, kde je nebe a kde země, a jako z dálky slyšela svůj znepokojený hlas:

„Proč na to nemám myslit?“

Odpověď ji však přestala zajímat.

Když opět otevřela oči, ozařovala stažená roleta pokoj jako velmi jasný jantarový plamen. Opíralo se o ni odpolední slunce a hluk pod okny sílil. Začínal víkend.

Robert spal vedle ní a vypadal jako člověk, který si může dovolit bezstarostný spánek. Je to štěstí, pomyslela si, přijímat život tak, jak se ti nabízí, a ještě větší štěstí je, když se ti nabízí tak, jak po něm toužíš. Jsou životy, které nesou v sobě překážku, a tu překážku nedovede štěstí přeskočit. Dostihová dráha. Přeskočila jsem svou překážku a teď musím pomoci svému štěstí. Aby se dostalo na druhou stranu.

Vstala, oblékla si Robertův župan a šla připravit něco k jídlu. Robert měl v koupelně plynový vaříč a několik kousků nejnutenějšího nádobí. Zatímco ohřívala konzervu a chystala šálky na kávu, vyprávěla si znovu svůj plán. Hodina rozhodnutí se blížila.

Přijdu domů o něco dříve než manžel, vyprávěla si. Kdykoliv se vrátí z návštěvy u bratra, má chuť popovídat si. Nebudu mu bránit a budu se tvářit, jako bychom spolu nikdy nepřestali mluvit.

V ledničce mám připravené řízky. Jeho oblíbené jídlo. Jeho poslední jídlo. V ledničce se chladí láhev bílého vína. Ryzlink. Jeho oblíbené víno. Jeho poslední víno. A pak, až půjde spát, připravím mu prášek na spaní sama. Musím mu celý večer sloužit a všechno podávat, aby mu nebylo nápadné, až se mu nabídnu, že mu donesu sklenici vody s práškem. Není zvyklý pít víno. Budu mu dolévat, aby vypil co nejvíc. Víno ho určitě omámí, a nepozná, že má ve sklenici prášků víc. Je to vlastně velmi příjemný odchod ze života.

„To si dám líbit,“ promluvil Robert za jejími zády.

Trhla sebou.

„Ale ne, ty ses lekla?“

Stál ve dveřích koupelny ve svých oblíbených džínsech a sandálech, do půl těla nahý, a hladil si zátylek.

„Bolí tě hlava?“ zeptala se starostlivě.

„Mě?“ dal se do smíchu. „Z čeho? Mě nikdy nebolí hlava.“

Jedli v pokoji hovězí nadivoko, housky, a zapíjeli černou kávou, kouřili a protahovali se v slunci, které sem proudilo otevřeným oknem.

„To je zvláštní,“ řekla, „když si vzpomenu na tebe a na naše milování, připomene se mi tvoje roleta. Mohla bych určovat, kolik je hodin, podle toho, jak svítí.“

„Je to zatracená roleta. Jsou s ní jenom potíže.“

„A s čím nejsou?“ zeptala se.

„S tebou.“

„Myslíš?“ řekla.

Domů šla pěšky. Tramvaje jely krokem a každou chvíli se zastavovaly, na křižovatkách ucpávala auta dopravu. Na chodnících bylo mnohem víc místa než v jízdni dráze. Pospíchala a stejně se zpozdila.

Hned při odemykání dveří poznala, že je manžel doma. Zamykal na dva západy. Odložila si v předsíni vedle jeho kabátu a klobouku. Dnes tu ještě visí jeho kabát a jeho klobouk, pomyslela si. Vešla do pokoje s nejobvyklejším výrazem v tváři. Po dnech nevraživosti nesla v očích něco jako smířlivost, a dokonce i stopu vlídnosti.

„Tak co bratr?“ zahájila sama rozmluvu.

„Bratr?“ Manžel seděl v křesle a nevstával. Měl obličej šedý a žlutý. Byly to barvy bolesti.

„Co se ti stalo?“

„Žlučník,“ skoro vydechl.

Dívala se na něho, jak tu seděl zkroucený, jako by se v něm smrštila donedávna napjatá struna. Nikdy si na žlučník nestěžoval. Byla bezradná.

„Co mám dělat?“ řekla.

Neposlouchal ji, neměl uši, neviděl, ji, neměl oči, bolest mu všechno uloupila. Napadlo jí, že má v ledničce víno a řízky. A zase pozorovala zmučenou lidskou tvář před sebou, na které vyrazily drobné krůpěje potu.

Nedá se nic dělat, řekla si. Dneska se nedá nic dělat.

A nebyla si jista, jestli zítra nebo pozítří, nebo vůbec někdy ještě.

Co má společného blesk s denním světlem?
Je čas požáru a čas záření, ale štěstí není
být sežehnut. Jak je to krásné, říkal jsi.
A také jsi říkal: Lásku? Jen jako blesk.
Věčně nedočkavý, ani sis nepovšiml,
že ses vlastně už dočkal a že jsi minul své štěstí.
Nepozorovaně si hloubilo každým dnem základy,
každým dnem, každým rokem. I štěstí potřebuje čas.
Ta hromada hlíny, jak jsi kolem ní proběhl
na svém úprku životem, tam ses mohl napít
z hluboké studny.

Viděl jsi jen hlínu. A bláto.

A štval jsi svou žízeň dál.

Desátá svatební noc

Dopis

Toho rána se musil vrátit z podniku domů, protože zapomněl doma nějaké hlášení, na kterém pracoval do půlnoci. Dělal na něm do půlnoci a pak je zapomněl, jako zapomínáme obvykle na to, co nám dalo dost práce, ale na úplně bezvýznamné věci často myslíme, až nás rozbolí hlava. Přemítal o takových omylech, ráno bylo slunečné, bylo by se mu dobře uvažovalo, liboval si v úvahách, ale byl unavený, a ranní slunce mu bylo lhostejné.

V ulici, kde bydlil, potkal listonošku. Vzal od ní poštu. Po dlouhé době se opět jednou stalo, že přejímal poštu. Tou dobou býval v podniku a poštu přejímala manželka. Vzal poštu a cestou si ji prohlížel. Noviny, účet za telefon, pozvánka a dopis. Soukromý dopis, adresovaný jemu. Pokud se pamatoval, nevěděl o nikom, kdo by zatoužil napsat mu dopis.

Šel a odkládal otevření dopisu s rozkoší, kterou dávno nezažil a kterou dopřává tajemství, jehož rozluštění je v našich rukou. Prohlédl si razítko. Naštěstí bylo nečitelné a tajemství se nemusilo omezovat. Čichl k dopisu. Voněl neosobně.

Byli tu ovšem dva nebo tři známí, kteří si na něho mohli vzpomenout, ale chyběl důvod, proč by mu psali. Když se to tak vezme, nikdo na světě neměl důvod, aby mu psal. A přesto dostal dopis. Osud mu vtiskl vlastnoručně dopis do dlaně. Proto tedy zapomněl doma hlášení, ačkoliv nikdy nic doma nezapomínal, jinak by nepotkal listonošku a jinak by nedostal dopis přímo od ní. Jak by se asi manželka tvářila, až by mu podávala soukromý dopis? Pravděpodobně by jí dopis podal a řekl by jí: Přečti mi to. Neměli

před sebou co tajit. Předčítala by mu dopis a osmiletý Honza a desítiletá Kája by poslouchali také. Všechny starosti i radosti dávali na společný talíř. Zavedli si takový zvyk. Jenže dopis, který se mu dostal tak podivným způsobem do ruky, jako by se vymykal všem zvykům. Patřil jenom jemu. Nemohl o tom pochybovat.

Obracel dopis v prstech. Neměl zpáteční adresu. Písmo bylo úhledné a téměř bez sklonu, dlouhé tahy písmen trčely výbojně vzhůru. V písmu se setkávala sebejistota s něčím měkkým a poddajným.

Zastrčil dopis do kapsy, blížil se k domovu. Bydlili v pátém patře. Výtahem tou dobou nikdo nejel. Odolal pokušení vytáhnout dopis a znovu si prohlížet neznámé písmo. Zcela neznámé nebylo, musil přiznat, že některé rysy písma mu byly povědomé.

Manželka utírala v pokoji prach, děti byly ve škole.

„Tady máš poštu,“ řekl a položil na stůl noviny, účet a pozvánku. Dopis nechal v kapse.

Vytáhl jej z kapsy až před polednem. Mezitím odevzdal hlášení, zúčastnil se dvou porad a odmluvil dvanáct telefonických rozhovorů. V půl dvanácté osaměl v kanceláři a také telefon nezvonil. Nadešla příhodná chvíle otevřít dopis. Vytáhl jej z kapsy a položil před sebe na hromádku listin. Písmo se mu zdálo ještě povědomější nežli předtím. Potom sáhl po dlouhých kancelářských nůžkách a odstříhl tenký proužek na kratší straně obálky. Proužek zmačkal a odhodil do koše na papír. Jednal pečlivě a přesně jako vždycky. Vyňal z obálky složený čtvercový list papíru. Jakmile spatřil čtvercový rozměr, ihned mu napadlo, že mu píše žena. Muži podle jeho názoru psali na obdélníkové listy. Dal se do čtení.

Milý Hondo,

jistě se divíš tomu oslovení a ještě víc se podivíš, až zjistíš, kdo Ti píše. Říká Ti ještě něco Faust a Markétka? Jestli ano, snad Tě bude

zajímat, že je Markétka vdaná a má dvě děti. Tuhle sobotu jsem ve městě našeho mládí. Náhodou jsem se dověděla, že tam pořád ještě žiješ. Jestli budeš mít chuť na kus řeči, čekám v nádražní restauraci od jedenácti do tři čtvrti na dvanáct na rychlík. Pokud mi pekelné mocnosti nezkříží cestu.

Markétka

Přečetl si dopis ještě jednou. Když je člověku čtyřicet, má právo domnívat se, že některé kapitoly jeho života jsou už ukončeny. Víru dítěte, že všechno bude trvat dál, vymění jednoho dne poznání mladíka, že jednou něco asi skončí. Ale ve čtyřiceti se ohlížíš s jistotou, že něco už skončilo. Případ Faust a Markétka skončil před třiaadvaceti lety.

Vstal od psacího stolu a šel ke skříni. Mezi skříní a oknem viselo malé zrcadlo. Nastavil mu tvář. Uviděl svou podobu, jak si na ni zvykl při holení, nebo když si česal řídké vlasy, nebo po ránu, kdy stíral ručníkem stopy zubní pasty z brady. Jeho pohledy do zrcadla byly krátké a věčné. Poprvé po dlouhé době se zahleděl na svou tvář jinak. Nešlo mu o vousy ani o zubní pastu. Dlouze se díval nevyspalýma očima na svoje nevyspalé oči a namodralé váčky pod očima, na nepravidelné svislé vrásky mezi obočím, na hnědé skvrny, které vyrážely na nose a na tvářích každé jaro, zjišťoval pohublost, únavu, pracovní vypětí, starosti s rodinou, ale také rozvážnost, rys uspokojení, který zastřel někdejší dychtivost, a stopu špatně potlačovaného dojetí. Doposud se nezabýval svou proměnou v čase. Dopis mu na ni ukázal. Hleděl na sebe jako na cizího člověka, kterého dlouho neviděl a který zatím přijal jiné vzezření. Málem by byl zvolal jako strýc, když mu přijede na návštěvu synovec: Ach ne, ty jsi vyrostl.

Vrátil se k psacímu stolu a ještě jednou si dopis přečetl. Dávno na ni ani nepomyslel a náhle stála před ním, vyrostla z těch ně-

kolika vět, stála tu rozkročena, vlasatá, oběma rukama objímala školní brašnu a řehtala se, potřásala hlavou a vlasy ji bily do čela. Pokud mi pekelné mocnosti nezkrříží cestu. Ale pekelné mocnosti jsou na Faustově straně. Co si Markétka od Fausta ještě slibuje?

Po zaměstnání šel domů stejnými ulicemi jako každý jiný den, ale když přecházel hlavní třídu města, vzpomněl si, že v cukrárně na rohu seděl kdysi s Markétkou. Prodal tehdy nějaké knihy v antikvariátě a pozval ji sem, do téhle drahé cukrárny, protože hledal kout, kam studenti nechodili. Markétka pozvání přijala. Když se rozhodl pozvat ji, obával se, že odmítne, a zatím přijala jeho pozvání bez nejmenšího zdráhání. Rychlost, s jakou přikývla, ho trochu zklamala. Od společné návštěvy cukrárny si hodně sliboval. Měl připraveno několik významných vět, a žádnou se mu nepodařilo uplatnit. Hovořil o bezvýznamných věcech, se stále vzrůstající zlostí na bezvýznamné věci, na svoje řeči i na sebe. Oddechl si, když se s Markétkou rozloučil.

Zastavil se před cukrárnou a nahlédl dovnitř velkou výkladní skříní. Pult stál na starém místě, dlouhý bílý pult plný sladkostí, ale stolky a židle působily cize. Rozhlédl se, kde asi tenkrát seděl. Nemohl poznat místo, a zamrzelo ho to. Vždyť jsou to hlouposti, domlouval si, takové hlouposti.

Doma nikdo nebyl. Na stole v kuchyni ležel list vytržený ze sešitu a stálo na něm:

Šli jsme blahopřát. Přijď za námi.

O. a H. a K.

Olga je výborná, počítá už předem s jeho zapomnětlivostí. Na-prosto zapomněl, že má jeho matka dneska svátek. Bude musit jít. Pro jistotu koupí cestou láhev vína. Možná, že ji už koupila Olga. Konečně, na tom nezáleží.

Stál v rozpacích uprostřed kuchyně. Napadlo ho, že chtěl doma něco zařídit, a nedovedl si uvědomit, co vlastně. Šel do pokoje, zapálil si cigaretu a zamyslel se. Potom odemkl skříň a vyndal krabici s fotografiemi. Přehraboval se v nepořádku, o který se postaraly děti, dokud nevysoukal od samého dna krabice fotografii svého maturitního tabló.

Lidé z maturitního tabló žili na dalekém ostrově, pěkně pohromadě, a s nimi žil i on, kterému přidělili místo uprostřed tabló. Markétka tabló zahajovala, umístili ji hned pod ředitelem školy. Celý ostrov s mladými lidmi putoval minulostí a jen mimoděk se občas dotkl přítomnosti. To když dostával svatební oznámení od svých spolužáků a spolužaček. Po deset let už žádná svatební oznámení nedostával. Markétka mu svoje oznámení neposlala. On ostatně také nikomu neoznamoval, že se oženil.

Už je tomu několik let, kdy ho uprostřed manželství přepadala stesk po nějakém nepoznaném životě, po změně, která ho aspoň nakrátko vytrhne z pokojného, stále se opakujícího dne. Časem mu nezbyl už ani stesk, naopak, uspokojoval ho rozvrh dne a vybočení z každodenního pořádku začal považovat za křivdu. Tím víc ho překvapilo, že je ještě schopen cítit něco, co už dávno nepocítoval. Probouzel se v něm lehký jinošský stesk.

Odešel blahopřát matce, cestou koupil víno, ale bylo to zbytečné, manželka také přinesla láhev a bábovku. Matka žila v domku na okraji města a děti se hned rozběhly do zahrádky. Posedával s Olgou a matkou v jídelně, kde se od otcovy smrti nic nezměnilo, stejně jako v celém domku, pomalu ukusoval z matčina koláče a upíjel kávu. Díval se přitom na otcův starý psací stůl v rohu pokoje. Nad psacím stolem visela fotografie matky, jak vypadala za mlada. U stolu s očima upřenýma na obraz na zdi snil jako student.

Už před lety si zvykl všimnout si jen toho dílu minulosti, který je nezbytný, aby člověk obstál v přítomnosti. Nyní mu přicházely

z minulosti sny a touhy, které nebyly na nic. Přicházely, a nevěděl si s nimi rady. Zanechávaly po sobě nespokojenost a smutek.

Olga bavila matku, vnímal jejich hovor jako šum velkého pracoviště, který nebrání, aby ses věnoval vlastní práci. Doposud byla jeho minulost celek, nyní se mu rozkládala na jednotlivé části a součástky a vybízela ho, aby ji znovu složil.

Vyšel na zahradu, aby zavolal děti. Zahrada byla plná starých stromů, některé už jen živořily. I tady se čas od otcovy smrti zastavil. Ale je možné zastavit čas, když v čase jsou zahrnuti lidé a věci? Lidé a věci se stále pohybují, proměňují se a odcházejí a nic je nepřipoutá.

Místo aby odvedl děti do domku, chodil s nimi po zarostlých pěšinách a ukazoval jim větve stromu, na kterých jako kluk sedával, houští, kam se schovával s indiánkou a potom později se zápisníkem, do kterého si psal básničky. Naposledy, když tu s dětmi chodil, vysvětloval jim, jak se který strom nebo keř jmenuje, říkal jim o skutečnosti, která je obklopovala. Dnes jim vyprávěl o tom, co se i jemu zdálo neskutečné, o snu, neboť tomu se minulost podobala nejvíc.

Děti mu naslouchaly, jako by jim povídal pohádku. Bylo mu dobře jako už dlouho ne. Teprve po chvíli si všiml, že ho poslouchá i Olga. Stála kousek od něho a prohlížela si ho. Zamrkal na ni. Zamrkala na něho a usmála se. Hru na mrkanou už také dávno zapomněl. Jak se mu rozložila minulost na jednotlivé části, vyplouvaly na povrch rozmanité kusy, zapomenuté, ztracené, odhozené, a dožadovaly se jeho pozornosti.

Jsem to já? divil se. A to jsem také já? A to také? Dlouho se už nezabýval tím, co bylo, a dychtivě přijal novou možnost uspořádat svůj život.

„Ty jsi nějak omládl,“ řekla mu Olga.

Obdivoval svou ženu. Jak je moudrá. Omládl, to je to pravé slovo. Mládnout znamená vracet se k hodnotám zašlého času. Ne ke všem, ale k těm mladým hodnotám.

Zpátky jeli městským autobusem, a protože byly ulice rozkopané, dostali se objíždkami do míst, která už dlouho nenavštívil. Snášel se soumrak a pod stínidly zářivek začalo doutnat zelenavé světlo. Autobus se pohyboval v živé večerní dopravě pomalu, každou chvíli zastavoval a váhavě se rozjížděl. Potom autobus odbočil, šplhal se vedlejší prázdnou ulicí do kopce, míjeli dům za domem jako při přehlídce, a všechny ty domy byly staří známí.

Za okamžik mineme malý park, říkal si, a v rohovém domě bydlí ve čtvrtém patře Albert. Totiž, bydlil tam ještě před dvěma roky, když ho naposledy navštívil. Pohádali se i při té poslední návštěvě. Vždycky se pohádali. Už ve škole se hádali. Chodili spolu do stejné třídy a občas sedali vedle sebe. Dřív se s Albertem navštěvovali aspoň jednou za měsíc. Nedovedl si vysvětlit, proč došlo k dvouleté přestávce. Několikrát se už chystal, že sem dojede, ale vždycky z toho sešlo.

Zvědavě sledoval rohový dům. Ve čtvrtém patře se svítilo. Jestli tu Albert ještě bydlí, pak je doma. Po dva roky si žil svůj život, a na jednou, díky objíždce, se v nějaké končině rozsvítí okno a připomene někoho, s kým jsme přestali počítat. Všichni lidé, s kterými jsme se kdysi setkali, jsou v záloze a kdykoliv nás mohou překvapit, kdekoliv se mohou před námi objevit s něnou výčitkou.

Doma dostal večer opět svoje dávno známé obrysy a postupoval obehnaným způsobem. Děti chtěly víc pít než jíst, Honza si vzpomněl, že má ještě nějaký úkol, Kája si chtěla ještě číst. Nad tím vším zmatkem poletoval manželčin hlas, jednou rozzlobený, jednou konejšivý, pak domlouvavý.

Zatímco kolem něho plynul rodinný večer, myslel na dopis. Měl by si o něm s někým promluvit. Co by mu asi pověděla Olga,

kdyby jí dopis ukázal? Rozzlobila by se, konejšila by ho, nebo by mu domlouvala? Myslel na dopis, a čím více na něj myslel, tím mu bylo jasnější, že musí odejít. Být sám, aby ho nikdo neoslovoval, aby nemusil odpovídat na věci, které ho v téhle chvíli vůbec nezajímaly. V téhle chvíli, kdy se zajímal o sebe jako už dlouho ne. Nechápal, jak se v něm mohla po ta léta uchovat dychtivost málem chlapecká, jinošský stesk a touha změnit život. Kde se v něm vzalo nové doufání, že ho potká něco neobyčejného?

S Olvou žil jedenáct let, a bylo báječné, jak si rozuměli. Ale o té věci, na niž myslel, si s ní promluvit nemohl. O něčem se s ní nedalo mluvit. Cokoliv by jí řekl o dopise a o ženě, kterou neznala, dostalo by v jejích očích jiný význam. Jeho slova by procházela sítím a ta nejdůležitější slova by zůstala vně a nedostala by se jí ani k uchu.

„Co jsi takový zamyšlený?“ zeptala se Olga.

„Já? Zamyšlený?“

„A že vím, na co myslíš,“ řekla.

Někde uvnitř velmi hluboko se polekal. Podvědomě čekal celé odpoledne, že Olga něco pozná.

„Naschvál,“ vzchopil se, „naschvál, na co tedy myslím.“

„Na Alberta. Dlouho ses s Albertem nesešel. Jak jsme jeli autobusem, díval ses mu do okna. Jestli ses s ním nesešel, moje vina to není.“

„Albert,“ opakoval s úlevou.

„Nemám pravdu?“

„Vždycky.“

„Jestli ti na tom záleží, zajdi si za ním.“

To nebyl špatný nápad. Dlouhá peší procházka večerním městem ho lákala. Když nebude chtít dojít až k Albertovi, může se vrátit.

Zpočátku byl přesvědčen, že tam nedojde a že je zbytečné navštěvovat někoho po dvou letech, někoho, s kým se stejně pohádáme. Ale potom se jeho toulání ulicemi proměnilo v rychlý pochod k cíli.

Albert ho přivítal v černých trenýrkách a na nohou měl tlusté ponožky.

„Pojď dál,“ řekl, a vedl ho z předsínky do pokoje své garsoniéry. Šel za ním a vyhýbal se hromádkám papírů a knih roztroušených na podlaze. Gauč byl rozestlaný, na jednom křesle ležel kufr naplněný prádlem a knihami, na druhém křesle ležely dva fotoaparáty, triedr, skládací deštník a několik kožených pouzder. Ale židle byla volná.

„Posaď se,“ ukázal Albert na židli, „uvařím kafe.“

Zmizel ve svých tlustých ponožkách za závěsem naprosto bez hluku jako zjevení. To byl Albert, dovedl přijímat lidi, které dlouho neviděl, jako by ho opustili teprve včera.

Albert odsunul psací stroj, ale jenom o nepatrný kousek, dál to nešlo, bránily tomu krabice s fotografickým materiálem. Na vzniklou mýtinu mezi věcmi postavil šálek s kávou.

„Tady máš, Hanzi, kafe,“ řekl.

„Proč mi říkáš Hanzi? Víš, že mě to dopaluje.“

Albert se posadil se svým šálkem na koberec a usmál se. Z několika tlustých knih si vyrobil stolec a šálek s kávou na něj postavil.

„Svobodní mládenci mívají kolem sebe nepořádek,“ řekl, „ale ženatí mívají nepořádek v duši.“

„Jak kdo,“ odpověděl host a zauvažoval, nedá-li se Albertova narážka použít jako začátek rozhovoru, o který mu šlo. Po zážitcích dnešního dne si potřeboval ujasnit několik věcí a Albert se mu jevil jako velmi vhodný důvěrník. Bude musit ovšem svoje svěřování udržovat v jistých mezích a nemůže si dovolit vyklopit rovnou všechno.

Albert si natahoval shrnutou ponožku na pravé noze.

„Zítřít letím do Egypta,“ oznámil.

„Šťastnou cestu.“

„Tobě taky, Hanzi.“

„Já nikam necestuju.“

„To je tvůj starý omyl,“ řekl Albert, „všichni pořád cestujeme. Když necestuje tělo, cestuje hlava. Jenomže mě živí noviny, a tak musí cestovat i tělo. Udělal jsem tělu trochu pohodlí. Příští tři neděle zažiju nepohodlí až dost. Máš rád vedro? Já ne. Vedro je moje neštěstí. Hned se vařím ve vlastní šťávě. A přitom nejsem tlustý. Podívej,“ tahal si dvěma prsty bílou kůži na bříše, „žádný tuk.“

Poslouchal, co Albert říká, a stále hledal skulinu, kterou by proklouzl ke svému tématu. Bylo to beznadějně.

Zazvonil telefon. Albert se zvedl a tiše odplul ke stolu. Když zase položil sluchátko, řekl:

„Slečna. Jde mi na nervy. Nejvyšší čas, abych se s ní rozešel.“

Za ty dva roky se nezměnil. Stále se s nějakou ženou rozcházel. A pozoruhodné bylo, že ty, s nimiž se rozešel, nepřestávaly být členy jeho klanu, jakéhosi sdružení obdivovatelek, které chodily na jeho přednášky a besedy. Díval se na Alberta, jak si sedá na koberec, bílý, černovlasý, v černých trenýrkách, s měkkými pohyby, podivně bezbranný. Ano, bezbrannost zřejmě k němu lákala jeho obdivovatelky. Každá z nich byla jistě přesvědčena, že je povolána ho bránit a pomáhat mu. Některým mužům je snad už vrozena legenda o jejich bezbrannosti nebo statečnosti, a ať dělají cokoli, nemohou své legendě uniknout. Byly doby, kdy také on měl svou legendu, nejen Albert. Faust, to byla legenda na střední škole. Nejlepší chemik, nejlepší fyzik. Předpovídali mu skvělou budoucnost. Skončil jako ekonom a dnes je po legendě.

„Koukáš nějak sentimentálně,“ řekl Albert, „kde se to v tobě bere? Fauste, Fauste!“

„Fauste,“ zachytil se příležitosti, „to bylo tenkrát. Poslouchej, vzpomeneš si vůbec ještě někdy na školu?“

„Hochu, stárneš,“ řekl Albert. „Počkej, učila nás taková blondýnka, jak se jmenovala...? A pak samozřejmě ta, co seděla v první lavici, Markéta, vid’? Jakpak ne. A ty jsi s ní chodil, nebo ne?“

„Občas jsem ji doprovázel.“

„Byli jsme jelimani, to je to.“

Ne, tak si s Albertem nic neujasní. A co vlastně od něho čekal? Jakou radu?

„Markéta,“ mlaskl Albert jazykem o patro, „a dneska už je taky jistě na odstřel.“

„To je hrozné, jak dovedeš všechno umazat,“ řekl.

„Ale Hanzi,“ napil se Albert vychládající kávy, „co si budeme předstírat. Máme se podvádět? Sami sebe?“

Rozmrzele poznával, že Albert vnesl do jeho zážitku nový rys, který nebyl zvláště příjemný. Markétčin dopis působil mladě, ale ona sama? Představoval si ji jako dívku z tabló a připouštěl stárnutí jen pro svou osobu.

„Jaro krasavic,“ řekl Albert, „a známe ten podzim. Naroste jim,“ pleskl se přes břicho, „a tady,“ pleskl se vzadu přes trenýrky.

„Cyniku. Uznáváš jenom tělo.“

„Počkat. V tom je nepřímá úměrnost. Tělo kyne a duch dostává vrásky.“

„Jak kdo.“

„Ach dej pokoj. Já školím v dialektice. A sázím se, že zatímco já školím, ty se hrabeš ve starých fotkách a fňukáš.“

Prohlížel si Alberta ohromen. Odvykl už jeho geniálním ohňostrojmům a jeho proroctvím. Byl jeho věštbou ohromen a přijal ji s odporem. Albert mu pohaněl jeho radost, jeho naději.

„Proroku,“ zvolal posměšně.

A to slovo se stalo povelem k hádce, bez níž se neobešla žádná rozmluva s Albertem. Zajímavé u těch hádek bylo, že vlastně nikdy nezastával proti Albertovi svoje hluboké přesvědčení, nýbrž byl veden jen a jen vůlí odporovat, ať řekl Albert cokoli. Nikdy se mu nepodařilo Alberta rozzuřit, jak měl vždycky v úmyslu. Zdánlivě bezbranný Albert měl znamenitou zásobu klidu. Spor obvykle končil výměnou podstatných jmen.

„Cyniku,“ řekl Albertovi.

„Faustíku,“ odpověděl mu Albert.

„Lokálkáři!“

„Ekonomku!“

U dveří se s Albertem chladně rozloučil, ale Albert mu neopomněl připomenout, že za tři neděle bude zase z Egypta doma.

Rozčilen běžel opačným směrem k řece. Měl po náladě. Zastavil se pod pouliční svítilnou a vytáhl z kapsy dopis s oslovením: *Milý Hondo*. Četl, a všechno se zvolna vracelo. Dopis byl jeho zaklínadlo.

Domů šel ulicí, kterou před víc než dvěma desítkami let doprovázel Markétku. Dům, ve kterém tehdy bydlila, ještě stál, ztracený se svými dvěma patry mezi věžovými stavbami. Za zdí dvora odkvétala mohutná třešeň a plátky třešňových květů se snášely do ulice.

Při předvánoční školní besídce začalo sněžit. Všiml si toho při rozdávání dárků. Za oknem tělocvičny vířily pod lucernou vločky. Naschvál se díval z okna, aby zakryl svůj neklid. Poslal Markétce mikulášský dárek. Seděla dvě řady před ním a právě jej rozbalovala. Díval se z okna tak důkladně, že zmeškal okamžik, kdy jeho dárek prohlížela. Po besídce ji doprovázel domů a zavedl na dárky řeč.

„Co jsem dostala? Knížku, bonbóny, voňavku...“

„A to je všecko?“

Čekal, že začne z jiného konce, že mu poví: Dostala jsem malou stříbrnou ještěrku, takovou krásnou, a nevím od koho. Dal za ten kousek stříbrného plíšku s nepatrnými zelenými očima malé jmění. A ještě se zadlužil u Alberta. Albert samozřejmě myslel, že si kupuje něco do své chemické laboratoře. Na děvče by mu Albert nikdy nepůjčil.

„A to je všecko?“ dotíral.

„Jo a nějakou bižutku,“ řekla. „Ta voňavka byla od tebe, že?“

Mlčel. Procházeli hlubokým stínem a nepřestávalo sněžit. Najednou ho políbila. Ucítil na tváři něco jako větší vločku sněhu. Objal ji a pod prsty cítil její huňatý kabát, vlhký a chladný. I její rty byly vlhké a chladné, ale hrdlo měla teplé. Náhle odskočila a vyprostila mu ruku, která se zachytila mezi knoflíky jejího kabátu, a možná nezachytila, jenom se jí nechtělo ustoupit.

„Ne, to ne,“ prudce zašeptala a rozběhla se ke dveřím domu.

Od toho večera se mu vyhýbala očima a dávala si pozor, aby se s ním nesešla o samotě, a chodívala ze školy s přítelkyní.

Teprve o maturitním večírku jí pověděl, kdo jí před rokem poslal po Mikuláši malý stříbrný špendlík s ještěrkou.

„To jsi byl ty?“ řekla lhostejně. „Tak děkuju.“

Trapnost té rozmluvy z něj nikdy docela nevyprchala. Byl by jí rád leccos pověděl, ale vzmohl se jenom na jediné slovo:

„Proč?“

„Co proč?“ řekla a nevinně povytáhla obočí.

Tím jejich rozhovor skončil. Proč – bylo poslední slovo, které na ni promluvil. Chce mu snad v sobotu odpovědět po třiaadvaceti letech na jeho otázku?

V příštích dnech měl v podniku mnoho práce, ale kdykoliv si zapálil cigaretu nebo upíjel kávu, což bylo za den mnohokrát, četl v myšlenkách řádky dopisu. Nepociťoval už údiv a znepokojení,

dopis v těch několika dnech patřil k dennímu plánu, jako určité telefony, denní pošta a diktát sekretářce. V noci, když nemohl spát, představoval si svou sobotní cestu do nádražní restaurace. Stiskl kliku a vcházel do restauračního sálu a hledal mezi návštěvníky Markétčinu podobu. Několikrát se mu zdálo v polobdění a polospánku, že ji potkává. Vypadala jako dívka z maturitního tabló.

V pátek si na dopis nevzpomněl vůbec. Teprve u večere ho napadlo, že Markéta zítra přijede a že bude zapotřebí vymyslet si pro Olgu přijatelnou lež, proč před jedenáctou hodinou odejde. Neměl ve zvyku Olze lhát, a když jí před jedenáctou vykládal, proč musí odejít, vzpomněl si na svou matku, která tvrdívala, že jedna lež táhne druhou a druhá lež třetí a třetí...

Toho sobotního dopoledne svítilo slunce. Zhodnotil svůj vzhled v několika výkladních skříních a byl celkem spokojený. Před nádražím zpomalil krok. Nepřál si přijít příliš brzy. Po takových letech není už třeba na schůzku spěchat. Také vzrušení, které se ho zmocnilo, když konečně stiskl kliku do restaurace, se mu zdálo nevhodné pro jeho věk, který si už více libuje ve věčnosti než ve zmatení citů.

Restaurační sál byl ze tří čtvrtin obsazen. U třiceti stolů, jak se mu podařilo rychle sečíst první řadu a násobit, u třiceti stolů seděly ženy i muži i děti. U žádného stolu neseděla osamělá žena. S tím za nočního bdění ani ve snu nepočítal. Bezradně se rozhlížel.

„Hledáte místo?“ zeptala se ho servírka.

„Najdu si místo sám,“ prohlásil a vydal se na pout mezi stoly. Jeho smysl pro organizaci začal pracovat. Stačí, když projde čtyřmi dlouhými uličkami. Jestli tu někde sedí ta, kterou hledá, určitě se setkají.

Šel a nenápadně se rozhlížel po tvářích kolem stolů, a na každou ženu v odpovídajícím věku přikládal v duchu maturitní fotografii. Málokdo si ho všímal, každý byl zaměstnaný svými starostmi, jídlem nebo novinami. Pletl se do cesty číšníkům, a když prošel čtvrtou uličku, vzdal se.

Při návratu ke vchodu si všiml vedle věšákové stěny ještě jednoho stolku. U stolku seděla žena s dlouhými rudohnědými vlasy, a jak seděla, krátké pletené šaty se vysoukaly a obnažovaly jí dlouhou nohu. Obešel věšákovou stěnu, aby měl možnost kráčet přímo proti ní. Podívala se na něho zpytavě, ale její pohled velmi rychle ztratil zájem a prošel skrz něho jako paprsek sklem. Vzápětí se opět obrátila k oknu po své levici, které vedlo do nádražní haly. Mezi porozhalenými záclonami bylo vidět lidi přicházet a odcházet. Byla to docela hezká žena. Ale nevěnovala mu už ani pohled.

Jak kolem ní kráčel k východu, všiml si, že má na límečku svých šatů přišpendlenou malou stříbrnou ještěrku se zelenýma očima.

Také bych ti přečetl báseň o dutých lidech,
ale je příliš hluku, dutí lidé na sebe narážejí
a hučí a pohřmívají jako prázdné plechovky,
každý po svém, někteří ještě nestačili
vypít poslední kapku.

Poslouchám a pozoruji.

Dnes ti asi už tu báseň nepřečtu,
i nejnepatrnější báseň chce největší ticho.
Pokusím se jenom napsat křídou na chodník,
kdybys tudy náhodou šel,
slova posledních veršů,
... takhle končí svět,
nebouchne to, jen to zakňourá.

Jedenáctá svatební noc

Dutí lidé

Poslední dobou míval zvláštní stavy. Bylo mu, jako by ho někdo vypínal. Jen tak, jako se vypínají spotřebiče vytažením šňůry ze zdírek ve stěně. Nebyl zapojen, ano, takhle se to dalo nazvat, neprocházel jím běžný proud života jako ostatními lidmi.

V práci zapomínal, co se s ním děje, ztrácel se v číslech, úkolech a plánech. Doma to bylo horší. Když to na něho přišlo, bylo nejlepší natáhnout se na gauč, ležet s očima do stropu a nehýbat se. V těch dlouhých prázdných hodinách se mu svět jevil jako hra, marná a zbytečná, která se ho netýká, a lidé, kteří mu přišli na mysl, byli všichni prázdní, dutí a neskuteční.

Co je vlastně skutečnost, kladl si otázku. Jsem skutečný? Hmat ho přesvědčoval o tom, že má ruce, nohy, hlavu, tělo. Ale tělo žilo svým životem a nestaralo se o něho. Musil uznat, že netvoří výjimku. Tělo každého člověka žilo svým životem. Bolelo, tloustlo, stárlo a nakonec umíralo, ačkoliv s tím člověk, kterému patřilo, nesouhlasil. Bylo to neštěstí, mít myšlenky uzamčené v takové kleci, jako je hlava, a vědět, že až klec zrezaví, myšlenky pohasnou.

Žil osaměle, a když přišel domů z práce, nemusil dělat s dětmi úlohy, neslyšel manželčinu zprávu, co po celý den dělala, ale také neměl, s kým by promluvil. V posledních letech ztrácel vydatně své známé a přátele, zprvu s podivnou zarputilostí a později lhostejně.

Teď byl vypnutý, nesvítil, nehřál, nekonal se. Ležel naznak na gauči ve své garsoniěře, na kterou dlouhý čas šetřil, na kterou se ohromně těšil, a která dnes pro něho znamenala jenom čtyři zdi

kolem gauče, na němž ležel. Čtyři ochranné zdi. Zaručovaly mu soukromí.

Ale k čemu soukromí, kladl si otázku. Lidé, kteří nejsou vypnutí, potřebují soukromí, aby na ně nebylo vidět, když se milují, když propukne rodinný život, potřebují čtyři stěny, aby jim vítr neodfoukl známky, které sbírají.

Ani jeden z těchto důvodů neplatil pro jeho soukromí. Jeho soukromí bylo soukromím osamělého devětapadesátiletého muže, jak říkával s oblibou: šedesátiletého muže, kterému chybí rok do šedesátky. Mohl si to dovolit. Nevypadal na svá léta.

Dříve to bývalo jiné. Míval pověst sukničkáře. Dona Juana, Casanovy a jak se jmenují všichni ti, kdo se tolikrát mýlili v lásce, že ji nenašli do konce života.

Vzpomínky na několik desítek žen, které prošly jeho životem, byly nyní ploché jako obrázky v knize, mohl na nich rozeznávat podrobnosti, ale neměly výšku ani hloubku, nemířily ani k touze, ani ke stesku nebo k lítosti. Pozoroval jejich tváře, slyšel podnes jejich hlasy, i když si už nebyval zcela jist, který hlas ke které patří, pozoroval je bez nejmenšího hnutí v duši, a jestliže o nich někdy vleže na gauči uvažoval, poznenáhlu mu začaly splývat v jednu jedinou tvář, jeden hlas, v jednu ženu, obecnou, do níž se slily všechny podoby, způsoby a pohyby, vzdechy i nářky. Díval se do stropu a rozmlouval sám se sebou šeptem:

„Všechny jsou stejné.“

Ale většinou ležel na gauči a nepřemítal. Mlčky hleděl do stropu, aniž vnímal, že se dívá na strop. Díval se tak dlouho, dokud se strop nerozestoupil a neukázal se les a domek, po jehož stěnách byla až po střechu vyrovnána úhledně naštípaná polínka. Zavřel oči a čekal vůni. Přišla vždycky. Sladká vůně schnoucího dřeva, kořeněná mechem, mateřídouškou a mokvajícím pryskyřicím. Pak usnul.

V městě bylo několik lidí, s kterými se pravidelně stýkal, nebyli přátelé a nebyli známí, stýkal se s nimi nezávazně, náhodou, protože v určitou hodinu se pravidelně objevovali tam, kde se vyskytoval i on. V obchodě, kde nakupoval, v zaměstnání, ve výčepu, kde se zastavil na sklenici piva. Vyhovovalo mu několik letmých vět, nedotknout se cizího trápení, nerozezvučet cizí starost. Měl zkušenost, dáme-li zaznít cizí starosti, rozezná se i naše.

Zvláštní stavy, které ho navštěvovaly, nebyly bez výhod a on si je uvědomoval. Jestliže byl svět kolem něho neskutečný a plný prázdných, dutých lidí, provozujících zbytečnou hru, nebylo nutné zasahovat.

„Kdo nezasahuje, nebývá zasažen,“ šeptal si natažený na gauči.

V podniku ho znali jako pilného málomluvného pracovníka, a protože sem přešel z jiného podniku, neznali ani jeho donchuánskou minulost, a pověsti, které se kolem něho kdysi vynořily, pokládali za pomluvu. Nikomu neodporoval, a proto si všichni mysleli, že má stejný názor na věci jako oni. A to bylo nadevšechno výhodné.

Jednoho dne přecházel cestou z práce ulicí. V poslední vteřině se mu podařilo strhnout stranou mladou ženu, kterou by jinak přejelo prudce jedoucí osobní auto.

„Ježíši,“ řekla celá rudá leknutím, „ježíši, děkuju vám nastotísíckrát, pane Valenta.“

„Vy mě znáte?“ Snažil se upamatovat, kde snad už viděl ten kulatý obličej s dlouhými kaštanovými vlasy, splihlými a lesklými, jako by vyšla ze sprchy. Nemohlo jí být víc než pětadvacet. Zmýlil se, jak se později ukázalo. Bylo jí už sedmadvacet pryč. Nepatřila k nejštíhlejším, ale nebyla při těle. Její rozměry zachovávaly správný poměr mezi výškou a šířkou.

Šli spolu ještě kus cesty. Dověděl se, že se mladá žena jmenuje Klára, že pracuje už měsíc ve stejném podniku jako on, ale v jiné

budově, že bydlí sama, má ráda vážnou hudbu a přírodu, ráda si zapálí lehkou cigaretu, a dokud byla matka naživu, měli kočku a říkali jí Ferdyš. Na pár set metrů chůze to byl slušný řečnický výkon. Rozloučil se s ní právě včas, aby nemusil vyslechnout nějakou starost.

Za dva dny ji potkal v samoobsluze. Patrně se tu s ní už setkal mnohokrát, ale nikdy si jí nevšiml. Byla potěšena, že ho potkává. Dověděl se, jakou kávu má ráda, který cukr kupuje, radila mu, jaké olejovky, koupila mouku, protože si ráda sama peče, koupila si oříšky, protože ráda chroupe. U stojanu s lahvemi jí udělal krátkou přednášku o vínech. Ukázalo se, že není tak zcela nezkušená, pokud se týká výběru alkoholu.

Doprovodil ji kus cesty ze samoobsluhy a hovořili tak pěkně nezávazně, že s ní šel dál, než předpokládal.

Ano, uvažoval, když ležel doma na gauči s očima zavrtanýma do stropu, Klára se výborně hodí do marné hry zbytečného světa. Jak se zdá, odstříhla od svého života veliké starosti a zbyly jí jenom ty malé, které ji bavily. Ostatně malé starosti jsou zapotřebí, jinak by život utonul v nudě.

Nazítří ráno setrval před zrcadlem poněkud déle než obvykle. Vypadám sotva na padesát, pochválil se. Krátce zastřižené přešedivělé vlasy, snědá pleť, brýle se širokými tmavými obroučkami. Zkusil několik dřepů. Při pátém ztratil rovnováhu. Ztratil rovnováhu, ale zadýchal se jen maličko. Nestálo to za řeč. Toho dne mu ujel trolejbus, kterým obvykle jezdíval. Jel až dalším a náhodou uviděl vzadu ve voze Kláru. Vystoupili spolu a spolu prošli vratnicí.

Večer, když ležel opět na gauči vypnutý a ztracený pro okolní svět, pociťoval své jednání jako zradu. V posledním období přijímal zvláštní stavy jako součást svého života, dokonce jako lepší součást

svého života, jako stavy, ke kterým musí rozumně a moudře uvažující muž dojít. Ačkoliv svým stavům vyřazenosti a nadřazenosti doposud říkal – zvláštní, pokládal je už za normální. Proto, jenom proto se mu jevil případ s Klárou jako úchylnka od normy, jako zrada na získané moudrosti.

Pokud však budeme oba stejného názoru, že všechno, co děláme, je sice marná, ale zábavná hra, pokud nebudeme do našich hovorů zatahovat slova, která plánují společnou budoucnost a ze zábavné hry dělají složitou povinnost, není třeba se bránit. Při nejmenším náznaku ustoupím. Dřív ustoupit by byla škoda.

Od toho dne jezdíval vždy pozdějším trolejbusem, kterým jezdívala ona. Na cestě z práce ji doprovázel až k domu. Dvakrát byli spolu i v kině. Hovořili spolu stále nezávazně a nejvíce o minulosti. Minulost má krásnou vlastnost, je hotová, je už upečená, i když špatně, nedá se na ni znova zadělat, nedá se do ní zasahovat. A máš-li dobrou vůli, vynecháš z ní spálená místa.

Po čtrnácti dnech, poprvé po dlouhé době, neulehl jako obvykle na gauč. Posadil se na něj a zapálil si cigaretu. Jednu z těch lehkých cigaret, které kupoval, aby měl z čeho nabízet Kláře. Zapálil si a zamyslel se. Třídil svoje zkušenosti se ženami. Začal obecnou ženu, složenou z toho, co zažil, opět drobit na jednotlivá jména a hledal mezi nimi podobu s Klárou a pátral, jaký tehdy volil začátek a jaký to vzalo konec. V jeho galerii byly dívky i vdané ženy. Až na dva případy měl vždycky úspěch. V jednom z těch dvou případů se mu záměr nepovedl, poněvadž mu osud zabránil hru dohrát. Dostal v posledním jednání těžkou angínu, a než se uzdravil, odcestovala žena s mužem za hranice. V druhém ze dvou případů se snad jednalo o vzácný příklad věrné lásky k muži. Nepodařilo se mu ženu odpoutat. Dodneška si to nedovedl vysvětlit. Spokojoval se s tím, že výjimka potvrzuje pravidlo. Příslloví mají

užitečnou přednost. Panovačně rozhodují tam, kde si nevíš rady, a zbavují člověka odpovědnosti.

Kromě těchto dvou případů ho zkušenosti přesvědčovaly, že není třeba se ptát, zda žena podlehne, ale kdy podlehne.

Dříve, dokud měl ještě přátele a nenavštěvoval ho zvláštní stav a nikdo ho nevypínal, s chutí svá dobrodružství vykládal. Nejen to. Modeloval je znovu při vyprávění, stylizoval je vždy jinak, podle toho, kdo mu naslouchal. Záleží na pasti, na tom, jak nalíčíš, jaké oko nastražíš na pěšinu, kudy ráda chodí. Tohle opakoval všem.

A nyní se něco z ovzduší starých lovů vracelo. Dráždivý neklid, který doprovázel jeho dávné výpravy, zeslábl, a na jeho místo nastoupila zvědavost. Ale i zvědavost měla nyní rozvážnější krok.

V sobotu pozval Kláru na výlet. Jaro už hnízdilo v lesnatých kopcích za městem. Bylo lehké jako dým, modré a bílé. Viděli na ně z výletní restaurace. Posadili se hned k oknu, mohli si vybrat, restaurace byla prázdná, až na dva muže v koutě, kteří pili pivo a vytrvale se o něco přeli.

Sál byl prostorný, a mezi tolika prázdnými židlemi a stoly mu znovu napadlo, že zradil. Pustota restaurace mu připomněla pustinu světa, v němž se hrají marné hry s marným koncem, a zbytečnost veškerého konání mu zavřela ústa.

Zato Klára hovořila před aperitivem i po něm. Pořád. Chvillemi ji i poslouchal. Když se najedli, nezdál se mu už svět tak zbytečný, přece jenom to byl prostor pro hru, i když marnou. Víc než marnost ho začala zajímat hra.

Klára si zapálila cigaretu a spokojeně vyfoukla kouř:

„Kam půjdeme teď?“

„Kam chcete,“ odpověděl, „špatně se vám tu sedí?“

„Můžeme zůstat sedět,“ řekla. „Víte, že jsem tu ještě nikdy nebyla? A moc ráda chodím tam, kde jsem ještě nebyla. Mám ráda

dobrodružství. Nejradši bych se vypravila až k těm kopcům,“ ukázala k oknu.

„K těm kopcům je to osmnáct kilometrů. Kdybyste urazila čtyři kilometry za hodinu, došla byste k nim za čtyři a půl hodiny. Tam a zpátky to dělá bez odpočinku devět hodin.“

Hovořit o číslech, vypočítávat kolik, kdyby, je vždycky neškodné. A nezávazné.

Dověděl se, že jednou ušla za den třicet kilometrů, a jak jí potom bylo.

Dověděl se, že dříve ráda jezdila na kole, ale auto je pochopitelně lepší.

„Před lety jsem také pomýšlel na auto,“ přiznal se, „ale pak jsem si řekl nač. Když si takovou věc opatříte, nikdy nevíte, jestli ji máte vy, nebo ona vás. Auto chce jezdit. A kam bych, proboha, jezdil?“

Dověděl se, že se strýcem jezdívala autem k babičce, a dověděl se, jak babička vypadala, co ráda jedla a kam na noc věšela klíč. Také se dověděl, že u babičky kvetl bez. Černý bez je léčivý, ale do čaje z černého bezu je dobře nalít trochu rumu a přehlušit rumem bezovou chuť.

„O léčivých čajích náhodou dost vím,“ řekl. „Můj známý je míchal a prodával. Celá příroda je veliká lékárna, to byste neřekla. Několikrát jsem si chtěl půjčit knihy o bylinkách, ale pak z toho sešlo.“

Dověděl se, že jeden její strýc byl lékárník a vyráběl žaludeční likér. Znamenitě zbohatl, koupil si auto, mercedes, a jeho manželka si pustila doma plyn.

„Pročpak si pouštět plyn,“ řekl neprozřetelně, „tím, že žijeme, se stejně zvyšuje dávka jedu v našem těle.“

Po té větě bylo hezkou dobu slyšet jenom oba muže v koutě restaurace. Klára malovala nehtem na ubrusu čtverce a trojúhelníky. Nejistě vzhledla od své kresby:

„Někdy mívám takový zvláštní dojem..., že jsem sama na světě a všechno kolem jsou jenom kulisy, abych měla v čem hrát. Měli jste už někdy taky takový dojem?“

„Ne,“ řekl rychle. Nerad se zpovídal.

„Hrozně zvláštní, co? A když jsem v té náladě, vůbec, ale vůbec z ničeho si nic nedělám. Je to dost legrace,“ zasmála se. „Ale ani ne. Ani to moc legrace není. Nemám si pak s kým popovídat. Všechno jsou kulisy.“

„Já snad ne,“ pokusil se žertovat.

„S vámi je to úplně jiný,“ vyznala se upřímně. „U vás jsem měla už několikrát pocit, že jste na tom jako já.“

„V tom případě bychom byli my dva skuteční a všechno ostatní kulisy.“

„Správně.“

Považoval tuto chvíli za příznivou, aby Kláru pozval k sobě, do své garsoniéry. Slíbila mu, že přijde. Ne však dnes, ani v neděli, a v pondělí také ne.

„V úterý?“ zeptala se.

„V úterý,“ přisvědčil.

Večer měl ten, kdo ho vypíнал, zpoždění. Zvláštní stav prázdnoty se dostavil, teprve když už ležel na gauči.

Na všech světových stranách se opět vynořovala marná hra zbytečných lidí, jenže nyní viděl mezi nimi i sebe. Sebe a Kláru. To bylo špatné znamení. Pokusil se pozvednout sám sebe nad celý příběh. Po delším úsilí se mu to podařilo, ale zdaleka ne tak, jak by si přál, stále ze svého nadhledu klouzal. Zíral do stropu, a les, který se mu nakonec ukázal, ani les mu nepřinášel klid, a vůně schnoucího dřeva mu nepřinášela úlevu.

V pondělí i v úterý jel dřívějším trolejbusem, aby ji nepotkal. Dělal se vzácnějším.

Měla přijít v sedm, a v šest už neměl nic na práci. Všechno bylo připravené. Sklenky, láhve s pitím, v ledničce čekaly kostky ledu a mísa se šunkou. Pití vybíral obezřele, alkohol pokládá v milování za válečnou lest.

Nechal svítit jenom lampu na stolku u gauče. Lampu dostal darem, kdysi, dokud měl ještě přátele. Po jejím stínidlu kroužilo bez ustání letadlo, rozplývalo se a opět se vracelo na svou dráhu mezi malovaná oblaka. Stín letadla, jeho pomalý, jednotvárně se opakující let, ukolébával pozorovatele do dřímoty.

V malém příručním baru, zabudovaném mezi police s knihami a s nejrůznějšími suvenýry, svítila také skrytá žárovka. Její světlo se lámalo v zrcadlových ploškách za lahvemi s pestrým obsahem.

Byl přesvědčen, že světlo u gauče a světlo v malém baru docela postačí. Pokoj se v šeru protahoval do stran, a zároveň v něm bylo méně místa, obytný prostor jako by se soustředil kolem lampy. Dál od kruhu světla se táhly neobyvatelné šeré končiny. Dobře jsem to vymyslel – spokojeně přehlížel svůj pokoj. Podíval se na hodinky. Čtvrt na sedm. Ačkoliv měla Klára přijít v sedm hodin, pronásledovala ho netrpělivost.

Jestliže mladá žena navštíví byt osamělého muže, dá se předpokládat, že chápe mužovo pozvání jinak, než jak by chápala pozvání do sprátené rodiny. Konečně bude jeho soukromí ospravedlněno a bude užitečné. Poznal už dávno, že soukromí ruší podstatný díl zábran a předsudků, kterými bývají ženy vrchovatě naplněny, že jim sotva zbývá místo na něco jiného. Vyplývá to především, uvažoval, z jejich úsilí jevit se nejširšímu okolí úplně jinak, než ve skutečnosti jsou. Žádný muž nevynakládá tolik námahy, aby modeloval svůj vzhled a vystupování podle určitého snu, představy nebo pochybného vzoru. Je sice hrstka takových mužů, ale to jsou úchylinky, vymykající se svému druhu. Móda, a ženy se jí tvrdošíjně

přidrží, je ovšem nejmarnější z marných snů, který dopřává ženám naději, že zkrácením nebo prodloužením látky na svém těle doběhnou dříve do pomyslného cíle, že někoho předběhnou, něco získají. Lovec, který loví živou zvěř, musí znát její slabosti a nedostatky. Čím víc jich který druh má, tím se snadněji lapí. Z tohoto hlediska, uvažoval, je žena polapitelnější než slavík.

Seděl na gauči u lampy, po níž kroužilo pilné letadlo, a přemýšlel znovu o věcech, o kterých už několik let nepřemýšlel. To je špatné znamení, říkal si, kdykoliv pátrám po ženských slabostech, je to proto, že se nějaká žena stala mou slabostí. A na vážné hry jsem už dost starý. K zábavě ne. K zábavě ještě dlouho ne. Ve tři čtvrti na sedm odešel do koupelny, sňal ze zdi sílič svalů, uchopil jej do obou hrstí a čtyřikrát natáhl pružiny. S uspokojením zhodnotil výsledek. Ještě se přehlédl v zrcadle. Bílá neposkvřená košile, oranžová kravata, trochu příliš odvážná na jeho věk. Ale toho jara byla oranžová v módě. Zlatá sponka ve tvaru dívčích rtů spínala kravatu. Pátral ve tváři, přihladil si přihlazené vlasy. V pořádku.

Bylo sedm a bylo čtvrt na osm a Klára nepřicházela. V půl osmé si nalil do sklenky whisky. Ve tři čtvrti na osm odešel do koupelny a dlouho si čistil zuby, aby z něho nebyl hned při oslovení cítit alkohol. A znovu se posadil na gauč vedle lampy s protivně neúnavným letadlem. Rozvažoval šeptem, jak byl zvyklý vést své samomluvy:

„Nono... nějaká moc velká dáma... nechá čekat skoro hodinu. Holčičko, jiné byly před tebou a dovedly to protahovat ještě víc. Anděla chodila se zpožděním sedmdesáti minut, Dáša to dotáhla na půldruhé hodiny... a každá si jistě v duchu myslela, že má sama patent.“

V půl deváté však začal pochybovat, že přijde. Taková dáma Klára nebyla, aby si mohla dovolit to, co Dáša. Dobře mi tak, vysmíval se své důvěřivosti. Ustoupil jsem od svých zásad. Dobře mi tak.

Nalil si novou sklenku whisky a nešel si po ní vyčistit zuby. Vy-
sedával u toho prokletého letadla ze setrvačnosti, protože mu bylo
líto jít spát a protože čekal od tohoto večera něco jiného, a jestliže
mu večer nedaroval, co čekal, nechtěl to dát sám před sebou najevo.
Ten, kdo žije osaměle, se musí sám k sobě chovat slušně a s dávkou
hrdosti, nechce-li klesnout v očích toho posledního člověka, který
mu zbyl, totiž v očích sebe sama.

Ve tři čtvrti na devět zazvonil bouřlivě zvonek. Rozběhl se ke
dveřím. Vešla Klára. Usmála se neurčitě a vydala zvuk, který si
mohl vyložit jako pozdrav i jako omluvu.

„To je dobře, že jdete,“ řekl, „právě jsem se vším hotový.“

Pomohl jí z pláště. Měla na sobě večerní šaty se sukní nad kot-
níky. Přiblížil k ní tvář, aby ji políbil. Její dech připomínal rozlité
víno. Vymkla se mu a vydala se na dlouhou nejistou pouť tři metry
přes chodbu a dva metry ke gauči. Dopadla na gauč jako raněná.

„Co se děje?“ stál nad ní v rozpacích a nevěděl si náhle rady.

„Co?“

„Piješ,“ řekl přísně.

Zavřela oči a náhle se sesunula z gauče na zem. Zvedl ji z ko-
berce, byla těžká jako balvan, těžší o svou bezvládnost. Položil ji
na gauč, poslechl si její dech a změřil jí tep. Vypadala nemocně.
Rozepnul jí na prsou šaty, a kdykoliv se při rozepínání dotkl nahé
pleti, kvapně stáhl konečky prstů zpět, jako by se dotkl něčeho
nečistého.

Zhasnul lampu s odporným letadlem, usedl do křesla a natáhl
nohy na stoličku. Dobře mi tak, říkal si ve tmě, to mám za to, že
se míchám do marné hry. Ale ať se snažil, jak se snažil, nemohl
sám sebe vypnout a nebyl tu nikdo, kdo by ho vypnul. Ve stavu,
v jakém nyní byl, ho nenapadlo klást si otázku, co je skutečnost.
Tak dobře, posuzoval svoje postavení, tohle je tedy potřetí, co se

záměr nepodařil. Čert vem Kláru. Vem ji čert. A nesmím pevně spát. V noci jí určitě bude špatně.

Civěl do tmy s očekáváním, kdy se tma rozestoupí a ukáže se les a domek, po jehož stěnách jsou až po střechu vyrovnána úhledně naštípaná polínka. Po chvíli se opravdu ukázal les i domek a rozli-la se vůně suchého dřeva, mechu, mateřídoušky a pryskyřice.

A pak vyšel z domku malý chlapec, a nebyl to nikdo jiný než on sám. Chlapec se zarazil a pohlédl na něho, jak tu polo sedí a polo leží v křesle. V chlapcově pohledu byl údiv i zklamání. A nějaká nesmírná touha.

Ale jemu se v té tmě nepodařilo vzpomenout si, po čem ten chlapec tak vroucně toužil.

Hladká slova o lásce lehce kloužou,
vždycky najdou kupce,
lákavě balená, lákavě obnažená,
loviště obchodníků, kteří chtějí rychle
nadělat peníze. Hladká slova se kutálejí
od jednoho k druhému, hladí prsty a rty.

Raději mi podej
střep tvrdého slova, které není na prodej,
zachytíme se na něm a budeme se držet,
třeba s pořezanými prsty,
ale spolu.

Dvanáctá svatební noc

Zkouška

V pokoji byla tma, jen čísla na budíku zeleně světélkovala. Ručičky ukazovaly půl druhé.

Nemohla usnout. Poslední dobou se jí stávalo, že byla ve dne ospalejší než v noci. V noci přemýšlela o věcech, na které ve dne ani nepomyslela. Mohlo se tomu říkat také starosti. Byla tu matka, byl tu Lešek, maturita, která ji za dva měsíce čekala, a byl tu celý veliký prostor, kterému se říká budoucnost, protože do něho vkročíme teprve zítra. Co se týká budoucnosti, měla své zkušenosti. Když se to tak vezme, čekala na budoucnost bez ustání, a z budoucnosti se stávala přítomnost, z přítomnosti minulost a nic.

Žádná velká změna, která by obrátila všední dny slavně a dokonale naruby. Až na Leška.

Lešek ležel vedle ní a spal. Dovedla si ho představit i ve tmě. Spal na pravém boku, s nohama pokrčenýma v kolenou, a jeho dlouhé vlasy ji lechtaly na nahém rameni. Kdykoliv myslela na Leška, pospíchala se jí připomenout matka.

Jak včera ráno obcházela oba pokoje, ve kterých bydlily spolu, samy spolu víc než dvanáct let, od té doby, co otec odešel, když bylo dceři pět roků, jak matka ráno obcházela v pokojích a rozvířovala kolem sebe nemocniční pach. Ačkoliv se matka v nemocnici převlékala a nechávala tam svůj stejnokroj ošetřovatelky, přece jen nosila nemocnici domů. Na to měla její dcera jemný čich. Ale teď matka obcházela, větrila a pátrala po stopách. Hned, jak vstoupila do bytu, už to začalo. Objevila na koberci nedopalek cigarety.

„Deniso!“ rozkřikla se na dceru. „Byl tady zase!“

Tuhle větu slyšela Denisa před půlrokem a stejným hlasem a ve stejnou hodinu. V uplynulém půlroce byli pak opatrnější a zahlazovali stopy. Nedopalek asi vytrousila z popelníku, když jej vynášela. Zatímco matka pobíhala po bytě a vykřikovala, byla si Denisa jista, že nedopalek bylo všechno, co mohla matka po Leškovi najít, a uklidňovala se. Soustředila se na svoje mlčení a rozhodla se matce neodporovat.

Matka se pohybovala okolo ní krátkými nervózními kroky, a v tom, co říkala, byla únava, zlost a bezmocnost.

„Já jsem ve službě... a ty... do bytu cizího kluka...“

Denisa si vybírala z matčiných nářků jenom některá slova.

„Kamaráda,“ odpověděla.

„Ta ostuda,“ řekla matka, „ta hanba a ostuda. Jen tak dál. Jen tak dál a budou tě mít v domě za lehkou.“

Denisa matku nepoznávala.

„Kamaráda.“ V matčiných ústech to slovo pozbylo svůj obsah a stalo se něčím velmi zlým a zlověstným. „Kamarád,“ vykazovala to slovo z úst, jako by jí mohlo uškodit, kdyby je podržela v ústech déle.

Všechno, co se včera ráno přihodilo, se podobalo výstupu před půl rokem. Tenkrát zapomněl Lešek u nich čepici. Večer, když matka odešla na noční službu, přišel Lešek. Denisa mu o čepici hned řekla.

„Nepovídej?“ divil se. „Vidíš, vůbec jsem zapomněl, že jsem měl s sebou nějakou čepici. A kde je?“

„Matka ji vzala k sobě.“

„Zná mě jménem?“

„Ne.“

Objal ji kolem ramen a vedl ji ke gauči.

„Nene,“ řekla, „jdeme do kina.“

„Nechce se mi.“

„Jak to nechce?“

„Ty víš dobře, co chci dělat.“

Posadil se na gauč a díval se na ni, jak stojí u stolu v rozpacích. Bylo to vždycky stejné. Tenkrát.

„Já tě přece miluju,“ říkala tiše.

„Jako maminku a tatínka.“

„Ale ne.“

Co do toho plete otce?

„Chceš se mnou chodit, nebo ne?“

„Copak s tebou nechodím?“

„Jako s maminkou a...“

Pomalou se zvedal z gauče, pomalu obešel stůl, pomalu se vydal ke dveřím. Čekal, že ho zadrží. Nezadržovala ho. Vyšel na chodbu. Šla za ním a otevřela mu dveře na schodiště.

Jak sestupoval po schodišti, šoupl podrážkou na každém schodu. Skřípalo to, jako když někdo krájí tupým nožem korek.

Rozběhla se za ním pozdě a dohonila ho v přízemí. Vedla ho zpátky nahoru s tlukoucím srdcem, že je někdo potká a uvidí spolu. Ale nikdo je neviděl.

Tu noc strávil Lešek poprvé u ní. Ale to už je několik měsíců. Od té doby měla matka mnoho nočních služeb, za kterých se Denisa s Leškem scházeli tady v bytě. Téměř půl roku.

Lešek se vyznal v bytě jako člen rodiny a nikdo o něm nevěděl. Nebýt zapomenuté čepice a nedopalku, nebyla by jeho přítomnost tušila ani matka. Denisa o něm nevyprávěla spolužačkám a nikde nikomu. Kdykoliv ji přepadly pochyby o jejím jednání, uklidňovalo ji vědomí, že všechno, co dělá, je naprosto tajné. A tajemství ji odlišovalo od ostatních lidí, cítila se výjimečná. Vzrušovalo ji to. Tajemství se týkalo muže.

Donedávna byl v rodině jediným mužem otec. I když vzdálený, vycházelo z něho zvláštní světlo, podobné záři dalekého požáru, kterého se bojíme, ale na který jsme zároveň zvědaví.

Živořil prý někde v Austrálii, ale nikdo nevěděl nic jistého, možná že zemřel, možná že zbohatl. Jen matka byla stále přesvědčena, že otec živoří. Když odešel, žena a dcera pro něho zemřely. Také on zemřel pro ně a nemohly mu ani chodit na hrob.

Po jeho odchodu sňala matka ze zdi fotografii. Na obrázku v kovovém rámečku seděl na motocyklu mladý muž a usmíval se. Mladý muž byl Denisin otec a motorka na snímku patřila jeho příteli.

„I tu motorku si půjčil,“ říkávala matka.

Po obrázku zůstala na zdi hranatá skvrna, ale dnes po tolikerém malování se nedalo poznat, kde obrázek visel. Jednou se Denisa na obrázek zeptala matky a matka ji stroze odbyla. Z Denisina života se ztratil otec i obrázek.

A pak tu byly věci, o kterých ani nevěděla, že by je mohla postrádat, zkrátka nebyly zahrnuty do jejího života, a tak je nemohla ztrácet. A přece někdy mívala pocit, že ztrácí něco, co nikdy neměla. To když ji přepadla sdílnost a zatoužila promluvit si s matkou o chlapcích ze třídy nebo o chlapcích z ulice.

„Ach, nech toho,“ říkávala matka omrzele a v očích měla špatně utajované podezření, že se v dceři začíná ujímat dědictví po otci.

Matka nikdy o mužích nehovořila. Mezi ní a muži ležela zkušenost s jedním mužem jako překážka, ačkoliv jiné ženy, a to už měla Denisa příležitost pozorovat kolem sebe, jiné ženy používaly svou špatnou zkušenost s jedním mužem jako lávku, přes kterou přebíhaly k jiným a jiným mužům. Denisa nejasně tušila, že by v otci našla důvěrníka. Nepamatovala si už jeho podobu, neměla

možnost si ji obnovovat. Ale ve vedlejším pokoji visela fotografie matčina otce. Z fotografie hleděl mladý hezký muž s knírkem.

Mladý dědeček na fotografii byl téměř tak neskutečný jako její otec. Až na to, že otce mohla v životě ještě někdy potkat, neboť kdo je naživu, není nikdy vyloučen ze hry. Dědečka si Denisa do hry musela sama vtáhnout. Jak v jejích vzpomínkách průsvitněla a ztrácela se otcova podoba, začala ovládat pole dědečkova tvář, kterou dennodenně vídala v pokoji. Nakonec byl pro ni neživý dědeček živější než pravděpodobně ještě živý a vzdálený otec. Tvář nepoznaného dědečka jí začala zastupovat otcovu tvář. A když si představovala, co by tomu řekl otec, promlouval k ní dědečkovými ústy a usmíval se jeho očima.

Před šesti lety přinesl listonoš od otce dopis. První a jediný Denisa se prostoduše domnívala, že matka dopis přečte nahlas.

„Kdo píše?“ zeptala se jí Denisa.

„On.“

„Čti přece.“

„Ne,“ řekla matka a složila dopis a zastrčila do kapsy u zástěry.

Skrývala dopis. Zamykala jej v zásuvce. Ale není na světě tajemství, které by se dalo uhlídat.

Jednou odešla matka do služby ve spěchu a zapomněla zásuvku zamknout. Tak se dostala Denisa k dopisu, který si už dávno přála číst. Někde musil být klíč k minulosti, kterou matka před Denisou zamykala. Denisa dychtila po pravdě, a když vytahovala dopis z obálky polepené velkými barevnými známkami, vyschlo jí v ústech vzrušením. Dopis jí také vyklouzl z ruky. Když jej zvedala s podlahy, nedočkavě četla:

*Magdo, stálo v dopise, nejsem právě all right a proto Ti píšu.
Kdybych byl all right, tak bych ti nepsal. Hodně jsem zkusil, ale*

taky užil, ale do toho Ti asi už nic není. Protože Ty víš co víš a nikdo Ti to ještě nevymluvil. Ty máš prostě vždycky pravdu. Abys věděla, proč jsem utekl, protože jsi nesnesitelná se svým poučováním a se svou pravdou, pořád děláš, že ji držíš a nikdy nikdo jiný. A já chtěl svobodně žít. Jenže jaká svoboda, když jsem byl pořád na hanbě. Tohle jsem nedovedl povědět, tak to aspoň píšu. Sedm let jsem nepsal a nemá to smysl ani teď. Ale teď nejsem all right a tak proto. Říd' se svýma poučkama a budeš se mít.

Karel

Zprvu si Denisa myslela, že dopisu špatně rozuměla, že četla příliš rychle, než aby byla schopna pochopit hluboký a tajemný smysl otcova dopisu. Zkoumala písmo, nebylo to vlastně jeho písmo, ale v těch několika větách se vystřídal několik písem, jako by písíčímu ujížděl pod dopisem stůl, a věty končily písmenem, které samolibě a zbytečně vybíhalo do křivky, dřív než pisatel zvedl pero, aby udělal tečku.

Denisa prohlédla obálku, australské známky a nečitelné razítko, a znovu se pustila do dopisu. Mrzelo ji, že se o ní otec nezmiňuje, ale nezmiňoval se vlastně ani o matce, jenom pořád o sobě a o sobě, Denisina matka mu byla jen podnětem, aby hovořil o svém trápení.

Neměla jsem ten dopis číst, vyčítala si, je lepší některá přání nesplňovat a splnění raději oddalovat než urychlovat. Jaký mělo smysl, že dopis přečetla, dověděla se až včera ráno, když matka nad nedopalkem cizí cigarety ve vlastním bytě spustila nářek. Matčina ranní podrážděnost, znásobená tím, že se při noční službě nevyspala, rostla a stala se zlou a útočnou. Denisa náhle pochopila, že matka neútočí proti Leškovi, kterého neznala, ale že útočí proti muži, který ji opustil, a že na světě není muže, který by nenesl část viny za matčin osud, už proto, že patří k druhu nazývanému:

muži. A Denise se rázem zprotivila matčina pravda vykřikovaná po všech koutech jejich malého bytu. Neudržela se a odpověděla jí ve chvíli, kdy matka lapala po dechu.

„Ty máš prostě vždycky pravdu,“ řekla a neuvědomila si, že odpovídá matce větou z otcova dopisu. Jenže matka znala dopis z paměti a dusila se přáním na dopis odpovědět otevřeně a rázně, a protože neměla otcovu adresu, dusila se svou odpovědí.

„Tak tys četla dopis,“ zvolala, „nejen, že si vodiš do bytu chlapa, strkáš ruce i nos do cizích šuplíků.“

Matka se dala unést zlostí a použila i několik hrubých výrazů, které Denisa z matčiných úst nikdy neslyšela. Bylo trapné vidět matku poníženu zlostí, jak se neustává víc a víc ponížovat slovy, jak z ní vyráží na povrch zatrpklost smíšená s hysterií, která to, co mohlo působit vážně, strhává do směšnosti.

Teď, teď konečně došlo k rozmluvě mezi matkou a otcem, a to, co matka nemohla vypovědět nezvěstnému otci, vykřikovala na Denisu.

„Nikdo na mně nikdy nenašel nic zlého,“ naříkala, „jenom on A ty. Protože jsem se ti obětovala? Ne. Protože jsi stejná jako on. Ale to ti říkám,“ plakala, „já svůj osud unesu, unesu ho třeba sama a opuštěná od lidí, ale on a ty, vy neunesete nic. Nic, nic,“ zaříkávala osud muže i dcery.

Matka pokračovala ve své samomluvě a vykládala o otcových pochybných vlastnostech, o jeho lehkomyšlnosti a lehkověrnosti, o drobných zradách, které vyústily do velké zrady, o jeho povalečství, ano, užila i slova povaleč, a podle rozrušení při líčení určitých příhod zvyšovala hlas a Denise se zdálo, že cítí matčin horký dech i na vzdálenost, na kterou od sebe seděly.

„Ach,“ vykládala matka, „a když jsem mu řekla, že budu mít dítě, utekl mi poprvé. Jenom zkus povědět takovému nezodpovědnému

mužskému, že ho čekají povinnosti, hned se vypaří. Já, já jsem si ho našla a přivedla zpátky. Jinak bys neměla tátu...“

Denisa naslouchala matce, a místo neurčité otcovy tváře stála před ní podoba jejího mladého dědečka, sebevědomého a veselého. Nerozuměla matce, její zoufalství a nářek, který začal nad oharkem cigarety, jí byl cizí a bylo jí líto, že s ní necítí za to, co jí otec prováděl. Otcův dopis, který si tajně přečetla, dostával teprve nyní smysl. Musela bych slyšet, co by tomu řekl on, uvažovala. Potom přestala matku poslouchat. Ať tomu už bylo tak nebo tak, jedno bylo jisté. Z matčiny řeči na Denisu vanula samota, a jestli se Denisa v životě něčeho bála, pak to byla samota.

Nebýt jednoho osamělého odpoledne, nebyla by poznala Leška. Lešek si věděl vždycky rady. Stále měl pohotově kus sebevědomí, jaké zářilo z dědečkovy fotografie. Vyprávěl jí, že studuje na technice, a napovídal jí spoustu nezajímavých zajímavostí o motorech s bohorovným přesvědčením, že ji to baví, až ji to opravdu začalo bavit.

„Ty mě neposloucháš,“ řekla matka.

„Ale ano,“ lhala.

„Až si mě budeš chtít poslechnout, bude už pozdě,“ skončila matka naprosto vyčerpaná a odvěkla se vedle do pokoje, aby prospala půlku dne po noční.

A teď, kdy se noc zvolna ubírala k ránu a ve tmě zeleně světloval budík, měla Denisa Leška vedle sebe na gauči, slyšela, jak se jeho dech opírá do polštáře, a matka byla zase v nemocnici na noční a dům byl tichý a spal.

Denisa nemohla usnout.

Teprve nyní, s odstupem, slyšela některé matčiny věty přesněji, než když seděla proti matce. Před čím otec utíkal? Před odpovědností nebo před matkou? Což jestli přejala od matky poučku nebo

zákon, který ji bude po celý život omezovat, který bude od ní odpuzovat muže, což jestli zdědila po matce hořkou tvrdošijnost a neústupnost a marně hájí nějakou zbytečnou pravdu?

Poslední, dobou se s Leškem hádali o bezvýznamné věci. Bezvýznamné v noci, když Lešek spal, ale jak velký význam měly pro ni za bílého dne. Nebyl to příznak, že zdědila po matce něco, co raději dědit neměla? A nebyla to předzvěst, že Leška ztratí?

Zatápala po vypínači lampy, aby rozsvítila. Nestačilo jí už, že slyšela jeho dech a že cítila na nahém rameni jeho vlasy. Potřebovala ho vidět, ujistit se z rysů jeho obličeje, že se nic neděje, že je všechno při starém. Po několika pokusech nahmatat vypínač si vzpomněla, že večer stojací lampu poodtáhla od gauče. Neukazovala se ráda svlečená v plném světle. Lešek to nedovedl pochopit. Odtáhla lampu večer do rohu pokoje a lampa tam dosud stála.

Denisa opatrně vstala a šla rozsvítit. Růžové stínidlo lampy rozhodilo po pokoji sladkou růžovou mlhu. Denisa se vrátila ke gauči, ulehla a přikryla se. V matném světle si prohlížela Leškovu levou tvář, pravou měl přitisknutou k polštáři. Za tmy slyšela jeho dech, ale teď, když rozsvítila, zdálo se jí, že přestal dýchat. Ležel bez pohnutí a bez života. Vyděsila se. Vtom se Lešek pohnul a vrazil obličejem do natažené ruky, kterou se snažila zachytit jeho dech. Pootevřel oči a svraštil čelo.

„Co se děje? Už je čas?“ zabručel.

Zastyděla se:

„To nic. Jen spi. Já zase zhasnu.“

Zhasla. Chvilí se převalovala a nemohla usnout. Znovu ji napadlo, že Leška ztratí, a pokoušela se sluchem zachytit jeho dech. Když se jí to nepodařilo, vypravila se opět k lampě. Rozsvítila, a než se mohla vrátit, už si Lešek na gauč sedl.

„Co vyvádíš?“ ptal se. „Co je ti?“

„Nic mi není.“

„Ale jo. Něco ti je.“

A tu jí bleskla hlavou otázka. Když na ni později vzpomněla, musela si přiznat, že nebýt ranní hádky s matkou, nikdy by jí taková otázka nenapadla. Uprostřed noci, ve světle růžovém jako cukrová vata.

„Co kdybych čekala dítě?“ zeptala se ho.

„Samozřejmě, že je to nesmysl.“

„Když myslíš.“

„Nesmysl. Jaké dítě?“

„Tak,“ řekla.

Spustil nohy z gauče. Spával v trenýrkách a jeho bílá záda byla poseta pihami. Zvedl a spustil několikrát ramena.

„Kdyby se něco takovýho stalo, já na tom nemám nejmenší vinu.“

„A kdo?“ zeptala se.

Sáhl do kalhot přehozených přes židli a vytáhl cigaretu. Zapálil si. Obezřele mu vzala sfouknutou zápalku z ruky.

„Kdo?“ opakoval po ní. „Copak vím?“

Už mu chtěla povědět, že dítě nečeká, že se nic neděje, že je to všechno žert a zkouška, jak se zachová. Ale zarazila se. To, co řekl naposledy, ji urazilo. A protože ji urazil, pocítila nečekanou převahu, kterou ve svém vztahu k Leškovi vždycky postrádala. Vyzbrojena převahou, oznámila:

„Už je to tak. Budeš si mě musít vzít.“

Několikrát zatáhl na cigaretě: „Vzít?“

„Oženit se.“

„Ále,“ řekl.

Divila se, jak je Lešek pojednou nejistý a bezradný. A přece si dovedl poradit.

„Tak podívej,“ řekl a zmáčkl cigaretu do popelníku, „mě vypusť ze hry.“

„Ty –“

„Když si holka vodí na noc do bytu...“

„Ty –“

Ucouvl před jejím pohledem a sáhl po košili. Oblékal se rychle a nešikovně. Drmolil při tom:

„Když si holka vodí do bytu... může si vodit taky jinýho... když si vodí...“

„Mlč!“ vykřikla.

Ukázal na zeď, jako by jí chtěl naznačit: souseď.

Hodila na sebe župan a rozběhla se s klíčem napřed. Obouval se cestou.

Odemkla mu dům. Venku svítalo a na nebi ještě stál měsíc jako památka na minulou noc.

Když se vrátila zpátky do bytu, šla rovnou do koupelny a dlouho se sprchovala studenou vodou. Pak stáhla povlaky z příkrývky a podušky a všechno čistě povlékla. Otevřela okno a větrala. Vymyla popelníček. A stále ještě neukojila svou touhu po čistotě.

Dala si na stůl maturitní otázky z dějepisu. Budík ukazoval půl páté a tři minuty. Zírala na písmena v knize a za písmeny na ni shlížela Leškova tvář.

Jak ho nenávidím, říkala si, a nevěděla, jestli nenávidí víc Leška nebo sebe, za to, že ho podrobila zkoušce. Anebo matku, bez níž by ji taková zkouška nikdy nenapadla.

A čím víc na to myslela, tím víc jí bylo líto, že všechno byla jenom zkouška. A myslela na otce, který s matkou žil aspoň pět let. Aspoň. A pět let se jí jevilo jako nekonečná krásná doba.

Té noci jsme ještě mluvili o štěstí. A o dobách,
kdy štěstí nepřebývalo ve věcech. A byly vůbec
ty doby, kdy věci nevládly lidem?

Snad dobrý luk,
který znamenal úlovek a nasycení, snad těch několik
povolných nástrojů, jenž štěstí nebylo v nich,
ale v jejich činech.

Světlem putuje stále víc mrtvých věcí,
zdánlivě nezbytných. Nejsou víc než odznaky majetku,
úspěchu nebo moci.

Často máš dojem, že si lidé už už podají ruce,
a to se jen chopili ve stejném okamžiku jedné věci
a tou věcí velmi vzdáleně a vlašně cítí
teplu svých dlaní.

Třináctá svatební noc

Hodiny

Stařena seděla na bedně, nemohla už dobře vládnout nohama, ale oči měla čilé a zvědavé. Sotva spatřila oknem traktor s valníkem, dala se do křiku:

„Už jedou! Už jedou!“

Její vysoký hlas bodal do domu, narážel na prázdné stěny, zabušil na vydrhnuté podlahy a projel otevřenými dveřmi do zahrady. Prázdné uklidňující ticho domu se pořezalo o její hlas.

V patře vily kapalo ústřední topení: Marie stavěla pod uzávěr misku, právě když začala stařena křičet. Můj bože, pomyslela si, proč tak křičí? Vždycky když se dá do křiku, změní se jí hlas a začne ječet. Pomalu posunula misku a čekala, až se odpoutá od uzávěru topení další kapka. Potom teprve vyšla z pokoje a sestupovala po schodišti, co noha nohu mine. Stařena nepřestávala dole křičet.

„Už jedou! Úúú! Uúú! Už jedou!“

Je umíněná, řekla si Marie, a sestupovala ještě pomaleji s uspokojením, jak asi stařena zlostí rudne, že jí nikdo neodpovídá a že nikdo neběží valníku vstříc.

Dům byl konečně dostavěn. Měl střechu, sklep, vodu a světlo, a měl ústřední topení. Měl dvě místnosti v přízemí a tři v patře. Vila jak se patří. S vestavěnou garáží doposud bez vrat. Ale auto stejně neměli.

Na domě chyběla už jen vnější omítka. Když začali kopat základy, bylo Marii šestadvacet a Josefovi osmatřicet. Od té doby minuly čtyři roky. Dům byl dostavěn a byl prázdný. Valník se blížil a přivázel těch několik kusů nábytku ze starého malého bytu a vezl kufry a koše.

Objednali si valník, protože byl lacinější. Traktor řídil Josefův přítel z továrny.

Stařena hlídala okno a konečně přestala křičet. Marie se objevila před domem. Stařena sledovala, jak Marie odmyká vrata v plotě, jak se shýbá, aby vytáhla z betonového prahu hák. Její pohyby se jí zdály neobyčejně pomalé, její postava nepříjemně hubená, její domácí šaty příliš dobré na to, aby je nosila doma. Pokoušela se vyčíst z jejího chování vzdor a vzpouru. Nedalo jí to mnoho práce. A to ji uklidnilo i posilovalo. Mohla věnovat pozornost svému synovi. Seskočil z valníku a dohadoval se o něčem s traktoristou. Nerozuměla hlasům, okno bylo zavřené. Josef stál u traktoru, jednou rukou se opíral o traktor a druhou měl v kapse. V jeho postoji bylo sebevědomí a to stařenu zaráželo. Od té doby, co dostavěl, stala se se synem změna, i když se ji snažil před matkou utajit. Stejně ti roste břicho a budeš břichatý jako tvůj táta, řekla stařena nahlas, ale nikdo ji neposlouchal. Syn s manželkou nesli do domu stůl.

„Proč nenesete nejdřív hodiny?“ rozkřikla se stařena. Nedočkala se odpovědi. Opakovala otázku tak dlouho, dokud se mezi dveřmi neukázal syn a neodpověděl jí:

„Hodiny jsou až vzadu.“

Dům polykal předměty jako moře oblázky. Dům byl příliš veliký a nábytku málo. Když nepočítali nábytek stařeny, která si vymínila, že bude bydlet ve dvou místnostech v přízemí.

Traktor s prázdným valníkem odejel, a ještě nežli Josef sestavil a sešrouboval manželské postele, musil matce pověsit hodiny. Velikou zasklenou skříňku s ciferníkem a kyvadlem.

„No nevím,“ přivítala ho, „jestli tady půjdou tak dobře, jako mi chodily celý život.“

Matka seděla už ve své staré lenošce a syn mohl použít bedny, na které seděla předtím.

„Pozor,“ upozorňovala ho, „ta bedna se houpá.“

Vzal skobu a kladivo a vystoupil na bednu. Bedna se nepatrně zahoupala. Zvedl ruku se skobou.

„Tam ne,“ řekla stařena, „to je moc nízko. Výš.“

Opřel se břichem o zed' a vysunul skobu výš.

„Nalevo,“ řekla stařena. „A napravo. Trochu.“

„Jestli skoba nebude držet rovnou,“ řekl, „budu musít zasádrovat špalík. To bych ale udělal až zítra.“

„Zítra,“ řekla stařena, „ovšem, ovšem. Jakpak by ne. Zítra.“

Rozmáchl se kladivem. Bedna se pod ním zhoupla.

„Pozor,“ řekla stařena.

Rozmáchl se znovu a udeřil. Skoba vjela do zdi. Udeřil znovu a bil do skoby s tichou zarputilostí. Bedna pod ním vrzala a lenivě se kolébala ze strany na stranu. Při posledních úderech se začala pod jeho nohama skládat, hřebíky na hranách bedny povolily, byl to rozklad, který nepřekvapoval rychlostí a záludností, ohlásil se praskáním a pozvolným hroucením, teprve v poslední třetině katastrofy se rozpadání zrychlilo.

Neobvyklá pomalost, s níž se bedna rozkládala, způsobila, že stařena vykřikla, až když bylo po všem.

Rozklad bedny byl pomalý, ale konečný náraz způsobil, že Josef ucítil v zádech prudkou bolest, která vyrazila až do týla a do hlavy. Stál tu s kladivem v ruce, čelem ke zdi a těžce oddychoval.

„Co je?“ zeptala se stařena. „Je ti něco?“

Bolest opadávala. Zavrtěl hlavou. A jak zavrtěl hlavou, bolest mu zastavila dech. Strnul, a sotva se mu podařilo zase vydechnout, opustil opatrně prkénka bedny, která měl stále ještě pod nohama, a šel ke dveřím s kladivem v ruce. Neodvažoval se otočit hlavu.

„Co je?“ zeptala se ho matka. „To tu ty hodiny tak necháš?“

Neodpověděl, zavřel za sebou dveře v podvědomé sebeobraně, že ho bude volat a že bude na něho křičet. Vystupoval po schodišti, jeho nohy se hýbaly, ale vrchní polovinu těla nesl na pohyblivých nohou jako nehybné mrtvé břemeno ve strachu, aby se opět nedusil bolestí.

Marie vybalovala v kuchyni nádobí z koše, a když dopadl na jedinou kuchyňskou židli, víc se jich do malé kuchyňky nevešlo, promluvila, aniž zvedla oči od svých talířů a hrnků:

„Jen když visí hodiny.“

Stále ještě držel kladivo a byl by se ho rád zbavil. Rozhlédl se a při rozhlížení otáčel celým trupem. Na pracovním pultě byl ještě kus místa. Zvedl kladivo, aby je odložil, a vtom mu roztáhla prsty náhlá křeč. Kladivo dopadlo s ohlušující ranou na dlaždice.

Marie sebou trhla a prudce se k němu obrátila.

„Praskla dlaždička,“ řekl s lítostivým bezmocným vztekem. V té větě bylo víc než pouhé zjištění škody.

Marie odložila talíř a poklekla k dlaždičce. Na podlaze se šachovitě střídaly modré a bílé keramické dlaždice. Kladivo odštíplо roh modré dlaždice a otevřelo vlasovitou puklinu. V místě poškození ztratila dlaždice svou modř a vyhřezla šed'. Marie se toho místa dotýkala špičkami prstů, jako by laskáním mohla jizvu vyhojit. Oči se jí plnily slzami. Bylo toho už příliš.

Vzala si Josefa za muže před deseti lety po roce známosti, a když se vdávala, měla dojem, že kromě svých rodičů nezná nikoho tak dobře jako jeho. Ale to, co poznávala na schůzkách, při tanci a na výletech, dostalo po svatbě jiné, podřadné místo, a to, o čem nevěděla, Josefův rytmus života, návyky a zvláštní prázdnota, kterou vyvolávají stále tytéž opakované zážitky, to všechno nabylo vrchu. Žili ve starém činžáku v bytě o dvou malých místnostech, Josefova matka bydlila ve stejném patře v jedné místnosti, voda a klozet

byly na pavlači. V pátek chodili všichni tři do kina, v neděli chodila s Josefem na kopanou, ve středu si chodívali někdy zatančit, ale bylo to jiné než dříve. Dříve chodili do kina sami a tma sálu jim nabízela úkryt pro dlaně, které se hledaly, a dodávala jim pocit soukromí, po němž toužili. Nedělní kopaná ji nikdy nebavila, ale bavilo ji, s jakým zanícením dovedl Josef odborně hovořit o hře, byla na něho pyšná, jak všechno ví a že je ochoten ze svých názorů neslevit a neustoupit. A tanec býval před svatbou vzrušující obřad.

Jádro se ztratilo a zbyla slupka. Proto uvítala Josefův nápad se stavbou. Nechtělo se jí prožít celý život ve dvou tmavých místnostech s příslušenstvím na pavlači. K stavbě bylo nutné spojit se s Josefovou matkou, aby uložila úspory do cihel.

„A nešlo by to bez ní?“ zarazila se Marie, když jí o tom Josef pověděl. Od počátku měla z té mohutné stařeny strach. Před deseti lety byla ještě statnější než dnes, a její přítomnost Marii tísnila, jako by v její blízkosti stařena zvětšovala objem. Stará žena si neustávala činit nárok na prostor, do kterého vešla Marie. Marie byla vetřelec, žárlila na ni s žárlivostí dětí, které dostaly menší kus dortu. Marie snila o tom, že se zbaví pavlače, šera v pokojích a Josefovy matky zároveň. Bude bydlet na druhém konci města, bude chodit se svým mužem do kina bez jeho matky. Až v sále zhasnou a až ho uchopí za ruku, nebude se stařena předklánět a shlížet do tmy, kde tuší jejich propletené prsty.

„Bez ní?“ zeptal se Josef s údivem. „Víš, kolik si ještě budeme musít stejně vypůjčit? Bez ní to nejde. Ani nápad.“

Smířila se nakonec i s tím, že stařena přestoupí do její budoucnosti. Vždyť bude bydlet v přízemí a do schodů se odváží se svými nohama jen zřídkakdy. Zapomněla, že hlas stařeny doletí do nejbzdálenějšího kouta domu a že její oči pronikají zdmi. Za ta

léta se Marie mnohokrát pokoušela otevřít Josefovi nový pohled na jeho vztah k matce. Říkávala mu:

„Tak ty si myslíš, že tě má tvoje matka ráda?“

„Nezačínej,“ bránil se jí.

„Víš, co pro ni jsi? Něco, co jí patří. Patříš jí jako prádelník nebo hodiny na zdi. Je celá pryč, že se tě dotýkám. Mohla bych ti poškrábat glazuru nebo promáčkout sklo.“

„Nech toho,“ bránil se mrzutě a chabě.

Spouštěla se do minulosti, aby na rodině jeho matky ukázala, že má pravdu. Zneužívala zpráv, které jí o rodině Josef sám podával, ukazovala na účtu, která se tu odjakživa prokazovala majetku, modelovala před ním generace hokynářů, které nikdy na vlastní oči nespatriła. Všichni ti předkové se shromáždili v jeho matce, aby zlomyslně vyhlašovali své nároky na neživé předměty a pak i na Josefa. Byla tu zřejmá snaha prohlásit za stařenin majetek i snachu.

„Je to odporné,“ řekla Marie, když skončila výčet předků.

„Dobře, dobře,“ říkával, „ale víš, matka je matka.“

Znavená přesvědčováním vzdávala se dalších útoků.

Někdy Marie Josefa objímala, zarývala mu tvář do ramene a naříkala, víc s vůlí oblomit ho než s hlubokými city:

„Kdyby ti přikázala, abys mě nechal, nechal bys mě.“

„Ne,“ říkával v takových okamžicích rozhodně, „nenechal bych tě. To bych jí řekl, co si vlastně myslím.“

Marie měla možnost vyslechnout, co si Josef myslí. Míjela jednou dveře matčina pokoje, aby si z pavlače donesla vodu, a zaslechla za matčinými dveřmi hlasy. Přiblížila se po špičkách.

„... a to je ona,“ mluvila matka, „nic mi o ní neříkej, mám oči, mám uši. Je mlsná, je požitkářka, nic si neumí odepřít. A to si přinesla ze své rodiny. Ale varovala jsem tě, mně vyčítat nic nemůžeš.“

Neber si děvče z dělnické čtvrti, to se pro nás nehodí. Tak jsem ti to řekla. Udělej z takového děvčete paničku, promlsá ti poslední halíř.“

„Prosím tě,“ řekl Josef, „děláš z nás kdoví co a podívej, žijeme ve třech tmavých dírách.“

„I v tmavé díře zůstává dáma dámou. To se, holenku, pozná na první pohled.“

„No dobře,“ zabručel, „ale šetrná je.“

„Promiň, promiň,“ rozveselila se matka, „zapomněla jsem, že jsi její muž. Promiň. A teď dávej pozor, co ti povím.“ Hlas jí ztvrdl. „Zalepila ti oči novou blůzou, omámila tě svým tělem, postavila mezi mne a tebe postel.“

Dál Marie neposlouchala. Šla na pavlač, stáčela vodu do konvice na čaj a ruka se jí třásla, až čajník bubnoval o železnou mísu vodovodu.

Josef se vrátil, když voda vřela. Bílý s rudými skvrnami na lícních kostech přecházel mlčky ode zdi ke zdi.

„Potěšil ses s matinkou?“ zeptala se ho Marie.

„Ta ženská,“ vybuchl a uhodil pěstí do stolu. „Vy ženské!“ do-
dal ihned s obavou, aby si Marie nemyslela, že vítězství je na její straně.

To už stavěli třetí rok. Ačkoliv vina na zdržení stavby byla v příčinách, na které neměli většinou vliv, začínal jeden druhého podezírat z chyb a nedostatků, na kterých stavba vážla.

Jádro přerostlo slupku, slupka popraskala a rozpadla se. Zbylo jen jádro. Dům, dům. Řečmi u oběda, u večere ovíjeli pomalu rostoucí zdi domu, jejich sny se bořily do písku a stárnoucího cementu, který hroudovatěl a kameněl v papírových pytlích. Uléhali s bolavými koleny a s hlavou přeplněnou čísly a starostmi o peníze, půjčky a řemeslníky. Už dávno nechodili do kina ani na fotbal

a tančili kolem míchačky na beton. Stavba je spojovala a současně štvála každého z nich proti tomu druhému. V prvních dvou letech je posiloval sen o bílém domě v zelené zahradě, ve třetím roce je tento sen začínal popuzovat, jako pán, kterému dlouho otročíme. Ale nebouřili se proti stavbě, bouřili se jeden proti druhému.

Čtvrtý rok stavby byl nesnesitelný. Tak blízko splnění přestali věřit, že se jim povede stavbu dokončit. Chyběla spousta věcí a dodělávky na domě se vlekly.

Stařena sedávala na hromadě prken, bolavé nohy natažené před sebou, nepohnutá hlídala pohyby jiných. Mlčela, a Marii se zdálo, že křičí: Dělejte, lidi, ať se toho dožiju. O tohle tedy Marie strach neměla. Takle stařena bude žít věčně.

A jednoho dne byl dům dostavěn a nedovedli ten okamžik ani vychutnat. Příliš dlouho se radovali ze svého snu, než aby jim skutečnost mohla darovat radost. Dokončení stavby přišlo po dlouhém čekání vlastně nečekaně. Vysílení přijali skutečnost, že je postaveno, docela jinak, než si po léta představovali.

„Až postavíme...“ utěšovali se o nedělích vyplněných prosiváním písku a podáváním cihel. Patřili stavbě, jejich prsty, jejich oči, jejich těla i jejich zítřek patřil stavbě.

Pak se stala ta věc s dítětem.

„Ted?“ polekal se, když mu o tom pověděla. „Ted? Když ještě nemáme dostavěno?“

Dům potřeboval její pracovní sílu. Uznávala to. Zákrok nedopadl hladce, polehávala potom téměř měsíc. Josef kolem ní chodil se staženým obočím a s trpkými koutky.

„Co si myslíš?“ přemohla ji zlost. „Uznej přece, že máš taky vinu.“

Když odešel na staveniště, kde matka čekala na hromadě prken, dala se Marie do pláče a oplakávala nenarozené dítě i nenarozený dům. Dítě se nenarodilo, dům se narodil.

Od toho zákroku se necítila dobře.

„Snad jsme si mohli dítě dovolit,“ řekla jednou Josefovi.

„Víš, co by to znamenalo?“ odpověděl. „Nejméně o rok bychom zdrželi stavbu.“

Bylo v něm něco z matčiny umíněnosti, z jejího spěchu na život a z její neomylnosti.

A teď stál dům, a v patře byla kuchyň a v kuchyni dlaždice a na dlaždicích leželo kladivo.

Marie klečela nad uštípnutou dlaždičkou a ještě nikdy se jí nezdály všechny oběti posledních čtyř let tak marné jako v tomto okamžiku.

Josef se zapomněl a sehnul se, ale bolest ho vrátila bleskurychle zpátky jako pružina. Popuzený bolestí a Mariiným pláčem zasyčel:

„Co blázníš?“

Kývala se v kleku dopředu a dozadu, kývala se v návalu náhlého zoufalství a z úst jí vycházely krátké naříkavé zvuky.

„Zbláznila ses?“ řekl. Kdyby nebylo té bolesti, byl by ji zvedl ze země, byl by ji postavil pořádně na nohy a byl by se rozkřikl. Ale tak jenom opakoval:

„Zbláznila ses? Zbláznila ses? Pro kus dlaždičky?“

Neuměla mu vysvětlit, že si nezoufá pro dlaždičku, nýbrž pro to, co jí rozbitá dlaždička připomněla. Jak mu měla povědět, že trhlinou v dlaždičce vytéká všechna hořkost a odříkání posledních let, všechna marná snaha dát životu smysl touhle stavbou? Jak mu měla vysvětlit, že v těch zdech zkameněly neděle, klidné večery, a že v tom kameni je zazděn i den, kdy se jí mohlo narodit dítě? Lítost na ni těžce dopadla, zmítala se pod tím břemenem a hlasitě vzlykala:

„Je mi líto... je mi líto...“

„Co je ti líto?“

„Je mi líto...“

„Té dlaždičky?“

Pojednou dostala chuť popadnout kladivo a rozbítet. Dlaždičky, talíře, zdi, sklo v okně. Kdyby všechno rozbila, určitě by jí bylo líp, nabyla by svobody. Ovládla se a vstala.

„Tak vidíš,“ řekl Josef, „taková hloupost.“

„Nemluv, prosím tě, nemluv,“ požádala ho. Pokračovala ve vybalování nádobí, zdánlivě klidná, s tvářemi červenými od pláče a rozrušení.

Zvedl se ze židle a zasténal.

„Josefé,“ ozvalo se zcela zřetelně zdola. Matka patrně vyšla až ke schodišti a volala k nim nahoru. „Josefé!“

Marie se na něho podívala. Udělal odmítavý posunek:

„Řekni jí, že nemůžu. Že mi není dobře.“

Nikdy ji nenechal vyřizovat vzkazy matce. Překvapilo ji to. Nedovedla si vyložit, co to znamená.

Sešla matce vstříc na odpočívadlo. Stařena stála pod schody.

„Tebe jsem nevolala,“ přivítala ji, „Josef ať přijde.“

„Josef mě posílá,“ řekla Marie, „nemůže přijít. Není mu dobře.“

Stařena si ji pronikavě změřila:

„To jsi mu jistě něco nabřečela, že nejde.“

Marie se důstojně obrátila a vystoupila do svého patra s okázalou lehkostí.

„Lhářko!“ zavolala stařena.

Marie se vrátila do kuchyně s lepší náladou. Josef v kuchyni nebyl. Otevřela dveře do vedlejšího pokoje. V pokoji stál u jedné stěny příborník, u druhé křeslo a u třetí gauč. Nábytek se ve velkém pokoji ztrácel. Bylo tu bez záclon, koberce a obrazů pusto. Josef ležel na gauči a na bledém čele mu vyrážel pot. Jakmile uviděl Marii, zamumlal:

„Je mi bídně.“

„Bolí tě něco?“

„Všecko. Jak jsem byl dole, víš,“ vyprávěl zvolna a s přemáháním,
„prolomila se pode mnou bedna.“

„To je nápad,“ řekla, „stoupat na bednu, na které seděla ona.“

„Nemá s tím nic společného.“

„Jakpak ne. Divím se, že se bedna neprolomila pod ní.“

„Snad bys mi mohla dát obklad.“

Přinesla mu obklad, jenže nevěděli, kam ho přiložit. Bolelo ho všude. Nakonec mu dala obklad na hlavu.

„Josefé,“ ozvalo se velice blízko.

„Vlezla do kuchyně,“ řekla Marie.

Dveře do pokoje se začaly trhavě otvírat, jak stařena posunovala bolavé nohy. Minula pohledem Marii a dlouho upřeně hleděla na ležícího Josefa. Konečně promluvila. Větu, kterou měla na jazyku od chvíle, kdy od ní Josef odešel:

„A co bude s hodinama?“

„Je mi bídně,“ povzdechl Josef.

„Najednou, vid',“ řekla stařena nedůvěřivě.

„Najednou.“

„Ach božebožebože,“ zabědovala stařena. „Jak se teď dovím čas? Potřebuju přece znát čas.“

„Bude to musit počkat,“ řekl.

„Počkat? Potřebuju přece znát čas. Když nemůžeš, řekni jí, ať hodiny pověsí.“

Josef se podíval na Marii. V zarudlé tváři jí svítilo odhodlání nedat se pokořit.

„Řekneš jí, nebo ne?“ naléhala stařena.

„Je mi bídně,“ vzdychl Josef.

„Hrajete se mnou hru,“ prohlásila stařena, „moje úspory jste spolykali a teď hrajete se mnou hru. A já potřebuju znát čas.“

„Mohla bys?“ ozval se tiše. Marie ho nepoznávala. Nebyl to on. Vzrušovalo ji, když ho viděla zjevně odpadávat z matčina spolku. Probouzel v ní soucit a soucit v ní křísil odumřelou lásku.

„Nemůžu,“ řekla. „Jsem vevnitř slabá a neztrhám se kvůli těžkým pendlovkám.“

„Já jsem se ztrhal,“ oznámil matce.

„Smluvili jste se,“ vykřikla stařena.

„Jděte si křičet dolů,“ poradila jí Marie.

„Co?“ zaječela stařena. „Já mám jít ze svého bytu?“

„Váš byt je dole,“ řekla Marie. Postrkovala stařenu ke dveřím.

„Pomoc!“ křičela stařena. „Oni mě bijou! Josefě!“

Josef ležel se zavřenýma očima.

Marii se podařilo vystrkat stařenu až na chodbu. Stařena nepřestávala křičet. Marie jí pomohla i ze schodů.

„Zloději!“ vyvolávala stařena. „Lháři prolhaní!“

Dole se stařena spustila na poslední schod, seděla a nedala sebou hnout. Byla mohutná a těžká a Marie ji nechala sedět.

„Moucho, moucho,“ posmívala se jí stařena, „moucho. Kdyby sis nenechala dělat potraty, byla bys silná jako já.“

Jako by Marie neměla před očima ten večer, kdy se rozhodovalo o zákroku. To stařena pořád zdůrazňovala: Nejdřív dům a pak dítě. Všechno má svůj čas.

„Příště,“ řekla Marie, „až mi příště přijdete nahoru, nepovedu vás dolů, rovnou vás shodím.“

„Moucho,“ řekla stařena.

Nahoře v pokoji bylo ticho. Josef ležel se zavřenýma očima.

„Spíš?“ zašeptala Marie.

„Nespím. Je mi bídne.“

„Mám zavolat doktora?“

„Nene. Snad to přestane samo.“

Šla do kuchyně a vybalovala nádobí. Všechno uklidila, vytřela kuchyň, posadila se na židli a vedle v pokoji bylo stále ještě ti-cho.

Čas. Stařena potřebuje vědět, kolik je hodin, napadlo Marii. Její dlouhý čas a náš krátký. Tomu dítěti by byl dnes už rok.

Opatrně stiskla kliku. Josef ležel s otevřenýma očima.

„Ty nespíš?“

„Přemýšlím.“

„O čem?“

„Podívej, napadlo mě, kdybych umřel, zůstaneš tu úplně sama.“

„Hlouposti. Proč bys umíral?“

„Umřel bych a ty bys zůstala úplně sama.“

„Ne tak docela sama.“

„Já vím. A to je horší než být sama.“

Jeho upřímnost ji dojala. Nepoznávala ho. Změnil se. Neuvěřitelně se změnil. Sklonila se k němu a políbila ho na tvář. Tvář byla horká.

„Nedělej si starosti,“ řekla, „to přece nemůže být nic vážného. Když se pod mužským, jako jsi ty, prolomí bedna.“

„Snad bys měla přece jenom zavolat doktora,“ požádal ji nečekaně.

Pohlédla mu do očí. Byly velké, kulaté, vystrašené.

„Jak chceš,“ řekla.

Pospíšila si a ve spěchu se ohlédla na dům. Stál pyšně, chlubil se svou velkorysostí, svým patrem a veselou zelenou střechou. V přízemí se běhal za okenním sklem tvář stařeny.

Události pak postupovaly neobyčejně rychle. Lékař nařídil převoz do nemocnice.

Než přijela pro Josefa sanitka, postávala Marie u gauče, na kterém Josef ležel, a rozvažovala, co by mu měla povědět. Byla by mu ráda řekla něco příjemného.

„Tak vidíš,“ opakoval Josef, „tak vidíš.“

„Ale to nic,“ utěšovala ho. „Dají tě dohromady. To by bylo, aby ne.“

Nechápala, proč by měl někdo umřít pro takovou nepatrnou a směšnou příhodu. Jen ji mátl Josefův strach. Nevzpomínala si, že by se někdy bál.

„A ty tu zůstaneš sama,“ řekl.

„Vždyť víš, že ne.“

„Ale ona taky jednou umře,“ řekl.

„Jak to taky? Ty přece neumřeš. Pušť to z hlavy.“

„Když myslíš, tak to pustím z hlavy. Ale jenom, abych ti nedělal starosti.“

Byla by se nad jeho pokorou rozplakala. Kousla se do jazyku. Vždyť Josef nikdy nedovedl být pokorný.

„Víš,“ řekl, a to už sanitka vrčela před domem, „myslím pořád na ty roky. Neměli jsme správné hodiny. Potřebovali jsme znát čas.“

„Pušť to z hlavy,“ vynutila ze sebe úsměv.

V noci nemohla spát. Myslela na Josefa, který ležel v nemocnici. Vzdálený jí byl blízko. Z patra bylo vidět v dálce světla nemocnice, drobný oblak mléčné dráhy. Večer ovšem. Teď byla noc a světla zhasla. Vítr přihnal déšť a déšť zasvěcoval okapy a vyzváněl v plechových rourách. Chvillemi se Marii zdálo, že se dům ve větru naklání jako loď na vlnách. Ale to ji jenom na chvíli přepadl hou-pavý spánek, krátký a pohyblivý jako déšť, vítr a noc za okny.

Stále se vracela k proměně v Josefově chování. I když ji vítězství, kterého dosáhla, uspokojovalo, bylo jí, jako by zaslechla vzdálené volání smrti.

Znovu usnula a probudil ji známý křik: „Josefé!“

Na stařenu zapomněla. Je tam. Dole. Ve tmě, a jistě se zalyká zlostí, že neslyší tikat své hodiny.

Marie vstala, oblékla si župan a rázně vykročila. Teď jí to poví. Všechna polknutá slova se jí hrnula do úst. Musela běžet, brala schody po dvou a málem uklouzla a zřítila se do tmy schodiště.

Dole bylo ticho. Vešla ke stařeně. Ticho a tma. Rozsvítila. Stařena otevřela oči a ospale zamžourala:

„Co se děje?“

„Volala jste přece.“

„Já? Vy blázni nedáte člověku ani v noci pokoj.“

„Volala jste. Syna vám odvezli do nemocnice, a vy nepřestanete volat. Věčně budete volat.“ Mariin hlas se šplhal do výšky, výš a výš. Bože, už také ječím, uvědomovala si, a nedařilo se jí stáhnout svůj hlas z té výšky.

„Káčo,“ řekla stařena s opovržením.

A ty tu zůstaneš sama, slyšela Marie Josefa. Sama. Neměli jsme správné hodiny. Slyšela Josefa vedle sebe.

„Zhasni,“ zavelela stařena, „zhasni a běž odtud!“

Marie couvla ke dveřím. Tu si teprve všimla hromádky prkének, z kterých tu a tam trčel hřebík. Kyvadlové hodiny v zasklené skřínce byly ještě opřené o zeď, tak, jak je Josef opustil.

Pokročila k hodinám a špičkou trepky rozkopla sklo. Hodiny se skácely na bok. Skočila na skřínku oběma nohama, dupala po ní, a nedbala, že jí sklo rozřezává kůži. S rozkoší vnímala praskání dřeva a skřípění střeptů a kovové sténání vnitřností nenáviděného času. S pocitem uvolnění se dostavila nesmírná únava.

Opustila stařenin pokoj s krvácejícíma nohama, udýchaná a v uších praskot, řinčení a skřípění. Neslyšela stařenu, jenom tu zkázu.

„Zaplat' pámbu,“ vykřikovala cestou po schodech, „zaplat' pámbu.“ Nevěděla, proč volá právě tohle, a bylo jí nepříjemné, že dělá takový hluk.

Její nohy zanechávaly na čistě vydrhnutých schodech krůpěje krve.

Procházíme časem, nemůžeme jinak,
bezhlučně se nám otevírá. Překročili jsme
práh dětství, práh dospívání, práh dospělosti,
a někteří se ještě odvažují hovořit
o svobodě bez konce, o volnosti v lásce.
Jenom ti, kdo jsou nešťastní, nebo ten,
kdo není schopen mít rád,
dělí lásku na volnou a těsnou.
Kdo stojí uprostřed lásky, neuvažuje
o volnosti, kterou by mohl získat.
Pro ty dva
je všechna volnost uvnitř,
vně dvojice milenců
leží těsný svět.

Čtrnáctá svatební noc

Věrnost

„Musela jsem přijít,“ řekla žena, jakmile vstoupila. Měla vlasy v barvě vlašského ořechu. „Musela jsem přijít, nedalo se nic dělat.“ Vlasy byly uspořádány do pečlivého účesu, do strážlivého a pečlivého účesu. Celá vypadala pečlivě a uspořádaně a byla ve věku, kdy se ženám daří zdržovat věk, aniž by na nich bylo vidět, jak veliké vynakládají úsilí. Zastavila se, hned jak vešla, a zavřela za sebou dveře, stála u těch dvoukřídlych dveří hotelového pokoje, jako by očekávala, že ji vykáže z místnosti.

„Ale ne, no ne, ale ne,“ vyšel jí vstříc. Právě se umyl, převlékl košili a navlékl modré sako se zlatými plochými knoflíky a chtěl sejít dolů do hotelové restaurace, aby povečeřel trochu dříve, než tu bývalo zvykem. Měl večer představení a poslední dobou si už nemohl dovolit jíst libovolně bez rozmyšlení.

„Ale ne, no ne,“ uchopil ruku, kterou mu podala. „Pojď, posad' se přece,“ zavedl ji ke křeslu mezi okny. Sám se posadil na židli proti ní. „Tak ty žiješ v tomhle městě?“ zeptal se jí.

„Jenom v sousedství,“ přehlédla jedním pohledem neosobní prázdnotu a smutek hotelového pokoje, v kterém seděl. „Ale plakáty o tom, že budeš hrát, jsou všude, i u nás.“

„Mají tady dost dobré divadlo,“ řekl. Přizpůsoboval se pokoji, který se také střehl osobní noty.

„Na každém rohu je plakát, že budeš hrát Romea.“

„Dlouho už ho hrát nebudu.“

„To je role na celý život.“

„Možná,“ připustil, „ale ne na jevišti.“

„Vypadáš výborně.“

Čekala, že jí lichotku oplatí. Místo toho řekl: „Takhle vypadám vždycky, když mám hlad. Zrovna jsem chtěl jít dolů na večeři. Udělala bys mi radost, kdybys šla na večeři se mnou.“

Jak málo se změnil za ta léta. Bez ustání pochodoval k vytčenému cíli a nic ho nikdy nemohlo odradit. V restauraci se jí zeptal, jaký si dá aperitiv. Zapomněl už, co spolu pili, a ona si pamatovala i vzorek malby na stěnách jeho bytu.

„Bydlíš ještě v bytě na nábřeží?“ zeptala se ho.

„Kde jinde?“ řekl. „A co tvůj muž, chodí ještě na ryby?“

„Chodí.“

Hovořili, ale jen proto, aby se vyhnuli mlčení, nikam to nevedlo, a přece mu chtěla povědět něco důležitého. Nedovedla se však k tomu odhodlat. Aspoň ne nyní a v téhle restauraci, kde se na nich zachycovaly pohledy hostů a rušily jakékoliv soukromí.

„Máš se dobře, vid,“ řekla znenadání.

„Ale to víš –,“ pohnul neurčitě rukou. „To víš –“

„Vždycky ses měl dobře,“ řekla.

Stal se netrpělivým. Neměl rád, když mu někdo předhazoval jeho šťastnou hvězdu. Návštěva této světlolvasé paní mu připadala jako zbytečný omyl. Naštěstí se objevil číšník s večeří. Když večeřeli, nemusil vymýšlet, co by vyprávěl. Ona cítila povinnost mluvit, aby ukázala lidem, kteří sledovali jejich stůl, že ke slavnému muži patří, i když to uznával příliš zběžně.

„Když jsme ještě bydlili v Praze, bylo všechno jiné,“ pokoušela se ho dostat blíž k tématu, které ji zajímalo.

Přikývl a polkl sousto.

„Každý rok končí jeden svět,“ řekl, „a začíná jiný. Člověk si už sotva ty zašlé světy pamatuje.“

„Jak kdo.“

„Dáš si také kávu?“

„Prosím.“

Pili kávu, bylo už dost pozdě, musil odejít do divadla, a stále se jí nedařilo, aby ve své věci postoupila.

„Promineš,“ omlouval se jí, „musím do divadla, ale jistě se uvidíme. Hostuji tu tři dny. Potřebuješ na některé představení lístky? Řekni si.“

Neřekla si.

K autobusu přišla právě včas, aby si ještě sedla. Vyhlížela zaprášeným oknem na náměstí, kde v záři letního podvečera míjely autobus zástupy lidí. Kdo ví, pochybovala o účelu své návštěvy, snad jsem ho ani neměla navštívit. Co jsem vlastně chtěla docílit? Doufala jsem v nějaký zázrak, který mi umožní vyběhnout z uličky, kde už přešlapuji hezkých pár let. Ale zdá se, že ta ulička je slepá.

Autobus vyjel z města a zastavoval na křižovatkách v polích. Bylo bezvětrí a plavé vlny pšenice se ani nepohnuly a střechy vesnic stály a stromy zvedaly k jiskřícímu nebi nehybné větve. Nic se nedělo. Všechno vyčkávalo na svých místech beze změny, dokonce jakoby s odporem k nějaké změně. Celý svět byl spokojený s tím, co bylo.

Konečně vjeli zase mezi domy. Když odtud odpoledne vyjížděla, bylo všechno v pohybu, lidé, auta i dým nad střechami. Teď se všechno zpomalilo a zastavovalo. Odpolední pohyb a ruch stejně nikam nevedl.

Autobus zastavil před lékárnou. Vystoupila, a jak stanula na chodníku, jako by se na ni v jednom okamžiku sesypala tíha posledního týdne, od chvíle, kdy si přečetla na plakátě známé jméno, a ta tíha strhávala s sebou i tíhu několika posledních let.

Vlekla se kolem dveří lékárny, byly dokořán, za pultem se mihl její muž, nevšiml si jí, četl recept, pomalu přešla kolem výkladní

skříně, kde vedle zažloutlého návěští na sběr léčivých rostlin se vyzývavě červenal plakát s tučně vysázeným jménem herce. Tak i sem našel cestu. Dopoledne tu ještě nebyl. Jeho jméno. Všude a všude.

Byt v prvním patře byl prázdný. Rozevřená okna obývacího pokoje vpouštěla dovnitř vlahou vůni zahrady ležící ve stínu domu. Slunce ještě nezapadlo a mocné, zářící paprsky se držely vrcholků bříz jako naděje. Po zahradě se procházela mužova matka s pěti-letým Michalem a sedmiletou Markétkou.

Odtud, z prvního patra, připomínaly pěšinky zahrady podložku ke hře mlýnek. Strohé, pravoúhlé se sbíhaly uprostřed k malému bazénu. Babička došla s dětmi právě sem. Markétka si klekla k vodní nádrži a lovila prutem vodní řasy. Tou dobou se ve vodě vždycky rozrůstaly řasy a talířovité listy plevele zakrývaly zvýšené betonové okraje nádrže. Bylo zábavné lovit vodní řasy nebo trhat neobyčejné listy. Ale Michal se obrátil zády k nádrži a díval se s nepochopitelným zanícením na oblohu.

Stála za záclonou, pozorně sledovala svoje děti. Přála si, aby se mylila, všechno by bylo jednodušší.

Náhle se jí někdo dotkl. Trhla sebou.

„Bude už večere?“ zeptal se její muž. Neměl už na sobě bílý plášť, a ruce, které jí položil na ramena, voněly mýdlem. „Copak? Lekla ses mě?“

„Nějak jsem se zamyslíla,“ usmála se roztržitě, „dívala jsem se dolů na děti a zamyslíla jsem se.“

Podíval se také dolů.

„Markéta zase vyvádí. Div neporazí babičku,“ řekl.

„Markéta vždycky vyvádí.“

„Já taky vyváděl. A už jsem dovyváděl. Nezdá se ti?“

„V lékárně se nedá vyvádět,“ řekla.

„To si myslím,“ prohlásil spokojeně. Nepamatovala ho nespokojeného. Znal ve všem svou míru a nepokoušel se přestoupit ji. Nevztahoval ruce do výšek, kam mu nestačila ruka, a tak žil ve světě splněných přání a zdárně naplňované touhy, neboť svým přáním a touhám předem uvážlivě stanovil meze. V době před večeří býval nejčilejší. Jakmile se navečeřel, staly se jeho pohyby a veškerá činnost přípravou k spánku. Zнала dobře tento koloběh v mužově životě, podržovala se mu a zároveň ji nudil. Ale teď byl její muž ještě svěží.

Šel za ní do kuchyně a přihlížel, jak připravuje večeři.

„Co je nového?“ vyptával se jí.

„Nic.“

„Když já jedu do města, vždycky se dovím něco nového,“ řekl.

Krájela knedlíky do velkého kastrolu, rozbíjela vajíčka do mísy, myla pod kohoutkem vodovodu rajská jablíčka, samé známé a všední pohyby. Bylo jí to protivné. A bylo to nedůstojné v této chvíli, kdy měla rozhodovat o vážných věcech, místo aby lovila střepy skořápek z bílku.

„Jdi, zavolej je,“ vybídla ho.

Šel k oknu, zavolal a s potěšením se rozhlížel po zahradě. Pravoúhlé pěšinky byly jeho výmysl. Jen kdyby se v bazénu nedržely tak úporně řasy. Dával přednost mechanickému čištění před chemikáliemi. Nic to nepomáhalo. Ostatně, uklidňoval se, řasy jsou pěkně zelené, a jestli se na ně díváme z tohoto hlediska, nemusí nás to rozčilovat. Každá věc potřebuje svoje hledisko, to už je takové, utěšoval se. Nejhorší je, když si někdo usmyslí posuzovat svět jenom z jednoho hlediska. Takový člověk nemůže být nikdy spokojený. Ne, ten neví, co je spokojenost.

Stáhla knedlíky s vejci z plotny a vyndala z police talíře. Děti se přihrnuly a nastavily jí tváře. Políbila je ve spěchu, ale i ve spěchu

si povšimla, že Markétčina tvář je teplejší než Michalova. Liší se, utvrzovala se, liší se do nejmenších podrobností.

„Nad čím přemýšlíš?“ Ve dveřích kuchyně stál manžel a potřásl hlavou.

„Nad ničím,“ odpověděla, a pokračovala v přerušném rozdělávání jídla na talíře.

„Pořád se ptáš, co bylo, co je,“ zaútočila. Ve skutečnosti se bála jenom jediné otázky, a tu jí nikdy nepoložil. Divila se, že si rozdíl mezi Michalem a Markátkou nepovšimla ani tchyně. Manžela samozřejmě napadlo jenom to, co si přál.

Jednou, asi před půl rokem, kdy už to nemohla vydržet, začala o tom sama a neopatrně.

„Nezdá se ti,“ řekla manželovi, „že je Michal takový zvláštní?“

„Myslíš, že má horečku?“

„To ne. Tak to nemyslím.“

„Jaký zvláštní?“

„Jiný než Markátka.“

„Jakpak by ne,“ dal se do smíchu. „To už je tak. Jeden člověk je na tohle, jiný na něco jiného.“ Nechtěl jí rozumět a byl tak sebejistý ve své spokojené náladě.

„Hraje si úplně jinak, než si hrála v jeho věku Markátka.“

„Od toho je kluk,“ řekl, a tím celá záležitost pro něho skončila. Ne pro ni.

Potřebovala se vymluvit a hledala ochotné ucho. Dokonce se dala v slabé chvílce strhnout k tomu, aby hledala radu u přítelkyně. Jako by se jí nedostalo už tolikrát poučení, že slovem přítelkyně označuje žena jinou ženu, které se doposud podařilo nepřátelství obratně utajit.

Mezi řečí začala této přítelkyni vyprávět dojemný příběh:

„Představ si, že jsem včera dostala dopis od své spolužačky, kterou jsem léta neviděla. Má dvě roztomilé děti, chlapečka a holčič-

ku. Poslala mi fotografii. Takové hezké děti. A je nešťastná. Trápí ji, že má každé dítě s jiným mužem. Abys rozuměla, jedno má s manželem a druhé s milencem, kterého léta neviděla.“

„A ví o tom manžel?“

„Neví.“

„Proč se tedy trápí?“

„Taky nevím, proč se trápí. Třeba se trápí proto, že její milenec o tom neví.“

„Kvůli tomu bych se já netrápila,“ řekla přítelkyně. „Vezmi to tak: kdyby ovdověla a znovu se vdala, stejně by měla děti od dvou mužů.“

„Jistě, jistě,“ přikyvovala své přítelkyni, ale měla velmi určitý pocit, že se tu hovoří o něčem jiném, nežli o čem si přála mluvit.

Přítelkyně se pak dožadovala fotografie dětí z dopisu a ona se musela přetvařovat a hledat v zásuvkách a – nenajít. Bylo v tom hodně zlomyslnosti nechat ji přehrabovat zásuvky. Očividně se dopustila chyby, že hledala radu u přítelkyně. Ale její neklid byl silnější než obavy, že se podřekne a zradí sama sebe.

Kladla talíře s večeří na stůl a úzkostlivě dbala, aby obě děti dostaly stejně. Rozdělovala mezi ně bez ohledu na jejich stáří sladkosti, nápoje, odměny i tresty stejným dílem a dávala pozor, aby projevovala aspoň navenek stejnou lásku k děvčátku jako k chlapci. Věděla, že tím rovnostářstvím ubližuje, neboť každé rovnostářství jenom potvrzuje a posiluje nerovnost. A možná, že tím rovnostářstvím toužila jenom vyrovnat to, co nebylo možné vyrovnat. Michal byl jiný. Tišší než Markétka a ve svých pěti letech se díval na svět kolem sebe přemýšlivě, nedůvěřivě a často i pohrdavě. Jako by se jeho očima dívala matčina zkušenost, zatímco její oči přijaly zdánlivou netečnost, která je jedinou zbraní slabých, pokud se v nich nenahromadí dost nenávisti, aby se pustili do boje.

„Abych nezapomněl,“ obrátil se k ní manžel se soustem na vidličce, „zítra se půjdeme podívat na Vlášku.“ Říkal herci Vláška od těch dob, kdy spolu chodili do stejné třídy. „Už jsem koupil lístky. A mohl by přijet k nám, jestli bude mít čas.“

„Jak myslíš.“

„Jak myslím, jak myslím. Já myslím tak, abych ti udělal radost. Už jsme dlouho neměli hosta. Neudělalo by ti to radost?“

„To víš, že ano.“

„Romea, bude hrát Romea.“ Potřásal hlavou. „To jsem zvědav, jak ještě toho Romea uhraje. Představ si, že bych já měl hrát Romea.“

Usmála se. Pobavilo ho to a začal nápad rozvádět.

„Markétka by mohla hrát Julii,“ řekla tchyně.

Ano, byly tu už mladší Julie, to musela přiznat, ale od tchyně to nebylo nic jiného nežli neomalenost.

Druhého dne večer vyjel manžel s autem před dům už v šest hodin. Zatímco se nahoře v ložnici česala, naložil obě děti do vozu a projel se s nimi po městečku. Při návratu spatřil ženu v průjezdu domu. Propustil děti, a když je babička odváděla do domu, dlouze se zadíval za Michalem.

„Bože,“ řekl ženě, která nastupovala do auta, „ten Michal je zvláštní. Slíbil jsem dětem, že jim splním přání. Markétka chtěla bonbóny, a víš, co si přál Michal?“

Dotýkala se konečky prstů účesu, aby zakryla rozpaky.

„Přál si, abych přešel psa.“

„Ach.“

„Nevím, kam na to chodí. Někdy jsou jeho řeči tak nepřirozeně dětské, jako bych mluvil s dospělým, který si ze mě dělá legraci. Myslíš, že si ze mě dělá legraci?“

„Ne. To ne,“ pospíšila si.

„Někdy se na mě dívá, jako by něco věděl, co mi nepoví.“

Čechrala si vlasy na skrání, dívala se před sebe na silnici a na pole ubíhající podél vozu ve večerním světle a neodpovídala mu.

Prostranství před krajským divadlem bylo plné parkujících aut. Nad naleštěnými střechami vozidel svítila oranžovou žlutí budova divadla, která před sedmdesáti lety, při otevření, byla nazvána Stánkem múz. Ten dobový název ulpěl na jejím vzhledu, i když jí už nikdo tak neříkal. Slova odumírají a sádrové věnce a pískovcoví lvi trvají.

Zřídkakdy vstupovala do tohoto domu, ale kdykoliv se ocitla uvnitř, musela zhluboka dýchat pod nízkým stropem chodeb a nasládlý pach plyšových sedadel jí škrábal v krku. Dnes jí tíseň stiskla hrdlo už na parkovišti. Bála se, že se nepříjemný stav bude stupňovat, až vejde do budovy.

„Ještě je čas,“ řekla manželovi, když zamkl vůz, „ráda bych se něčeho napila.“

„Proč ne,“ zasmál se, „trochu mléka nebo podmáslí.“ Měl dobrou náladu, žertoval a rozhlížel se po známých. Pohled na divadelní budovu ho vracel do studentských let, kdy hrával s ochotníky divadlo.

V denním baru proti divadlu se posadili na vysoké stoličky k pultu.

„Dala bych si koňak,“ řekla.

Poručil jí koňak a sobě černou kávu, a zatímco barman odešel k espressu, naklonil se k ní:

„Tohle jsem nezažil, nevím už jak dlouho. Kdyby Vláďa nepřijel, tak tu neseďme.“

„Tohle můžeš mít i bez něho,“ řekla. Přičilo se jí přiznávat zásluhy tomu člověku, který za chvíli vystoupí na scénu jako Romeo.

„I nepovídej,“ sypal si cukr do kávy a neustával se rozhlížet. Konečně se mu podařilo objevit známého lékaře, přilákal ho k pultu,

a sotva se dověděl, že jde také do divadla, neodpustil si vyprávět mu o hlavním herci dnešního večera, o svých školních letech a přátelství.

„Dej mi ještě jeden koňak,“ požádala muže.

Poručil jí ještě jeden koňak.

„Jen jestli to nepřeháníš,“ podíval se na ni.

„Nízký tlak,“ řekl lékař.

„Ano,“ prohlásila, „mám nízký tlak.“

Ale nevěřili jí, bylo na nich vidět, že jí nevěří. K rozladění, kterého se nedovedla zbavit, přistoupil i pocit zahanbení. Z druhé sklenky koňaku upíjela rychleji. Nebyl to francouzský koňak, ale chutnal jí právě proto, že nezanechával na jazyku mýdlovou příchuť. Pokud by záleželo na ní, nemusela do divadla jít. Sedět u pultu a popíjet se jí zdálo mnohem zábavnější. To ovšem nemohla říci manželovi a těžko by to mohla komukoliv povědět. Nejhezčí přání jsou právě tajná přání.

Dvě sklenky koňaku způsobily, že ji opustila tíseň. Rozladění a nejasný pocit hanby trval, ale nad celým tím trápením se rozprostřel alkohol jako tenká vrstva ledu. Na povrchu byl klid.

Lékař měl naštěstí lístek jinam, a když našli svou řadu, zjistila s uspokojením, že kolem nich sedí sami cizí lidé.

„To je dobře,“ řekla.

„Co je dobře?“ divil se manžel.

„Že tady nemáš žádné známé. Všechny bys obdaroval vzpomínkami na spolužáka.“

„Nepřeješ mi slavného spolužáka?“

„Já? Já ti přeju všechno,“ řekla záhadně. Její muž však nebyl luštitel záhad.

„Podívej,“ nenápadně pohnul hlavou k jedné lóži, „to snad ani není možné.“

V lóži seděla v nápadně žlutých krajkových šatech tělnatá žena a vedle ní štíhlý prošedivělý muž.

„Když přijela i Jindra... Ta je taky z naší třídy. Její muž je velké zvíře.“

Pohlížel chvíli nepokrytě k té lóži, lovil pohled ženy v žlutém, a když jej ulovil, důstojně se vsedě uklonil. Žena v žlutém se lehce usmála a povytáhla horní ret.

Dívala se na společenskou hru svého muže a ženy v lóži a uráželo ji, když poznávala, jak se tou hrou cítí její muž povznesen, jako by ho třeba drobný styk s vlivnými, nebo aspoň domněle vlivnými osobami povyšoval. A nejhorší bylo, že stála teprve na začátku tohoto večera a jakákoliv trapnost mohla být přebita něčím daleko horším.

Světla pohasínala a bylo po hře v hledišti. Začala hra na scéně. Jakmile se objevil na scéně Romeo, nespouštěla z něho oči. Štíhlý a pružný pobíhal po jevišti a truchlil se zanícením, jakého jsou schopni jenom mladíci, kteří ještě spojují bolest se svým snem. Bylo to neuvěřitelné, a klam byl tak dokonalý, že se dala strhnout hrou a oddělila si Romea od muže, s kterým včera večerela a kterého kdysi důvěrně poznala.

„Tak co,“ řekl manžel, sotva dozněl o přestávce potlesk, „jak se ti Vláda líbí?“ Ale nečekal na odpověď zaujatý jiným záměrem. „Skočím za ním za scénu a smluvím se s ním na potom. Nezlobíš se, že tě tu nechám? To víš, já se za scénu spíš dostanu. Jenom se s ním smluvím a jsem tu.“

„Jen jdi,“ propustila ho odevzdaně. Doufala, že herec neprozradí, s kým včera večerel. Když pomyslela na možné prozrazení, bylo jí divné, že se neděsí, a že dokonce ani neuvažuje o výmluvě. Ale od té zastávky v denním baru se jí zdála minulost i s včerejškem velmi velmi vzdálená.

Vzhlédla k lóži, paní ve žluté krajece tam seděla i o přestávce a rozmlouvala s prošedivělým mužem. Paní ve žluté krajece byla spokojená, to se dalo poznat i odtud z přízemí.

Rozhlížela se kolem sebe a v prořídých řadách, neboť část diváků odešla do vestibulu, ale i tak v prořídých řadách zbylo dost spokojených obličejů. Spokojení lidé, otáčela za nimi hlavu, příliš mnoho spokojených lidí, od kterých se mohla odrážet její nespokojenost jako paprsek od zrcadla, kdyby ještě nepůsobila vrstva alkoholu. Tak je přijímala jenom s odporem, který nenarušoval její sebevědomí, naopak, který je posiloval.

Kde jste vzali právo být spokojeni, ptala se v duchu těch klidných a pobavených tváří. Jenže za všemi těmi spokojenými tvářemi viděla vlastně tvář svého manžela. A otázka patřila jemu.

Právě se vracel a zářil.

„Bylo to báječné,“ říkal, „po představení půjdeme s Vládou do vinárny. Do té studentské, víš. Už prý tě také dlouho neviděl. Těší se na tebe.“

„Ale?“

„Byl ohromně milý.“

„Přála bych si být jednou tak spokojena, jako jsi ty.“

„Na tom nic není.“ Záře úspěchu ho neopouštěla. „Chce to jenom vybírat si správně přátele.“

„Jako tamhletu ženskou ve žlutých šatech?“

„To není přítelkyně,“ odpověděl naprosto bezelstně, „ale její manžel má dlouhé prsty.“

Setkání s hercem po představení neproběhlo tak, jak by si byla přála. Ve vinárně se sešla celá společnost, herci a herečky, několik místních funkcionářů, několik milovníků divadla, a rozmluva s hercem se tříštila.

Manželovi tento způsob zábavy nevadil. Poskytoval mu víc možností blýskat se svým přátelstvím s hercem a neopomenul ani sebemenší.

Seděla na konci dlouhého stolu, daleko od slavného herce, a na tu dálku se jí zdál stejně mladý jako na jevišti. Kolem ní se lidé u stolu bavili o všem možném, nechápala, proč se sešli tady v téhle společnosti, aby hovořili o zítřejším fotbalovém zápase nebo o čaji z kopřiv. Mužovo místo po její pravici bylo téměř stále prázdné. Obíhal stůl, rozmlouval se známými, a několikrát se dal do řeči s hercem a důvěrně ho přitom bral kolem ramen.

Sama promluvila s hercem jenom několik vět. Zato žena v žlutých šatech seděla přímo proti němu a měla možnost hovořit s ním, kdy se jí zachtělo.

Když se po půlnoci zvedla s manželem k odchodu, vstal také slavný herec, trochu zrudlý vínem, lichotkami a dusným ovzduším vinárenského sklípku.

„Kamaráde,“ řekl jejímu manželovi, „udělal jsi mi radost. Vůbec se neměníš. A tvoje paní,“ uklonil se jí, „kdybych měl takovou ženu, přestanu hrát divadlo a budu sedět pořád doma.“

„Prosím tě,“ poklepal ho manžel po rameni.

„Vážně. Když ti to říkám.“ Postřehl, jak se jí stáhly koutky úst. „Paní mi nevěří. Nedivím se jí. Ať raději nevěří. Patřím k lidem, kteří si dopřávají obou rozkoší. Vlastnit i zradit.“

„Vidíš ho,“ zvolal na ni manžel, „vždycky ze sebe dělá něco, čím není. Není to skvělý herec?“

„Věříte mu?“ zeptal se jí herec. A vykal jí. On jí vykal.

„Ne,“ řekla pevně.

Zachytila v jeho očích zklamání a to bylo jediné a velmi malé zadostiučinění toho večera.

Cestou na parkoviště jí muž vyčítal nevhodné chování.

„Panebože, ještě tohle,“ řekla.

„Měla jsi mu povědět něco hezkého.“

„A co řekl on hezkého mně?“

„To je přece rozdíl,“ řekl muž mrzutě.

Náměstí bylo tou dobou tiché a jejich kroky a hlasy se třepetaly podloubím a noční klid působil dojmem, že celé město ztichlo, aby mu neuniklo nic z jejich hádky.

„Necháme toho,“ řekla.

„Romeo,“ zvýšil hlas, „byl to skvělý Romeo.“

Potom se zadumal, a teprve když nastartoval a vycouvali z parkoviště, rozhodl se sdělit výsledek svých úvah.

„Romeo by se dala klidně pojmenovat nemoc, které jsou schopni jenom lidé. U zvířat je všechno jiné, mnohem jednodušší.“

„Nech zvířata zvířaty.“

„Musíš uznat, že lidi dělají všechno daleko složitější. Postav člověka do nejjednodušší situace a situace je hned složitá.“

„Ach, nedělej to ještě složitější.“

„Ještě že my dva nejsme složití. Zaplat pámbu za to, že nejsme složití. Nebo si snad myslíš, že jsme složití?“

„Jak bych mohla.“

Zapnul dálková světla. Vyjeli z města do polí, nad poli visela temná obloha, ale nepodobala se obloze, jen prázdnému černému prostoru, z kterého prchly hvězdy i měsíc, a kdo ví, i slunce příštího dne.

Seděla vedle muže, který si za volantem tiše pohvizdoval, a myslela na muže, kteří přicházejí k ženám a odcházejí od nich. A ženy obvykle zůstávají s dětmi, o kterých muži nevědí nebo nechtějí vědět. To si myslela. Ženy zůstávají, protože jinak by ztratily sebe. Muži to asi dovedou. Ti ano.

Ještě po letech nesu v očích srpnový les,
dohonil jsem tě nahoře ve vlhkém skalním stínu,
a najednou jsem měl mnoho rukou nebo málo
a snad jsem byl v té chvíli bezruký.
Mezi tamtou sobotou a dnešní
se prostírá třicet let.

Dost času na to,
aby člověku narostly ruce a věděl, co s nimi.
Ale tenkrát jsem měl křídla. A netvař se
v té mlze vzpomínky, že o tom nevíš.
Všichni jsme se jednou vznášeli,
než jsme se naučili chodit.

Patnáctá svatební noc

Podzim

Emil došel k lesu a ohlédl se. Protější stráň doutnala v podzimním slunci a žluté ohně stromů plápolaly důstojně a louka jiskřila v dlouhých odpoledních paprscích a všechno zářilo podmanivou září, kterou příroda schraňovala od jara a po celé léto, aby ji vydala najednou, až přijde tento den. Také zdi malého hotelu pod strání vydávaly neobvykle bílý jas. Tam někde, za hotelem, v zahradě pod žlutnoucími kaštany, seděla v této chvíli Emilova žena se svou sestrou, obě užívaly dovolené po svém. Četly detektivky a občas upíjely z druhé nebo třetí černé kávy.

Emil nastupoval dovolenou vždycky na podzim. Jezdil s manželkou do některého malého hotelu na sklonku sezóny, nebo spíše po sezóně. Byli bezdětní a nemusili počítat se školními prázdninami. Čím víc Emil stárnul, tím víc byl přesvědčen, že tohle je také jediná výhoda manželů, kteří nemají děti. S utajovaným steskem záviděl svým přátelům jejich starosti s dětmi. Ale manželka, jak se zdálo, byla spokojena se svým údělem. Očividně se jí ulevilo, že je jí už pětadvacet a že navyklý způsob života nebude ohrožen dítětem. Emil na své referentské židli v pojišťovně pomalu tloustl. Sbíral nálepky ze zápalek, odnaučoval se kouřit a zapisoval si do zápisníčku začátky anekdot, aby je nezapomněl.

Letošní podzim byl slunný a teplý. Miloval podzim. Tvrdil, že všechno hezké, co ho kdy v životě potkalo, čekalo na něj vždy na podzim. Usmíval se, když někdo hovořil o máji jako o měsíci milenců. Jemný praskot suchého listí pod patami, vzrušené šepotání křehkých odumřelých listů v něm vyvolávalo pocity něžné

a radostné. Teprve na podzim, dalo by se říci, rozkvétaly v jeho duši šeříky a celá jarní poezie. Ale musil být sám, aby labužnický vychutnával náladu vracející se jenom jedenkrát do roka. Manželka našťestí nestála o dlouhé procházky a dávala přednost hotelové zahradě.

A tak tu stál, čelem k podzimní nádheře, sám, šťastný a dojatý. Dojetí se ho v těch posledních letech před padesátkou zmocňovalo častěji než dříve. Když manželčině sestře zemřel muž, potichu se rozplakal. S nebožtíkem se vídal málokdy, neplakal proto, že mu zemřel někdo blízký. Smrt toho muže mu připomněla smrtelnost, slzy, které ho pálily v očích, byly velmi sobecké. Aby se v duchu očistil od sobectví, pozval manželčinu sestru, aby s nimi strávila dovolenou. Za pozvání mu byly vděčné obě, manželka i její sestra, jako by byl kdovíjak dobrý člověk.

Snad jsem opravdu dobrý, pokyvoval hlavou při pohledu na strán v slunci. A co je to, být dobrý? Snad jenom stav, kdy nerušíš příliš ty ostatní, nestojíš jim v cestě. A nerušíť může jenom ten, kdo sám není rušen. To je to, co cítím, přisvědčoval si Emil.

Podzim v něm srovnával všechny rozpory roku a trapné hádky. Starosti ustupovaly do pozadí a vyklízely místo vzpomínkám. Probíral je jednu po druhé. Mlčky a zaníceně si vyprávěl na dlouhých procházkách příběhy svého života, které nemohl nikomu vyprávět. Některé z nich by nikoho nezajímaly, cizím uším by se zdály nudné. Třeba vzpomínka na to, jak šel s matkou jako malý chlapec na výroční trh a co všechno na trhu viděl. Pamatoval si stánky, zboží i tváře prodavačů a znovu postával s okouzlením před sudem s kyselými okurkami, které prodával pohádkový stařec, a znovu dychtivě pozoroval prodavače štěstí, pokřikujícího na papouška. Ale důležité nebylo to, co viděl, daleko důležitější byl zvláštní, velmi milý pocit bezpečí, který mu předávala matčina dlaň, když se

tak spolu proplétali těsnými uličkami mezi zády a břichy. Takové zážitky by se daly vyprávět asi jenom dětem. Kdyby je měl. A ty ze zatajených příběhů, které by někoho jistě zajímaly, nechtěl zas vykládat Emil. Byly to příběhy jen a jen pro něho. Lehko rozbitné a nenahraditelné příběhy.

První část příběhů jeho života byla nesdělitelná, druhou sdělovat nechtěl, a ta třetí, ano, tu občas předložil manželce nebo známým, malé kalendářové historky s pointou, zdvořile přijímané reprízy. Nesdělované a nesdělitelné příběhy byly však jeho srdci mnohem, mnohem blíž.

„Ale je to podzim,“ řekl polohlasně, spokojený se zeleným údolím a bílým hotelem v pozadí, spokojený se svým dojetím, dobrotou a vzpomínkami.

Jak se rozhlížel, spatřil daleko před sebou postavu. Postava kráčela po jeho pěšině a vedla kolo. Byla tak malá, že nedovedl rozeznat, jestli je to žena, nebo muž. Ale blížila se a to Emila nepotěšilo. Blížil se člověk a poruší jeho samotu.

Emil měl na vybranou. Vyhnout se cizímu člověku tím, že přidá do kroku a zmizí mu v lese. Nepříjemný pocit, že za ním někdo jde, by tím však neodstranil. Anebo nechá vetřelce minout, a vstoupí do lesa až za chvíli po něm. Zvolil druhou, příjemnější možnost. Několik kroků od cesty našel veliký prosluněný balvan. Rozložil na něm kapesník a posadil se s výrazem: vždyť mám čas.

Postava s kolem se přibližovala velmi pomalu. Emil rozeznal, že kolo vede žena. Začal jí v duchu tykat. Holka, být tebou, radil jí, sednu na kolo a šlapu. Nevím, nač máš bicykl. Tohle je přece typicky ženská logika, rozhorloval se. Jde o logiku věci. Jim, a myslel tím ženy, to zkrátka myslí jinak.

Žena s kolem se zastavila, upravovala něco na nákupní tašce zavěšené na řídítkách kola. Dělej, holka, dělej, pobízela ji v duchu

Emil. Když se opět vydala vedle svého kola na cestu, usoudil, že není stará ani mladá. Mládí na ni nemělo už nárok a stáří ještě ne. Nyní postupovala kupředu s přestávkami. Každou chvíli se zastavovala, pak udělala několik rychlých kroků a zpomalila. Máš asi náramné kolo, divil se Emil a radil jí: takový střep je nejlepší nechat doma. Po čtvrtém zastavení Emil zabručel: Ale jen zastavuj, klidně zastav, já to mám hrozně rád. A odvrátil se.

Přerušovaný pochod cizí ženy s kolem v něm probouzel neodolatelné nutkání, aby na ni zavolal, aby ji postrčil, popohnal. Stával se netrpělivým, ačkoliv nikam nespěchal. Opakovalo se to, co prožíval o nedělních procházkách s vlastní ženou. Kdykoliv se žena zastavila u výkladu, propukala v něm netrpělivost. Nikam na svých procházkách nespěchali, a přesto ho každé zastavení rozladovalo. Snášel vlastně jenom pohyb nebo klid. Dodatečně zkoumal své záchvaty netrpělivosti velmi nedůvěřivě. Obával se, že tento druh netrpělivosti je příznakem stárnutí. Čím je člověk starší, tím víc pospíchá, i když neví kam a proč. Také sem, do zátoky klidu a podzimu, ho to pronásledovalo.

Nedám si kazit sváteční náladu, rozkázal si a úzkostlivě se vyhýbal pohledu na cestu, po níž se blížila postava ženy s kolem. Stálo ho to dost úsilí, jako vždycky, když si něco zakázal. Kdybych aspoň měl cigaretu. Jenže cigarety si zakázal už před měsícem. Nezbyvalo mu nic jiného než se zadívat do lesa, který začínal několik kroků za balvanem. Mezi stromy se prodíraly dlouhé šikmé kužele paprsků, pohybovaly se, spojovaly a rozpojovaly. Když se Emil po čase bezděčně otočil, stála žena několik kroků od něho a upravovala si opět tašku na řídítkách.

Polekal se jí jako náhlého zjevení. Žena si ho nevšímala. Prohlížel si ji s nevlídným zájmem jako rušitele svého klidu, jako nepřítel. Byla to statná žena, dalo by se říci kvetoucí, ale on jí nechtěl lichotit.

Dlouhé tmavé vlasy měla v týle stočené do uzlu a hladký účes jí odhaloval čelo bílé a kupodivu mladistvé. Snědá byla až kolem očí a v obličejí. Barvu očí nemohl rozeznat, ale její malý, lehce ohrnutý nos mu okamžitě někoho připomněl. Nevěděl koho, a chvatně hledal ještě nějaký rys, který by mu pomohl rozluštit hádanku. Objevil ruce na řídítkách, ano, i dlouhé prsty s neobyčejně krátkými nehty mu něco připomínaly. A když přešla kolem něho cestou k lesu, sledoval ji, dokud mu nezmizela z očí. Jak byla skloněna nad řídítky, obnažovaly jí sukně nohy a odhalovaly bílé jamky v podkolení. I ty nohy vyvolávaly v Emilovi nějakou zapadlou vzpomínku.

Žena s kolem zmizela v lese a Emil zůstával na svém balvanu sedět. Pokoušel se spojit malý, lehce ohrnutý nos a dlouhé prsty s mělkými obloučky nehtů v jednu jedinou vzpomínku. Na koho? Listoval v paměti a pojednou se všechno vrátilo. Objevily se před ním dlouhé dívčí prsty na příčkách žebříku a tvář s malým, ohrnutým nosem, bohaté tmavé vlasy, zavínuté do šátku, a užaslé oči.

Je to neuvěřitelné, usmál se Emil spokojeně. Vzpomněl si. Je to neuvěřitelné, kolika proměnami člověk za život projde, kolikrát se zakukluje a kolikrát z kukly vyletí málem jiný druh člověka. Ohlíží se na svou právě opuštěnou kuklu, kroutí hlavou a diví se: Tak odtamtud? Je to možné? A byl jsem to já?

Tenkrát byli s Petrem teprve druhý den na cestách a už se nemohli shodnout. Doma bylo oběma všechno jasné a na všechno měli naprosto stejný názor. Smluvili se jednoho dne v tom válečném podzimu 1944, že odejdou spolu na Slovensko pomáhat partyzánům. Pokud se pamatoval, nepromýšleli žádný zvláštní plán. I to jim bylo jasné. Jít pořád na východ, překročit hranice slovenského státu a tam už někde nějak. Byli mladí a jejich nápady vlály jako prapory.

Na sklonku druhého dne společné pouti se začali hádat.

„Kdo přišel na to, abychom šli pěšky?“ zeptal se Petr.

Měl pravdu, na to přišel Emil. Nechtěl jet na kole. Byl ochoten jít pomáhat, vzít pušku do ruky a střílet, ale na kolo byl opatrný. Už tehdy šetřil každý kousek svého majetku.

„Myslel jsem... Za tři dny tam jsme...“

„Za tři dny!“

Ke všemu se dalo do deště. Promoklí, mrzutí a dopálení z hádky, našli konečně osamělou usedlost. Přelezli zeď starého jabloňového sadu a pes na dvoře statku se dal do zuřivého štěkání. Naštěstí byl uvázaný. Seník, kam měli namířeno, stál na okraji sadu. Rozběhli se deštěm k žebříku, vystoupili do patra, a pes, kterému zmizeli z očí, zmlkl.

Stáli, konečně v suchu, a chvíli neslyšeli nic jiného než svůj dech a dešť pobíhající po šindelové střeše. Škvírami mezi trámy roubeného seníku bylo vidět cestu, po které přišli, a bylo také vidět na dvůr usedlosti. Cesta byla pustá a dvůr tichý, nikde se nic nehýbalo. Emil se uklidnil.

„Tady je to prima,“ řekl, „kdyby se blížilo nebezpečí, uvidíme už z dálky...“

„Ježíši, jaký nebezpečí?“ vybuchl Petr. Byl realista a dostával strach, až když si mohl příčinu strachu ohmatat, a protože byl pomalý realista, stávalo se mu, že dostával strach i se zpožděním.

„Nemáš fantazii,“ řekl Emil.

Petr otevřel ústa, ale nepromluvil. Upřel oči na práh seníku za Emilovými zády. Emil se prudce otočil.

Na žebříku stálo děvče, viděli z ní jenom ramena a hlavu a ruce s dlouhými štíhlými prsty, jak se držela horní příčky. Růžová tvář dívky byla posetá drobnými dešťovými krůpějemi, ačkoliv si přes hlavu a přes ramena přehodila veliký hrubý pytel. Dívali se na ni mlčky a dívka se dívala mlčky na ně. Jenom na okamžik zvedla ruku z žebříku, odklidila z čela vlhký pramen dlouhých vlasů

a trochu pohnula mírně ohrnutým nosíkem. Přitom nespouštěla pohled z obou vetřelců.

„Ahoj,“ vzpamatoval se první Petr.

Dívka odpověděla neurčitě, znělo to jako:

„Brr den.“

„Ahoj,“ osmělil se Emil.

„Ty jsi tady odtud?“ zeptal se Petr děvčete.

Přikývla.

„My tu přespíme, víš, co tomu říkáš?“ spustil rovnou.

„Půjdu se zeptat,“ vypravila dívka ze sebe nedůvěřivě. Chystala se slézt po žebříku dolů.

„Počkej,“ povídá Petr, „nech toho a pojď na chvilku sem, nahoru.“

Dívka na žebříku zkameněla, ale Petr ji popadl za ruku a přinutil ji, aby vystoupila do seníku. Zatáhl ji kousek dovnitř, aby nebyla vidět zvenku.

„Co se třeseš,“ řekl jí, „bojíš se nás?“

„Nnne,“ odpověděla, „dala se do mě zima.“

„Tak se k nám posaď,“ vybídl ji.

Odhodila pytel, a se vzdorem, který Emil tehdy nechápal, se k nim posadila do sena. Sukni si stáhla hluboko přes kolena.

To už stejně oba věděli, že dívka, kterou pozvali na kus řeči, má hezké štíhlé nohy.

A zase seděli a mlčeli, než si Petr vynalezl řeč. Řečnil dlouho a se zápalem, hovořil o sobě, hlavně o sobě, a maličko také o Emilovi a o partyzánech, rostl a mohutněl tou řečí, stával se z něho hrdina, mstitel a bohatýr. Emil ho v duchu kritizoval, posmíval se mu a odmítal jeho tlachání. Doposud se nesetkali ani s jedním skutečným partyzánem.

„Máme poslání, rozumíš,“ vysvětloval Petr dívce, „ale je to tajemství. Tajemství na život a na smrt.“

Dívka poslouchala jeho výmysly s velkýma obdivnýma očima. Vzrušeně si hladila sukni na kolenou. Zřejmě ještě nikdy neslyšela nikoho tak nadšeně lhát. Ty pohádky se jí líbily a byla ochotná prodat pravdu za pěknou pohádku.

„Tak dost,“ přerušil ho Emil s nevolí.

„Mlčte, poručíku,“ břitce ho odmítl Petr, „mluvte, až se vás na něco zeptám.“

Tak ohromná drzost vyrazila Emilovi dech. Než se vzpamatoval, slezla dívka po žebříku, aby sehnala něco k jídlu. Nejdříve slavnostně přísahala, že nikomu nic nepoví.

Emil s Petrem osaměli.

„Tys toho zas jednou nažvanil,“ ozval se Emil roztrpčeně, „a kdo tě pověřil, aby ses povýšil a ze mě udělal jenom poručíka?“

„Koukej, kamaráde,“ promluvil Petr mírně a unaveně, „nic si z toho nedělej. Svět chce být klamán. A když se to tak vezme, ty nejsi děvkař a já jsem. Děvče je tu jedno, tak snad nebudeš nic namítat, když bude dělat oči na mě a ne na tebe.“

„Šli jsme na pomoc partyzánům,“ řekl Emil důstojně, „a ty z toho děláš frašku.“

Petr se zvrátil naznak do sena. Do praskání stébel a slábnoucího šumění deště na šindelové střeše pronesl s divadelním důrazem:

„Nic lidského mi není cizí.“

Začalo se stmívat a přestalo pršet. Emil si řekl, že s Petrem bude mluvit jenom to nejnnutnější. Petrovi to asi nevadilo. Ležel na seně, tiše, snad spal, nebo si vymýšlel nové nesmyslné příběhy, kterými omráčí důvěřivou dívku, tu vtělenou nevinnost.

„Teprve sedmnáct a už princezna zapadlé končiny,“ prohlásil Petr nečekaně.

„Poslyš, projevílo se to u vás v rodině dřív, nebo to začalo teprve u tebe?“ řekl Emil.

Petr neodpověděl a mlčel až do tmy, nežli se objevil v otvoru seníku stín. Dívka držela slovo. Nesla večeri. Dva obrovské krajíce chleba s tvarohem.

„Ty jsi báječná,“ pochválil Petr dívku a pomohl jí na seník několika baletními pohyby.

Pojídali potmě suchý chléb a vlhký tvaroh, a než dojedli, snesla se černá noc. Dověděli se, že se děvče jmenuje Hanka, že má dvě starší sestry ve městě a že rodiče chodí brzy spát a ona že spí v komoře s oknem na dvůr, ano, právě to okno vedle dveří.

Emil hleděl oddaně do tmy, kde tušil dívku, a zmocňoval se ho cit a zvláštní rozechvění. Sám označoval tyhle stavy jako zamilovanost. Propadal jim častěji a nikdy si nedovolil prozradit své city dívce, která je probudila. Miloval zpovzdáli, dotýkal se svých tužeb opatrně a jemně, jako by děvčata byla bytostmi ze skla.

Ze snění ho probudil hlas dívky:

„Tady, něco jsem...“

„Anděli,“ zajásal Petr. V jeho oslovení bylo pramálo nebe, naopak. Vyslovil to slovo velice mlsně a smyslně. Emil pudově odtáhl dlaň, když mu Petr ve tmě něco podával.

„Neboj se přece. Hergot, on se snad bojí.“

Na tu výzvu sáhl Emil do tmy a nahmatal láhev.

„Aby vám nebylo v noci zima,“ řekla dívka.

„Zima?“ zasmál se Petr a začal s neuvěřitelnou chvástavostí vykládat ještě neuvěřitelnější dobrodružství. „Horko jsem už zažil pořádný,“ tvrdil, „ale zimu?“

Napil se a podal láhev Emilovi. Emil okusil. V láhvi byla domácí slivovice.

Mraky na obloze se začaly trhat a z trhlin se sypaly hvězdy. Emil viděl proti obloze profil dívky a umiňoval si, že se sem po válce vrátí. Moje drahá, pamatuješ? To je ten seník, kde jsme se poznali.

Za hlavou ti kmitaly hvězdy, střecha protějščího stavení se leskla deštěm...

„Tak já už musím jít,“ řekla Hanka a Petr ji nezdržoval.

„Škoda,“ zalitoval Emil, když odešla.

„Jaká škoda, teď to teprve začne.“

„Co začne?“

„Napij se, chceš?“ nabídl mu Petr. Emil odmítl. „Heled,“ vysvětloval Petr, „holky jsou všude stejný. Hlavní, že vím, který okno je její.“

„Zbláznil ses?“

„Ty koni,“ poplácal Petr Emila po rameni.

„Přece za ní nepůjdeš,“ hrozil se Emil.

„Ještě ne. Nechám ji trochu odstát. Nic, kamaráde, nepij horký. U horkýho nepoznáš chuť. A ty to musíš vychutnat...“ Petr filozofoval, jenom když měl hlad nebo když mu stoupal alkohol do hlavy. Hlad neměl, spíš to druhé.

„Je to hodné děvče.“

„Hodné dítě je třeba odměnit,“ zadeklamoval Petr. „Poslyš, kamaráde, nesmíme se zříkat. Nesmíme. Možná, že jdeme na smrt. A smrt a láska patří k sobě. Ponimaješ?“

„Já tě za ní zkrátka nepustím.“

„Koni. Koni, koni,“ řekl Petr laskavě.

Od té chvíle seděli vedle sebe v seně, Petr upíjel z láhve a Emil hlídal každý jeho pohyb. Odněkud vyplul měsíc, veliký mokrý měsíc a v jabloňovém sadě vstal vítr, šelestil v korunách stromů a vháněl do seníku vůni podzimu, sladkou a kvasivou vůni tlení a vody.

„Jednou,“ spustil Petr některé ze svých dobrodružství, ale nedopověděl. Ulehl s lahví v ruce a řekl: „Na chvílku, aby bylo jasno... nic se nejl tak horký...“

Usnul s lahví v ruce.

Emil bděl a škvírami mezi trámy pronikala měsíčná noc. Noc pro milence. A cesta, po které sem došli, byla stále pustá, jako připravená jen pro ně, aby přišli a zítra ráno po ní pokračovali ve své pouti. A dvůr byl pustý a stavení mrtvé. Jen vítr oživoval větve a keře. Na obzoru zahučel les a zase ztichl. Emil seděl nepohnutě, až mu zdřevněly nohy. Báł se pohnout, aby neporušil zvláštní ušlechtilou pohodu, která ho zavalila. Snad jsem opravdu dobrý, rozvažoval.

Bylo už hodně pozdě, když ji spatřil na dvoře. Dívka vystoupila ze stínu do měsíčního světla, a dívala se k seníku. Nemohl tomu uvěřit, ale byla to docela jistě ona. Její štíhlá postava se pohybovala přes dvůr k seníku lehce, nadnášená měsíčním svitem. Už už čekal, že se objeví v otvoru patra její hlava, tmavá na pozadí světlé oblohy. Místo toho se dívka objevila opět na dvoře. Vrátila se. Postála v měsíčním stříbrném prachu a zmizela ve stínu, z kterého před chvílí vyšla.

Příštího dne časně ráno, ještě než se hospodáři a jejich dcera probudili, opustil Emil s Petrem seník. Všechno, co potom následovalo, se velmi lišilo od pohádkového začátku jejich cesty. Ale to byla jiná historie. Dívku Emil už nikdy nepotkal.

Po válce se rozjel jednou na kole do kraje svého podzimního putování. Našel místo, ale jen místo. Jabloňový sad divoce zarostl a z usedlosti zbyly ohořelé zdi a ze seníku stopy základů. Tam, někde ve výšce, kde se nyní chvěl vzduch, seděl před lety potmě, ukusoval chleba s tvarohem a obdivoval nohatou dívku s malým ohrnutým nosem.

Emil vstal z kamene a v myšlenkách se loudal do lesa. Zprvu se loudal a pak přidal do kroku. Snad ji ještě doženu, utěšoval se, měl jsem jít hned za ní, vyčítal si, určitě to byla ona, sázím se, že to byla ona.

Téměř doběhl na lesní rozcestí. Vydal se nazdařbůh vlevo, vrátil se a zkusil prostřední cestu a nakonec se rozběhl i vpravo.

Ženu s kolem nenašel.

Stmívalo se, když vstoupil do osvětlené chodby hotelu. Vedoucí vyšel z kuchyně a vypustil do chodby hustý mastný pach připravované večeře.

„Tak jsme se prošli,“ vítal Emila. „Takový podzim jsme tu neměli léta. Pane, léta.“

Emil zatoužil zeptat se vedoucího na tu ženu s kolem, ale nevěděl, jak by se zeptal, jak by ji popsal a jak by to udělal, aby nepodnítl zvědavost, nebo dokonce podezíravost.

„Vy tady znáte v okolí všechny lidi, že ano?“ zeptal se.

„Jistěže, k službám,“ odpověděl vedoucí překvapeně.

Kdyby se byl netvářil tak překvapeně, byl by se Emil možná vyptával dál. Takhle řekl jen zmateně:

„Děkuju. Děkuju vám,“ a dal se po schodech vzhůru ke svému pokoji. Dvakrát se mně mihla přes cestu, jenom mihla. A vždycky na podzim.

Emilova žena seděla v pokoji u stolu se sestrou a vykládaly si karty.

„Emil,“ zvedla na okamžik hlavu od karet. „Nezabloudil jsi? My už hezkou chvíli svítíme a ty nikde.“

„Nechceš taky vyložit?“ usmála se dobrácky sestra jeho ženy.

„Nevím nač,“ odložil čepici na postel.

„Tam ne,“ řekla žena.

Zvedl čepici z postele a zadíval se na ni. Skláněla se nad kartami a měla docela rovný, obvyklý neohrnutý nos. Kartu držela v buclatých prstech, a než ji položila s lehkým plesknutím na stolní desku, krátce se zasmála. Čemu?

Blízké kopce nám zaclánějí, můžeme jenom tušit
vzdálená vysoká pohoří, anebo pochybovat, že jsou,
ale kdo je může popřít? Je možné popřít budoucnost?
Občas někdo přijde z daleké krajiny a vypráví,
že se v dálce tyčí pohoří a že je nádherné.
Nasloucháme napjatě a vždycky se najde zvědavec,
který se zeptá na cestu.

„Kudy?“ řekne vypravěč
a ukáže na vlastní hrud’.

A je snad jiná cesta,
nežli ta přes les zmítaný bouřemi,
který má tvé jméno?
Směr je poraněn strží a zajizven křovím,
ale na balvanech a povalených kmenech
jsem našel tvou drobnou stopu, má lásko,
tvou drobnou trýznivou stopu.

Šestnáctá svatební noc

Most

Ve čtyři hodiny odpoledne byla lázeňská promenáda plná tváří, které neznal, mohl mezi nimi chodit jako mezi stromy, bez obav, že narazí na někoho, kdo by mu připomněl cokoliv z minulosti.

Tady se cítil v bezpečí. Souvislosti s tím, co bylo, byly porušeny. Přizpůsoboval se pokojnému přelévání šumícího davu a navykl si dlouhý pohodlný lázeňský krok. Dalo mu to dost práce, neboť v zaměstnání se pohyboval rychle, od jednoho úseku stavby k druhému s plánem v ruce nebo se zápisníkem. Na stavbách bylo mnoho cílů, v lázních nebyl žádný naléhavý cíl. Posunovali ho od lékařské prohlídky k vaně s uhličitou koupelí, od uhličitě koupele k mosazným kohoutkům pramene, aby pil lázeňskou vodu, posunovali ho do rašeliny a na masáže. Posunovali ho, jinak to neuměl pojmenovat. Zprvu mu bylo posunování nepříjemné, po dlouhé době byl opět jednou zbaven rozhodování, byla to prudká změna, ale po týdnu změnu přijal, jako ostatně tolik věcí v životě. Přijal změnu jako nezbytnost.

Přijímal jako nezbytnost i to, že se v určenou hodinu shromáždili v pavilónu kolonády hudebníci. Amplióny zavěšené v korunách buků skrápěly hudbou i ztracené kouty s lavičkami v houštinách. Jednou míjel takové pusté místo a nohy mu samy vykročily v rytmu valčíku. Přizpůsoboval se a nacházel v tom i potěšení. Býval kdysi náruživý tanečník. I dnes, v dvaapadesáti, kdy už si zatančil jenom na závodní oslavě Dne žen nebo na celozávodním plese, mohl ještě mnohem mladším tanečnickům předvádět svou svěžest a vytrvalost.

Na lázeňskou promenádu chodil každý den, lákaly ho sem ty neznámé tváře. Nemusil s nimi o ničem jednat, nemusil se s nimi přít, byly mu lhostejné. A to mu bylo milé. Věděly o něm zrovna tolik, kolik věděl on o nich, byli si navzájem tvářemi bez minulosti. Bylo blahodárné odložit minulost jako těžké zavazadlo po dlouhé cestě.

Potkával jen obrazy, jako by mu někdo promítal diapozitivy. Člověk bez minulosti nás mívá beze stop, nezávazně a bezbolestně. Přesto se po týdnu vyvinul jakýsi minulý čas, protože se v určité hodině objevovali na promenádě určití lidé, a toto opakování, které nenutilo ani k pozdravu, bylo příjemné, zdůvěřňovalo cizí prostředí.

Byli tu zase všichni. Muž se slamákem a s cigaretou, z které kouřil mezi doušky lázeňské vody. Stará Němka v kalhotovém kostýmu doprovázená mladíkem, na němž bylo při prvním pohledu vidět, že není její syn, dvě sestry kolem padesáti let, které nosily svoje šaty ze stejné květované látky se stárnoucím půvabem dvojčat. A byla zde dívka s dlouhými žlutými vlasy a s neobyčejně krátkou sukní, bavila se vždy se stejným mužem a horlivě se vracela k mosaznému kohoutku pro novou a novou dávku lázeňské vody. Všichni skládali spolu živý obraz bez ostrých vyzývavých barev a bez zneklidňující hloubky.

Chodil záhy spát, venku se ještě mísil den s nocí, a když zavřel oči, dozníval v něm den bez vzruchů, a kdyby byl věřil, že je na světě štěstí, jistě by byl tyto okamžiky nazval štěstím.

V pondělí se měnili lázeňští hosté. S uspokojením počítal, že má před sebou ještě dva pondělky, nežli odjede. Potěšilo ho, že se na pondělní promenádě opět setkal s mužem, který kouřil mezi doušky léčivé vody, se stárnoucí milenkou a mladým milencem, s dvojčaty, která nebrala své stáří na vědomí. Chyběla jen dívka

v krátké sukni a její společník. Některé tváře se z živého obrazu ztratily, jiné, nové, se vynořily. A všechny byly bezejmenné.

Prošel se houpavým krokem po kolonádě, vypil první kalíšek vody, a když se vracel pro druhý, musil se zařadit do fronty, která tou dobou u pramene vždycky narůstala. Díval se do zad ženy ve fialových šatech. Náhle se žena otočila, jako by cítila jeho pohled v zádech.

Hned ji poznal. Žena odvrátila hlavu, byla na řadě, aby si načepovala vodu z pramene. Dopřála mu útěchu, že ho nepoznala. Změnila se, ale on doufal, že se změnil ještě víc.

Když došla řada na něho, naplnil si kalíšek a chtěl odejít. Zastoupila mu cestu.

„Tomíku,“ oslovila ho, „copak jsem už tak docela k nepoznání?“

Napadlo ho, aby ji zapřel, v prvním návalu zbabělosti, potom ze sebe setřásl obavy z toho setkání a zatvářil se překvapeně.

„Nebo se mnou nechceš mluvit?“

„To ne, to ne...,“ koktal, ačkoliv s ní vlastně mluvit nechtěl.

„Už se nepamatuješ?“ Blížila se jí padesátka a v očích měla shovívavost žen, které se smířily s tím, co zažily, a předem už i s tím, co na ně ještě čeká.

„Jak bych mohl zapomenout,“ řekl s nechtěným nádechem dvornosti.

„Pojď stranou,“ vzala ho za loket a odváděla ho z proudu lázeňských hostů. Šli kus cesty mlčky, jako by měla pro něho připraveno nějaké sdělení, až sestoupí mezi křoviny, kde ještě před několika dny zkoušel valčíkové kroky. Báł se, že začne se vzpomínkami, na které by rád zapomněl. Vycítila to: „Přece se mě nebudeš bát?“

„Na to je trochu pozdě, nemyslíš, Li?“ odpověděl.

„Nezapomněl,“ zasmála se tiše. „Ještě víš, jak mi říkali.“

„Pamatuju si moc věcí. A to je škoda.“

„Ale, ale.“

„Moc jsem se změnil,“ řekl.

„Ani ne.“

„Ty jsi taky jiná, ale nezdá se mi, že by se tomu dalo zrovna říkat změna.“

„To víš,“ řekla, „po třech dětech. A ty? Máš rodinu?“

Přikývl.

„Děti?“

Přikývl. Zaměstnávala ho jiná záležitost. Ale nechtěl na ni myslet. Bránil se jí, jak mohl. Raději se pustil do vyprávění o dětech.

Chodili v odlehlé části lázeňského parku, a když míjeli strom se zavěšeným ampliónem, vyšpláchla na ně mazurka nebo promenádní pochod. Poslouchal, co mu vyprávěla, poslouchal hlas, jeho hloubky a tlumené výšky, naslouchal jeho hudbě. Odváděla ho do minulosti.

„Máš hezký hlas,“ řekl jí té noci ve čtyřiačtyřicátém roce a byla to snad první věta, kterou se mu podařilo vyslovit od chvíle, kdy ho vpustila do bytu, kde na dva dny sama hospodařila, protože rodiče odjeli na venkov. Sama ho pozvala do opuštěného bytu. Bylo jí dvacet a jemu pětadvacet, ale ona měla ve svých dvaceti víc srdnatosti, než měl on dneska. Vplížil se do zatemněného domu kolem dveří sousedů, kolem dveří s ušima, které stále něco zaznamenávaly, i když se nic nedělo, vplížil se na pozvání děvčete do temného bytu.

Nesvítala. Měla otevřené okno, okno do noční oblohy.

„Máš hezký hlas,“ řekl jí u toho okna.

„Ale ty mě neposloucháš.“

„Poslouchám tvůj hlas.“

Dala se do smíchu.

„Tiše,“ zašeptal, „co když tě uslyší sousedi.“

„No a?“

„Řeknou si, že tu někoho máš. Přece by ses nesmála sama.“

„Mně je to jedno, abys věděl.“

Nerada se přizpůsobovala. Svět byl pro ni postaven, aby v něm hrála svou zábavnou hru.

Zastavili se na pěšině mezi starými habry. Stála proti němu, hnědovláska zdánlivě neurčitěho věku, o hlavu menší než on a trochu oblejší, než byla móda toho léta. Pokusil se poslat tuto zralou ženu ke vzdálenému oknu. Stále se tam ještě hodila. Živě pohybovala ústy a náhle přestala a zadívala se na něho.

„Prosím tě,“ řekl rychle, „věděla jsi tenkrát, proč jsem musil odejít?“

„Ach, zase ten most. Myslíš přece na most.“

„Myslím na Oldu a na Jožku.“

„Ale vždyť je to skoro třicet let za námi.“

„Snad za tebou.“

„Říkala jsem, že bychom si mohli sednout do kavárny za parkem.“

„Prosím tě,“ opakoval a šel po jejím boku, kam ho vedla, „věděla jsi tenkrát v noci, proč mám odejít?“

„Věděla.“

„Když jsi věděla, jak jsi mohla...?“

„Právě proto.“

Ale tu noc tehdy neměl nejmenší tušení. Mohl zůstat do jednácti, patřila mu ještě spousta času. S Oldou a Jožkou se smluvili na půlnoc. Li nechala okno otevřené, nezatemňovala a nosila z hloubky pokoje a ze tmy limonádu a ořechové pečivo.

Chroupali suché a tvrdé koláčky a pili limonádu a pletli si po tmě sklenice. Když se začali líbat, uvědomil si s lítostí, že se čas opět pohnul kupředu. Šla se podívat do kuchyně na hodiny -

„Je čtvrt na deset,“ oznámila mu. Přál si, aby bylo teprve čtvrt na deset, a proto jí uvěřil.

Ještě jednou se vydala od okna do kuchyně zjistit čas.

„Je půl desáté,“ hlásila.

Vzala ho za ruku a vedla do tmy pokoje. Zakopl o židli.

„Pozor,“ řekla, „ať se mi nerozbiješ.“ Stal se její věcí, přivlastnila si ho, jako si přivlastnila celý svět.

Potahová látka na pohovce voněla vanilkou. Posadili se na ni, a kdykoliv se pohnuli, praskala pod nimi tiše jako vlasy pod hřebenem.

„Voní to tady cukrem,“ řekl.

„To voním já,“ ozvala se.

„Ne, ty voníš mýdlem.“

Putoval ústy po její pleti. Voněla mýdlem a chutnala hořce. Chtěl jí rozepnout šaty, ale měla je už rozepnuté. Byla vždycky o krok před ním.

Rozběhl se za ní. Proplétala se už mezi obsazenými stolky kavárny. Nakonec našli jeden docela vzadu, byl pro dva. Odsunul jí židli. Usedli a objednali u číšnice kávu. Bezděky se za číšnicí otočil, když odcházela od stolu.

„Já vím,“ řekla Li, „tobě se vždycky líbily dlouhonohé.“

„Prosím tě.“

„Oženil ses aspoň s dlouhonohou?“

„S dlouhonohou?“

„Jsme už ve věku, kdy se snad nemusíme ostýchat.“

Představil si vedle téhle hnědovlasé ženy ve fialových šatech svou manželku. Ne, dlouhonohá nebyla ani jedna, ani druhá. A byly to dlouhé nohy, co v životě hledal?

„Sázím se, že tvoje žena nemá dlouhé nohy,“ řekla.

„Nikdy jsem se nestaral o maličkosti.“

„Odkakživa jen o veliké věci, vid'.“

„Zkoušel jsem starat se o ně.“

Pak leželi na pohovce vedle sebe a elektrina v pohovce přestala praskat, anebo se mu to ticho zdálo, protože podřimoval až do chvíle, kdy se ochladilo. Tiše se smekl z pohovky a oblékal se jako ve snu, než mu úlek protrhl snění.

Li se právě probudila a předla ve tmě jako kočka. Protahovala se a předla. Snad si myslela, že se mu tím zavděčí, aspoň na začátku večera se mu její hra na kočku líbila.

„Kolik je hodin?“ zeptal se zděšeně.

„Nedělej si starosti.“

Běžel do kuchyně. Zavřel za sebou dveře a rozsvítil. Kuchyňské hodiny s černými siluetami rokokových pánů a dam ukazovaly jednu hodinu a dvanáct minut.

Běžel zpátky do pokoje.

„Víš, kolik je?“

„Podívej,“ řekla, „lehni si a žádné rozčilování.“

„Víš, kolik je? Bude čtvrt na dvě. A já měl v jedenáct odejít, abych to stihl.“

„Co abys stihl?“

Nemohl jí přece prozradit, co měl stihnout. Byla by to neopatrnost. A teď vidí, že o tom věděla a že se ptala jen proto, aby slyšela z jeho úst, co nesměl povědět. Snad jí měl všechno prozradit na důkaz své lásky, tak si to asi vymyslela. Přivlastnila si jeho tělo a chyběly jí k úplnému poddanství už jenom jeho tajné myšlenky.

Byl zoufalý.

„Jak jen jsem mohl zaspát,“ rozkřikoval se bez ohledu na sousedy.

„Netrap se,“ uklidňovala ho, „už jak ses podruhé ptal na hodiny, bylo stejně víc, než jsem řekla.“

„A kolik bylo, kolik bylo?“ naléhal, jako by mohl dodatečně něco napravit.

„Jedenáct.“

„Ty jsi lhala.“

„Dá se to povědět taky tak.“

„Ty jsi mi lhala.“

„Copak se ti to tady v pokoji nelíbilo?“

„Proč jsi mi lhala?“

„Nechtěla jsem, abys odešel. Mám tě ráda.“

„Víš, co jsi provedla?“

„Ne.“ Řekla ne, a v tom slově byla nová lež.

Dlouhonohá číšnice přinesla kávu a zanechala pod jeho táčem lístek s dvěma čárkami.

Obrátil se k hnědovlasé ženě, která nepřestávala mluvit, a skočil jí do řeči:

„Poslyš, když jsi věděla, co mám stihnout, proč jsi mi to zapřela?“

„O čem mluvíš?“

„O té noci přece. Tenkrát.“ Byl už netrpělivý.

„Propána, já ti vykládám o své práci a ty pořád o tom samém. No, copak je?“ Její shovívavost ho urážela, ale nemohl si pomoci.

„Když jsi věděla, co se chystá, proč jsi mi to zapřela?“

„Tak,“ vzdychla, „mám ti snad vyznat lásku? Měla jsem strach, že tě ztratím, chtěla jsem si tě udržet, víš, držela jsem se tě. Když má člověk rád, neodpovídá tomu druhému podle pravdy, ale podle toho, co ten druhý chce slyšet. A ty jsi přece chtěl slyšet, že nevím, o co šlo.“

„Počkej,“ urovnával si stěží myšlenky, „... když má někdo někoho rád, neměl by mu lhát. Lež je zrada.“

„Vůbec ses nezměnil,“ zasmála se tiše, „pořád šermuješ velkými slovy a hodnotami a...“

„Lež je -“

„Tak dost,“ okřikla ho mateřsky, „nebudeme ohřívat starou omáčku.“

Musím si všechno nejdřív srovnat v hlavě, přemítal v duchu, a pomalu přesouval kus viny za to, co se tehdy přihodilo, na ni. Kdyby jí rovnou řekl, že je vinna, nepochopila by ho. Svět byl sestaven pro ni, a jestli se objevil ve světě kaz, chyba nebo omyl, pak to pociťovala jako křivdu na sobě. A jestli byla ve hře nějaká vina, potom výhradně vina jiných, její ne.

Li snad ani nevadilo, že neposlouchal její vyprávění a výklady, anebo že je poslouchal jen útržkovitě, roztržitě. Hlavně, že mohla hovořit, bavilo ji hovořit. V lázních byla sama, bez rodiny, bez známých. On se těšil ze své anonymity v davu, jí byla na obtíž.

Po kávě přešli do restaurace, nadcházel čas večeře. Kdyby byl pozorně poslouchal, byl by se dověděl spoustu podrobností, které se týkaly života jejích dětí, manželova zaměstnání, její práce, podrobnosti o městě, kde bydlila, i o psu, který se jim ustavičně ztrácel. Jen při jídle se odmlčela. Pozoroval ji, s jakou chutí vyprazdňuje misku s míchaným salátem, s jakou rozkoší nese sousta k ústům, jak s laubužnickou loudavostí rozměňuje za růžovými hladkými tvářemi maso, a rostl v něm odpor i bázeň. Strach z té radostné živočišnosti, která si nic nepřipouští, které nemůže ani vyčítat a která vítězí. Ačkoliv seděli u stolu proti sobě, cítil přes stolní desku teplo, které z ní vyzařovalo, teplo stroje s dostatkem energie.

Scházeli po schodišti v temném činžáku, musela ho doprovodit, protože bylo třeba otevřít dům, sestupovala před ním po schodech a voňavé teplo jejího těla ho vedlo tmou. Byl zkrúšený zradou na kamarádech tam venku, přesto však vnímal voňavé teplo, které se táhlo za jejím pláštěm. Přehodila si jej v chvatu na polonahé tělo. Odemkla dům a ještě ve dveřích se ho zeptala:

„Nechceš se vrátit?“

Rozběhl se k řece, k místu, kde se měl sejít s Oldou a Jožkou. Nikdo tam už nebyl. Vydal se na pouť po břehu, a sotva ušel pár set metrů, rozlehl se výbuch. K mostu byly ještě dva kilometry a rána otrásla vzduchem právě v tom směru. Nedalo se nic dělat, bylo po všem, a nemělo cenu jít dál.

Li jedla čokoládový moučník, ukrajovala ostrou lžičkou z lesklé tmavohnědé kostky spokojeně a zaujata jen pozvolným ubýváním moučníku.

„Ty si moučník nedáš?“ divila se mu.

„Nemám na sladké chuť.“

„Ale doufám, že už jsi pustil ten most z hlavy.“

„Jistě si o mně mysleli kdovíco, že jsem nepřišel.“

Odložila lžičku na prázdný talířek.

„Kdybys tenkrát odešel včas,“ řekla, „dneska bys tu se mnou nesesedl. Měl bys mi být vděčný, že jsem tě zdržela.“

„Kdybych se nezdržel, nic by se jim nestalo. Já jsem tomu rozuměl nejlíp. Potřebovali mě. Stalo se jim to proto, že jsem nebyl s nimi.“

„Byla to marná oběť. I ty bys býval byl marná oběť.“

„Kdybych šel s nimi, tak jsme most vyhodili. Určitě jsme ho vyhodili do vzduchu. Nemusilo jim to bouchnout, než tam došli, a mohli být naživu. Docela určitě jsme ten most vyhodili do vzduchu.“

„Ty to víš,“ řekla.

„Samozřejmě,“ odpověděl.

Pili spolu lehké bílé víno, a když dopíjeli první láhev, vzpomněl si, že má zakázaný alkohol.

„Nemám pít,“ řekl.

„Já také nemám pít,“ přiznala se.

Přestupek proti předepsané dietě je spojil. Při druhé láhvi řekla:

„Povídej mi o své ženě.“

„Proč bych ti měl povídat o své ženě?“

„Jaké má vlasy?“

„Ale co. Hnědé.“

„A jaké oči?“

„Jaké?“

„Budu hádat. Ano? Šedivé.“

„Spíš zelené.“

„Au, zelené. Míval jsi rád šedivé. Šedivé, jako mám já.“

„Ale vždyť je to jedno.“

„Nevíš, jak jsem si tě tehdy přála udržet. Byla bych udělala všechno. Všechno, abych si tě udržela.“

Hrál si se skleničkou a slyšel hlas jako z veliké dálky. Mluvila tiše a vyrovnaně, účtovala položky, které se nedaly změnit.

„Snad jsem tě neměla tak držet. V tom asi byla ta chyba, vid'“

Po druhé láhvi se zvedli. Venku už svítily pouliční lampy a lázeňské město šlo spát. V teplé letní noci kmitaly mezi větvemi stromů neóny.

„Bydlím v soukromí,“ řekla, „moji domácí dneska odjeli k synovi do Prahy a vrátí se až zítra.“

Ano, pomyslel si, tuhle větu jsem také čekal. Doprovodil ji k domu a rozloučil se s ní.

Později, ve svém pokoji na lůžku, si uvědomil s lítostí, že mezi neznámými tvářemi na promenádě bude ode dneška jedna známá. A nebude se moci před ní ukrýt, ani se jí vyhnout, a bude za ní vidět dva neoddelitelné společníky, ty dva z dávno minulé noci. Dokud jsi živ, může tě kdekoliv přepadnout kterýkoliv díl tvé minulosti.

Zavřel oči a představoval si Li v pustém bytě, v domě, před kterým ji opustil. Doufal, že je rozladěna, a přál si, aby plakala. Byla by to pro něj útěcha, kdyby věděl, že tuto noc je v lázeňském městě sama a nespokojená jako on. A bylo mu, jako by její smutek z něho snímal část viny.

V hluku a křiku dne se může zdát
nevýznamné všechno, co nedělá hluk,
ačkoliv, co trvá, trvá mlčky:
země, skály, jezera...
Ke křiku je odsouzeno jenom to, co rychle míjí,
snad je hluk jedna z možností, jak krátce
zvítězit nad časem.
Podej mi ruku, má lásko,
pokusíme se tiše napodobit
zemi, skály, jezera...

Sedmnáctá svatební noc

Filémón

Lepší den si nemohli vybrat. Stoupali do kopce lehce, rozjařeni sluncem, svěžím vánkem a známou vůní lesa a skal a kapradin. Dole, pod kopcem, odložili svůj věk. Ona svých osmašedesát a on svých sedmdesát. V polovině cesty se zastavili na vyhlídce. Skála byla obehnána dřevěným plesnivějícím zábradlím a povalený balvan sloužil jako lavička. Ona pečlivě smetla z balvanu jehličí, prostřela kapesník a posadila se lehce jako motýl. On sledoval její drobnou štíhlou postavu a pohyby, které neztrácely stářím půvab. Teprve když usedla, rozprostřel si noviny a posadil se také. Hluboko pod nimi se v lehkých závanech pohupovaly vrcholky smrků, tu a tam přerušované lysým temenem skály, a za lesem se pod modrým tělem hory táhla bílá červnová silnice. Ujížděla po ní auta, nepatrná, blýskající, kdykoliv zachytila paprsek. Ujížděla bez hluku, byla příliš vzdálená a vítr vanul od vyhlídky k horám.

„Pášo,“ rozhlížela se kolem s tichým nadšením, „Pášo, tohle by měl udělat každý. Vrátit se na místo, kde začalo štěstí.“

„To víš, Střízlíčku,“ usmál se na ni, „jenomže lidé obyčejně nevědí, kde štěstí začalo. Zato vědí moc dobře, když skončí.“

„To je mi líto.“

„A proč by ti to mělo být líto?“

„Je mi moc dobře a chtěla bych, aby se všichni lidé radovali, protože se nerada raduju sama.“

„Já se také raduju.“

Vsunula svou malou hladkou ruku do jeho suché dlaně a nechala ji tam.

„Nefouká na tebe?“ zeptal se.

„Ale ne,“ usmívala se, „je to příjemné. Cítíš tu vůni?“

Zhluboka se nadechl. Vzduch sálal jehličím, pryskyřicí a tlejícím loňským kapradím. V rozsedlinách pískovcových skal podřimoval déšť. Pod jasnou a čistou oblohou.

„Víš, co bych si přála?“

Přikývl. Za ta léta, co žili spolu, si vypěstovali něco, čemu říkával němá řeč. Mohli spolu mlčet a stačil pohled, stisk ruky, aby se dorozuměli beze slov. Mlčeli a mlčky spolu rozmlouvali.

„Tak to bych si opravdu přála,“ opakovala.

„Já také,“ řekl. Nevěřil, že by se mu podařilo odejít ze života zároveň se svou ženou v jednom okamžiku.

„Spolu přišli, spolu odešli,“ řekla.

„Neměli bychom myslet na nic smutného. Proto jsme sem nepřišli.“

„Ne, proto ne, Pášo,“ pohnula rukou v jeho dlani.

„Jen se podívej kolem sebe. Kdybychom měli děti, vodil bych je sem na tuhle vyhlídku.“

„Mhm, držela bych je pevně za ruce, aby nespadly ze skály. A víš, kam bychom s nimi šli potom?“

Přikývl. Zvedl se a složil noviny, na kterých seděl, a opět ji pozoroval. Drobnou, pohyblivou. Strážlíčka. Byl hubený a jen o málo větší. Přesto působil chlapsky. Připomínal muže, kteří to v životě někam dotáhli. A zatím to dotáhl jenom do důchodu.

Vrátili se na lesní cestu. Stoupala stále prudčeji vzhůru a rostly přes ni kořeny stromů a přetínaly ji dlouhé jazyky drobného kamení, jak je sem strhly jarní vody.

Od vyhlídky se už nešlo ani muži, ani ženě tak zlehka jako k vyhlídce.

„Počkej, Pášo, nespíchej tolik,“ zadržovala ho, kdykoliv poznala, že by mu prospělo zastavit se.

„Nemůžeš? Nemůžeš?“ vyptával se laskavě.

„Už to není, jak to bývalo,“ odpovídala.

„To já bych se, Strízlíčku, nemusil ani jednou zastavit,“ vykládal a s chutí odpočíval.

„Já vím, já vím,“ usmívala se shovívavě jeho hrdinství. Lichotilo jí, že mu stojí za to, aby hrál před ní stále ještě hrdinu.

„Mám přeskočit támhle ten balvan?“ vyptával se jí, jako by mu nevěřila. „Roznožkou. Roznožkou ho přeskočím,“ sliboval, když si trochu odpočinul.

„Já vím, že bys to dokázal,“ uklidňovala ho, „mě nemusíš přesvědčovat.“

„Víš přece, že jsem jako školák chodil půldruhé hodiny do školy. Půldruhé tam a půldruhé zpátky. Každý den. Tyhle nohy ještě něco snesou.“

Nohy byly dobré, ale s dechem to tak dobré nebylo. Nežli dorazili na zalesněný hřbet kopce, zastavili se ještě několikrát. Naposledy až nahoře, na rovince. Odhadovali vzdálenost k cíli. A nebyl to jediný cíl toho dne. Měli před sebou cílů několik.

„Pojďme,“ řekl konečně, „skoro bych něco snědl.“

Hostinec byl staré přízemní stavení při lesní cestě s železnými tyčemi v oknech snad ještě z doby, kdy na nedalekém rozcestí přepadávali loupežníci dostavník. Stavení ztloustlo věkem v bocích, střecha mu nabobtnala a mýtina, na níž kdysi hospoda stála, zarostla břízami. Před hostincem stály dva stoly, na každé straně vchodu jeden, a u každého nahrubo sbitá lavice.

„Víš, co bych si přála?“

Přikývl a ukázal na stůl vlevo, pokropený nepravidelnými skvrnami slunce, kterému se ještě nepodařilo vysušit ze stolní desky ranní rosu. Usedli čelem k cestě, po níž sem došli.

„Ale že to je kus cesty, Pášo,“ usmívala se pyšně.

„Je to řádný kus cesty a zasloužíme si oběd.“

Ale ukázalo se, že oběd bude až za půl hodiny.

„Polévku můžete mít,“ nabídl muž v manšestrových kalhotách a kostkované košili.

Čekali na polévku a procházeli se očima po protějším břehu lesa. Stály tam mohutné listnaté stromy bývalé hraběcí obory a na samém kraji kvetla obrovitá lípa.

„Lípa voní stejně, jako voněla,“ řekla.

„Ale včely jsou jiné.“

„Ale bzučí stejně. Není to zvláštní?“ řekla. „Mám ti dojem, že to, co bylo před čtyřiceti nebo padesáti lety, bylo včera. Anebo dneska ráno. Je mi, jako by všechno, co jsem zažila, bylo teprve dneska ráno, před několika hodinami. Že se nic nezměnilo, a když, tak jenom málo.“

„Skoro bych ti dal za pravdu.“

„Všiml sis toho člověka, který nám nabídl polévku?“

„Máš pravdu.“

„Taky sis toho všiml, vid’?“

„Jenže tamten měl červeně kostkovanou košili,“ namítl.

„Ráda bych věděla, jestli měla moje matka podobné pocity, když byla tak stará jako já.“

„Pokud vím, nikdy se nikomu se svými pocity nesvěřovala.“

„Neměla komu, když otec padl hned na začátku války. Já pro ni byla vždycky malá holka. I dospělá jsem pro ni byla malá holka. Vždycky byl mezi námi rozdíl v letech a já ji nemohla dohonit. Je to smutné, když se člověk nemá komu svěřit. Myslím, že jí ta uzavřenost zkrátila život.“

„Strážlíčku, někteří lidé jsou osamělí a ani o tom nevědí.“

„Moje matka věděla až moc dobře o své osamělosti.“

„Vždyť o ní s tebou nikdy nemluvila.“

„Pášo, copak jsi zapomněl, že pořád četla ty staré dopisy? Zastrkávala si je i do kredence, aby je měla na očích.“

„Máš pravdu, ráda četla dopisy.“

„Jenže lidé, kteří psali tyhle dopisy, byli už mrtví. V posledních letech svého života mluvila matka často sama se sebou. Alespoň jsem si myslela, že mluví sama se sebou. Dneska se mi zdá, že vím, s kým mluvila.“

„Prosím tě, Strízlíčku.“

„Mluvila s těmi, co už nežili. Komu se měla svěřit, když se jí nezdál vhodný nikdo z těch, kteří žili?“

„Víš, že nemám rád tyhle hrobové řeči.“

„Já vím, nehněvej se. Je mi jenom líto, že za takového nádherného červnového rána žijí někde nešťastní lidé. Nešťastní, osamělí lidé.“

„Je to řetěz,“ řekl, „kdo není schopen opravdové lásky, není schopen stálosti, a kdo není schopen stálosti, není schopen oběti.“

Oči se jí rozesmály:

„Ach, ty krásně kážeš.“

Muž v kostkované košili přinesl dva talíře polévky, odešel do stavení a vrátil se s košíčkem chleba, se slánkou a lžícemi. Když zmizel, řekla:

„Pozor, Pášo, je horká.“

Přestal kroužit lžící v polévce:

„Ještě jsem neskončil svoje kázání. Řetěz pokračuje. Kdo není schopen oběti, není schopen stálosti, a kdo není schopen stálosti, není schopen lásky.“

„Ale Pášo, ty ses dostal zase na začátek.“

„Tak je to, Strízlíčku, na začátku byla láska a bez lásky nic nemůže dobře začít, jenom špatně skončit.“ Znovu začal zamyšleně kroužit lžící v polévce.

Nebylo jí jasné, jak souvisí její řeč o matce a mrtvých s jeho kázáním o lásce, ale tušila nějakou hlubokou souvislost, s níž se setkávala v básních, kdysi, dokud je četla. Souvislost jiného druhu, než jakou poskytuje všední hovor.

„Ty jsi básník, Pášo,“ řekla obdivně.

Bylo mu sedmdesát, ale neztratil ještě schopnost rozkvést pod obdivným pohledem ženy. Připomněla mu tou větou dobu studií, kdy úspěšně veršoval a jeho básničky se objevily v několika studentských almanaších a v jednom krajinském časopise. Kde to všechno už bylo? Jeho Pegas ztrácel peříčko po peříčku v zaprášených kancelářích, v soudních síních, drobil svá křídla do spisů a lejster, která působí na perutě lehkonožého Pegasa jako lučavka královská na vzácný kov. Nejdříve opadala veliká brka, rozpustila se v šedivých dnech, v lahvičkách inkoustu, pak došlo i na nejmenší chmýří. Ale kdo ví, snad ještě někde pírkó zbylo.

Díval se přes talíř na protější břeh lesa s kvetoucí lípou.

„Kdybys chtěla, napsal bych ti tady u toho stolu báseň na dnešní den.“

„Napiš,“ zatleskala dlaněmi, jako tleskají malá děvčátka, nedočkavě a vesele.

„Jen co sním polévku,“ zvedl lžící k ústům. Jedl a vyprávěl:

„Čím jsi, Střízlíčku, starší, tím jsi mladší.“

„Ale děkuju, děkuju uctivě.“

„Jsi jako malá holčička.“

„Vždycky jsem si přála být malou holčičkou. A dneska je mi, jako bych ještě ráno v sedm hodin byla holčičkou. A v osm hodin jsem vychodila školu. V devět jsem se provdala...“

„Počkej,“ přerušil ji, „to znamená, že jsi v půl deváté běhala se mnou tady někde po lese a spustila se bouřka a liják.“

„Ve tři čtvrti na devět,“ opravila ho. „Běhali jsme spolu po lese a v dešti a v bouři jsme našli kůlnu, kam hajný schovává na zimu seno pro srnky.“

„Ve tři čtvrti na devět,“ zasnul se. „Kolik nám to bylo let?“

„Právě tolik jako dneska,“ řekla odhodlaně, „copak nevíš, že jsem dneska ráno byla ještě holčičkou?“

„Když tě tak poslouchám, skoro bych uvěřil, že jsem byl ráno malý kluk. Ale já už byl klukem včera. Mně to nevychází.“

Zvedli hlavu od prázdných talířů a spatřili v protějším lese mladíka a dívku. Mladík měl na sobě bílou rozhalenku a šedobílé vybledlé plátěné kalhoty, dívka měla žlutou košili s krátkými rukávy a sukni barvy medu. Drželi se za ruce a na pozadí tmavého listnatého lesa tvořili světlé písmeno M. Směřovali k hostinci okázale ledabylou chůzí mladých lidí, kteří na rozdíl od těch starších nemusí ještě nikam spíchat, protože neusilují prozatím o postavení a majetek.

„Víš, co si myslím, Pášo?“

„Velké M – Milenci,“ četl její myšlenky.

Mladá dvojice přišla blíž a oba staré manžele napadlo téměř současně totéž.

„To mi ještě chybělo, Pášo,“ zazářila.

„Máš pravdu,“ řekl, „ti dva, to jsme my před mnoha lety.“

„Dnes ráno,“ opravila ho.

„Jak se ti líbí, Střízlíčku,“ pokývl hlavou, „ale jsou nám ohromně podobní.“

Mladý pár se posadil k druhému stolu a manželé ztlumili hlas, aby jim příchozí nerozuměli. Bavili se od té chvíle o mládenci o jeho dívce. Nacházeli stále nové podoby mezi sebou a jimi a šťastni si je sdělovali.

„Je to stejný klacek, jako jsi byl ty,“ šeptala, „světlovlasý, a jak se klátí.“

„A děvče je střízlíček, učiněný střízlíček,“ radoval se, „jen se podívej, jak je křehká. Kdyby začalo pršet, odplaví ji první dešťová kapka.“

„Počkej, počkej, to jsi povídal o mně. Nesmíš rozdávat cizím děvčatům to, co jsi jednou dal mně.“

„Že jsem tenkrát při té bouřce měl bílou rozhalenku?“ rozpomínal se.

„Měl jsi ji, samozřejmě, že jsi ji měl. A než jsme doběhli na seník, byla úplně mokrá deštěm.“

Bavili se polohlasně a čas od času vrhali pohledy k druhému stolu. Mladí lidé se ke stolu starých manželů nepodívali ani jednou. Objednali si polévku a mlčky lovíli kousky masa a vlákna zeleniny z talířů.

„Moc jí zrovna nenavykládá, Pášo, co tomu říkáš, nepřipomíná ti to někoho?“

„I však ona taky mlčí, Střízlíčku, a není první. Znal jsem jednu, a ta dovedla každou chvíli mlčet o něčem jiném. Neznala jsi ji snad taky?“

„Nic není, Pášo, u konce, všechno má pokračování.“

„I oběd,“ podotkl, neboť si všiml, že z hostince vyšel muž v kostkované košili a nesl plechový táč s příbory.

„Ach ne, ty jsi prozaik, Pášo.“

„Před chvílí jsem byl básník, Střízlíčku.“

„Ještě jsi mi to nedokázal.“

„Prosím za odpuštění, hned to napravím.“

Počkal, až se hostinský vzdálí, a pustil se nad talířem s kouřící svíčkovou do recitování. Recitoval potichu a taktovoal si ukazovákem:

„Je červnové poledne a lipový květ
kveté zas jako za starých let,
sedíme spolu a...“

zarazil se a nevěděl jak dál. Přecenil jsem své síly, káral se zahanbeně. Seděl se sklopenou hlavou a usilovně hledal rým.

„Výtečně,“ přerušila jeho mlčení, „výtečně, Pášo. Na to, že jsi už dlouho nic neveršoval, je to přímo nádherné. Jak to jen můžeš tak složit? Tak najednou zničehožnic. Za nic na světě by se mi nepodařil tak hezký rým.“

Okřál na slunci její chvály a omlouval se:

„Abych se přiznal, ta svíčková přede mnou mě rozptyluje. Básnit a myslit na oběd, ne, to nejde dohromady.“

„Jen jez, zasloužíš si oběd,“ vzala do rukou nůž a vidličku.

Mladí lidé u druhého stolu zatím dojedli polévku, zaplatili a zmizeli v lese.

„Kdo z nich platil, Strízlíčku?“

„Ani jsem si, Pášo, nevšimla.“

„Vždycky je důležité vědět, kdo za koho platí,“ řekl mezi dvěma sousty. „Vezmi si celou lidskou společnost. Jedni platí, druzí jsou placeni.“

„A ti, kteří neplatí a nejsou placeni, co s těmi?“

„Takové lidi neznám, Strízlíčku.“

„Nemohu ti je ukázat, nevzpomenu si, ale jistě jsou. Vsadila bych se, že jsou takoví lidé.“

„Já patřím k těm, co platí,“ pokusil se rozmluvu obrátit v žert a přivolał hostinského.

Muž v kostkované košili vzal peníze a s lhostejnou tváří skládal talíře a příbory.

Bylo krátce po poledni. Les, do kterého vkročili, vydechoval mír, veliké smíření. Šli nyní po rovině, ale oběd způsobil, že postupovali kupředu pomaleji, než když stoupali do kopce.

„A já něco vím,“ zamrkala.

„To víš,“ odpověděl zaskočen, „jsem zvyklý po obědě si zdřímnout.“

„Možná,“ utěšovala ho, „že kůlna na seno ještě stojí a že je ode-
mčená jako tehdy a že si tam zdřímneš.“

„Ty bys to nepokládala za znesvěcení? Takové místo!“

„Ale, Pášo, spaním se přece nemůže nikdy nic zkazit.“

„A kde by se tam teď vzalo seno?“ odporoval poněkud podráž-
děný únavou raného odpoledne.

Na to neodpověděla. Konečně zabočili na pěšinu mezi borůvkám.

„Tak tady nás chytila bouřka,“ oznámila.

„Jenže v kůlně bylo seno,“ tvrdošijně se vracel ke svému.

„Ach,“ povzdychla si, „třeba ji už zbourali.“

„Proč by ji bourali?“ bránil dotčeně vyhlídku na odpočinek.

Oddechla si, když se před nimi mezi vzrostlými smrky objevil
seník. Zprvu se nemohli dohodnout, jestli kůlna stojí na místě,
kde stávala, potom usoudili, že kůlna stojí na stejném místě, ale
okolí se změnilo.

„Jen se podívej, Strízlíčku, jak ten les rychle žije.“

„Nikdo nežil tak rychle jako já,“ řekla. Chtěla pokračovat po
pěšině k seníku. Muž ji zadržel.

„Počkej, Strízlíčku, já poběžím první a ty až za mnou. Jako tehdy,
ano?“

„Bojím se, Pášo, že už nesvedu utíkat.“

„Nemusíš. Stačí, když za mnou přijdeš.“

Vzpomínka ho posílila. Málem by se byl rozběhl. Seník byl po-
otevřený, ale když k němu došel, zaslechl zevnitř hlasy. Škvírami
mezi prkny zahlédl bílou rozhalenku a žlutou košili. Ti uvnitř si
ani neuvědomili, že se někdo před kůlnou zastavil.

Vrátil se potichu k ženě. Byla teprve v půli cesty.

„Musíme zpátky, Strízlíčku,“ vysvětloval jí šeptem, „kůlna je
plná lidí.“

„To snad ne, Pášo.“

„Je tam ten chlapec s děvčetem. Jak s námi obědvali.“

„Neříkej.“

„Přeběhli nás.“

„Ne, ne, my jsme předběhli je.“

„Můžeme se posadit na lavičku u ovčína,“ řekl.

Na konci dlouhé louky bylo pod vysokými modřínými do skály vyhloubeno sedátko. Posadili se, starý muž se opřel o skálu a začal ihned podřimovat. Žena se ještě chvíli dívala na louku se zarostlými rozvalinami starého ovčína, louka se proměňovala v zelenou mlhu a v zelené mlze vyšla mezi modřínými srnka a usmívala se. Ta srnka, to jsem já, řekla žena. To ji probudilo. Asi nespala dlouho, slunce a stín si zachovaly svá místa. Málokdy spala přes den déle než pár minut. Zdřímnutí ji osvěžilo, seděla a přemýšlela.

„Copak, Pášo, ty už taky nespíš?“

„Ne.“

„Já myslím na ty dva. Jestli budou mít štěstí.“

Zapískal tence začátek písničky „Rudé máky v obilí“. Vzala ho za ruku. Tím hvízdáním jí před lety oznamoval, že na ni čeká před domem.

„Budou mít štěstí, jestli vydrží jeden na druhého čekat, jestli nebude jeden druhému příliš utíkat. Pamatuješ? Jednou jsem na tebe čekal na lavičce před domem, až jsem usnul.“

„Ale, Pášo,“ stiskla mu ruku, „byla jsem si jista, že jsi odešel.“

„Copak při bouřce, to jsme čekali spolu. To byla dlouhá bouřka. Doprovázel jsem tě v noci k tvé mamince a tys měla z maminky strach.“

„Chudák maminka. Tenkrát ještě nečítala staré dopisy. Byla vzhůru a háčkovala.“

„Víš, čekat na někoho, kdo se opozdil, to hned každý nedovede. I správně čekat je umění.“

„My jsme na sebe vždycky počkali,“ řekla, „ale stejně by mi bylo líto, kdyby ti dva mladí lidé neměli štěstí.“

„Raději o nich přestaneme mluvit. Pojdme ještě k hájovně a ke studánce.“

Za to odpoledne obešli všechna místa, která si určili, a k železniční zastávce se vydali po lukách.

„A kolik máme hodin?“ ptal se jí, aby ji poškádlil.

„Nejsou žádné hodiny, Pášo. Tvoje hodinky neukazují správně. Teprve dneska ráno jsem byla malou holčičkou.“

Pak se před nimi za hřbetem luk vynořila střecha železniční zastávky, červená a rozpálená v letním odpoledni.

Chvěla se před nimi v horkém vzduchu.

„Řeknu ti, Pášo, že si ráda sednu.“

„Jdeme na vlak příliš brzy, Střízlíčku. Spěcháme, to bychom si měli odvyknout.“

„Nevím jak ty, ale já spěchám, abych mohla pohodlně čekat.“

Usedli na prázdném nástupišti na lavičku pod mohutným kaštanem. Starý muž nevydržel dlouho sedět.

„Nelíbí se ti tu, Pášo?“ podivila se, když vstal.

„Líbí, Střízlíčku, líbí, ale trochu se protáhnou, potřebuju se trochu projít a protáhnout. Nějak mě brní noha. Vidíš, tolik let si sedám a ještě jsem se nenaučil sedat.“

Šel na konec nástupiště a dělal, jako že cvičí nohou, aby si toho všimla a nepodezírala ho. Ale noze nic nechybělo. Bolest cítil v útrokách. Pravděpodobně smetanová omáčka, říkal si, a byl rád, že má bolest na co svést. Zabočil za roh dřevěné boudy a tady, na hromadě pražců, je zase spatřil. Ti dva, mladík v bílé rozhalence a dívka, seděli na hromadě pražců, ale každý na jiném konci hromady. Mladík kouřil cigaretu a dívka opisovala špičkou střevice v jemném písku bludný kruh.

Minul je a vnutila se mu vzpomínka, jak tehdy po té bouřce a nočním dobrodružství pocítil náhlý smutek, že je už spoutaný, jak si poprvé uvědomil pouto a jak váhal, zda by neměl uniknout, a jak to, co pokládal za tíhu, se poznenáhlu proměňovalo v křídlo. Co je štěstí? Štěstí je být spolu.

Minul na zpáteční cestě mlčící dvojici, obešel boudu a vrátil se k ženě.

„Pášo,“ přivítala ho, „to je rozkoš, tohle slunce.“

„Červen,“ řekl krátce, aby mu nepoznala na hlase, jak ho trápí žaludeční křeče.

Měla dobrou náladu a mluvila, dokud se neobjevil v dálce motorový vlak. Rychle vstala z lavice a s lehkou cestovní horečkou vyhlížela, jestli dostanou ve vagónu volná místa.

Přistupovalo jenom několik lidí. A ta mladá dvojice. Ale podařilo se mu zakrýt manželce výhled. Odvedl ji do jiného vagónu. Nebyl si těmi mladými jist. A přál si, aby den skončil tak pěkně, jako začal.

Ve voze byla ještě dvě volná místa.

Kdybys ještě žil, můj starý příteli,
a obraz nám nezakrývaly domy města,
jistě by z měsíce kanul svit
jak šťáva z rozpůlené broskve,
kdybys ještě žil,
prosívala by naše slova zkušenost,
až by tím sítím propadla všechna slova do jednoho
a nezbývalo by nám nic jiného než mlčet
a naslouchat bušení srdce, které buší tolik tisíciletí
na bránu, aby se otevřela,
alespoň jednou, alespoň někomu z nás.

Osmnáctá svatební noc

Mezi tebou a mnou

Znovu pršelo. Májový déšť se spouštěl do kvetoucích šeríků v dlouhých tenkých paprscích a obloha byla mléčná a vlhká. Šumění deště a vlažná vlhkost vstupovaly do pokoje okny otevřenými dokořán. V padající a šelestící vodě by našel trpělivý posluchač útěchu.

Uprostřed pokoje seděl na jediné osamělé židli muž a nedbal na déšť. Seděl vzpřímeně, s rukama na stehnech, občas si dlaněmi přešel napjaté tmavé kalhoty, jako by si do nich utíral dlaně. Šumění kapek v křoví mu nemohlo nic sdělit. Byl nedoslýchavý a velmi starý. Hleděl upřeně před sebe.

Mrtvá ležela před ním na stole v odklopené rakvi. Víko rakve bylo opřené o stěnu pokoje a stůl zakryl zaměstnanec pohřebního ústavu černou zřasenou látkou. Stůl se už nepodobal stolu a mrtvá se nepodobala živé.

Ležela v rakvi jako v kolébce, která s ní rostla po sedmdesát let, aby ji nakonec zase přijala. Ležela ve svých svátečních černých šatech, s rukama zkříženýma na hrudi, nehybná a vzdálená.

Domek, ve kterém rakev stála, měl dvě místnosti. Pokoj s mrtvou a malou úzkou kuchyň. Všechny domky ve staré dělnické kolonii měly po dvou místnostech. Bydlelo v nich už jen pár lidí. Většina se vystěhovala do sídliště. Nebyl daleko okamžik, kdy se sídliště vklíní do staré dělnické kolonie a poslední obyvatelé domků budou musít odejít.

Nežli se spustil déšť, navštívilo starce s mrtvou několik známých ze sousedství. Byli staří a přinesli s sebou kus času, který

minul. Ale déšť pozdního odpoledne oddělil domek a pokoj s mrtvou od světa, nikdo už nepřicházel, jenom vleklý večer.

Zaměstnanec pohřebního ústavu odešel v poledne. Starý muž tu seděl od té doby. Hned jak upřel oči na černou lesklou rakev, začala ho pronásledovat určitá myšlenka. Dlouhá myšlenka, pokud se to dá o myšlence říkat, dlouhá a široká, a vyplňovala ho, že nezbývalo na nic jiného místo. Nebyla to nijak hluboká myšlenka, navštěvoval ho vlastně obraz jedné události, velmi živý a podrobný obraz něčeho velmi dávného.

Dokud přicházeli do domku sousedé a známí, aby se rozloučili s mrtvou, dokud se tu hovořilo, nemohla se myšlenka rozvinout, obraz se nemohl pohnout z místa. Bylo třeba odpovídat příchozím, vykládat, jak ženě náhle vypovědělo srdce, kde stála, když k tomu došlo, jak ji zvedl a uložil do postele v domnění, že ukládá živou, a co řekl lékař a kdy přijede z Ostravy syn. Bylo třeba odpovídat, ale myšlenka si ho přála celého, přešlapovala a čekala na svůj čas. Déšť uzavřel cesty k domku, a to byl ten čas.

Starý muž mžikal očima na lesklou černou rakev a tiskl se k lesklému pomníku v dalekém městě. Pomník byl vlhký, od mohutného podstavce až ke koni, který nesl nějakého generála nebo vévodu. Byl březem, celé dopoledne padala mlha a ze sochy stékaly krůpěje vody na žulový podstavec.

Odpoledne se mlha protrhala a odkryla náměstí okolo pomníku. Nikde člověk. Úplně pusté náměstí. Rolety obchodů byly staženy, pokud měl některý dům okenice, včas je zavřeli. Pak prorazilo potrhanou mlhou bledé slunce. Nebylo s to, aby ho zahřálo.

Když zvonili poledne, krčil se ještě za nákladním autem s prostrřenými pneumatikami. Tam se do něj dala zima, ačkoliv z napětí dostával málem horečku. Také puška, kterou držel, byla jako vyřezaná z ledu.

Nevěděl, jak se mu to tehdy mohlo přihodit. Dělnické oddíly se držely na druhé straně náměstí a on, ačkoliv k nim patřil, dřepěl za nákladákem právě na opačné straně. V ulicích někde za nákladním autem se chystaly policejní sbory k výpadu. V jedenadvacátém byl v Sasku pořádný zmatek.

Pomník stál na náměstí přímo proti němu. Kdyby se mu podařilo doběhnout k pomníku a schovat se za žulový podstavec, kdyby se mu to podařilo, mohl potom od pomníku snadněji přeběhnout na druhou stranu náměstí ke svým.

Jakmile se roztrhala mlha, začal měřit vzdálenosti. Náhle vyrazil ze svého úkrytu za autem, zakličkoval, skočil za žulový podstavec a přitiskl se k němu celým tělem. Teprve přitisknut k lesklému hladkému kameni si uvědomil, že po něm cestou někdo střílel. Koutkem oka zahlédl v běhu nějaký stín, který také běžel. A zase bylo ticho a pusto. Podstavec pomníku, veliký žulový kvádr, ho chránil před tou stranou náměstí, kde číhalo nebezpečí. Odměřoval si druhý úsek cesty, od pomníku ke kamarádům, s kterými šel do toho. Park na této straně nabízel úkryty v houštinách a za stromy. Rozvažoval, odměřoval, a přece se nerozběhl. Uvědomil si nové nebezpečí. Nebyl u pomníku sám.

Zprvu měl jenom pocit, že se na druhé straně podstavce někdo schovává, neurčitý pocit, že proti němu, oddělen kvádrem kamene, stojí nepřítel a čeká. Pravděpodobně ten, kdo na něho střílel, když kličkoval k pomníku. Příliš horlivý nepřítel. Pronásledoval ho až sem.

Případalo mu to neuvěřitelné a podobalo se to dětské hře. Tiskli se k vlhkému podstavci, čelo proti čelu, jako by odpočítávali hru na schovávanou, sami uprostřed prázdného náměstí, kde se už všichni poschovávali, jen oni dva ne. Stáli proti sobě a zatajovali dech.

Takový obraz, taková dlouhá myšlenka ho pronásledovala. Tiskl se k lesklé žule mokré mlhou a čekal smrt. Proti němu, za kusem kamene, nabíjela smrt pušku. Slyšel cvaknutí kovu o kov. Který z těch nábojů, říkal si. Bylo hloupé myslet na poslední věci, ale nemohl si pomoci.

V takovém okamžiku, kdy na tebe číhá smrt tak docela blízko, v takovém okamžiku jsi vždycky sám. Samozřejmě, po jedné straně náměstí, někde v úzkých uličkách byli kamarádi, soudruzi, Němci a několik Čechů, kteří jako on přišli do Německa za prací a teď šli do toho. Všichni byli dělníky. Jenomže abys byl s nimi pohromadě, musil bys zůstat naživu. Musil bys přeběhnout od pomníku do některé z protějších ulic. A kdyby ses rozběhl, vystrčí za pomníkem neznámý člověk hlavu a střelí.

Byl sám a to bylo zlé. V kapse na hrudi měl fotografii, ale bál se na ni pohlédnout, aby ho ten druhý nezaskočil. Měl velkou chuť podívat se na tu fotografii, aspoň na okamžik. Byla na ní Růžena a vedle ní on, oba ve svátečním, jak je zachytil fotograf na pouťi. Byl by je vyfotografoval před plátnem s příbramskou Svatou horou. Jen to ne. Postavili se s Růžou k plotu a tak jsou na tom obrázku podnes. U střeveců jim kvetou pampelišky. Ten obrázek mu přirostl k srdci. Položil jej navrch té hromádky dopisů a obálek na nočním stolku.

Vstal od rakve a šel se podívat, jestli tam fotografie opravdu je. Byla. Růžena se na ní usmívala rozpačitě, neboť se tehdy nechtěla dát vyfotografovat. Ale on si chtěl vzít její fotografii s sebou do Německa. Bude tomu pomalu padesát let. Měla svou představu o štěstí. Trochu vyčtenou z románů na pokračování a trochu vzpomínku na dětskou pohádku o ptáku štěstí, který zpívá v chaloupce a na zámku ztrácí hlas. Pokládal její sny za dětskou hru. Snad proto se tvářil vedle ní na obrázku tak dospěle, tak úctyhodně.

Pod fotografii uložil hromádku dopisů, které psal své budoucí ženě z Německa. Každý z nich v rohu obálky pečlivě očíslovala. Bylo jich čtyřiatřicet. Hromádka se mu zdála neúplná. Otevřel dveře prádelníku a vytáhl plochou lepenkovou krabicí s hrstí fotografií. Nezdržoval se prohlížením obsahu krabice a přidal ji k hromádce. Potom se chvatně vrátil na svou židli.

Pomník v cizím městě ho už očekával. Přitiskl se k vlhkému kameni podstavce a ostražitě se díval vpravo a ohlížel se vlevo, vlevo a vpravo, aby ho smrt nezaskočila. Přál si noc a mlhu. Ale do noci chybělo mnoho a rozptýlená mlha se nespojovala.

Jak dlouho to vydržíme, říkal si, já zde a on na opačné straně pomníku, kdo koho překvapí dříve? Nemohu tu čekat do večera. Položil se na břicho a plazil se s puškou připravenou k výstřelu k rohu podstavce. Jestli ten druhý číhá za rohem, tak ho jistě nečeká dole při zemi, jistě míří výš, a než strhne pušku k zemi, uplyne několik drahocenných okamžiků překvapení. Zadržoval dech a plížil se k rohu podstavce. Bleskurychle vystrčil hlavu, připraven vystřelit první, nežli se jeho sok vzpamatuje. Ale za rohem pomníku nikdo nebyl.

Stáhl se zpátky s pocitem zklamání a nepřiznané radosti. Bylo třeba opakovat výpad ještě na druhé straně pomníku. Přiblížil se tam, bleskurychle se podíval za roh a také za druhým rohem nikdo nebyl. Jeho nepřítel se, jak se zdálo, tiskl k širší straně podstavce a neodvažoval se zaútočit.

Déšť venku tiše šuměl do trávy a těžké osamělé kapky se smekaly po listech šeríku a dopadaly z listu na list a mizely v rostoucím šeru. Bylo teplo, ale starý muž se otrásl zimou. Růžena jako by se propadala do svého černého lože. Musil povstat, aby ji viděl. Na fotografii mu byla bližší. Tady před ním, to už nebyla ona. Úplně jiná.

„Dneska to už nejsem já,“ řekla ráno po svatbě, „dneska jsem úplně jiná.“

„Ale ne, Růženo,“ smál se. Pořád si něco vymýšlela.

Zamračila se:

„To není k smíchu. Pročpak bych se nemohla proměnit? Jsem úplně nová, abys věděl.“

„Jakpak by ne, všechno se proměňuje,“ řekl.

„Jenom jedna věc ne,“ odpověděla.

„A to je –“

Samozřejmě myslela lásku, i když by to slovo nikdy nevyslovila nahlas. Byla vychována starosvětsky a v starém světě se velkými slovy šetřilo. A v tom starém světě byla láska dána jednou provždycky, zpečetili ji svatbou, v tom starosvětském výsluní trvala láska jako hora nebo skála v krajině, neměnila se. Žila ve světě představ svých pěstounů, kterým dělala až do svatby služku. Měla drsné dlaně a hebké sny. A on měl za sebou dělnické bouře v Německu, stávkvy v Čechách, a všechno na světě pro něho patřilo buď vpravo, nebo vlevo.

Na fotografii mu byla bližší, než jak teď před ním ležela. Minulost se mu poslední dobou stále víc přibližovala a současný den se mu vzdaloval. Slyšel méně a méně, ale hlasy v jeho srdci nabývaly na síle. Čas dělený odchodem do práce, polední přestávkou, odchodem z práce, čas, který lze pochopit, jen když jej rozdělujeme, ten čas odumřel. Nebylo co rozdělovat. Stávalo se, že si nebyl jistý, zda je ráno nebo odpoledne, jestliže právě nesvítilo slunce.

Nevěděl, jak dlouho čekal přitisknutý k podstavci pomníku. Rozptýlené denní světlo cezené mlhou nevrhalo stíny a nebylo možné podle světla určit čas. Hodinky neměl. Opatrně protahoval zkřehlé ruce a nohy, cvičil se zápěstím a s prsty a střežil se způsobit nejmenší hluk. Za pomníkem se také nic neozývalo. Několikrát

byl v pokušení přikrčit se a vyrazit jako na běžeckých závodech, přeběhnout prázdný prostor mezi pomníkem a ústím protější ulice. Zopakoval si křoviny a stromy, mezi kterými by kličkoval, věděl, kde by zalehl a kam by se odkutálel, kde by se zvedl a jak by pokračoval v běhu. A kdo ví, možná, že za pomníkem nikdo není, možná, že si to jenom namlouvá.

Přestal věřit, že se za pomníkem někdo skrývá. Budu počítat do deseti. Jestliže se nikdo neozve, vyrazím. Počítal do deseti, dopočítal, a nevyrazil. Pochyby mu nedovolily, aby se rozběhl. Počítal znovu.

A pak někdo zakašlal. Jako na dosah ruky. Zakašlal bezstarostně. Lehkomyslně. Zakašláním mohlo být ovšem také součástí plánu. Promyšleného a záluďného. Ale možná, že ho ke kašli dráždila znovu se snášejší mlha.

Oddechl si, když zaslechl za pomníkem kašel. Bylo po nejistotě. Myslel na svého soka, jak asi vypadá. Znal ty chlapy z policejních oddílů, kteří přišli do města. Ramenaté, tlusté, růžolící. Viděl svého soka tak jasně, že by mu mohl spočítat knoflíky na uniformě. Moje smrt si pro mne přišla, má uniformu a ohlašuje se kašlem. Zmocnila se ho zoufalá odvaha. Lehl si k úpatí pomníku a znovu se plížil k rohu podstavce. Vyhlédl za roh. U kratší stěny nikdo nestál. Plížil se dál, a nežli vysunul na okamžik hlavu za roh, několikrát namáhavě polkl. Cítil srdce v hrdle i v ústech.

Dveře domku klaply, někdo přicházel. Starý muž nic nezaslechl. Kdyby teď naklonil hlavu, uviděl by za roh pomníku. Ještě otálel, vzrušený, napjatý. Teprve když se otevřely dveře do místnosti, vzhlédl. Šero postoupilo tak, že nerozeznával, kdo vstoupil.

„Přišla jsem se jenom podívat, jestli něco nepotřebujete,“ řekla žena.

Podle hlasu poznal sousedku.

„Já nic nepotřebuju,“ odpověděl.

„Přinesla jsem vám pár buchet, máte je v kuchyňce,“ řekla.

Sousedka u dveří přešlapovala, ale starý muž už nic nepověděl. Byla by si ráda promluvila o nebožce a nevěděla, jak začít. Nakonec na ni padla v tmavém pokoji s mrtvou bázeň a rychle vycouvala do kuchyňky. Zavřela za sebou dveře a pak dveře z kuchyně do chodby a pak dveře z chodby na dvorek. Potom bouchla vrátka.

Starý muž uslyšel tu ránu. Byl to výstřel. Muž v uniformě padl na kolena, šel pomalu k zemi, a jak šel k zemi, ukázal na chvíli zažloutlou tvář. Než dopadl, vyklouzla mu puška z ruky. Dlaň, v které držel kapesník, se otevřela, jako by kapesník nabízel.

Neměl čas, aby si padlého prohlížel. Bylo nebezpečné dělat ze sebe terč. Rychle se stáhl za podstavec a rozběhl se do mlhy. Cítil úlevu a zvláštní lítost. A zase radost. Nemohl udělat nic jiného, neměl na vybranou. A zase lítost. První, co udělal, když doběhl do bezpečí, bylo, že vytáhl fotografii, aby řekl Růženě, že je živ a že tu zkoušku přežil.

Vstal a šel k nočnímu stolku. Rozsvítil noční lampičku, vzal fotografii, dopisy a lepenkovou krabici. Lampičku nechal svítit, aby viděl na cestu do kuchyně. V kuchyni rozsvítil a přisunul si ke sporáku nízkou stoličku.

Prohlížel si fotografii. Za posledních padesát let se vtělilo mnoho událostí a tváří do fotografií, do nehybných výjevů, které utkvěly v zašlém čase. Pohyb jim dovedl dodat jenom pamětník. A život je pohyb. Až odejde pamětník, zemře i nejpamátnější fotografie. Už na ní nebude on a Růžena se svými plány a touhami a nikdo si nevybaví toho čiperného poutového fotografa, poskakujícího kolem velikého dřevěného aparátu. Koho vzruší putování té fotografie po kapsách? Už to bude jenom obrázek dvou neznámých lidí u vesnického plotu. Všechno sklouzne do nezajímavé obecnosti, nějací lidé něco dělali. Stále hlouběji do zapomenutí.

Starý muž odložil fotografii, škrtl zápalkou a podpálil první z dopisů. Hodil jej do sporáku a otevřenými dvířky sledoval, jak plamen stravuje popsany papír. Na hořící dopis položil druhý, třetí a čtvrtý. Svěřoval ohni minulost a dohlížel, aby shořela beze zbytku. Bral dopisy podle čísel, a když shořely všechny, sáhl po krabici. Fotografie Růženiných pěstounů, strýců a synovců, obálka s kadeří synových vlasů, památky, které byly pro někoho vzácné, ale ten někdo odešel.

Pro syna, jak ho znal, památky nic neznamenal. Jeho svět je jiný. Nedovedl si představit, že by mu mohl něco z těch památek předat. Pomalu, rozvážně metal věci do ohně. Odejdu s mrtvou, patřily jí a nikdo nebude mít možnost zneuctít je lhostejností, kdybych zemřel tak náhle, jako zemřela ona.

Shořelo všechno, až na fotografii z poutě. Držel ji mezi palcem a ukazováčkem a uvažoval. Má, nemá? Také by ji mohl spálit až zítra.

Zastrčil fotografii do kapsy kabátu, zaklapl dvířka sporáku, otočil vypínačem a vrátil se do místnosti s mrtvou.

Položil fotografii na noční stůl a dlouze si ji prohlížel. Jako tehdy, když se mu podařilo přeběhnout park mezi pomníkem a blokem domů, kde ho čekali přátelé. Přežil jsem, oznámil tehdy Růženě na obrázku. Přežil jsem, mohl jí oznámit i dnes. Tenkrát měl pocit vítězství, ale dnes to nebylo vítězství.

Zhasl lampičku a dotápal se ke své židli. Usedl. Teď už nebylo ve tmě katafalk vidět. Ani pomník. Jenom Růžena stála u plotu a rozpačitě se usmívala.

Musím jí povědět, že mi umřela žena, půjde se mnou na pohřeb. To je dobře, že mám ještě někoho. Aspoň nebudu tak sám.

Srpnová noc je osamělá a volá po příbězích,
které by ji doprovázely na pouti k ránu,
i noc má ráda někoho po svém boku.
A kdyby to byl jen příběh.

V té chvíli

někde ve světě usedají znovu dva přátelé
na stráň za městem a hledí k měsíci.
Svítil stejně jako kdysi, i když se mu
na stříbrnou kůži podepsal člověk.
A jeden z přátel řekne:

„Vím, koho hledám.“

A druhý bude otáčet stéblo mezi zuby
s nedůvěrou a pochybami. A oba,
každý po svém, si začnou chystat peníz,
kterým jednou zaplatí
převozníkovi.

... A JINÉ LÁSKY

*Jak budeme sestupovat ze stráně,
věže a vysoké stromy budou vystupovat nad obzor a ptáci,
kteří poletovali na dosah,
budou nám kroužit nad hlavou stále výš a výš.
Ale moje výška budeš ty, má lásko.
Nikdy tě nezavedu na stráň osamělých.
A dojdeš-li tam někdy sama, počkej chvíli, přijdu za tebou.
Nikdo nemůže být dlouho sám, i naše myšlenky jsou lidé.
Jen pohlédni na cestu, po které jsme šli spolu
— a oslovím tě.*

Idyla

Manželova matka rozhodla, aby nejeli na svatební cestu daleko, ani do hor, ani k moři, kam ostatně v devětačtyřicátém roce ani nemohli jet, ale oba novomanželé s nápadem souhlasili, opojeni vyhlídkou na týden volna, kdy budou jen a jen spolu. Nejkrásnější krajinou milenců je tak jako tak samota ve dvou.

Kdysi, když spolu začali chodit, snažila se Alice ještě dávat si pozor, aby Františkovi neříkala Fliku. Zkoušela to s Iškem, Fanulkou, Frantíkem, ale musela uznat, že se žádné z těch jmen nehodilo. Fliku říkali jejímu manželovi ve škole spolužáci, od nich přejala Flika i jeho matka. Fliku mu říkali v kanceláři. A Flik začal už o svatební cestě vyhrávat nad ostatními jmény. Ve stručném svižném jméně bylo něco, co jí muže připomínalo. Nebylo to štíhlé černovlasé jméno? Vyprskla smíchy.

„Čemu se směješ?“ naklonil se k ní přes bílý ubrus lemovaný červeným vyrudlým národním svérázem.

„Máš takové štíhlé, černé pačesaté jméno.“ Natáhla ruku přes ubrus, uchopila ho za prsty a stiskla mu je. „Fliku,“ řekla a ve způsobu, jak to jméno vyslovila, bylo tolik oddanosti, že si přál, aby měl jméno mnohem a mnohem delší.

„Počkej, vymyslíme něco i pro tebe,“ zamyslel se.

„Alice,“ řekla, „není to hrůza? Alice.“

„Aličko?“

Zavrtěla hlavou:

„Víš, jak mi říkali ve škole? Líco.“

„Proč ne,“ zaradoval se. „Budu ti říkat Líčko.“

Smála se, ale uznávala, že vynalezl jméno ze všech jmen nejvýstižnější. Bylo jí dvaadvacet a její pleť měla barvu jahod rozmačkaných v mléce a její rtěnka voněla jahodami.

V jídelně, kde seděli, ukazovaly všechny stoly bezostyšně holé vrásčité desky, jen jejich stůl byl pokrytý ubrusem. Ubrus s vyšívaným svérázem vnášel do holého, jakoby vystěhovaného prostoru náznak operetního vinárenského přepychu. Začátkem května nemíval penzión *Zástěra* hosty. Byli sami v jednopatrové budově s nájemcem a jeho ženou.

Vzadu, za domem, začínal les a okno jídelny, u kterého seděli, otevíralo přívětivý výhled na řeku. Tekla několik kroků od domu a její hladina ochmýřená květnovým sluncem musela mhouřit oči.

„Skočím nahoru, hned jsem tu.“ Flik vyběhl ze sálu a bylo slyšet dutý zvuk dřevěného schodiště, jak po něm Flik pospíchá do prvního patra.

Alice si zasněně hrála se lžičkou. Věděla, pro co si Flik běží do jejich pokoje. Jistě se objeví se skicářem. Měl svého koníčka. Kreslil a maloval.

„Víš, že tebe maluju nejradši?“ říkával jí.

A večer, když ji potmě objímal, šeptal:

„Měl jsem se radši dát na sochařinu.“

Alice rozmazávala lžičkou na talíři krůpěj kávy a vychutnávala pocit, že je Flikovou ženou. Jeho kreslířská vášeň ho v jejích očích povznášela a dodávala mu rozměr, kterým se vymykal z množství úředníků, jaké zaměstnávaly Spojené ocelárny.

„Když tě kreslím,“ vykládal Flik, „jsem ti hrozně blízko. Víš, co říkal Goethe? Lidé by měli míň mluvit a víc malovat.“

„Ale já jsem špatná malířka,“ vyčítala si.

„Zato báječný model.“

Kreslil ji, jak sedí na pařezu, v lodce, jak se opírá zády o kmen starého dubu, jak sedí na břehu a objímá si kolena přikrytá sukní. Trpělivě se stavěla a sedala si, jak si přál, vzrušena jeho vzrušením. Tak to je láska, opakovala si v duchu, a v zrcadle jeho lásky potkávala svou.

Nájemce penziónu se ženou se jim starali o snídaně, obědy a večeře. Přijal je v tuhle nezvyklou dobu na přímluvu staré známé Flikovy matky. Byl veliký, ramenatý, silný a nos měl zploštělý jako vysloužilý přeborník v boxu. Přes svou váhu a vzhled se pohyboval potichu, jeho gumové podrážky nevydaly zvuk, když se k mladému páru blížil rozlehlou jídelnou, aby sklidil nádobí od snídaně a zasmušile ohlásil, co bude k obědu.

Nájemce měl starosti. Končila mu nájemní smlouva a obával se, že mu ji neobnoví. Všechno se měnilo. Svět, kterému rozuměl, se hroutil. A to, co přicházelo, mu bylo nesrozumitelné.

Kladl mladým manželům v poledne na stůl noviny, ukázal nehtem na článek a ptal se s chmurnou nadějí:

„Tak co říkáte tomuhle?“

Flik krčil rameny. Měl jiné názory než nájemce, ale nechtěl rušit pohodu těchto dní.

Alice odpovídala nájemci s plachým a mnohovýznamným posmáním:

„To víte.“

Byla by nájemce ráda nějak potěšila, ale měla dojem, že by svého muže zrazovala, kdyby s nájemcem i jen trochu souhlasila. To, co se kolem Alice dělo, přijímala a posuzovala ve vztahu k sobě. Postrádala vlastnost lidí, kteří se dovedou nadchnout pro právo a štěstí lidí cizích a neznámých a vzdálených.

Také osudy svých spolužaček přijímala jako podobenství a zkušenosti, odhodlaná využít je pro svůj život. Některé ze spolužaček nebyly ještě vdané, měly by si pospíšet, a jiné byly vdané dřív než

ona, jejich škoda, že tak pospíchaly. Pokud s nimi hovořila, nevyprávěly nic veselého. Vdávaly se za jiné muže, než s jakými pak sdílely domovy. Někde, a často brzy po svatbě, překračovaly mladé páry ostrí záhadného nože, který přetínal jemná a důležitá pouta. Alice nedovedla pochopit, co se s těmi mladými páry dělo.

„To máš tak,“ vysvětlovala jí přítelkyně, už rok rozvedená. „Než se vdáš, tak jsi venku. Když se vdáš, tak jsi vevnitř. A teď dobře poslouchej. Když jsi venku, vidíš dovnitř? Ne. Protože se ti leskne sklo v okně, za oknem jsou načínčaná zálclony a kytky a tyhle zbytečnosti. Ale když jsi vevnitř, vidíš náramně pěkně ven. A v tom to asi všechno je.“

„To je na mě moc složitý,“ povzdychla si Alice.

„Vid'? Dokud se nevdáš, bude ti to složitý pořád. A když se vdáš, je to jednoduchý – a zase ti to není nic platný.“

Co se mi to snaží namluvit, potřásala Alice hlavou a snažila se z řeči své spolužačky vybrat nějakou použitelnou zkušenost.

„A co –,“ zeptala se své rozvedené přítelkyně, „co vám dělalo největší potíže, myslím s manželem, že jste šli od sebe?“

„Důvod k rozvodu, chm,“ poučovala ji rozvedená, „ten ti najde advokát. Stačí, když mu něco naznačíš, ten už najde, jak to pojmenovat. Než k tomu ale dojde, ne, víš? Tisíc malých důvodů ti otravuje život.“

„Pověz mi aspoň nějaký.“

„Situace,“ řekla přítelkyně. „To jsou prostě situace.“

Bylo to tajemné a podezřelé zároveň. Muž přece přítelkyni opustil, to věděli všichni, a všichni také věděli, že se přestěhoval k jiné ženě, dokonce starší, než byl sám.

Ale když se zdálo Alici něco záhadné, dlouho si tím netrápila hlavu. A když cizí zkušenost nebyla použitelná, prostě ji odložila. Měla ráda věci jasné a prosté a byla přesvědčena, že jasných a prostých vztahů

mezi lidmi je spousta, a vždycky znovu žasla, když objevila nějaký uzel. Někteří lidé to asi potřebují, usuzovala, ale já k nim nepatřím.

Po snídani vycházeli novomanželé na dlouhé procházky podél řeky. Hovořili o tom, co oba znali, a takové řeči, které jen zjišťovaly, že něco je, jak to je, uklidňovaly a zvyšovaly pohodu teplých slunných dopolední.

Někdy se pustil Flik do řečí o umění, někdy o politice, dělalo mu radost přemýšlet nahlas. Alice naslouchala, nebo aspoň dělala, že napjatě naslouchá, a Flik prožíval štěstí řečníka, který konečně našel posluchače, který mu rozumí. Alici se také podařilo leccos z Flikových názorů si zapamatovat. Když mu je příští den s malými obměnami opakovala, jiskřily Flikovi blaženě oči. Už pro ten pohled na blaženého muže stálo za to zapamatovat si, co včera říkal.

Alice sedala u řeky na poraženém topolovém kmeni s vysoko vykasanou sukní a opalovala si nahé nohy. Flik seděl na pařezu a zachycoval ji do svého náčrtníku. Zachycoval ji v různých úhlech, kreslil jí jenom hlavu anebo zase ruku anebo nohu, lehce pokrčenou, odpočívající a podivuhodně vláčnou, poznamenanou sladkou únavou, jakou dovede tělu dát uspokojení a oddanost.

„Líčko,“ ozval se Flik, „víš, jaký máme dneska den?“

„Nestarám se o dny,“ odpověděla jako někdo, komu patří všechny dny.

„Náhodou,“ řekl Flik a nepřestával kroužit tužkou vlnu jejích vlasů, „náhodou jsem zahlédl kalendář. Dneska je sobota.“

„Už?“ vyděsila se. Přijeli do penzionu Zástěra ve středu a ve středu měli zase odjet.

„Jsme v polovičce,“ řekl manžel.

„Musíme si tu ještě všechno pořádně užít,“ odpověděla. Smiřovala se rychle. Konečně měla z holčičích let zkušenost, že poslední bonbóny v sáčku jsou nejsladší.

U oběda jim předložil nájemce penziónu noviny a už se nepokoušel získat jejich nesouhlas s články. Odkášlal si a oznámil jim se zjevnou pýchou:

„Dnes odpoledne přijede mistr Rohanec. Snad vám nebude vadit, když ho posadím k vedlejšímu stolu. Má rád pohled na řeku.“

Odpoledne se vydali po břehu, opačným směrem nežli ráno, tam, kde řeka protékala lesem, a Alice vzpomněla na to, co nájemce u oběda ohlásil. Zeptala se svého muže, kdo je mistr Rohanec.

„Nevím,“ řekl.

Zklamal ji. Myslela si, že zná všechny umělce.

„Mistr,“ bručel, „kdoví čeho?“

Les svítil sasankami. Alice se neubránila pohnutí:

„Samá bílá hvězda. Není to jako nebe?“

Proploovali nebem plným hvězd a polibků.

Večer objevili u vedlejšího stolu pána, na kterého úplně zapomněli. Mistr byl štíhlý, vysoký muž, s černými prošedivělými vlasy, s rysy poznamenanými sportem, blíže neurčenou duchovní rozmařilostí a bezpochyby i láskou k alkoholu. Tyhle vlastnosti se mísily v jeho tváři s dávkou sebeironie, a to dělá muže zajímavými a přitažlivými v očích i zkušených žen. Takoví muži vypadají vždy, že jsou schopni poskytnout kdykoliv pomoc, ale také, že pomocí nepohrdnou.

Mistr povstal a nájemce, který mu právě donesl polévku, se vmísil s chutí do představování. Bylo vidět, jak mu dělá potěšení, když Flika představoval jako přednostu oddělení. Flik se hanbil, nestál o nezasloužené povyšování, tak běžné ve společnosti jeho matky, ve které se s falešnou bezelstností posunovaly tituly vředycky o stupeň výš. Nebyl však zase tak důsledný, aby titul ze sebe smetl proti vůli dárce. Zachytil pobavený pohled své mladé manželky a bylo mu o to hůř. Ona se tím baví. Je to vůbec možné?

Ovšem, mistr byl zábavný. Obrovsky, nehorázně zábavný, posuzoval ho v duchu Flik. Z mistra se stala překážka.

„Je tu kouzelně,“ vykládal mistr, „nemám pravdu? A to počasí. Objednává pan hoteliér osobně.“

Mohutný nájemce si mnul ruce. Mistr zamrkal levým okem: „Florencie je touhle dobou také krásná...“

Kolik je mu asi let, uvažoval Flik. Asi čtyřicet. Napomádovaný stařec.

Po večeři se nájemce opět objevil a konečně uslyšel to, po čem toužil.

„Podívejte se, pane hoteliér,“ řekl mistr, „tohle nemůže vydržet. Fantasmagorie. Nic jiného. Když se na to člověk podívá zdravým rozumem. Dovedete si snad vy představit, že by všem sedlákům vzali statky a všechny lidi na vsi zahnali do družstva? Já ne. Vydržet to nemůže –“

„Dobře,“ řekl nájemce, „dobře, ale jak dlouho? Mně letos vyprší nájemní smlouva.“

„Jak dlouho, jak dlouho,“ zamrkal mistr levým okem, „nejpozději, ale nejpozději po žních. A –,“ ťal dlaní do vzduchu jako sekerou, „konec.“

Alici se líbila mistrova rozhodnost, i když byla jiného druhu než Flikovy názory. Dovedla si rozhodnost a mužské sebevědomí oddělovat od politických stanovisek, která díky své výchově nikdy necítila jako nevyhnutelnou nutnost, nýbrž jen jako výsledek volby. Ostatně, omlouvala se v duchu Flikovi, líbí se mi jenom vystupování toho člověka, jak všechno bezpečně ví. Flik, už se o tom přesvědčila, přece jen všechno nevěděl.

Po večeři se mistr vloudil k jejich stolu s lahví a sklenkami. Nájemce mu jistě o Alici a jejím manželovi napovídal všechno, co věděl i nevěděl. Proto ta láhev, sklenky a přípitek.

„Na zdraví mladého svazku,“ pozvedl mistr sklenku, znělo to vznešeně jako přípitek na jevišti, když připíjí král. Nájemce připil také. Víno je temně červené a za skleněnou stěnou číše se zažihají malá rudá světla.

Alice má slavnostní náladu, když pozvedá pohár. Víno pije málokdy. Připomíná jí to její svatbu nebo Štědrý den.

„No,“ olízne si mistr pochvalně špičkou jazyka horní ret s výrazem, jako by vykonal záslužný čin. Při tom se dívá na Alici a Alice má dojem, že chválí ji.

Připili ve stoje a teď si sednou, mistr, nájemce, Flik a Alice. Alice sedí mezi Flikem a mistrem a září, jako by to byla její oslava. Flik jí přestává rozumět. A o čem to vypráví ten starý hejsek? O svých výstavách? Jak mu házejí klacky pod nohy? Přece je to malíř?

Nájemce úslužně kývá hlavou a ve všem souhlasí s mistrem. A pak se smějí. I Alice. Jestli se směje Flik, nikoho nezajímá.

„Pane hoteliéře, nemáte tu čtvrtku papíru? Samozřejmě... jestli mladá paní dovolí, nakreslím jí portrét... jen tak... maličkost...“

Nájemce si pospíší pro papír:

„Nevím, jestli je tohle to pravé, píšu na to v létě jídelníčky.“

„Hlavní je ruka, která kreslí,“ poznamená skromně mistr. Vytáhne tužku a rozhlíží se.

„Podložka, prosím,“ podá mu nájemce desky se zlatě vytištěným nápisem *Zástěra*. Nesedne si, stojí a s uctivým pochopením přihlíží, jak mistr tvoří.

Otevřou se dveře do kuchyně a přichází i nájemcova žena, přilákána hovorem a smíchem. Postaví se za mistrova záda z druhé strany, natahuje krk a stoupá si na špičky.

„Raději bych vás namaloval u řeky,“ vykládá mistr při kreslení, „víte, jak si to představuju... barvu..., máte pleť, pod kterou září světlo... a teď do toho zvenčí slunce... prostě tahle pleť chce ple-

nér... řeku, která odráží paprsky jako zrcadlo... chce to barvy... to, co kreslím, jsou jenom obrysy.“

Flik se nemůže dívat jinam než na lidový svéráz ubrusu. Na spleť lodyhy s lístečky, na kvítka, která se v ornamentu potýkají. Pak zvedne aspoň na okamžik oči a zahlédne Alici, růžovější než jindy, a vlnu vlasů má porušenou, ale ne větrem. Vzrušením, vnitřním nepokojem, který v ní vyvolává její postavení ve středu pozornosti a obdiv. Nikdy neslyšela, že by měla pleť, pod kterou září světlo.

„Tak. To bychom měli,“ prohlásí mistr a podá list papíru s kresbou Alici.

„Fliku,“ řekne Alice manželovi a přistrčí mu obrázek, aby se na něj mohli podívat oba. Flik je zahanben, že prozrazuje jeho důvěrné pojmenování před tímhle naprosto cizím člověkem. Proč zatahuje takového člověka do věcí, do kterých mu nic není? Na obrázek se podívá zběžně. Musí uznat, že si je Alice podobná. Flik zabručí a zabručení se dá vykládat jako uznání i jako projev nechuti.

„Mistře, tomu říkám portrét,“ zahoruje nájemce.

Jeho žena ostýchavě mlčí, netroufá si chválit, ale je na ní vidět, jak se jí obrázek líbí.

„Jste to vy?“ zasouvá mistr tužku do náprsní kapsy. „Anebo snad ne?“

„Jsem,“ vydechne Alice.

„Kdybch tu měl barvy,“ řekne mistr, „víte, takhle v pleněru. Ale vy nepijete,“ ukáže na Flikovu sklenku.

„Já - nemůžu...“

„Potíže? Co? Už potíže? Ve vašem věku?“ Mistrova tvář se naplní soucitem. Flik cítí, že rudne.

„Ale ne tak... jenom, jenom takové předsevzetí.“

„Ještě že vaše paní je jiného názoru. Na zdraví.“

Alice je tentokrát jiného názoru. Pije třetí sklenku a mistr posílá pro novou láhev.

„Jdu spát,“ prohlásí nešetrně Flik. Nejdříve tiše, jen Alici do ucha.

Alice se zasměje. Flikův dech ji lechtá na lalůčku.

Flik vstane:

„Dobrou noc.“

„Ale ne,“ mistr teprve dostává náladu.

„My totiž... brzy vstáváme.“

„Vstávání vám schvaluji. Rána jsou tady pře-krás-ná. Obloha má valéry – jako u moře...“

Alice vstává neochotně a ztěžka. Není zvyklá pít. Není zvyklá, a pije.

„Škoda,“ lituje mistr, „škoda a škoda.“

„Ten obrázek –,“ říká Alice, „můžu si ho vzít?“

„Je váš, váš, váš.“

Kvákající Gaskoněc, napadne Flika.

Alice si nese list papíru se svou podobou do schodů, drží list za cíp jako vzácnost. Nahore v pokoji položí obrázek na stůl a hned jde k umyvadlu a myje si ruce. Pak svlékne blůzu a pokračuje v mytí. U umyvadla má přednost.

Flik si sedne na židli a zapálí si cigaretu. Okno zakrývají neprůhledné kostkované závěsy. Flik se pokouší spočítat kostky v jedné řadě a nejde mu to. Myslí na Alici.

„Co je?“ zeptá se ho Alice s hlavou skloněnou nad umyvadlem.

„Nic.“

„Poslouchej, proč ty jsi vlastně nešel na akademii, proč jsi nezačal studovat malířství?“

„Prozřetelnost. Poslala mě dělat úředníka do stejného podniku jako tebe, abychom se poznali, vzali se, a ty aby ses dávala kreslit od obstarožních panáků.“

Alice stáhne ručník z obličeje a zvedne obočí.

„Pan Flik žárlí.“

„Kdepak.“

Alice váhá nad pyžamem. To je ta chvíle, kdy k ní Flik každý večer přistupuje, aby ji objal. Dříve než si oblékne pyžamo. Ale Flik pozoruje závěs na okně a nevnímá, že se svlékla.

„Dneska jsme v polovičce,“ řekne Alice.

„No prosím –“

„Měli bychom využít každou chvíli.“

„Baví tě dát se kreslit od jiných,“ řekne Flik, „když tě kreslím já, brní tě loket.“

Alice si povzdychne a souká na sebe pyžamo.

Flik udusí cigaretu v popelníku, rozhrne závěs a otevře okno. Alice zhasne. Tma pokoje se smísí s tmou venku. Do pokoje se hrne lesní šum a lesní vůně.

„Fliku –,“ ozve se ze tmy šeptem, „řekni mi ještě jednou to... o mých nohách... co jsi mi říkal dopoledne, když jsi mě kreslil.“

„To taky,“ řekne Flik nahlas, jako by si chtěl stěžovat lesu a všem, kdo mohou ve tmě venku naslouchat, „to taky ještě, může ti namalovat nohy v barvách, v pleněru...“

„Ale... Fliku,“ řekne tiše, „říkej mi... říkej mi, že ses měl dát na sochařinu... A říkej mi Líčko.“

Flik si čistí potmě zuby a mezi dvěma tahy kartáčku řekne zřetelně a nepříjemně: „Alice.“

Tak, odhodlá se Alice: „Namaloval mi hezčí nos než ty.“

Flik si čistí zuby a Alici vadí, že si Flik čistí zuby a že je tma, celý pokoj a všechno kolem jí vadí. „Náhodou,“ řekne, „mistr je ještě dost to..., abys věděl. A je moc –“

„Právě,“ přestane si Flik čistit zuby, „právě to je to, co jsem chtěl slyšet.“ Myje se a stále oddaluje chvíli, kdy ulehne.

Alici už nic nenapadá, jenom jí mrzí spousta věcí. A tu jí víno přijde na pomoc a Alice usne.

Teprve nyní Flik ulehne. S myšlenkou, že každé štěstí je nejisté.

Když se probudil, svítalo. Oknem, které zapomněl na noc zavřít, vtékal do pokoje chladný vzduch, a ačkoliv slunce ještě nevrhalo ostré stíny, mohl podle oblohy usoudit, že se chystá krásný den. A protože ještě nezapomněl na události včerejšího večera, řekl si: bude krásný den, ale ne pro mě. Rány, s kterými se nemohl smířit, noc vyhloubila, jako by v něm druh doposud nepoznané bolesti rostl, zatímco spal. Nejmoudřejší bude, když dneska odjedeme, rozvažoval, a měl přitom pocit zadostiučinění jako dítě, které pláče, aby svým zármutkem potrestalo matku. Nedovedl si představit, že by se ještě jednou setkal s mistrem. Po tom všem. Ale co vlastně bylo: to všechno?

Flik se rozhodl, že dny v hotelu u řeky skončí, a jestliže se rozhodl, odmítl už dál zkoumat důvody. Potichu vstal, oblékl se a vyplížil se z pokoje, aby zjistil na zastávce autobusů odjezdy. Autobusový jízdní řád visel sice přibitý v jídelně, jenže do jídelny nechtěl ani vkročit.

Podařilo se mu s nepatrným skřípnutím odsunout závoru na hlavních dveřích a vykročit do dne, který mohl být nejhezčím dnem na světě, ale nebyl.

Zastávka autobusů byla na křižovatce za lesem. Flik si nevšímal sasanek, nespíchal ani se neloudal, šel po známé pěšině jako člověk, který si přeje vyplnit volný čas. Snažil se nemyslit na Alici. Nemyslit na to, jak ráno, než odešel, spala s hlavou zabořenou do polštáře, spávala na břicho jenom s natočenou hlavou, aby mohla dýchat, jak ležela a spala, pevně a zdravě, bez výčitek a nevinná. A jak krčila nos. Prý jí maluje ošklivé dlouhé nosy. Co jí to napadlo?

Zkusil si představit, jak si zařídí pokoj, který jim matka přenechala, ale nebavilo ho to, a tak toho nechal.

V přístřešku na zastávce seděla tlustá venkovanka a čekala na autobus.

„Taky jedete na pouť?“ přivítala ho.

„Ne.“

„Měl byste,“ řekla, „aspoň k muzice.“

Flik hledal v jízdním řádu. Dneska je neděle a někde je pouť a hraje tam muzika. Každý člověk široko daleko prožije dneska svou neděli. Někdo půjde na pouť, někdo k muzice. Ale já s Alicí se dáme vytrásat autobusem až k nádraží. Pak nasedneme do vlaku a –

Ano, raději nějaký dopolední autobus. Třeba tenhle. V deset dvanáct. A co s časem do té doby? Tolik času. Nechám Alici čekat, ať hádá, kde jsem. Trochu samoty neuškodí ani jí, ani mně.

Flik se pustil nazdařbůh do lesa. Nepřešel ještě celou louku a uslyšel za sebou na silnici autobus. V deset dvanáct, opakoval si a vydal se první lesní cestou, která se namanula a která pravděpodobně směřovala k řece.

Vrátil se do penzionu až kolem deváté, unavený dlouhou procházkou a hladový. Roztrpčení polevilo a rozhodnutí odjet mu přineslo úlevu. Před penzionem potkal nájemce. Vracel se z malého přístaviště, které patřilo k penzionu.

„Jsem rád, že vás vidím,“ vykládal nájemce, „mám vám vyřídit od vaší paní, že si vyjela s mistrem na krátkou projížďku po řece. Motorovým člunem.“

„Dobře,“ řekl Flik a zatvářil se lhostejně. Když přišel do pokoje, začal házet věci do kufru, jak mu přišly do rukou. Hlad a únava se proměnily ve zlost.

„A ponožky, a hřeben...“ pojmenovával věci, které cpal do kufru, a každé slovo, které ze sebe vypravil, se podobalo zaklení. Právě uvažoval, jestli má kartáček na zuby zlomit, nebo jej také nacpat do kufru, když se otevřely dveře a v nich stála Alice.

„Co se děje?“ zeptala se.

Podíval se na ni. Nepřipadala mu jiná než včera nebo především. Vypadala velice strážlivě. I pokoj vypadal velice strážlivě v slunečném nedělním dopoledni. Až na ten kufr.

„V deset dvanáct jede autobus,“ zamumlal.

„Já vím,“ řekla, „mistr s ním odjíždí. Už jsi snídal?“

„Ne.“

„Já taky ne. Tak se půjdeme nasnídat, ne?“

Mistr byl už po snídani, jídelnu měli pro sebe.

Sotva dosedli, řekl Flik:

„Ty jsi s ním jela motorovým člunem.“

„Když já ještě nikdy nejela motorovým člunem.“

„Tak to je pro tebe důvod?“

Kývla hlavou.

„Mohl jsi jet taky. A kde jsi vůbec byl?“

Místo odpovědi se zeptal:

„Co tě napadlo brát si modré šaty?“

„Přece je neděle?“

„Aha,“ řekl nedůvěřivě a vzpomněl si na pouť a na muziku i na to, že autobus jede deset dvanáct.

Pustili se do jídla. Nájemce jim usmažil vejce na špeku, i chleba byl samý kmín, tak jak jej měli Alice i Flik rádi.

Když se Flik podíval na náramkové hodinky, bylo deset. Mistr byl už asi na cestě někde v lese.

„Nepřišel se ani rozloučit,“ řekl Flik.

„Ale loučil se,“ řekla Alice, „mám ti vyřídit jeho pozdravy.“

Zbytek dopoledne strávili novomanželé ve svém pokoji a při obědě byl Flik samý vtip a nedovedl si vysvětlit, co ho na včerejším večeru tak trápilo. Ale když se odpoledne rozhodovali, kam půjdou na procházku, zeptal se Flik, kde Alice jezdila s mistrem v motoro-

vém člunu. Když se dověděl, že po proudu, vybral si k procházce směr proti proudu. Na té straně rostl les a kvetly sasanky. Tahle strana byla jenom jejich, neposkvrněná vpádem cizího člověka.

Alice si připomněla rozvedenou přítelkyni. Situace. Jinak se to vlastně ani nedá označit. Taková situace.

Ušli po břehu sotva dvacet kroků a Alice se rozběhla zpátky k penziónu.

„Kampak běžíš?“ volal za ní Flik.

Neprozdala mu to, ale za chvíli byla zpátky.

„Co schováváš za zády?“ zeptal se Flik, když k němu došla.

„Tohle.“ Ukázala mu mistrův portrét sebe samé.

„A co s tím –“

„Tohle,“ řekla a seběhla dolů k řece. Položila list s kresbou na vodu a odstrčila jej po proudu uschlou větví.

Flik ji pozoroval a stál a nehýbal se.

Sledovala list papíru, jak se točí na hladině a odplouvá s její podobou. S její včerejší podobou. Možná že mě už nikdy žádný mistr nenamaluje, říkala si, možná že je to můj jediný, první a poslední obrázek, se kterým si dal nějaký mistr práci.

A za chvíli, jak procházela s Flikem sasankovým lesem, věděla už bezpečně to, co doposud jenom neurčitě tušila. Člověk musí vždycky něco ztratit, aby něco jiného získal.

Všechny zvuky krajiny pod námi budou k nám stoupat
jako dým a s nimi dějiny noci,
která předcházela, dějiny dnešního rána,
nejnovější dějiny oblak a slunce a větru.

Podám ti ruku, má lásko,
tvá dlaň mi přiblíží tep tvého srdce.
Být si nablízku, a víc než nablízku
uprostřed hlasů stoupajících k nám,
uprostřed hlasů, které rozptylují staré nedorozumění.
Nedomnívali jsme se ještě včera,
že ten, kdo nám bude blízký,
nám předá své vlídné pochopení jako dar?
Docela jsme zapomněli, že náhlá blízkost člověka,
kterého jsme potkali, znamená,
že jsme se darovali my sami.

Balada

Z pátku na sobotu spal Štěpán špatně. Nikdy nespal dobře, ale tentokrát to bylo obzvlášť zlé, spal jen dvě hodiny a spánek byl tak potrhaný, že jeho děravým tkanivem tvrdošíjně pronikala znovu a znovu bdělost. Nespavost hýřila myšlenkami, dokud v něm jedna z myšlenek neutkvěla jako šíp a jed otráveného hrotu v něm nezačal putovat od hlavy k srdci a k žaludku. Srdce se mu každou chvíli rozbušilo a v žaludku pociťoval tlak. Nemohl vstát a pokusit se o pomoc, nedalo se dělat vůbec nic, nemohl jednat, byla noc, musil se poddat, přemýšlet stále o tom jediném a čekat na ráno, na denní světlo.

Se svou ženou o nočních myšlenkách nikdy nehovořil. Myšlenky vyplouvaly na povrch noci a ta, která se ho nakonec zmocnila a opanovala ho, by se jeho ženě stejně zdála malicherná. Ale velikost starosti mohl přeměřovat jen on sám, byla to jeho starost a jeho bezesná noc.

Nespal a myslel na svého foxteriéra, na Bobíka. Pes se často ztrácel a zase vracel, jenomže tentokrát to bylo jiné. V pátek odpoledne začala voda v řece stoupat a večer se vylila z břehů. Pes zase jednou odběhl a nevracel se, a jak Štěpán ležel ve tmě bolavý nespavostí, představoval si spoustu kalné vody a Bobíka, který se marně pokouší probjovat se proudem k pevné zemi. Štěpán viděl svého psa hned zblízka, viděl mu do vylekaných usouzených očí, hned jej viděl z dálky, osamělou tečku v obrovské širé hladině. Povodeň mohla psa zastihnout na kterékoliv z jeho oblíbených toulek po stopách divokých králíků. Byl to, podle Štěpánova názoru, velmi rozumný pes, bylo v něm něco až lidského, a to, jak se

Štěpán domníval, mu ničilo zvířecí instinkty. Čím víc se psí rozum blížil lidskému rozumu, tím Bobík ztrácel víc a víc schopnost věřit nebezpečí a vyhnout se mu. Tomu Štěpán věřil. Povodeň zastihla psa jistě bezbranného. Jestliže je člověku pětadvacet let, nasbíral cestou mnoho přátel a mnoho jich poztrácel. Štěpán míval dojem, že poztrácel všechny. Měřil čas poztrácenými přáteli. Nemohl měřit čas na svých dětech, neměl žádné. Jen ženu, a ta se mu jevila stále stejná, čas se jí vyhýbal. O čase se s ní nedalo hovořit. Chodil na dlouhé procházky sám se psem.

„Tak se podívej, co se mi zase stalo,“ vyprávěl psovi. „Dávej pozor,“ říkal a zdálo se mu, že se foxteriér u jeho nohou třese nedočkavostí, aby se něco dověděl. Chodili spolu přes luka k řece, pes pozorně naslouchal, jen občas si odskočil a očichal tajemnou myší pěšinku mezi drny. Ale když odběhl, hned se vracel. Pokyvoval hlavou nad pánovými starostmi a dával najevo, s hlavou skloněnou ke straně, že rozumí trapným příhodám technického úředníka, který uvízl v síti šedivé podnikové administrativy a stává se sám pomalu šedivý, nevýrazný. Štěpána nejvíc mrzelo, že po tolika letech byl postradatelný, vyměnitelný, jako se vyměňuje ve stroji součástka za součástku. Přál si být nepostradatelný, vynikající, přál si být odborník, ale to byla přání jeho mladých let, která v něm po pětadvacítce doznívala a kterým naslouchal se steskem a sebelítostí. Když se díval zpátky, rozeznával ve své minulosti rozcestí a křižovatky, kde mohl kdysi nastoupit jinou cestu, kde ještě mohl změnit směr, ale kam se teď už vracet nemohl.

„Kdybys věděl, Bobíku,“ vykládal psovi a pes rozuměl. S porozuměním vyplazoval horký jazyk na svět, který tolik slibuje a nic nedaruje.

Do sobotního rána vstal Štěpán zalitý potem a vyčerpaný, jako by celou noc prochodil.

Oblékal se a světlo ještě otálelo mezi nocí a dnem. V obývacím pokoji seděla Štěpánova žena u černé kávy. Četla noviny. Stojací lampa svítila a pokoj vypadal útulně a teple. Zatímco vstáváme bolaví a polámaní, je kousek od nás útulno a teplo. Otřásl se.

„Půjdu ho hledat,“ řekl a pokoušel se dát slovům zvláštní důraz.

Seděla, jak to měla ráda, zutá, jenom v punčochách, schoulená v křesle, nohy pod sebou, obličej zakrytý novinami.

„Kláro,“ řekl.

Spustila noviny a ukázala tvář. Bílou v záři lampy, klidnou a spokojenou. Její klid působil na Štěpána jako výsměch. A pečlivost, s jakou měla už po ránu upravený svůj krátký účes, se mu zdála nemístná, jestliže on sám měl takové starosti.

„Bude zase v lese,“ řekla klidně.

„Víš, jak to tam vypadá?“

Povodeň vnikla do lesa už včera. Přelila se přes luka a zatopila všechno až k náspu železniční trati. Ostrov tvořilo jenom malé návrší uprostřed lesa.

Štěpán přistoupil k oknu. Dům stál na svahu. Silnice pod svahem byla povodní nedotčena, ale nedaleko od ní se kovově leskly ploché mělké zálivy, z kterých trčelo holé křoví. Voda se posunovala dál a dál. Návrší uprostřed lesa se jí doposud nepodařilo pohltnout. Zbývala naděje, pokud se pes zatoulal do lesa, že se zachránil na tom návrší, na ostrově obtékaném širokým proudem, který si razil pomalu a nerozhodně cestu mezi kmeny buků, lip a olší. Samozřejmě, pes se zachránil na ostrově. Štěpán se divil, že ho tak prosté řešení nenapadlo už v noci.

„Půjčím si loďku,“ oznámil. „Ke všemu začíná pršet.“

Odložila noviny a spustila dlouhé nohy z křesla. Na okamžik strnula, jako by o něčem přemýšlela, předkloněna, s vypjatými

rameny. Její ramena působila chlapecky, a právě to pokládal kdysi za přednost. Když se s ní oženil, dráždilo ho, že je jiná než ostatní mladé ženy, byla sportovní typ, zatímco on byl pravý opak sportovce. Nedovedl ani běhat, ani skákat, ani vrhat oštěpem. Kdykoliv se se svou ženou miloval, vítězil nad všemi jejími sportovními úspěchy a vítězil i nad svými nedostatky. Bylo to krásné a vzrušující. Upevňovalo to jeho sebevědomí.

Klára si rozdělila čas mezi svoje zaměstnání ve spořitelně a lehkootletickou dráhu. Štěpánovu ctižádost pokořovalo, že on potřebuje Kláru víc než ona jeho. Měl jen svoje drobná vzrušující vítězství, ale Klára měla úspěchy na závodní dráze, a i když si namlouval, že vítězí nad ní celou, část Kláry mu unikala. Přestal pokládat svá vítězství nad Klárou za vítězství, postrádal u nich úplnost. Zpočátku žárlil na Klářino soukromí, kterého se nedovedla vzdát, potom začal hledat pro své sebevědomí lék. A našel jej u jiné ženy.

„Pojeď s tebou.“ Klára přešla k šatníku.

„Vždycky jsem si myslel, že toho psa nemáš ráda.“

Klára hledala v šatníku teplý svetr a dlouhé kalhoty. Venku postupovala přes zatopená luka hustá síť mženi a narážela v závanech větru do oken.

„A do toho nečas,“ řekl. Ale ovšem, napadlo ho, její sportovní duch právě vyhledává nepohodu. Tihle sportovně založení lidé si rádi ztěžují život přehnaným pohybem a vysilujícími výkony. Ale dnes nešlo o zdolání rekordu, šlo jenom o psa. A Klára Bobíka neměla ráda.

Štěpána to dojalo. Klářino odhodlání hledat psa v něm posílilo rozhodnutí příští týden se konečně s Marcelou rozejít. Snad by se našel nějaký způsob, aby s Klárou začal znovu.

„Jsi hodná,“ řekl. Snad jsem se neukvapil, zkoumal sám sebe.

Pozoroval, jak si jeho žena rozepíná sukni a chystá se stáhnout si ji a navléknout si dlouhé kalhoty.

„Otoč se, prosím tě,“ požádala ho.

Pocítil něco jako dojetí. Připomenulo mu to dávno zapomenuté chvíle, které strávil s Klárou a kdy svět byl tak jasný, že i předměty, které vrhaly stín, se zdály průhledné.

Otočil se k oknu. Tmavý les i návrší se rozpouštěly v deštových clonách a napětí trvající celou noc v něm začalo povolovat. Na nočních myšlenkách byla nejhorší bezmocnost, která je doprovázela. Nyní, za bílého dne, se daly věci řešit.

Šum a kroky za jeho zády mu připomněly Marcelu. Marcela mu nikdy nenavrhlá, aby se otočil, když se svlékala. Svlékala a oblékala se před ním s lehkomyšlnou a bezostyšnou přirozeností, jako si jiné ženy přejíždějí ústa rtěnkou. Marcela nebyla sportovní typ. Ke svému tělu měla jiný vztah. Přednosti svého těla, a nebylo jich málo, využívala, ale netrápila se žádnou sportovní dietou. Když zvedala na lžičce sousto dortu, otevírala ústa s mlsností, která byla až směšně upřímná. A stejně mlsně pootevírala rty před polibkem. Rád sledoval, jak s mlsnou radostí vychutnává každou příležitost, hebkost látky, mazlivou přítulnost kožešiny na křesle, proměnlivou sladkost čokolády mezi jazykem a patrem úst. Zaměstnávala všechny smysly co nejpríjemněji. Když si navlékala punčochy, uplatňovala okázale svoje pěkná lýtka a zaujetí, s kterým milenec pozoroval její nohy, jí připravovalo rozkoš. Oddávala se rozkoši jako kočka, která se protahuje na výsluní a blaženě přede. Na punčochy si potrpěla. Říkávala se smíchem, že v punčochách je kus ženské duše. Podle Marcely neměla ženská duše ústřední sídlo. Umísťovala ji hned sem, hned tam. Štěpánovi se zdálo, že se i její duše mlsně protahuje a že její duše není nic víc než soustředěný požitek. Jednou jí něžně pohladil vlasy. Pošeptala mu: Teď ses dotkl

mé duše... Její duše byla na pohlazení, k políbení, na obdivování. Marcela měla duši, která se chovala tělesně.

„Můžeme jít,“ ozvala se Klára.

Obrátil se. Stála u skříně v černých dlouhých upnutých kalhotách a v šedivém hrubém roláku. Byla mnohem mladší než Štěpán, a jak tu stála, jako by čekala, až ji vyzvou, aby nastoupila na běžec-kou dráhu, vypadala ještě mladší.

Na chodbě se obuli do gumových holínek, vyhrnuli límce sta-rých rybářských plášťů z plachtoviny, která léty ztvrdla, a pod stříškami zkornatělých kapucí se vydali ven, po blátivé stráni do vytrvalého mživého deště.

Holíčky klouzaly po louce a vytrhávaly z rozmoklé půdy cho-máče trávy i s kořínky. Cestou spolu nehovořili.

Marcela, přemýšlel Štěpán, hned příští týden se s ní rozejdu. Klára je mladší než já, ale Marcela je ještě mladší než Klára. Jestliže žena chodí se značně starším mužem, pak buď proto, že má u něho pocit bezpečí, které sama postrádá, anebo proto, že je rozená pe-čovatelka, a touží se starat o někoho, kdo její péči nejen potřebuje, ale i oceňuje. Ale jak to bylo s Marcelou?

Znali se už rok. Možná že zpočátku tušila nějakou výhodu ze seznámení se Štěpánem. Pracovala ve stejném oddělení jako on a tenkrát, před rokem, to naposledy vypadalo, že se Štěpánův osud pře-ce jen promění, mluvilo se o povýšení. Všechno, jak se později ukázalo, byly jen pověsti. Ale v té době začal Marcelu navštěvovat v její garsoniěře na sídlišti. Bydlila v nejvyšším patře věžového domu. Vstupoval do jejího proskleného pokoje jako do sklenice, střídavě naplňované sluncem a stínem. Někdy se zadíval z gauče, kde ležel, na okno, za nímž se sunula oblaka. Garsoniéra se na chvíli stávala součástí letadla, oblaka stála a prosklený pokoj se vznášel prostorem. V lehké závratí zavíral oči. Nebo kvapně vy-

táhl ruku, na které ležela Marcelina hlava, a vztyčil se na gauči, aby zahlédl komín, vrcholek nějaké věže nebo cokoliv pevného, na čem se mohl přesvědčit o jistotě pevniny, o její nepohyblivosti.

„Ty jsi...“ potřásala Marcela hlavou. Ze záplavy rozházených plavých vlasů jí svítilo masité bílé rameno. Pohled na plavé vlasy před rozloučením mu připomněl, aby si prohlédl ve zdviži kabát, jestli si na něm neodnáší plavý vlas. Klára byla tmavovláška.

Ve dnech bez oblaků se za oknem prostíralo uklidňující modré nic, modrá věčnost, nehybné plátno, připravené k promítání čehokoli, co si vysní a představí. Neporušená modř nádherně soustřeďovala myšlenky.

Jednou z té modři bleskurychle vyrazila vlaštovka a zamířila prudce k oknu. Snad zrcadlilo okenní sklo nebeskou modř a zmatečná vlaštovka hledala nekonečno v klamném zrcadle skla. Štěpán se vyděsil, že se vlaštovka roztříští o okno, o dům. Ale v poslední chvíli se vyhoupla vzhůru a ztratila se z dohledu. Jaké záviděníhodné náhlé rozhodnutí, které zachraňuje před zkázou a pozvedá křídla do nekonečné výšky. Kdyby mohl Štěpán tak naráz změnit směr jako vlaštovka. Ležel, nehýbal se a sledoval netknutou modř, jako by z ní měla vylézt jiná vlaštovka a naznačit mu směr. Odvážně a naráz. Marcela zvedla hlavu, ženským citem poznala, že něco není v pořádku.

„Na co myslíš?“

„Na vlaštovku,“ řekl.

„No tohle,“ vystrčila špičku růžového jazyka a zavrtěla rameny, „na vlaštovku.“

Od toho okamžiku věděl, že se s Marcelou brzy rozejde. Jsou takové okamžiky, kdy uprostřed léta proletí vzduchem předčasný závan vадnoucího listí, předzvěst toho, co je ztajeně a neodvratně na postupu. Teď bylo to léto se závany rozchodu za nimi, nastal podzim a Štěpán příští týden s Marcelou skoncuje.

Se spuštěním susedovy loďky na vodu neměli mnoho práce. Jen se musili chvíli brodit podle lodi mělčinou, aby dostrkali pramičku na přiměřenou hloubku.

Štěpánovi ujely nohy v bahně, a sotva se mu podařilo obnovit rovnováhu, ohlédl se po Kláře. Tlačila před sebou zád' loďky se záviděníhodnou lehkostí. Jestliže měla Marcela tělesnou duši, měla Klára duševní tělo, pokud si člověk může duši představit jako nesmírně křehkou věc, jejíž nepatrná váha ji zbavuje zemské tíže.

A pak se dostali s loďkou dál na vodu, nasedli do ní a Štěpán se opřel do vesel. Pohled na široou vodní hladinu mu připomněl psa.

„Chudák Bobík,“ řekl. Omlouval se v duchu psovi, že na něho zapomněl. Když o tom tak uvažoval, nenašel ani v Marcele někoho, kdo by mu naslouchal. Marcela zívala, jakmile jí začal vyprávět o něčem, co se nedalo pohladit, sníst nebo k čemu se nedalo přivonět. Jen Bobík naslouchal jeho dlouhým úvahám.

Klára seděla proti Štěpánovi na lavičce a prohlížela si kaluž. Kaluž se na dně loďky převalovala u jejích nohou. Mezi očima naskočily Kláře dvě drobné vrásky, jako vždycky, když úporně přemýšlela. Kdysi se mu to líbilo. A přistihl se, že se mu to dnes v dešti a za povodně líbí zas. Málem na to už zapomněl pro jiné ženy, u kterých hledal lék na svoje sebevědomí, ctižádost, na svou poškozenou marnivost. Na dvě vrásky mezi obočím své ženy, když přemýšlí.

Klára ukazovala jenom obličej a ruce. Všechno ostatní dokonale skrývala plachtovina pláště. Odstávala jí jako zvon a lámala se. Podíval se Kláře na ruce. Měla dlouhé prsty propletené, jako by v nich svírala to, co jí rýsovalo vrásky mezi očima. Když zbyl z Kláry jenom obličej a ruce, byla mu bližší. Její tělo, její sportovní zdatnost, její soukromé území závodů a soutěží zakrýval starý nepoddajný plášť. Snad se přiblížila chvíle, kdy by mohl s Klárou

promluvit, snad je to chvíle pro vlaštovku, která umí odvážně změnit směr letu.

„Víš,“ řekl Štěpán a nespouštěl z Kláry oči, „to ti nezapomenu, že ses vypravila za Bobíkem se mnou.“

Zvedla oči od kaluže na dně loďky, ale vrásky mezi obočím ji neopouštěly. Mlčky si setřela z tváře několik krůpějí deště.

Štěpán čekal odpověď, nebo alespoň náznak odpovědi, a když se jí nedočkal, řekl si, že má před sebou celé dopoledne i odpoledne, že má dost času, aby Kláře pověděl, co jí povědět chce, a také si řekl, že jsou vhodnější místa k rozhovoru než mokrá rybářská pramička.

Les se přibližoval, tichý, vyděšený náhlou pohromou, všechny zvuky se zalkly v jeho rezavém a černo zeleném hrdle. Návrší, jediný ostrov široko daleko, vypadalo mrtvě, a promoklé smrky stály na jeho úpatí ochable se spuštěnými větvemi. Vlákňitý déšť zanechával na matné hladině mělké stopy a vydával v nárazech větru vysoký zvonivý tón.

Štěpán se opřel do vesel. Už byla k rozeznání lesní cesta, naznačoval ji rozestup mezi stromy. Cesta vedla k návrší. Pod vodou, která proudila kolem kmenů, se kymácely pruty malin a ostružin. Štěpán cítil, jak se na něho sesypává únava probdělé noci, ale byla to únava vlídná a blahodárná, tušil v ní rozhodná a příjemná řešení. Pojednou mu bylo naprosto jasné, že všechno dobře dopadne, že najde psa, že se dohodne s Klárou, že se rozejde s Marcelou. Jenom si trochu odpočine, až se vrátí domů, aby byl svěží, až bude dávat všechno do pořádku. Únava na něho působila jako alkohol, a čím byl unavenější, tím víc se dostával do stavu zvláštní blaženosti.

„Dej pozor,“ napomenula ho Klára a ukázala před sebe. Těsně minul vyvrácený kmen. Vůbec si ho nevšiml. Jak to jen bylo možné,

že si ho nevšiml? A Klára ho upozornila. Zavalila ho nepřiměřená vděčnost.

„Zlatá. Zlatá, zlatá,“ opakoval z nedostatku jiného slova, které by byl Kláře rád pověděl, ale na žádné si nevzpomínal. Byl unavený, otupělý, a pokud byl schopen vnímat, podivně šťastný.

„Půjdeš se mnou?“ zeptal se své ženy, když narazil přídí na stráž posetou jehličím.

„Počkám v loďce,“ odpověděla Klára.

Ostrov není veliký, za chvíli jej obejde. Štěpán se protáhl mlázím a vyrazil po stezce vzhůru. Déšť, jemný jako vlasy, splýval do korun dubů a světélkoval na zažloutlém listí.

„Bobíku!“ zavolal Štěpán.

Vyčkával a naslouchal. Někde spadla z výšky šiška. Urousaná veverka přeskočila ze stromu na strom.

„Bobíku!“

V hloubce křoví, kde se skrývaly králičí nory, to zapraskalo, a polehlou vysokou trávou se přiřítíl foxteriér. Přiřítíl se mokřý se skvrnami bláta na bílé srsti a se šťastným kňučením se vrhl předními packami na Štěpánova kolena.

„Ty rošťáku, ach, ty rošťáku,“ laskal Štěpán oběma rukama psa za ušima. Neměl jsem pravdu, slyšel Štěpán v sobě vemlouvavý hlas, neměl jsem pravdu? Všechno dobře dopadne. Pospíchal zpátky k loďce a opojený pes pobíhal kolem něho a od teplé tlamy mu odletovaly obláčky bílého dechu.

Klára seděla u vesel.

„Zpátky budu veslovat já,“ nabídla se.

Štěpán zvedl psa, tiskl ho v náručí.

„Nikdy bych byl neřekl, že se mnou pojedeš. Už rok jsi se mnou nebyla na rybách.“

Své zjištění záměrně zkresloval. Nebyl to právě on, kdo před rokem zahájil svoje osamělé rybaření? Unikál z domku před Klářiným příchodem, vynalézal si záminky, aby ji nemusil brát s sebou, vyhýbal se jí. Nepotřeboval dvě ženy. Na neporozumění mu stačila Marcela.

„Ale člověk si rychle zvykne, že není na lodi sám,“ řekl a znělo to jako smiřování.

Klára zabrala vesly a odrazila od ostrova. Pak přestala veslovat a začala hovořit:

„Měla...,“ jenže déšť se náhle rozšuměl a nebylo ji slyšet. Musela přidat na hlas: „Chtěla bych ti něco povědět.“

„Povídej.“ Zdálo se mu, že k šumění deště chybí jen její vyprávění. Byl by se jí rád zpovídal a toužil po její zpovědi.

„Já...,“ začala, jako by četla větu z kaluže na dně lodi, „já... s někým chodím.“

„Co povídáš?“ naklonil se k ní, aby lépe slyšel.

„Chodím s někým.“ Měla napjatou tvář, když to řekla, a k kráskám mezi obočím přibyla třetí, drobná, nepatrná.

„Ale ne,“ přijal její přiznání jako žert, „božínečku,“ řekl, doslova: božínečku – ačkoliv nikdy tak hloupé slovo neřekl, a dokonce je opakoval. „Božínečku, ty s někým chodíš?“

Přikývla hlavou krátce, úsečně, vypadalo to, že svým přiznáním soudí jeho.

„Myslela jsem si, že bys to měl vědět.“

Kdysi, když si vzal Kláru za ženu, míval zvláštní sny, z kterých se budil s bušícím srdcem. Sny ho zaváděly do hotelového pokoje, byl mu povědomý, ne proto, že v něm někdy byl, ale proto, že byl sestaven z různých kusů nábytku z pokojů, které kdy poznal. A v té neznámé, a přece známé hotelové končině svítila na nočním stolku lampa a v její záři, podobné světlu, jaké na obrazech odhaluje část

tváře, ruky nebo lýtka, v tajemné záři víc tušil, nežli přesně rozeznával, dvě postavy. Muž v tmavém obleku objímal nahou ženu. Muže neznal, nikdy mu neviděl do obličeje. A žena byla Klára.

Vzpomněl na ty dávné sny, trýzeň žárlivosti v něm oživila.

„Ne, počkej.“ Mluvil naléhavě a tišeji a tišeji. „Ne, počkej, vysvětli mi...“

Mluvil a mluvil pořád totéž a pořád dokola a nebylo vlastně, co by mu měla vysvětlovat. Cítil jen nesmírnou křivdu. Teď, když se rozhodl, že se rozejde s Marcelou, teď, když našel psa, teď, když –

Klára se zase opřela do vesel. Nedívala se na něho. Dívala se na kaluž na dně loďky.

Štěpán se chtěl zeptat, kdo to je a odkdy a proč, otázky se mu jen jen hrnuly, ale nepodařilo se ani jednu jasně vyslovit. Ještě před chvílí měl spoustu času, aby Kláře pověděl spoustu věcí, aspoň se domníval, že má spoustu času. Ale člověk nemá nikdy dost času. I když si to myslí.

Blížili se pevnině, voda opět stoupla a břeh byl zase o kus nižší. Pes radostně štěkl.

Snad to byl opravdu známý břeh.

A zavedu tě, má lásko, na stráň své dospělosti
a ukážu ti neviditelný obzor za obzorem, cestu,
která odchází a přichází, aby zase odcházela.
Možná, že na ní spatříš několik lidí,
kteří se opozdili a ještě nezašli za obzor,
možná, že spatříš ty,
kteří se vracejí, aby odešli.
A mezi přicházením a odcházením ti ukážu to, co trvá.
Krajina je plná čitelných podpisů, budeme je číst spolu.
Budeme číst tak, jako čtou dospělí lidé, chvatně, netrpělivě,
jako bychom musili co nejdříve najít důležité tajemství,
jako by na konci čtení čekal skutečný cíl.
Ale nedostaneme se k cíli, jenom na konec,
kde všechno začíná znovu a jinak.

Dotek

Bylo teprve září, ale veliké sucho toho roku nutilo trávu i stromy, aby spěchaly zimě říct překotně se zoufalou nadějí, že jim mráz a sníh umožní přežít. Vanul lehký suchý vítr a z bříz se sypalo zvadlé listí. Koruny kaštanů rezavěly, v korunách topolů a dubů a lip se objevovala hnízda uschlého listí a v teplém proudu vzduchu putovaly listy k zemi předčasně, ukládaly se na tvrdé vysušené cestě a vzdychaly pod nohama chodců.

Muž a žena procházeli listnatým hájem, který ve slunci voněl všemi vůněmi podzimu. Žena našlapovala na závěje listí z vysoka, bála se vířit prach, muž, loudající se za ní, se listím brouzдал a zvedal obláčky prachu, v němž mu šedly okraje tmavých manšestrových kalhot. Oba táhli tašky s nákupem až z města. Zmeškali autobus do vsi a další jel večer. Tak dlouho čekat nemohli.

Žena si razila cestu kupředu se skloněnou hlavou. Muž se díval upřeně před sebe, na shrbená záda ženy, ale nevnímal je. Při každém kroku se mírně zhoupł. Před dvěma lety mu přejel valník nohu. Zlomená kost špatně srostla. Vypadalo to, že se nezbaví hole a že mu nezbude nic jiného než dělat v družstvu hlídače. Ale nakonec to dopadlo přece jenom lépe. Hůl zahodil. Nejdřív si zvykl na své zdravé nohy a pokládal je za samozřejmost, pak začal pokládat za samozřejmost hůl a nyní se pomalu smiřoval se skutečností, že bude do konce života pokulhávat. Nebyla to veselá představa, ale když se člověk dožije šestapadesáti let, není to konečně nejhorší věc, která ho může potkat. Aspoň se tím utěšoval. Jeho švagrovi bylo dvaapadesát, když umřel. A umřel úplně zdravý, pokud se to dá tak povědět. Sedl si k obědu, složil ruce na stůl, položil na

ně hlavu a umřel. Umřel si, jak říkala švagrova žena. Dneska to opakovala zase, když ji ve městě navštívili. Vypadá jako mladá vdova. Snad se lidé ve městě udržují mladí déle než na vsi. Jarmila byla pořád mladá vdova.

Vyšli z listnatého háje na vyprahlou zažloutlou louku. Sucho kolem nich bylo nemilosrdné a skličující. Muž i žena vyrostli na vsi a nedostatek vláhy, pohroma, která se valila přírodou, na ně útočila naléhavěji než na obyvatele města, který si nedostatek vody uvědomí, teprve když otáčí naprázdno kohoutkem v koupelně. Pohroma však trvala už několik měsíců a málem zevšedněla, počítalo se s ní, boj proti suchu se už nepodobal útoku, ale obraně, která se dařila i selhávala podle možností a sil.

Muž pokulhával za ženou po neutěšené louce, měl chuť napít se, měl chuť zapálit si cigaretu, ale žena před ním se stále drala vpřed, suchem, prachem, sluncem, táhla dvě tašky kupředu, posunovala hubené nohy stále dál a dál. Vůbec se nepodobala své sestře Jarmile.

„Růženo,“ oslovil muž svoji ženu.

Neslyšela ho. Růžena ho často neslyšela. Podezíral ji, že ho nechce slyšet. Podezíral ji, že ho někdy nechce ani vidět. Podruhé se už neodvážil oslovit ji. Nakonec byl rád, že ho neslyšela. Odvaha ho rychle opouštěla. Přece jí nemůže navrhnout, aby se na chvíli posadili a odpočinuli si. Je mužský. I když kulhá. I když ho zchromlá noha začíná bolet.

Představil si na místě Růženy Jarmilu. Jarmila je sice o dva roky mladší než Růžena, ale ta by jistě už nejméně dvakrát cestou odpočívala. Kdepak, Jarmila není takový dřič a tahoun. Jarmila by třeba i čekala na večerní autobus. Třeba by ani nešla pěšky. Bože, to by se toho stalo. Růženina drůbežárna a jeho kravín! Co kdyby se jemu nebo Růženě stalo neštěstí? Vždycky se najde zástupce,

který udělá práci za tebe, když to jinak nejde. Všichni jsme zastupitelní.

Jarmila byla odjakživa jiná. Té by se nebál povědět: Pojd', teď si na chvíli sedneme a odpočineme si. Jarmila totiž nikdy nespíchá. Ví, že ten, kdo utíká, nakonec čeká. A noha ho bolí víc a víc. Možná že se bude měnit počasí. Tamhle nad obzorem stojí oblak. Stojí a stojí jako přibitý na místě. Kdoví, snad se pohne až v noci. Pohne se a zaprší. Déšť. Je pěkné myslet na déšť, jenomže to zvětšuje žízeň. A v tašce, kterou táhne, jsou čtyři limonády. Pro každého vnuka jedna. Zvláštní limonády, městské. Na vsi nedostanou teď ani sodovku. Všechno je vypité. Kromě piva. Zatracené tašky. Všechno, co v nich táhne, nakoupila Růžena pro vnuky. Mdlá, sladká vůně banánů mu dráždí nos. Hodinu potáhnu tyhle poklady do vsi a vnukové to v pěti minutách snědí nebo vypijí. Anebo rozbijou. Jednou se to pokusil Růženě vysvětlit. Děláš, jako by nebyli tvoji – řekla mu. Je to divná lidská láska: stěhovat city do věcí. Čím víc věcí dáš, tím víc miluješ. Takhle se kupují u černochoů nevěsty. Dá se to také obrátit. Když má nevěsta hodně věcí, koupí si lásku.

Ano, před ním kráčí Růžena, vleče v taškách lásku, kterou nakoupila, a on sám se táhne za ní jako koupený kus zboží, koupeného před lety, opotřebovaný, kulhavý kus zboží.

Pozoroval Růženina záda, drobný bílý vzorek na tmavomodrém podkladě, její vystouplé lopatky napínající látku, ploché boky ztracené v sukni, nohy bez lýtek, nohy upletené z provazů, a čím víc ji pozoroval, tím víc se na ni díval jako na předmět. Jako na překážku, která mu kdysi vstoupila do cesty a kterou si naložil na ramena, ale tím ji neodstranil, tím se k ní jen připoutal. Tenkrát, když mu bylo pětadvacet, měl tu překážku obejít.

„Cože, ty bys radši Jarmilu?“ Jeho otec seděl tenkrát u okna v tom starém domečku v dělnické kolonii, balil si cigaretu, a ku-

chyň byla tak malá, že stačilo, aby natáhl ruku ze své židle, a mohl syna uhodit. Místo toho otec zrudl, dobalil cigaretu, a teprve když vypustil první doušek kouře, řekl:

„Jarmila nedostane hospodářství.“

Otec už dávno umřel a Růžena je vlastně dědictví po něm. Věc po otci. Cit mu odkázat nemohl. Lidé přenášejí z místa na místo všelijaké odkazy. Otci se ani moc nedivil. Po krizích, výlukách a stávkách se zdálo otci hospodářství jako klidný ostrov uprostřed bouře. Aspoň budeš mít vždycky co jíst. Vada otcových rad záležela v tom, že vycházely z minulosti, kdy bývalo všechno jiné. Rady otců by měly víc počítat s budoucností. Budoucnost pořádně proškrtala staré představy.

Růžena se zastavila. Došli k řece. Při březích bylo vidět obnažené kameny, jak poklesla hladina, šedivé kameny se ztvrdlými vráskami bahna.

„Musím si odpočinout,“ přiznala se a opřela tašky opatrně o kmen topolu, „ty si neseďneš?“

Možnost odpočinout si vpadla do jeho vzpomínek nečekaně. Zabručel něco jako souhlas, odložil tašky a spustil se vedle Růženy na drn. Voda plynula několik kroků od nich.

„Měli jsme si najít stín,“ řekl.

„U vody je vždycky svěže,“ namítla. Všechno věděla. Kdy je třeba odpočinout si, kde je třeba odpočinout si, a jistě věděla, jak dlouho je zapotřebí odpočívat.

Vytáhl krabičku s cigaretami. Vůni ryb a osychajícího bahna překryl kouř z cigarety.

„A ty musíš a musíš,“ stáhla koutky.

Mimoděk ohmatával hrdla lahví v tašce. Byly opravdu čtyři.

„Snad bys to nechtěl vnoučatům vypít?“

„No bože.“

„Myslíš jenom na sebe.“

Zatáhl prudce na cigaretě, až mu kouř zahltil plíce. Rozkašlal se. Ach, ty její triky, ach, ty Růženiny zatracené triky. Já prý myslím jen a jen na sebe. A zatím jen a jen ona... Ona myslí na sebe. Pracuje a dře se, ale jenom proto, že vidí za každou práci peníze a penězi si kupuje to, o čem si myslí, že je štěstí. Dokud měla hospodářství, dřela na svém, teď dřela na družstevním. Koruny, to bylo její. I kytky sázela ne proto, aby se potěšila, ale na prodej. Tři záhony karafiátů, jeden vedle druhého, tři veliké záhony, ale do vázy si nedala ani jediný karafiát. Všecky prodala ve městě na trhu. Běhá a běhá, až se strhá a bude pokoj. I teď se dívá před sebe a jistě něco účtuje. Neví ani, že sedí u řeky. Kdepak, ta snad ani neví, že nad ní lítají ptáci. Oblohu vnímá jenom jako kroupítko, které by jí mělo zalít zeleninu.

Kouřil a před jeho očima ležela řeka ze skla, nepohnutá, a přece plynula. Kdysi, na měšťance, psali slohovou práci s názvem: Řeka – život. Copak tehdy, ještě dost četl, uměl se vyjadřovat. Napsal něco, jako že život utíká a dny ubíhají jako vlny... Pan učitel ho pochválil. Jak tenkrát byl na pochvalu pyšný! Člověk se za života moc chvály nedožije. Tu slohovou práci psal jako kluk, a co ví kluk o životě? Co vědí lidé na nádraží o cestě, která je čeká? Samé představy. Ale pak to přijde. Skleněná řeka, nic se neděje. Řekl bys, že je všechno přibité na svých místech jako oblak nad obzorem, a najednou vidíš, že je všechno rázem jinde. Jako by klid byla příprava k velikému skoku, nehybnost jen záloha na nehorázný pohyb. Zdá se, že stojíš, a najednou je z kluka starý mužský. A ke všemu kulhavý. Čas přešel jako vlna.

„Mám zamluvenou žampiónovou sadbu,“ řekne Růžena. Sedí s rovnýma nataženýma nohama a zakloněna se opírá o dlaně.

„Jojo,“ řekne muž napolo výsměšně, ale moc vysmívat se neodváží. Za ta léta byl postupně v hádkách zatlačován a zatlačován, až mu zbyla poslední hradní věž, a v té se bránil už jen ochable

a na zapřenou. Předstíral, že ho někdo brání, ne že on. Naučil se používat všelijakých lišáctví jako poddaný, který nemůže sice útlak setřást, ale může se mu aspoň občas chytře vyhnout.

V duchu se Růženě mstil. Představoval si vedle sebe na břehu řeky Jarmilu. Jak by tu tak seděla zakloněná, opřená o dlaně. Jak by se jí napínala blůza. Je jen o dva roky mladší než Růžena, ale obdařená. A pak ty vlasy. Tmavé a husté, vypadají, že zabořit do nich prsty, nedohmatáš se konce. A pořád povídá, neumí mlčet. Jednou o svém synovi, má ho na vojně, pak zase o begoniích za oknem, a nemá je na prodej, musela je sama koupit.

Seděli u ní s Růženou u stolu a Růžena povídá:

„Už kvůli okurkám by potřebovalo zapršet.“

„Jen ať prší,“ řekne Jarmila, „víš, jak to tu hezky šumí?“

Má podkrovní byt ve starém domě. Jednou tam byli za deště, liják šustil v okapech, stékal po střeše s takovým šumem, jako by Jarmila bydlela pod vodopádem.

„Co je ti?“ zeptala se Růžena muže. „Pořád se koukáš na vodu, a vůbec nevíš, že s tebou mluvím.“

„Ale jo,“ řekl, „máš žampiónovou sadbu.“

„Mluvila jsem o sklepe. Bude třeba připravit sklep.“

„Tak dobře,“ řekl, aby se jí zbavil. Líbilo se mu kouřit, vzpomínat na Jarmilu a dívat se na řeku. Plánovat žampióny se mu nelíbilo ani trochu.

„Ta Jarmila nemá rozum,“ nenechala ho Růžena na pokoji, „pojede do Bulharska. K moři.“

„No a -?“

„Nemá rozum.“ Růžena pokrčila nos.

Muž si v duchu říkal, že je štěstí nemít rozum, ale každému to není dáno, lidé mají a mají rozum, a v tom je právě potíže. Jestli je rozum nejet do Bulharska, tak ho má Růžena víc, než potřebuje.

„Ty jenom kouříš a kouříš,“ krčila Růžena nos.

Nic jí nevoní, nic, nic. Ani voňavka.

„Copak je tu cítit?“ vyptávala se dneska na návštěvě u Jarmily.

„Ale,“ řekla Jarmila, „rozbila jsem lahvičku s voňavkou. Vůbec nevím, jak se to stalo.“

Muž spatřil, jak se Růžena dusí. Měla toho na jazyku víc, než se jí mohlo vejít do úst. Ale ovládla se a řekla jenom:

„Jakpak by ne, princezna potřebuje voňavku.“

„Já tuhle vůni stejně neměla moc ráda.“ Jarmila se prostě dovedla báječně se vším smířit.

A pak jim uvařila kávu. Ani vůně kávy nepřekryla voňavku. Ostří té voňavky pronikalo všude a vším. Jenom když mu Jarmila podávala šálek a naklonila se nad stůl, dotkly se mu tváře její husté vlasy a ucítil něco jiného než voňavku. Co se to vlastně zachytilo v Jarmiliných vlasech? Něco v nich kvetlo. Lípa. Její vlasy byly prostoupeny lipovým květem.

Na muže padla tíseň. Otočil se k Růženě. Upřeně ho pozorovala, odpočívala teď v předklonu, objímala pažemi kolena a upřeně ho pozorovala. No? promlouvaly k němu její oči. No?

Její výraz ho zmátl, pokusil se uschovat před ní svoji vzpomínku:

„Voda,“ ukázal na řeku, „voda pořádně klesla.“

„Jo.“ Čekala.

„Tyhle kameny dole nebyly už dlouho vidět.“

„Jo.“

„A křoví tamhle nebylo nikdy tak vysoko nad hladinou.“

„To víš, že ne,“ a zase ten vyčkávavý pohled.

Schylovalo se k hádce, tušil to neomylně, hádky měly svoje přede hry a záleželo jenom na Růženině náladě, kdy vybuchne. Cesta z města a sucho ženu zřejmě vysílily, takže prodlužovala přede hru.

Muž hádky nesnášel, Růžena to dobře věděla a přála si předhodit mu něco, co nesnáší. Muž se uchýlil k poslednímu pokusu:

„Teď by měl poradit dědek Rocman.“ Na Rocmana se doposud vždycky chytla. Jeho jméno působilo jako bleskosvod, Růženina nahromaděná zlost a nenávist sjela k němu. V posledních letech to sice už nebylo takové oslňující sršení jako před lety, ale Rocmanovo jméno stále ještě pomáhalo odvracet křiky jinam. Asi před čtvrtstoletím založil Rocman ve vsi družstvo. Růžena mu to nikdy neodpustila. Když před deseti lety Rocman umřel, nešla mu ani na pohřeb. S postupem let a tím, jak družstvo bohatlo, ztrácely Růženiny výlevy na údernosti. Muž míval dojem, že Růžena už ani nevěří tomu, co říká, ale že útočí ze zvyku, jen aby neslevila z něčeho, co kdysi bývalo jejím přesvědčením.

Hlavní věc, že to mužovi v předešlé k hádkám už často pomohlo.

„Co Rocman –,“ ozvala se vyčkávavě.

„Poradil by, co se suchem,“ pokusil se muž o ironický úsměv. Vycházel ženě na půl cesty vstříc.

„Jo, ten by poradil,“ řekla, „a nech Rocmana na pokoji.“

„Vždycky všechno věděl.“

„Jo.“ Růžena kroužila kolem udičky a nechtěla se zakousnout. To bylo něco nového. Nepočítal s tím.

„Vždycky věděl všechno nejlíp. Sama jsi říkala, že se vytahuje.“

Odvrátila se a zčistajasna si vzdychla:

„Jarmila se má.“

„Je vdova.“

„Vždycky se měla. Odmalička. Pořád jsem musela v hospodářství... tohle udělej a tohle... Myslíš, že jsem se učila hůř než Jarmila...? Ale já měla zůstat na vsi... Princezna táhla s náramnou slávou do města...“

„Máš velkou rodinu,“ řekl, „máš vnuky.“ Dělal, co mohl.

„I muže dostala lepšího,“ skoro vykřikla.

Na to nic neřekl. Hádka byla, jak se zdálo, neodvratná, ať už se bude snažit oddálit ji, ať už se nebude o její průběh starat. Neříkal nic a čekal s bušícím srdcem křik.

Když ho přejel valník, nechali si ho v nemocnici. Probouzel se před rozedněním a těch několik hodin, které zbývaly do bílého dne, strávil přemítáním. Jeho úvahy začínaly s kdyby. Kdyby si byl vzal Jarmilu, kdyby nebyl opustil svoje místo u stroje v továrně, kdyby se Růženě vzepřel... Krok za krokem opravoval svůj život. Škvírou pod dveřmi nemocničního pokoje pronikalo světlo z chodby, spáči na vedlejších lůžkách v pokoji spali a jeden z nich sípavě dýchal, jako by narážel písek do okna v pravidelných prškách... Potom začalo pomalu svítat, světlo se šířilo velmi, velmi pomalu jako lenivá kola na vodě. Čas, nikdy si do té doby neuvědomil čas. Jenom hodiny a hodinky. Ale to jsou příruční mapky pro zdravé lidi, kteří se pohybují mezi úzkými ploty jednoho dne. Před mužem ležícím v nemocnici se za těch nekonečných svítání otevíral čas celého lidského života, čas začátku i konce, cesta od dětství až sem na lůžko a dál. Dny a roky se nedaly měřit hodinkami, z celé kostry důmyslně vymyšleného rozdělení času zbývaly jenom děje a události, rozchody a setkání. Čas života znal jenom slova jako radost, smutek, touha, naděje... A to všechno se nedalo měřit hodinkami v ruce. Jak tak ležel v pomalu se rozsvěčujícím denním světle a opravoval svůj život, odhaloval, že v podstatě příběhů, které si nezávazně vymýšlel, musil vždy nejdříve odstranit chybu, která ho doprovázela ve skutečném životě. Příliš ustupoval. Jeho život byl jediný vytrvalý ústupový boj. Měl rád práci v továrně, ale ustoupil otci a přinutil se do hospodářství. Měl rád Jarmilu, ale ustoupil a vzal si Růženu. Opravdu toužil tolik po majetku? Jenom obcházel zdi. A byly to zdi? Příliš zrazoval. A koho? Jenom sebe? Dříve mnoho četl a pak přestal, protože ho Růžena strhla do

víru, kde se vyznávala jen a jen práce. A třeba starý Rocman. Měl ho rád a dobře si s ním rozuměl. Znali se ještě z továrny. A přece zneužíval jeho jména, jen aby si vykoupil u Růženy trochu klidu. Ani slovem jí nebránil, když na něho spustila příval výčitek a obvinění. Ustupoval a dával tomu přívalu průchod s vědomím, že nebude-li mu bránit, příval rychleji odeče.

Nejhorší bylo čekání, nežli Růžena vyrazí k útoku. Ještě se nerozběhla, sbírala síly:

„Jednou jsem jela s tátou na pole pro krmení... tenkrát už Jarmila chodila do školy ve městě... koukám – a zahlídla jsem ji u řeky... Doma mysleli, že je ve škole, ale princezna se šla koupat... Taky mě viděla a zalezla hned do vrbiček... A já? Nic. Ani jsem doma nemukla...“

Jsou ušlechtilosti, které dodatečně bolí, pomyslel si muž a zapálil si novou cigaretu. Růžena nebrala už cigaretu na vědomí. Vypadalo to, že si na břehu posedí. Nejevila chuť pokračovat v cestě domů. Tělo se nechtělo hýbat, pohyb zachvátil její srdce a duši a bouře, která se v ní nahromadila, se rychle přesouvala k Jarmile.

Po prvních těžkých kapkách se snesl bouřlivý liják. Růžena strhávala ze sestry zlostně cílenými větami kus po kuse šaty, obnažovala ji nemilosrdně, probírala se jí kabelkou, jejími dopisy, vysvědčeními, přivlekla sem na břeh její milence, jednoho po druhém, a nakonec jejího manžela, toho ubohého dobráka, jak se vyjadřovala. Jeho smrt přisoudila bez milosti Jarmile, ne, nebylo úkrytu, nebylo úniku, všechno zmáčela bouře, málem a byly by vyhrkly Růženě i slzy.

I jindy se stávalo, že zaútočila na Jarmilu, ale nikdy nerozvinula tak prudké a obsáhlé obvinění. Tím, jak Růžena Jarmilu kus po kuse obnažovala, jako by sama sebe lépe a lépe oblékala, každý kámen vržený k Jarmile žehlil Růženinu sukni, každý hozený kus bláta čistil Růženin dvůr.

Tolik nenávisti, tolik nenávisti, divil se muž. Má Růžena vůbec důvod? Před dvěma hodinami seděli u Jarmily za stolem, pili kávu, kterou jim uvařila, jedli její sušenky, a on dokonce kouřil z jejích cigaret. Tak proboha.

Je ovšem lepší, když Růžena spustí bouřku na Jarmilinu hlavu a když ji spustí tady, v přírodě, kde široko daleko nikdo není. On Jarmile nikdy nepoví ani slovo ze všech těch vychrlených vin a zločinů. A Růžena bude stěžít něco Jarmile opakovat do očí. Řeči vyšumí, bubliny popraskají, pěna splaskne.

Muž poslouchal, co Růžena říká, a všechno k němu doléhalo jako clonou z Jarmiliny vlasů, vonících lipovým květem, všechny špičaté a zraňující doklady a důvody překrývala hebká vlna hustých vlasů. Silně zatoužil skončit ústupový boj, vzepřít se, skoncovat vleklou tíseň.

Zamáčkl cigaretu do suchého drnu a chystal se ukončit trapný odpočinek na břehu řeky sám. Opíraje se o dlaně, zvolna se napřimoval, aby ulevil rozbolené noze. Přitom mu ujela dlaň a za-bořil tvář do Růženiných vlasů. Ulekl se a ihned, ještě v úleku, si uvědomil, že Růženiny vlasy také voní lipovým květem. Bylo to tak zvláštní. Překvapení i úlek ho současně přinutily, aby strnul v neobvyklé poloze. Ústa a tvář na Růženiných vlasech. Velice, velice opatrně a polehoučku se opřel znovu o pravou dlaň a znovu se napřimoval. Koutkem oka zahlédl Růženin užaslý obličej, zarudlý hádkou. Odmlčela se a v tichu bylo slyšet daleké vrčení vodního čerpadla.

„Prosím tě... prosím tě...“, řekla Růžena tiše.

A jak seděl, ztuhlý a vzpřímený, připravený povstat, ucítil náhle váhu jejího těla na svém rameni, hlavu mu přitiskla k hrudi a její vlasy měl opět na dosah úst. Po klopě manšestrového saka mu stékala Růženina slza, jediná vláha vyprahlého dne.

Vysoký strmý břeh zachycuje moře hladké a jemně rýhované jako kůže ještěra. Nad hladinu vybíhají dlouhé obdélníky s řadami červenavých kabin a jejich spojené stříšky připomínají valchu. Slunce na ní pere zlaté prádlo.

Nekoupal se v moři, ale chodil se dívat shora na čluny, kabiny a úzkou pláž jako na miniaturní hračku ovládanou skrytým mechanismem. Miloval tvary a barvy i zvláštní řád, v kterém se spojovaly a předváděly se mu. Obraz.

Večer procházel uličkami pruhovanými září z krámků a zpěvem a hudbou z malých hospůdek. V jednom z těch malých krámků, do kterých vstupoval ze tmy jako do lucerny, objevil ve vitríně tyrkysový náramek v podobě hada a náhrdelník z propletených tyrkysových hádků. Šperky patřily kdysi ruské princezně. Prodávali tu také malou etruskou vázu ze zeleného skla. Do zasklené skříně dorazila spousta věcí jako krásné střepy minulých osudů.

Vyšel a přál si uvidět něco krásného z přítomnosti.

Anděl

Na střeše hotelu zářil bazén vykládaný azurovými dlaždičkami. Chodili jsme se tam dopoledne koupat a opalovat. Z výšky jsme měli rozhled na moře, na Neapolský záliv a na zahrady kolem hotelu, kde v unavené zeleni dopoledního vedra zrály a svítily pomeranče. Odpočíval jsem na lehátku, s hlavou ve stínu červeno-modrého slunečníku, který lemovaly nápisy Cinzano.

Nebývalo nás tam dopoledne víc než dvacet, mužů a žen, náhodné seskupení lidí, známých jen od snídaně nebo z hotelové haly, lidí, kteří spolu vyměnili sotva dvě tři slova a pak se s mlčenlivou náruživostí oddávali slunci nebo azurové vodě, na níž kmital odraz dlaždic a oslnivé sluneční paprsky. Kdykoliv jsem otevřel oči, viděl jsem modrou oblohu a modrý Neapolský záliv. Modř, spousta jasného světla a pohled z výšky mi připomínaly klukovskou představu nebe. Přispívala k tomu i lenošná bezstarostnost. Občas se objevil číšník s nápoji. Nebe. Třetího dne jsem potkal anděla.

Nepatřil ke stálým hostům na hotelové střeše. A přicházel patrně z nebeského kouta odvráceného od slunce. Vzal na sebe podobu mladé dívky s bílou pletí, kterou ještě nezasáhly paprsky.

Dívka měla tvář Botticelliho Venuše, na ramena jí splývaly dlouhé vlasy jako prameny velice světlého lipového medu.

Ačkoliv se procházela kolem bazénu v pestrých plavkách, bylo mi, jako bych si prohlížel obraz renesančního mistra, kde čteš z obličejů žen něžnou vznešenost a z pohybů měkkost a plynulost a kdy v každém gestu žen už cítíš hebké umdlévání. Nedaleko mého lehátka obcházela bytost, která měla blíž k bohyním a an-

dělům renesančních mistrů nežli k hotelu a k celému živému a obchodujícímu Sorrentu pod námi.

Anděla doprovázela starší žena, nedokonalá napodobenina renesance. To, co bylo na dívce provedeno mistrem, bylo na její průvodkyni zachyceno amatérem, který neměl jistou ruku.

Tak tedy vypadá matka anděla, řekl jsem si. A proč by neměli andělé podléhat zákonu vývoje a zdokonalování? Matka anděla měla tytéž pestré plavky jako dcera. Pociťoval jsem to jako nestoudný útok na bránu nebes.

A pak tu byl ještě starší muž s doutníkem mezi zuby a šedivými krátce zastřiženými vlasy. Seděl v plavkách na lehátku, předkloněn, jako by se chystal diktovat sekretářce dopis. Psací stůl s telefony ho doprovázel až sem do Sorrenta.

Muži kouřícímu doutník nemohlo být víc než šedesát let. Asi tolik jako mně. Pozoroval jsem ho přivřenýma očima a říkal jsem si: škoda. Kdybych věděl, že budu mít takovou dceru, jako má on, byl bych se možná přece jen oženil. Pokládal bych si za zásluhu, že jsem rozmnožil krásu na této zemi náhradou za tu, která každý den propadá zániku.

Anděl proležel většinu času v lehátku pod slunečníkem. Nečetl, nehovořil, ležel a díval se k nebi, z kterého spadl. Ani se okázale neopaloval jako většina žen kolem nás. Jeho tvář, jednou provždy určená renesančním mistrem, nejevila touhu po proměnách.

Matka bez ustání pročítala obrázkové časopisy. A muž kouřil doutník. Mlčky stavěl na odiv svou zdatnost a své sebevědomí. Tenhle člověk nepotřeboval vyhrát pobyt v Sorrentu na los dobročinné loterie jako já. Mohl si vybírat a platit hotově. Člověk, který má majetek, má volbu a nemusí se podrobovat libovůli sázenek a losů jako našinec. Přes všechny rozdíly, které mezi námi byly, cítil jsem k starému muži náklonnost. Ale možná že náklonnost

byla podmíněna jenom věkem. Říká se, že si mladí lidé jsou na celém světě blízcí. A co staří?

Muže jsem potkal příštího dne ráno před recepcí. Převaloval mezi rty doutník a přebíral se ve své poště na pultu. Několik dopisů oddělil, ostatní vrátil do své přihrádky. Mne si ani nevšiml.

Dívali jsme se s vrátným za ním, jak si rázně vykračuje ke schodišti. Recepční byl malý tělnatý Ital a přes svou tělnatost pohyblivý, jako by měl každý prst na nitkách. Občas jsem si s ním povídal. Mluvil lámanou němčinou a já nosil v kapse pro všechny případy kolibří italský slovníček.

Recepční sledoval muže s doutníkem pohledem, ve kterém byla závist a obdiv. Nedovedl závidět, aniž by obdivoval, nedovedl obdivovat, aniž by záviděl, nedovedl rozdávat, aniž by litoval. To už jsem v rozhovorech s ním poznal.

„Tihle Němci,“ řekl. Závist ho nutila, aby se ušklíbl, a obdiv mu doširoka otevíral oči. „Prohráli válku a podívejte se. Jen se podívejte.“

Mlčel jsem. Věděl jsem, že recepční nesnese mlčení, a přál jsem si, aby o Němci s doutníkem a té nové rodině vyprávěl co nejvíc.

„Tolik pošty,“ řekl, „tolik pošty nedostanu ani za rok, co on dostane za den. Svatá Panno! A to mám příbuzné v Americe i v Kanadě...“ Rozpovídal se o svých příbuzných. Nebyl jsem zvědavý na jeho příbuzné a chystal jsem se odejít. Náhle sáhl recepční pod pult, vytáhl sklenku zpola naplněnou vodou a plochou krabičku s prášky.

„To je ta moje zatracená... acidita... jak se to řekne...“ polkl prášek a zapil.

Podíval jsem se do slovníčku.

„Pálení žáhy,“ povídám.

„Pálení žáhy?“ opakoval nedůvěřivě. „... Tahle acidita! Madam, co cestuje s tím pánem,“ ukázal ke schodišti, kde před chvílí zmizel

muž s doutníkem, „madam měla včera taky to žáhení... acidita... posloužil jsem jí práškem... To vy nikdy nemáte, co... acidita... víte, můj doktor říká, že je to typem...“

Na doktorovy rady jsem také nebyl zvědavý a rozloučil jsem se. Nahoře na lehátku u bazénu bylo dost času na uvažování. Mnoho jsem se toho opravdu nedověděl. Muž dostává spoustu pošty, žena měla včera pálení žáhy. Žádná zpráva se netýkala anděla. Andělé smazávají za sebou stopy. I když leží v lehátku pod slunečníkem. I když se mu dá určit věk. Přisoudil jsem mu šestnáct let.

Dalšího dne jsem se od recepčního dověděl, že muž je z Frankfurtu nad Mohanem a dívka se jmenuje Sylvia.

„Je krásná,“ řekl jsem.

„Krásná,“ řekl bez zájmu, „trochu moc štíhlá... hubená...“ Opět se sehnul pod pult a vytáhl prospekt nočního podniku. „Tady,“ ťukl nehty na prospekt, „jenom kousek odtud... uzavřený klub... tam jsou ženy... ty se mohou ukazovat...“ Vnutil mi prospekt, a zatímco mi jej dával, bylo vidět, že se nerad vzdává i kusu potištěného papíru. „Když jste z hotelu, dostanete slevu,“ zalitoval.

Prospekt jsem zahodil do klozetu. Když jsem toho dne ulehl na střeše do svého lehátka, dostal anděl jméno. Sylvia. Anděl, který má jméno, je nám bližší. Sylvia je pro anděla docela pěkné jméno. Hodí se i renesančnímu andělovi.

Jako kluk jsem často stával před hračkářstvím a dlouho jsem se upřeně díval na nějakou drahou hračku. Tak dlouho, dokud jsem ji neviděl i se zavřenýma očima. Večer před spaním, sotva jsem zavřel oči, vracela se vzácná hračka ke mně. Nyní jsem hrál starou hru se Sylvíí. Snažil jsem se vtisknout si její obraz do paměti, aby mi vydržel i pak, až odjedu domů. Konec pobytu se nemilosrdně blížil.

Vzdal jsem se všech zájezdů a výletů, protože ani andělova rodina necestovala. Je štěstí být mladým děvčetem, mít majetek a krásu, je

šťěstí být otcem, který má takovou dceru a bohatství, za které může dceři plnit její přání. Úvahy mi poněkud rušila matka, která nad svými obrázkovými časopisy příliš šťastně nevypadala. Asi neví, co by chtěla, uvažoval jsem, stárne a s narůstajícím stářím v ní roste zlost. Některé ženy propadají pošetilému názoru, že radost, půvab a štěstí jsou výsadou zcela určitého mladého věku. A začnou-li stárnout, pokoušejí se maskovat na věk, který v nich utkvěl jako představa radosti, půvabu a štěstí. Maškarní ples, který trvá celá léta, musí unavit. A právě únavu bylo na andělově matce vidět ze všeho nejvíc.

Večer jsem chodíval na procházku, ale jenom krátce, abych nemeškal večerní divadlo, které anděl každý den uspořádal. Bylo nutné včas zaujmout místo, abych měl dobrý přehled. Usedl jsem v hale vzadu v koutě, dal si přinést vychlazenou oranžádu a zapálil jsem si cigaretu.

První dějství andělské hry začínalo. Sylvia sestupovala po schodišti do haly ve večerních modrých šatech s dlouhou úzkou sukní, která měla rozparek až do podkolení. Modrá je přece barva andělů, nebo se mýlím? Vedle ní kráčela matka oblečená do společnosti a za nimi šel muž, který dostává mnoho dopisů. Pohyboval se za ženami jako světlý stín ve svém bílém smokinku. Sylvia se po schodech vznášela. Anděl z obrazu Fra Angelica „Zvěstování P. Marie“, kde anděl pokleká na dlaždicích, a přesto neklečí na pevné zemi, pluje vzduchem. Matka po jejím boku narážela tvrdě podpatky do mramorových schodů.

Druhé dějství hry nastalo, když se všichni tři vysoukali na barové židličky v rohu haly, aby se před návštěvou vybraného podniku dostali do správné nálady. Bar obsluhoval Francesco, synovec recepčního.

„Francesco je správný hoch,“ říkal mi recepční, „jenom ty ženy...“ povzdychl, „to je jeho slabý list.“

„Slabá stránka,“ opravil jsem ho.

„Slabá stránka?“ opakoval nedůvěřivě a dodal: „Neměl by si tolik všímat sukní.“

Francesco si všímal Sylvie. Ať už sáhl po láhvi whisky, aby namíchal Manhattan nebo Old Fashioned, anebo po láhvi koňaku, aby vykouzlil Sidecar. Zatímco potřásal šejkrem, zíral strnule před sebe do míst, kde seděl anděl. Byla to jeho slabá stránka.

Anděl trůnil vznešeně i na vysoké barové stoličce, ukazoval v rozparku sukně renesanční lýtko a nebylo jasné, zda Francesco rudne z toho, jak třese šejkrem, nebo z přítomnosti Sylvie. Aria condizionata, klimatizace, přece fungovala dobře. Anděl se o Francesca nezajímal. Nezajímal se snad o nic. Vydržel nepohnutě sedět v jedné z poz, s jakými vstupují modely do obrazů, aby se jim diváci obdivovali ještě po staletích.

Nazval jsem tehdy první dějství andělské hry: „Sestup anděla“, a druhé dějství „Marná láska pozemšťana“. Po těch dvou dějstvích došlo i na dějství třetí.

Matka se zvedla a zdálo se, že všichni tři odejdou někam do Sorrenta za zábavou. Začali se tlumeně dohadovat a dohadovali se stále hlasitěji. Bylo slyšet i andělov hlas. Opakoval jednoslabičné slovo:

„Nein.“

Po opakovaném a stále zesilovaném záporu se rozběhl anděl ke schodišti a vznesl se po schodech vzhůru. Matka běžela za ním a klepala vysokými podpatky do mramoru.

Muž s doutníkem, který už stál, se znovu posadil na barovou židličku a poručil si koňak.

Třetímu dějství jsem dal název: „Vítězství anděla“. Víc dějství hra neměla. Dřív nebo později se zvedl i muž s doutníkem a vydal se po schodech nahoru za andělem a ženou.

Hala i bar bývaly tou dobou opuštěné, až na Francesca, který ještě chvíli dumal za barovým pultem, a na recepčního. Po andělské hře o třech dějstvích následovala krátká pantomima.

Recepční vyšel doprostřed haly a vrhl na Francesca do barového kouta usouzený pohled. Francesco pohled zachytil a pokrčil rameny. S rozmachem začal leštit sklenice. Recepční vykročil k synovci s roztaženými pažemi, jako by zpíval vrcholnou árii v opeře. Po několika krocích spustil paže a mávl nad Francescem rukou. Nato odcházel Francesco do kuchyně s našpulenými rty, ale nehvízdal. Pantomima skončila.

Hra i pantomima se opakovaly s nevýznamnými obměnami. Po hře jsem někdy ještě šel na malou procházku. Cestou jsem přemýšlel o sobě. Říkám si: tak jsi v Itálii, ty starý inkouste. Za půl roku jdeš do důchodu a štěstí tě nechá vyhrát v loterii. Kdybys ten los vyhrál před třiceti lety, mohl mít Francesco v tobě soka. Ale to jsem já. Přání se mi splňují až tehdy, kdy už splnění nečekám. Itálie byla můj klukovský sen od té doby, co jsem přečetl knížku o zániku Pompejí. Za ta léta se však můj sen jaksepatří obrousil. Literatura a obrazy v knihách mi měly nahradit to, co mi bylo odepřeno vidět ve skutečnosti. Kdyby se mi cesta do Itálie podařila dříve, mohl jsem objevovat, dneska jsem jenom ověřoval.

Předposledního dne svého pobytu jsem se vracel z procházky a nechtělo se mi spát. Vystoupil jsem po schodišti až ke dveřím, které vedly na střechu hotelu. Nebyly zamčené. Kolem bazénu bylo pusto, lehátka složil hotelový sluha pod přístřeškem a temně modrá tma se každou chvílí zachvěla, jak do ní narážely zdola z ulice žluté vlny neónu. Moře vidět nebylo, jen světla Sorrenta a světla domů na vzdálených stráních. Stál jsem u zábradlí dlouho. Pak jsem obešel bazén a spíše vytušil, než poznal, že v plátěném křesle na druhé straně bazénu někdo sedí. Nemám ve zvyku rušit

samotu cizích lidí. Chtěl jsem se vrátit. Ale vtom jsem ucítil pach doutníkového kouře. To mě zadrželo. Postavil jsem se k zábradlí pár kroků od sedícího muže s doutníkem a rychle jsem rozvažoval, jak se s ním dát do řeči. Předběhl mě. Byli jsme oba staří a osamělí na střeše hotelu pod noční oblohou. To nás sblížovalo.

„Teplá noc, nemám pravdu,“ řekl a špička doutníku mu na okamžik chabě ozářila tvář.

„Hvězdnatá,“ povídám.

„Moc teplá i pro staré kosti.“

„Noc pro milence,“ povídám.

„Milence,“ špička doutníku se ve tmě odmítavě zatřepetala.

Rozhodl jsem se stůj co stůj zavést řeč na anděla. Zbýval mi už jenom necelý den a kdo ví, jestli se naskytně ještě jednou taková příležitost.

„Noc pro Romea a Julii,“ řekl jsem. „Vaše dcera je také ve věku Julie.“

„Moje dcera?“ povídá. „Moje dcera? Jaká dcera?“

„Dcera přece,“ řekl jsem, „slečna, co s vámi chodí k snídani a koupat se a tak...“

„To není moje dcera,“ povídá, „to je dcera mého bratra. Doprovázím jeho ženu a jeho dceru. Prozatím je to ještě jeho žena. Víte, ctihodného titulu manžel se můžete časem zbavit, ale titulu otec nikdy. Poslyšte,“ ztlumil hlas, „když se na to dívám, jsem rád, co rád, jsem šťastný, že nejsem nositelem ani prvního, ani druhého titulu. Bůh mě miloval.“

„Ale dcera vašeho bratra je neobyčej-“

„Krásná,“ nenechal mě domluvit, „krásná,“ opakoval zlostně, „samozřejmě. Nejste náhodou umělec?“

„Ne,“ povídám, „k tomu mám daleko. Jen se o umění zajímám.“

„Krásné – to je slovo pro umělce,“ řekl, „a přitom nikdo neví, milý pane, co to ta krása je.“

„A vy si myslíte, že není krásná?“ povídám.

„Proč by nebyla? Asi je. A vy si myslíte, že tohle je to hlavní? Krása. Mládí. Nene, myslíte si to, já vím. Tohle si myslí celý svět. Krása. Mládí.“ Rozrušením mu vyhasl doutník, a jak si zapaloval, ukázal mi svůj zrudlý soustředěný obličej. Asi toho večera víc pil, nebo se mu opakovaná andělská hra zprotivila, anebo se potřeboval konečně zbavit nákladu, který už delší čas v sobě nosil. Jisté je, že se chystal ke zpovědi. Tma mu ji umožnila. Tma i to, že jsem byl cizí a že se se mnou kromě těch několika dnů v hotelu pravděpodobně už nikdy v životě nesetká.

„Sylvia má všechno,“ začal, „aspoň to, co se dneska pod všechno rozumí. A co dělá člověk, který má všechno? Rozumím tím peníze, majetek, věci. Věci, pane, věci, věci, to je dneska svět člověka, nebe, ráj i peklo. Kromě věcí není boha. A co dělá člověk, který žije v tom nebi věcí? Sáhne si na život. Sám. Na svůj život. A proč? Ztratil cíl. Nic nepostrádá, po ničem netouží, všechno má nebo může mít, tak co? Sáhne si na život. Pokusí se o sebevraždu.“

„Slečna Sylvia...,“ povídám.

„Před čtrnácti dny se vrátila z nemocnice. Nic ji nebaví. Zdá se, že se už vším pobavila. Jako by zábavy a radosti tohoto světa byly v katalogu obchodního domu a jako by si to, co je v katalogu, všechno už vyzkoušela. Milý pane, není to bída? Bída, která pochází z majetku?“

„Promiňte,“ povídám, „ale vy máte také majetek, jak to, že vy –“

„Ohó,“ zasmál se, „mám svou práci, která mě nutí, abych si odpíral spoustu věcí. Nemám na ně čas. Pořád mi zbývá něco, nač se mohu těšit. Sylvia má všechno a k tomu ještě spoustu volného času.“

„Chtěl bych mít její možnosti a spoustu volného času,“ povídám.

Naklonil se z plátěné židle, až málem přepadl dopředu.

„Štěstí,“ řekl, „je asi něco nemít. Něco si musít odpírat. Tak je to, můj milý.“

„Nevím,“ odpověděl jsem, „mně kupříkladu bylo v životě odeřeno moc věcí, a nikdy bych to nepokládal za štěstí.“

„Člověk nikdy neví, co je štěstí. Stejně jako neví, co je krása. Krása a mládí. K smíchu. Ani na jedno, ani na druhé nemáte vliv. Můžete v tom leda fixlovat. Mám rád to, co se dá změnit tím, že děláte. Děláte, a opravdu – na konci je to jiné než na začátku. Vykládal jsem o tom Sylvii. Kdepak by tohle pochopila. Mladým nejde o pochopení. Všecko pochopili, všecko znají.“

„Když jsem byl mladý,“ povídám, „věděl jsem toho taky víc než dneska. Čím je člověk mladší, tím víc ví, a čím je starší, tím víc poznává.“

„Víte, co mi dneska řekla? Že to udělá znova.“ Muž dokouřil a vstal. Náhle spěchal.

Nazítří odpoledne jsem měl jet zpátky do Říma. Před odjezdem jsem se zeptal recepčního, jak dlouho tu ještě budou. Okamžitě věděl, koho míním. Netrpělivě očekával den, kdy odjedou. Francesco mu dělal stále víc a víc starostí. Ale bude musít ještě týden vydržet. Zatnout zuby, přesvatá Panno.

Když jsem nastupoval do autokaru, zahlédl jsem Sylvii naposledy. Vycházela s matkou z hotelu. Matka šla rázným krokem, Sylvia se zlehka vznášela za ní a na okraji chodníku se na chvíli zastavila. Jako by věděla, že ji někdo pozoruje, zastavila se v plném slunci. Její výraz vyjadřoval, že je jí naprosto jedno, jestli jde, nebo stojí. Anděl, který na sebe nevzal žádný úkol a nikomu nic nezvěstuje. Anděl, kterému se nic neodpírá a který je schopen odepřít si jen jedno.

Ale teď byl ten anděl ještě živý. Díval jsem se z autokaru za ním. Vykročil za matkou a po chodníku za ním se sunul jeho krátký černý stín. Ještě když autokar zahýbal s námi za roh, byl anděl živý a pohyboval se.

Pohyb květin je pomalý, příliš dlouhý
a nepatrný pro tvou netrpělivost.
Kolik neuvěřitelných pohybů se ztrácí
ve zvířeném prachu života.
Místo, odkud se rozhlížíš,
je popsáno ze všech stran kroky.
Ne, nikdo sem nešel kromě tebe.
Tolik stop zanechá člověk,
než se mu podaří najít místo,
které minul.

Modrá růže

Nejhorší to bylo ve čtvrtek. Člověk si myslí, že jeho klec má nej-
hustší mříže, ale ne, vždycky ještě může mříží přibývat. Já už,
říkala si Eva, pro samé mříže skoro nevidím ven. A také si říkala,
že by si z ničeho neměla nic dělat. Ale to si říkala už hezkých pár
let a nebylo to nic platné.

„Můj nápad to nebyl,“ omlouvala se tchyni, sotva vstoupila
s Evičkou do tmavé předsíně. Tchyně šetrila elektrinou a ani ten-
tokrát v předsíni nerozsvítila, ačkoliv bylo kalné ráno a schylovalo
se k dešti. „Můj nápad ne,“ řekla Eva. „To Emil. Nechtěl ji poslat
do školky, že prý bude stonat. Tak ji vedu k vám.“

Tchyně při její řeči pokyvovala s pochopením hlavou. Pochope-
ní platilo jejímu synovi. Eva nepřestávala žasnout nad záhadným
spojením svého muže s jeho matkou. Tchyně naprosto přesně vě-
děla, co si Emil přeje, kam míří, a nemusil se s ní o tom dohadovat.
Eva se s ním dohadovala často a dlouho a málokdy se dostala tam,
kam se tchyně dostávala bez dohadování. Asi je to tím, že si ženy
dost neuvědomují, že se vdávají za muže. Čekají od nich, třeba
podvědomě, aspoň nějakou ženskou vlastnost. Ale muži nejsou
schopni doopravdy ji mít. Ani ten zvláštní druh ženské oddanos-
ti, který propuká bezohledně a všemu navzdory a činí si přitom
nároky na věčnost.

„Tak pak, Evi,“ podala Evičce ruku a políbila ji na tvář. Na scho-
dišti se pokusila vtíravou vůni mýdla ze rtů odfouknout. Poslední
dobou jí vůně vadily.

To od té doby, co se vydala po stopě. Čeho? Nevěděla přesně
čeho, ale cítila se ohrožena. Kdykoliv se Emil vracel ze služební

cesty, voněl něčím jiným. Říkávala si: Tohle přece není vůně našeho mýdla. Ale kdoví čím se myl po hotelích.

A stačilo před lety jenom trochu se potočit a vykročit jinou cestou a žila by jinde a jinak. Spousta možností – a všechny si živě představovala – v ní probouzela stesk po něčem, co nepoznala.

V pět si musím Evičku vyzvednout. V pět hodin – opakovala si cestou po schodech, aby se trochu uklidnila. Samozřejmě že Evička nemá horečku, uvažovala s trpkostí a s pocitem ponížení. Příliš rychle přistoupila na manželovy požadavky. Jakmile odjížděl na služební cestu, vpravil jí do hlavy nějakou pošetilost. Aby za jeho nepřítomnosti neměla klid. Klid znamenal prostor, volnost. Jestliže je Evička u tchyně, musí se pro ni zastavit přesně v pět. Ve čtyři odchází z podniku, a jestli si dovolí nákup, má co dělat, aby v pět hodin Evičku vyzvedla. Ani chvilka bez kontroly. Jako by bylo vůbec co kontrolovat. Kontrolovat.

Na konci schodiště viselo na zdi veliké zrcadlo posypané černou krupicí stáří. Když Eva zrcadlo míjela, podívala se na sebe. Byla sama se sebou spokojená. Mladá žena v plášti do deště, staženém nad boky páskem. Přestípnutá páskem. Usmála se jenom napůl, druhá půlka úsměvu spěchala před ní do práce.

Hodinky ukazovaly tři čtvrti na osm. Postavila se do fronty na autobusové zastávce. Ještě nepršelo, ale šero narůstalo. Na modré obloze se rozpíjel tmavohnědý mrak a listí na stromech dostávalo barvu kávy. Lidé ve frontě mlčeli. Mlčela s nimi a byla ráda, že ji s nimi něco spojuje v její opuštěnosti. I když jenom mlčení.

Do práce dojela přesně na minutu. Byl to div. Tchyně bydlila na druhém konci města.

„Jako anglická královna,“ přivítala ji paní Forstová. Seděla u druhého psacího stolu vedle okna. U třetího stolu si pilovala slečna Dolínková nehty. Dolínková vzhledla od nehtů a zabručela.

A zase ve třech a v těchhle zdech a v téhle kleci. Eva odložila koženkovou tašku na svou židli a rozvazovala pásek pláště.

Křup, křup – okusovala Forstová jablko. Jak může někdo jíst po ránu jablko. Eva svlékla plášť a načechrála si vlasy.

„V sobotu jdu s vnukama do cirkusu,“ řekne Forstová. To se dalo čekat. Nikdy nehovoří o ničem jiném než o vnucích. Vnuci jsou přesně to, co si od dlouhé řady dnů, které se říká manželství, nakonec slibovala. Asi už v mládí. Proto o nich pořád mluví.

„Ten nejmladší zná už všechny zvířata. Pořád se ptá: A, babičko, bude tam taky jaguál? Jaguál, jaguál,“ prozpěvuje paní Forstová. Ke zpěvu taktuje ohryzkiem.

Svět je jednoduchý, jestliže se spokojíš s vnuky anebo s pěstováním svého vzhledu jako Dolínková. Ale co když chce někdo víc –?

Eva usedla k psacímu stolu s pocitem neúplnosti. Něco mi chybí, a dokonce něco podstatného mi chybí. A pak to věznění, její muž ji vězní promyšleně a chladnokrevně, o tom byla přesvědčena. Před svatbou si slibovala od manželství spoustu věcí. Vypadalo to také, že se jí splní. V prvních týdnech manželství podlehla představě, že je jediným člověkem, kterého její muž potřebuje, že vyplňuje jeho život, že je srdcem jeho srdce. Týdny mýjely a začala poznávat, že se její muž může dokonce radovat z něčeho, co ji nezajímá a z čeho ona radost nemá. Nesrovnávalo se to s tím, že byla srdcem jeho srdce. Měli si přece být blízcí úplně ve všem, měli se k sobě tisknout i svými myšlenkami a názory, a myšlenky jednoho měly prorůstat myšlenkami druhého, jako navzájem prorůstají větve stromů v lese.

Jednou týdně odcházel Emil večer do šachového kroužku. V neděli odpoledne chodil na kopanou. Evu šachy ani kopaná nezajímaly.

„Zas už?“ říkávala. „Zas už?“

Přikyvoval s povzdechem, jako by šel plnit těžkou povinnost.

„Za týden pojedou s vnukama na chatu,“ uvažuje nahlas Forstová a rovná na stole lejstra, „nejvyšší čas, aby se proběhli po lese. Ten nejmladší...“

„A co,“ skočí jí Eva do řeči, „a co tvůj muž?“

„Jde do důchodu, za měsíc bude v důchodu.“

Jako by tohle byl nejdůležitější znak člověka: pracuje, nebo je důchodce. Jeho touhy, jeho ztroskotání, útrapy, neúplnost, to všechno jako by nebylo. Důchodce.

„A víc nic?“ zeptala se Eva.

Forstová zvedla oči od svých papírů. Udiveně.

„Co víc?“

Najednou se zdálo Evě důležité, aby se dověděla, jak se k sobě Forstová s Forstem chovají jako stárnoucí manželé. Dostali se přece na své cestě do míst, kam se Eva jednou pravděpodobně také dostane.

„Ale děvče,“ roztáhla Forstová tvář k úsměvu a zamrkala oběma očima s porozuměním, které se Evy dotklo. „Děvče. V našem věku. V našem věku.“

Jednoduchý život po forstovsku. Cíl: vnuci, vztah mezi mužem a ženou: postel a ty věci. Eva věděla, že Forstové křivdí, ale křivdila ráda, se zadostučiněním. Měla potřebu někomu křivdit, protože sama byla, jak se jí zdálo, ukřivděná.

Dolínková se s Forstovou a s Evou nebaví. Má svoji práci, cvaká počítačkou, nebaví se s nikým. Přesně v deset si jde uvařit kávu. Cvaká v koutě kanceláře s plecháčkem a spirálovým minivařičem.

Eva neodolá a požádá ji:

„Dolinko, udělej mi taky kafe.“

Jak to ta Dolínková dělá, že nemá potřebu někomu o sobě vyprávět? Eva má obrovskou touhu vyprávět o sobě, jen kdyby měla někoho, kdo by jí rozuměl.

„Dolinko, co ty tak odpoledne děláš?“

Dolínková sype kávu do šálku a krčí rameny.

„Jen ji nech,“ ozve se Forstová, „Dolinka teď má starosti s rekreací ROH.“

Forstová umí vidět všude povrch světa, kolem ní se to hemží administrativou, funkcemi, úkoly, závazky. Ale co má dělat člověk, který se cítí neúplný, co má dělat, Forstová?

„Hezký střevíce,“ ukáže Eva Dolínkové na nohy.

„Včera jsem je koupila,“ řekne Dolínková. Konečně zabrala. Na svůj vzhled zabere vždycky. Dost slušné nohy, myslí si Eva, ta Dolínková má dost slušné nohy, sice trochu rovné, potřebovala by přidat lýtek, ale jinak to ujde. Nese se. Kancelářský jaguál. Eva vyprskne. Forstová zatuká tužkou do stolní desky:

„No tak, no tak, co se děje?“

„Kafe,“ řekne Eva.

Eva a Dolínková upíjejí kávu a dívají se do zdi před sebou. Dolínková si zapálí.

„Nebyla by tam jedna pro mě?“

„Hm,“ nabídne Dolínková paní Forstové.

Eva nekouří. Jde pootevřít okno. Modré pruhy dýmu míří k pootevřenému oknu. Forstová chvíli vypráví svoje anekdoty o vnučích, pak se unaví, zamáčkne nedopalek cigarety a pokračuje v práci. Eva jde umýt oba hrníčky od kávy na toaletu. To se opakuje každý den. I předsevzetí, že už zítra koupí Dolínkové sáček kávy, aby jí nebyla nic dlužná. Tak tu myji šálky od kávy mezi stejnými čtyřmi zdmi, stejné šálky, stejná výlevka, jenom datum mého věznění je jiné. A přece jsou obrovské prostory na světě, veliká města, která jsem nepoznala, a celé světadíly a vesmír. A já si tu máchám ruce pod kohoutkem umyvadla na toaletě a dávám pozor, abych nerozbila hrníček.

S čistými šálky opustila toaletu. Lžičky v šálcích pocinkávaly, bylo veselé potřásat lžičkami v šálcích. Nejveselejší jsou vlastně vždycky nejjednodušší věci. A nejhezčí jsou zadarmo. A nejcenější jsou zadarmo. A nejsložitější jsou zase –

Tomík. Vynořil se v ohbí chodby jako duch na svých gumových podešvích. Miloval měkké sportovní boty. Tomík, o něco starší než její muž. Plavé zastřižené vousy. Vyplul z nějaké jeskyně vesmíru, vysoký, s velkými dlaněmi. Dobrák, který si tyká s celým světem.

„Evo, tak jedeš se mnou.“

„Kam?“

„No, pro ty knihy.“

„A kdy?“

„Hned. Potřebují je před polednem. Bude se do nich malovat věnování.“

Venku se dalo do deště. Proud vody se pomalu sesouvají, vrstva za vrstvou jako po úbočí hory záplava štěrků a kamení. Hřmot na římsách budovy roste a plechová stříška před vchodem duní.

Auto předjelo ke vchodu, Tomík roztáhl nad Evou deštník. Než oběhl vůz, aby se posadil vedle ní, zmokl. Z jeho pláště se odpařovala vlhkost a mísila se s něčím, co připomínalo vodu po holení a mýdlo De luxe. Čistotný muž s pěstěnými nehty. Ale stárnul. Jestlipak je spokojený se svou prací v podniku, jestlipak mu stačí taková malá uznání, že ho pošlou pro dary nebo že pronese na schůzi slavnostní řeč? Je svobodný. Žádné řeči o vnucích. Málem by se ho zeptala, co dělá po práci. Jenže tuhle otázku by si mohl vyložit jinak než Dolínková. Ale zvědavá na to je. Jestlipak zná ten pocit neúplnosti?

„Prší,“ řekla, „prší a prší.“

„Teprve před chvílí začalo.“

„Ty máš rád, když prší?“

„Děšť nebo slunce. Člověk si nesmí z počasí tolik dělat.“

„Když prší, bývám smutná.“

„To já bývám smutný kvůli něčemu jinému.“

„Kvůli čemu?“

Podíval se na ni. A usmíval se, to se poznalo na očích, ne kolem úst. Kolem úst měl vousy jako plavou záclonu a vousy mu všechno kolem úst zakrývaly, a když stiskl rty, zakrývaly mu vousy i ústa.

„To máš těžký,“ řekl. „Ty, kupříkladu, a tady Fanek,“ položil svoji růžovou tlapu na rameno řidiči před sebou, „oba máte rodinu. Děti.“

„Dítě,“ opravila ho za sebe.

„I dej pokoj,“ řekl Fanek a zastavil před semaforem. „Vůbec nevíš, co to děti jsou.“

„Ty zas nevíš, co to je, když člověk žije bez rodiny, jenom s matkou, která je už stará a přes den pořád spí a v noci chodí po domě.“

„To máš jedno, kdo ti v noci chodí po bytě,“ řekla Eva. Vzpomněla si na Emila, jak se vracívá z šachového kroužku.

„Myslím, že to jedno není.“

„Takhle o svátcích, když dostanou dvě děti horečku a na to třetí to čeká,“ povolil Fanek brzdu, protože semafor vystřídal barvy.

Ještě že Evička málokdy stůně, jenže když stůně, přijde tchyně a bydlí s nimi, dokud se Evička neuzdraví. Tak si to Emil přeje, jako by Evě nedůvěřoval.

„Horečka přejde, ale stárí ne,“ řekl Tomík. „Mně je matky líto. V noci chodí sem a tam. Spím, a sotva se na okamžik probudím, slyším, jak chodí. Jednou přišla za mnou do pokoje a sáhla mi na obličej. To jsem se vyděsil. Od té doby se zamykám.“

Takový vousatý dobrák a vyděsí se, divila se Eva. Každý má svou klec. A nemůže z ní ven. Až na ty lidi, co žádnou klec nemají. Byla přesvědčena, že jsou i takoví lidé. Ti si chodí mezi klecemi

jako diváci a prohlížejí si ty, co jsou za mřížemi. Tak se podívejme. Vždycky si myslela, že se Tomík prochází mezi klecemi jako divák. A on ne. Proto se dívá na svět s pochopením. Proto je asi dobrák.

„Každý stárne,“ povídá Fanek, „i ty děti. Jen starosti nestárnou. Ty jsou pořád svěží. Nejhorší je, když si člověk zvykne na nějaký způsob života. Pak se ho nemůže vzdát.“

Já bych se svého způsobu života vzdala ráda, přiznala si Eva, obcházet v kleci je také zvyk, ale já bych se ho ráda vzdala.

„Záleží na tom, jak člověk žije. Když někdo ví, jak žije, rozezná taky, čeho se může vzdát.“

„Čeho se vzdát,“ řekl Fanek, „to poznají jenom stromy, když shazují listí. Člověk se drží zuby nehty všeho, na co je zvyklý.“

Mužští. Jakmile začnou filozofovat, neví Eva nikdy, jestli se má smát nebo co. Jak jen to svedou hovořit o ničem. Povídají o zahrádkaření, o fotbale nebo o šachu a pořád jakoby o ničem. Tak takhle mluvit o ničem by Eva nedovedla. Ne, to by raději mlčela. A kdoví, možná že muži takovými řečmi jenom něco zakrývají. Jestliže si dovedli za ta staletí zařídit svět, aby v něm byli pány, znají asi něco podstatného, co jim jejich vládu umožňuje. Potom mohou samozřejmě ledabyly filozofovat o ledabylostech.

Před knihkupectvím vystoupí Eva s Tomíkem z auta, Fanek vytáhne z kapsy sportovní noviny a bude si číst, dokud se nevrátí ti dva s balíky. Fanek je řidič a nestará se nikdy o nic jiného než o řízení vozu. Na světě má každý svou roli. Proč se plést do role jinému? Proč by měl nosit balíky Fanek, když řídí vůz? V pořádku, myslí si Eva, kdyby měli všichni lidé opravdu svou roli. Ale někdo musí hrát cizí roli, nemůže tu svou. Anebo se na něho dostane slátanina ze dvou nebo tří rolí, a pak hraj!

Jako tady ty knihy, probírá se Eva hromadou knih, které prodavač nanosil na pult. Každá kniha může mít v životě svou roli. Knihy,

které tu vybereme, se promění v dar. Musí to být knihy drahé, plné obrazů, ten zvláštní druh všeobecných knih, které jsou na prvním místě dárkové a teprve na druhém jsou knihami, které obdarovaného mohou a také nemusejí zajímat. Jednu z nich dostane Dolínková. Vzorná pracovnice podniku. Zdá se přímo nemožné představit si Dolínkovou nad knihou. Tak ještě s obrázkovým časopisem.

Prodavač je hubený mladík, a jak snáší knihy na pult, nadouvá se mu černý pracovní plášť a zase splaskává. Vypadá to, jako by neměl tělo. Eva prodavače zná, chodívá k němu nakupovat knihy pro závodní knihovnu, ale ještě nikdy si nevšimla, že se pohybuje, jako by neměl tělo. Hlas má. Stále mluví.

„Tuhle knihu uvítá každý,“ říká. Proč „uvítá“? Užíval posledně, když tu byla, také takových slov? Proč tvrdí, že „to je znamenitá kniha“? Proč neřekne prostě: dobrá, nebo moc dobrá? Snad se chtěl těmi slovy dostat z šedi deštivého dne, snad se chtěl výjimečnou větou vysvobodit ze zajetí svého krámu plného knih, který právě proto, že v něm prožíval celé dny, se pro něho stával klecí.

„Nad tímhle člověk žasne,“ ukazuje prodavač nehemem na fotografii v knize, „jako by to fotografoval přes hedvábí...“

Proč přes hedvábí? Protože to je fotografie lesa v mlze? Ale takhle hovořil asi vždycky. A jak to, že si toho jindy nevšimla?

„Kterou knihu by si vybral tvůj manžel?“

Myslel Tomík otázku vážně? Její muž přece nechte. Jednou za čas, o dovolené, detektivku.

„Asi žádnou,“ odpoví Eva.

Prodavač i Tomík se zasmějí, jako by jim pověděla vtip. Eva se směje s nimi, neví čemu, ale je dobré dělat něco, co dělají ti kolem tebe. Aspoň zdání, že si rozumíme.

Konečně jsou balíky s knihami v autě. Ještě je třeba vyzvednout květiny z květinářství.

„Potřebuju si něco doma zařídit,“ povídá Tomík, „bydlím tady za rohem. Dojeďte do květinářství sami, a sejdeme se tu.“

„Já bych si taky něco zařídila,“ prohlásí Eva. Neví, co si bude zařizovat, ale raduje se ze své odvahy. Báječný nápad, získat trochu volnosti, o které tchyně ani Emil neví.

„A to mám já vyzvedávat kytice?“ Fanek se pohoršuje nad takovou smělostí.

„Fanečku, co ti to udělá?“ pohladí ho Eva po tváři.

„Tak kdy?“ zeptá se Fanek s mrzutou blahovolností.

„Za půl hodiny,“ řekne Tomík.

Fanek odjede a Eva vedle Tomíka neví, kam by měla sama jít. A přestalo pršet.

„Tak máme stejnou cestu,“ řekne Tomík, „kam míříš?“

Co mu mám povědět? Eva je v rozpacích. Kam míří? Utekla z klece každodenního pořádku a vzala na sebe povinnost někam sama mířit. Ale kam?

„Viděla jsi už někdy modrou růži?“

„Nene. Neviděla.“

„Mám ji na zahrádce.“

K domku, ve kterém Tomík s matkou bydlí, není daleko. Ale jaké dlouhé mlčení se prostírá od křižovatky až k tomu domku. Eva musí něco povědět. Za každou cenu.

„Ten knihkupec byl dneska směšný.“

„Jak to?“ Tomík nerozumí. Copak dneska Eva slyší něco jiného než ti druzí?

„Říkal taková zvláštní slova.“

„A víš, že jsem si nevšiml?“

Možná že ti sebevědomí, ti, kteří nejsou v kleci, možná že ti slyší jinak. Ale ona se přece osvobodila, nešla pro květiny, má půl hodiny pro sebe, proč tedy vykládá o knihkupci? Co je jí do něho?

Má chuť povědět něco bláznivého, nad čím by se tenhle stárnoucí mládenec Tomík podivil.

Ulice za rohem stoupá a zahrada kolem domku je na svahu. Za jasného dne se do svahu u domu jistě opírá slunce.

„Válel jsi někdy po té stráni sudy?“

„To se rozumí.“

„Škoda že nesvítí slunce.“

„Přijď, až bude svítit slunce.“

„Opravdu?“

Tomík ji zkouší pohledem. Proč ne? Proč by nepřišla? Teď myslí Tomík pravděpodobně na to, že je vdaná, že má manžela a dítě. A co?

Tomík odemkne vrátka u zahrady a jdou podél skalky k domu. Vápencové kameny matně světélkují po dešti a ze škvír mezi nimi se sypou nějaké maličké žluté kvítky. Před chátrající verandou stojí starý černý smrk.

Tomík zavede Evu na verandu, řekne:

„Promiň,“ a zmizí v domě.

Dřevěná veranda je přilepená ke zděnému domu a musí jí projít každý, kdo jde dovnitř. Dřív se tu asi sedávalo za horkých letních dnů v proutěných křeslech. Dnes je tu skladiště. Konev, smeták, staré vědro. Proutěná křesla tu jsou také, ale kdoví kdy na nich někdo seděl naposled. Na trámu pod okny se usazuje prach, a záclonky sepnuté uprostřed stužkou, takže tvoří dva trojúhelníky spojené špičkami, tyhle kdysi koketní záclonky, které si přes svou chatrnost a skvrny udržují tvary útlobokých tanečnic, probouzely v Evě smutek, a za okny se valilo denní světlo jako kalný a těžký kouř.

Stála na verandě v rozpacích a z vlhké hloubky domu se ozýval hovor. Vzrušený ženský hlas něčemu hlasitě a nesrozumitelně

odporoval. Když se však Tomík vrátil, usmíval se vlídně a dobrosrdečně.

„Promiň,“ řekl, „že tě nevedu dál, ale uklízím jenom jednou za týden. Tady neuklízím vůbec,“ dodal rychle, „už dva roky chci verandu zbourat, a vždycky mi to nějak nevyjde.“

„Slíbil jsi mi ukázat modrou růži.“

„Pojď. Růže mám za domem, chráním je před větrem.“

Tráva byla plná dešťových krůpějí, a jak Eva šla, strásala si kapky do střevíců. Po několika krocích měla mokré nártý.

Záhon s růžemi byl dlouhý a růže na něm kvetly ve třech řadách. Tomík zavedl Evu k růži, na které kvetl jediný květ. Květ měl velice světlou modravou barvu jako žíla na dívčím zápěstí. Kolem kvetly růže červené, žluté, bílé a oranžové, růže všech odstínů, ale nesměle modrý byl jenom tenhle jediný květ. Byla to podivuhodná barva.

„Není nádherná?“ zeptal se.

„Je moc hezká.“

„Pro mě je to symbol.“

„Symbol?“

„Symbol toho, co kolem tebe utíká, sotva si to stačíš uvědomit. Uvědomíš si to, leda když to opadalo.“

Má pravdu, říkala si. Nerozuměla mu, ale zdálo se jí to smutné a krásné. Emil s ní nikdy o takových věcech nemluvil. Snad o takových věcech ani nepřemýšlel. Už ho slyšela, jak říká: A na co tyhle věci vlastně jsou? Ještě o nich přemýšlet. – To je to, Emile. Jsou věci a myšlenky, které vypadají, že nejsou na nic, a právě tyhle myšlenky a věci jsou nejdůležitější.

Tomík vytáhl kapesní nůž, sehnul se, zlomil svou výšku, jako by se uklonil a odprošoval růži, a uřízl ji. Modrou růži na dlouhém stonku. Podal ji Evě.

Váhavě zvedla ruku.

„Zasloužíš si ji,“ řekl. Nic víc. Ani proč si ji zaslouží.

Neodvažovala se pohnout, dostala strach, že v mokré trávě uklouzne a že mu padne k nohám. Musil k ní pokročit. Docela blízko. Tak blízko nemusil, a přesto k ní pokročil docela blízko. Snad mě políbí, napadlo ji. Snesl se na ni odlesk něčeho, co už dávno nepocítila. Vztáhla ruku po růži a mimoděk přimhouřila oči.

„Neboj se,“ řekl, „sedřel jsem nožem na konci stonku všechny trny.“

Otevřela oči. Políbil mě, nebo ne? Přivoněla k růži. Voněla velice slabounce, a možná že nevoněla vůbec, že voněly růže na záhonu.

„Ještě se nenaučila vonět,“ řekl, „je to začátečnice.“

Co tím asi myslel?

„Děkuju, hodný,“ řekla.

„Zasloužíš si ji,“ zopakoval, ale jiným hlasem. Vemlouvavým.

Rousali se mokrou trávou nazpět. Za okenním sklem zahlédla Eva tvář vrásčité ženy. Nedívala se na Tomíka, nedívala se na Evu. Dívala se na něco, co viděla jenom ona a nikdo jiný.

„Mám úplně mokré nohy,“ postěžovala si Eva.

„Osuším ti je.“

Vyšli z trávy na cestu dlážděnou betonovými deskami. Roztřepal čistý bílý kapesník a v podřepu jí osušoval nahé kotníky a nártý.

Škoda že jsem si nezamáčela i kolena, litovala Eva, když ho viděla u svých nohou, pozorného, oddaného.

„Víš,“ omlouval se jí Tomík, když otevíral vrátka na ulici, „já trávu kosím jednou za rok.“

Jaká nádhera, obdivovala ho, jaká nádhera zjednodušovat si život. Zatímco jiní stále uklízejí, kosí a starají se, tady ten vysoký plavovlasý muž všechno odkládá, získává čas, žije pomalu, neudý-

chaně. Zato já musím v pět vyzvednout u tchyně Evičku. V devět přijede Emil ze služební cesty. Po služební cestě si přeje Emil vždycky teplou večeři.

Fanek už na smluveném místě čekal.

„Podívej, Fanku, modrá růže,“ řekla Eva.

„A voní?“ zeptal se Fanek. Patřil k lidem, kteří si rádi ověřují nedostatky, aby nemusili chválit.

Eva seděla s Tomíkem na zadních sedadlech. Když se vůz rozjel, ucítila Tomíkovu dlaň na hřbetu své ruky. Necouvla. Nechala ji tam a dívala se před sebe přes volné místo vedle Fanka do čelního skla, po kterém opět stékaly kapky deště.

„Podívejte, děvčata,“ zavolala v kanceláři, ještě než svlékla plášť.

Dolínková zvedla roztržitě hlavu od počítačky a přikývla. Forstová spráskla ruce:

„Tohle! Slyšela jsem, že se vyrábějí z bílých. Namočejí bílou růži nebo i bílý karafiát do nějakého modřidla a...“

„Je to pravá modrá růže,“ hledala Eva na poličce sklenici, „viděla jsem, jak ji odstříhli.“ Překvapila ji lehkost, s jakou vyslovila lež. Odstříhli. Ne, nebyla to lež. Byla to lest. Nemohla Tomíka zradit.

„Tos ji dostala?“ opřela se Forstová o opěradlo židle, ochotná pustit se do vykládání.

„Dostala.“

„Já už dostávám květiny jenom od organizací.“

„Tvůj muž ti nedává kytky?“

Zbytečná otázka. Má přece zkušenosti s Emilem. Co asi řekne modré růži Emil? Ne, modrou růži mu nemůže ukázat. Celý večer by se vyptával, celou noc by se ptal, podezíral by a vyslýchal. Schová modrou růži do sklepa. Tam Emil nechodí. A tma a chladno růži prospěje. Ale to znamená pospíšet si ještě před pátou domů a růži

uložit. A dát jí čerstvou vodu. A políbit její bledou modrou pleť. Ta růže je symbol a já si ji zasloužím.

K tchyni přijela Eva až ve čtvrt na šest. Evička se zaradovala, tchyně přivítala snachu odměřeně. Co ty víš, říkala si Eva v duchu, co víš ty o modré růži. Jindy by se jí chování tchyně dotklo. Jindy by si řekla: Tak, a přibylo mi o jednu mříž navíc. Ale teď popadla Evičku za ruku a pospíchala domů, do třetího patra domu, kde dole ve sklepě čekala modrá růže.

Povídala si s Evičkou a myslela na tu růži. Když Evičku uložila ke spánku, netrpělivě čekala, až dcera usne. A než u dveří zazvonil Emil, seběhla několikrát do sklepa podívat se na modrou růži.

Emil dostal svoji teplou večeri a o cestě vyprávěl jen to, o čem měl dojem, že Evu zajímá. Ale Evu nezajímalo nikdy to, o čem se Emil domníval, že by ji mohlo zajímat.

Když si naléval pivo, přestal mluvit. Nedovedl si nalévat pivo a mluvit při tom.

Nemohla to už vydržet. Musela prostě zavést řeč na modrou růži.

„Poslyš, viděl jsi už někdy modrou růži?“

Emil vzal plnou sklenku do ruky a řekl:

„Modrá růže není.“

Tohle čekala. Proč se s ním hádat? Modrá růže je. Modrá růže je na světě. Zmocňovala se jí podivná, stále rostoucí radost. Emil nikdy modrou růži neuvidí. Neukáže mu ji.

Pro všechno náhle nic. I to můžeš
přečíst v nepovšimnutém pohybu květin,
když vcházejí do prvního mrazu
bez včel, bez vůně, bez barvy.
Účet za prošlou sezónu
je zdánlivě čistý jako tvář úplňku,
jen tu a tam tmavší skvrna,
která se nepodobá ani písmenu, ani číslu,
spíše někomu zapomenutému.
Jsme to snad my?

Sto perských koček

Zpočátku se rozpomenul ještě na jednotlivá zvířata, potom mu začala splývat. Všechny kočky se vtělily do té poslední. Měla na kotci vpředu růžovou záclonku se žlutými třásněmi.

„A proč má záclonku?“ zeptala se ho Méli. Když je člověku pět let, chce vědět všechno. Než začne svoji zvědavost účelně omezovat.

Mít v pětapadesáti letech pětiletou dceru se mu zdálo naprosto přirozené. Teprve teď, když ležel na nosítkách v sanitce, dostal na věc jiný názor.

Všech sto perských koček bylo v kočce z posledního kotce, všech sto vystavovaných perských koček se na něho dívalo jejíma očima. Klidně, nevzrušeně a s rozkoší vychutnávala svou ospalost. Prohlížela si ho, jako by on byl výstavní kus, a sál, kde se před ní zastavil, veliký výstavní kotec pro lidi, aby si je mohly kočky prohlédnout. Čím víc o tom přemýšlel, tím méně si byl jistý, kdo koho prohlíží a kdo je vlastně divák. Kočky, nebo lidi?

Přemýšlel pomalu, ale pořád, nemohl přemýšlení zarazit. Jako když praskne potrubí, které není pod tlakem, a z praskliny teče a teče bez ustání a stejnoměrně. Zvláštní bylo, že zatímco se jeho myšlenky nepřestávaly pohybovat, neměl ani trochu chuť pohybovat tělem. Ležel na nosítkách bez hnutí a díval se do stropu sanitky. Strop měl barvu slonové kosti. Skoro stejný odstín, jaký měl strop obývacího pokoje, kam pro něho s nosítky přišli. Stále pod stropem, který má stejnou barvu. Přijal to jako pozoruhodnou zkušenost.

Ta kočka zaplňovala víc než polovinu svého kotce. Její majitelka pro ni sáhla dovnitř, právě když šli s dcerou a manželkou okolo.

Zastavili se. Majitelka začala kočku z kotce zvedat a kočka byla bez konce, ještě a ještě jí byl kus a její husté dlouhé chlupy připomínaly dým. Ale takový, jaký stoupá ze spáleniště, když se po požáru snáší na doutnající dřevo mžení. Nekonečná kočka stoupala do náruče své majitelky jako dým. Afrodita z Tmáně. Jména koček v katalogu připomínala šlechtičny a šlechtice. Bohy a bohyně. Až na tu, co se jmenovala Anča.

„Proč ji ta paní bere?“ zeptala se Méli. Ptala se skoro pořád. Proto se dovídala tak málo. Zvykli si na její otázky a málokdy jí odpovídali. Také proto, že otázky následovaly příliš rychle za sebou. Méli měla neomezenou potřebu ptát se.

„Co jí bude ta paní dělat?“ pokračovala Méli.

Otázek nesmí být moc, uvažoval v sanitce, která najela z asfaltové silnice na dlažbu a začala poskakovat. Asi byli na náměstí, ale nechtělo se mu otočit hlavu na stranu, aby zachytil pohledem fasády známých domů v pootevřeném okénku. Nechtělo se mu nic, jenom přemýšlet. Někde byla nějaká důležitá myšlenka. Věděl o ní, někde musela být. Doposud na ni nenarazil.

Majitelka vytahovala kočku z kotce. Pořád, jako by to bylo zaměstnání na celý život. Kočka neměla konec. A když pak byl konec, pokračoval dlouhý huňatý ocas. Jako dým. A měla oči modré a mhouřila je. Chladná zelenavá modř ledovců. Přečetl si v nich sdělení, ale zapomněl je. Bezpochyby to bylo sdělení. Ale jaké?

Jeho žena zůstávala pozadu. První osoba na výstavě byla Méli. Za ní postupoval on. Žena se opožďovala. Nepřibližovala se kočkám. Neměla je ráda. A přece šla na výstavu koček. Byla přesvědčena, že ji její okolí stále nutí do něčeho, co si nepřeje. A jít na výstavu koček jenom potvrzovalo její přesvědčení. Patřila k většině žen, které se mají vždycky hůře než ty ostatní. Ale někdy to na ní nebylo znát.

„Co je ti?“ ptával se jí v takových chvílích.

Neodpovídala a tvářila se netečně. Svět se jí přestal týkat a vy-
padala, jako by se jí netýkal ani její osud. Podle něho to nebyl právě
špatný osud. Měla přece spoustu věcí a auto a tak. A nechodila
do zaměstnání. Tak co. Mohla se doma klidně natáhnout jako ta
perská kočka a mhouřit oči. Když na to pomyslel, bolelo ho rame-
no víc a pálení uprostřed hrudi nabývalo na síle. Raději myslit na
něco jiného.

Jak ta ženská vytahovala kočku z kotce, pěkně pomalu, jako by
se bála, že ji přetrhne.

„Nechcete kotě?“ zeptala se ho.

Než mohl odpovědět, začala Méli tleskat do dlaní. Neodvážil se
jí zkazit radost.

„Vy tu máte kotata?“ zeptal se opatrně.

„Ještě ne,“ řekla majitelka kočky, „ale budou. Jestli chcete, dám
vám adresu. Nebo ještě líp, dejte mi vaši.“

Napsal jí na lístek svoji adresu a pak toho celé odpoledne litoval.
Stačilo, když se podíval na svou ženu. Dělal, že se jí nic netýká.
Ovšem, kočka do domu. Že na to nevzpomněl.

„Přece to mohu odřeknout, až mi napíše, abych si pro kočku
dojel,“ omlouval se své ženě. „Panebože, copak to nemůžu odřek-
nout?“

Méli si naštěstí prohlížela siamského kocoura a neslyšela, jak
to otec vzdává. Vzdávání mělo svůj řád. Nejdřív to vzdal všechno
a pak se musil vzdávat na pokračování. Využíval k tomu okamžiky,
kdy se Méli bavila u vzdálenějších kotců a neslyšela, co si otec
s matkou povídají. Matka vlastně nepovídala nic. To jenom on se
vzdával na pokračování.

Zkusil nadechnout, ale podařilo se mu to jenom zpola. Sanitka
zastavila. Překvapilo ho šero. Potom někdo otevřel za jeho hlavou
dveře a nosítka, na kterých ležel, se pohnula. Táhli ho ven. Uviděl

strop nemocničního vjezdu s kostkou osvětlení z mléčného skla. Strop měl barvu slonové kosti. Skoro stejný odstín, jaký měl strop obývacího pokoje, kam pro něho s nosítky přišli, stejný odstín, jaký měl strop sanitky. Celý život pod stropem, který má stejnou barvu. Jenže tady si přilepily vlaštovky hnízdo ke kostce z mléčného skla. Přilétaly a odlétaly.

Ležel na nosítkách bez hnutí a dal se nést. Celý svět se skládal ze stropů a všechny stropy měly podobnou barvu. Celý svět měl jediný rozměr: výšku. Ta výška byla určená stropem, výš a níž, níž a výš, ale stropy měly podobnou barvu a vždycky na ně dohlédli.

Není to zvláštní, přemýšlel, že se člověk stará pořád o to, co má pod nohama, a o tom, co má nad hlavou, skoro ani neví? Kdyby mě nenesli na nosítkách, tak si toho taky nevšimnu. Člověk asi musí být bezmocný, aby si všiml, co má nad hlavou.

Později, když ležel v pokoji s velkým oknem do sesterny, kterým se sestry každou chvíli dívaly, jak se těm dvěma pacientům vede, nedovedl se rozpomenout, jestli ho sem odnesli na nosítkách nebo odvezli na vozíku. Ze všeho si pamatoval jenom strop ambulance. Byl totiž jiný než všechny stropy doposud. Byl zářivě bílý. Když se do stropu upřeně zadíval, zdál se mu dokonce oslnivě průhledný. Za oslnivě průhledným stropem se prostírala zelenavá modř ledovců. Kočičí oči.

Měl je před sebou stále, kromě té chvíle, kdy se musil obezřetně položit na bok, aby mu sestra mohla dát injekci.

„A kdy si to kotě odvezeme?“ zeptala se Méli.

„Neptej se pořád,“ řekla matka.

Méli se stále ptala, ale matka stále určovala, co má Méli dělat. To ano, to ne, nevímej si toho, všimni si toho, to je krása, to není hezké. V jeho ženě žilo pracné úsilí těch, kdo chtějí podle svých představ předělat aspoň svoje nejbližší. U něho toho už nechala.

U Méli ne. Jak šťastný život žila kočka z posledního kotce. Když jí majitelka domlouvala, tvářila se, že nerozumí.

„Nerozumíš?“ řekla matka.

„Já jsem jenom –“ Méli musela rozumět.

Nemocniční pokoj byl pro tři pacienty, a byli tu jen dva. A strop v pokoji pro pacienty měl stejně zářivou bílou barvu jako strop v ambulanci.

Sotva jsem se dostal za bránu nemocnice, mají stropy jinou barvu, uvažoval. Dostal jsem se na jiný břeh. A teď tu ležím. Vyvržený trosečník.

Pokusil se srovnat si události pozpátku. Jak to bylo na ambulanci? Měření tlaku. Elektrokardiograf. Ale to bylo vedlejší.

Někdo tam šeptal. Co to šeptal?

„To je ten náměstek –“

Ten náměstek. Ten. Který, no prosím, vyjádřete se přesněji. Nesnášel šepoty. Ani doma.

„Copak jsi to šeptala mamince?“

„Nic.“

„Nic? Méli, nic se nešeptá. Nic se mlčí.“

Určitě nad ním šeptali v ambulanci ještě něco. Nad ním nebo za ním. Dobře odhadli, že toho moc nevnímá. Asi popisovali jeho povahu. A on o to přišel. Nerad o něco přicházel, byl tím pověstný. Nedovedl se zbavovat ani nepotřebných věcí. Zásuvky měl plné popsaných papírů, které se ještě neodhodlal spálit. A stejně nevěděl, co má na nich zapsáno. Ale bylo to něco jako papírová hradba, o kterou se opíral, když nemohl v noci spát. Papírová hradba byla navržena z dokladů o jeho práci. Nejisté doklady, a přece v tom ještě nějaký smysl byl. Ale proč schovával vypálené zápalky do krabičky, proč kupil ve sklepě láhve se šroubovacím závěrem a láhve z umělé hmoty a krabičky od čaje a... a...?

Snad je to nějaký druh šetrnosti, snad touha po jistotě a bezpečí, jaké dodávají modernímu člověku věci, obklopuje se jimi, zakrývá jimi svoji zranitelnost. A to, jestli jsou nezbytně nutné, potřebné, anebo ne, nehraje hlavní roli. Jen co nejvíc věcí kolem sebe, bez věcí jsi nahý.

Díval se do stropu a opatrně dýchal, zastíral sám sobě, že se nemůže nadechnout, jak by chtěl. Pálení uprostřed hrudi nepřestávalo. To je ten náměstek. V zašeptané větě vycítil i uznání své moci. Ale koupit perskou kočku si nemohl dovolit.

„Tati, kolik je těch koček tady?“

„Kolik? Aspoň sto.“

„Já bysem je všechny chtěla.“

„To je, Méli, zbytečné. Všecky jsou v jedné. Jen se podívej, všechny mají dlouhé chlupy, všechny polehávají a mhouří oči. Kdybys měla jednu, jako bys měla všechny.“

„To není pravda. Podívej se, tati, tahle je šedivá, tamhleta strakamakátá.“

„Ale dlouhé chlupy mají všechny a všechny se povalují a mhouří oči, jen se dobře koukej.“

„Já se koukám dobře,“ urazila se Méli. Najednou natáhla ukazováček: „Koukej, tamhleta se nepovaluje. Stojí na zadních a chce ven z klece.“

„Ta jediná,“ řekl. Pro Méli to nebyl žádný důkaz. Pro ni většina nic nedokazovala.

Někdo se zastavil u jeho lůžka. Nepohnul hlavou. Mezi strop a jeho obličej se vsunula tvář ošetřovatelky.

„Už jste si vzpomněl?“

„Na co?“

„Na adresu vaší ženy. Je přece na dovolené.“

Asi se ho ptali na ambulanci. Tak to bude. Mezi jeho příchodem do nemocnice a touhle chvílí se musilo přihodit víc věcí, které

jenom matně tušil. Jak je možné, že si nemohl vybavit manželčinu adresu?

Řekl sestře krkonošskou adresu své ženy. Odjela s Méli na chalupu. Bylo léto a lípy před továrnou dávno odkvetly.

„Pošleme jí telegram,“ řekla sestra, „můžete být klidný.“

Já jsem přece klidný, chtěl povědět, a také chtěl té sestře povědět, aby nic neposílala. Taková maličkost. Trochu potíže s dechem a trochu pálení a trochu bolesti. Jednou si rozřízl na strojku na chleba prst. To bolelo víc. Jenom se necítí. Nic zvláštního, když poslední dny skoro nespal. Nejdříve měl moc práce, nastavoval noci, a pak, když už práci neměl, když noci nastavovat nemusil, nemohl usnout. Byl rád, že poslal ženu a dceru na chalupu. Aspoň je nebudil. Vstával v noci ospalý a nepříjemně bdělý, a přes svou ospalost podivně vzrušený. Zapaloval si cigarety, pokuřoval a přeměřoval obývací pokoj v medovém světle stojací lampy. Počítal kroky, počítal cigarety a vypálené zápalky pečlivě schovával do krabičky k nevypáleným.

To je ten náměstek. Nebyla to narážka na jeho rodinný život? Oženil se před pěti lety. Bylo mu tehdy padesát a jeho ženě třicet. Dvacetiletý rozdíl. Někdo tenhle rozdíl pokládá za pošetilý pokus prodloužit si mládí. Než vstoupili do dveří sálu, kde vystavovali kočky v kotcích, minuli skupinu výrostků.

„Taky jedna kočka,“ řekl jeden z nich.

„Kde je kočka?“ zeptala se Méli.

Neuměl jí odpovědět. Jeho žena slyšela, co výrostek povídá, nemohla to přeslechnout. Nikdy nepřeslechla lichotky, které se jí týkaly. Brala je i od takových zelenáčů. Poznal, že slyšela, co výrostek řekl, už podle toho, jak se zachovala. Hrála nevšimavou a přitom, jako mimoděk, se narovnála. Letní šaty ji obepínaly i bez narovnáání. Uměla svoji roli stejně dobře, jako on uměl špatně svoji. Pozoroval, jak jeho žena umí hrát, a cítil, jak ho prostupuje lítost,

která nebyla pravá lítost, smutek a zlost ale také nebyly pravé, a prostupovalo ho něco jako štěstí, ale zvrácené štěstí a zvrácené blaho, jaké přináší žárlivost. Jeho žena obývala kromě území, které měla společné s mužem a dcerou, ještě jiné území, o jehož rozloze neměl nikdy příležitost přesvědčit se, protože ho tam nikdy nepustila. Ale dalo se žít i tak.

Jestli se jeho žena rozhodne přijet, nebude tu dřív než zítra navečer. Z chalupy se v noci cestovat nedá. O víkendu chtěl přijet za nimi.

„Už ti, tati, psala ta paní o koťátku?“

„Vidíš to, ještě ne.“

Neodvážil se dceři povědět, že kotě odřekl. Kvůli ženě. A Méli čekala. Méli. Také ženin nápad, toužila po zvláštním jménu. Vlastně uznávala jenom zvláštnosti. Potýkání s všedností přenechávala mužovi.

Když ho sem přivezli, ukázali mu, kde je tlačítko zvonku. Teď tlačítko stiskl. Objevila se sestra.

Nejdřív jí chtěl popsat svůj stav, ale když ji spatřil, věděl už, že mu na to nezbývá čas. Vydechl jenom:

„Mám... s dechem...“

Sestra přikývla, jako by dávno očekávala, co jí pověděl.

Tvář zmizela ze zorného pole a ozval se zvuk, který ho přinutil, aby pohnul hlavou tím směrem. Sestra jela k lůžku s kyslíkovou bombou. Podala mu hadici s trychtýřem na konci.

„Dýchejte,“ řekla a otočila kohoutkem. Její pohyby byly věcné, přesné, téměř neosobní. Snad si tu neosobní věcnost uvědomila, protože dodala: „To je psí počasí.“

Jak a proč? Nerozuměl.

Ulevilo se mu až večer. Ulevilo se mu natolik, že začal mít zájem o ta tři okna vlevo. Natočil k nim hlavu. Do prvního okna padal

stín kotelny a v těch dalších oknech bylo plno zeleně. Travnatý svah nemocniční zahrady zakončený železným plotem. Slunce zapadalo za nemocniční budovu.

Rozpoznal starý komín továrny, trčel osvětlený odcházejícím sluncem na obzoru, ale obzor nebyl zase tak daleko. Ještě dnes dopoledne seděl v budově nedaleko starého komína. Budovu nebylo vidět. Mě taky není vidět – skoro se usmál. Schoval jsem se sem. Nedobrovolně, ale přece jen schoval.

„Tak jdeme na to,“ řekla sestra, „ještě vás trochu píchnu.“

Usnul rychle, a sotva usnul, jel znovu na výstavu koček. Trapné bylo, že měl stále pocit viny. Zdá se, že jsem měl něco zařídit v továrně, a já si jedu na výstavu koček. Byl neobyčejně slunný den a stromy vrhaly černé stíny. Méli tleskala rukama a matka ji poučovala, co smí a co ne.

„Neměl bych se vrátit?“ zeptal se ženy.

„Proč a kam?“

„Do továrny.“

„Prosím tě.“

Jel dál s pocitem, že všechno špatně dopadne.

Na silnici něco leželo. Zastavil a rozpoznal velikou perskou kočku. Povalovala se rozkošnický na asfaltu, měla barvu jako kouř, a dokonce se z ní trochu kouřilo, proto měla neurčité obrysy. Hledal její oči, dalo práci najít její hlavu. A pak to objevil. Kočka měla obličej jako člověk. Velice povědomý obličej. Ženský obličej. Něco v něm připomínalo jeho matku, něco jeho studentskou lásku, a to obojí patřilo zase jiné ženě, a nebylo v té tváři něco z děvčete, se kterým tančil na továrním večírku? Poodstoupil a náhle se celý ten tajemný obličej začal podobat obličejí jeho ženy.

„Co budeme s tou kočkou dělat?“ zeptal se ženy.

„Přejeď ji,“ zasmála se.

Posadil se do auta a čekal.

„Přejeď ji, přejeď ji,“ naléhala. Dychtivě, skoro v milostném vytržení.

„Nene,“ rozplakala se Méli.

Probudil se. Byla noc a u vedlejšího lůžka stál lékař se sestrou. Šeptali něco a vypadali neskutečně.

Sen byl skutečnější. Zavřel oči a hledal sen, aby v něm pokračoval. Neměl rád neúplné věci.

Sen se už nedostavil. Místo asfaltové silnice se objevil kout na továrním dvoře s hromadou železného šrotu. Někdo se v tom šrotu přebíral. Ale to už jednou zažil. A kdypak?

Vybavila se mu celá příhoda. Nečekaně vstoupil do místnosti, kde se jeho sekretářka bavila s vedoucí osobního oddělení. Zaslechl ještě:

„... a ten kožich...“

Sekretářka zmlkla, sotva vstoupil, nastalo nepříjemné ticho. A vedoucí osobního oddělení, starší a duchapřítomnější, prohlásila, jako by si nevšimla, kdo vstoupil:

„Máš, soudružko, úplnou pravdu, úplnou.“

Ihned ho napadlo, o čem hovořily. Koupil v tom týdnu své ženě nový kožich. Barva kožichu byla podobná kožichu perské kočky. Té z posledního kotce. Město, ve kterém žili, bylo malé. Na tak malé město to byl veliký kožich. Bylo jasné, že takový kožich vyvolá závist. Jeho žerna si takovou závist přála. On si ji nepřál. To je ten náměstek. Vůbec si nepřál budit pozornost. Ani ve chvíli, kdy sekretářku přistihl, jak se o něm baví. Přešel k oknu, jako by se nad něčím důležitým zamyslel. Měl výhled na dvůr s hromadou železného šrotu.

„Ten šrot tu bude věčně?“ zeptal se, jako se ptáme oblohy: To věčně bude pršet?

Vedoucí osobního oddělení se otázky zachytila a rozvinula se debata, už kolikátá a stejně jalová, o železném šrotu.

Vrátil se znechucený do své kanceláře, zapálil si cigaretu a uvažoval o tom, že si bere do hlavy malichernosti. Kožich, šrot a tak dále. Tohle přece nejsou starosti pro náměstka. Anebo perské kotě. Ne že by si na své funkci příliš zakládal, ale každý člověk má ve společnosti nějaký úkol, a on byl přesvědčený, že důležité jsou právě ty úkoly, a ne malicherné starosti. Jenže ty malichernosti byly jako vykouřené cigarety, bylo jich moc, sečítaly se, a jejich součet mohl způsobit katastrofu.

Několikrát za noc ho probudilo nepravdělné bušení srdce. Zmocnila se ho úzkost, už tápal po zvonku, ale nepravdělnosti a úzkost rychle přešly. Nezazvonil. Bylo mu trapné vyvolávat poplach. Nebylo mu dobře, ale nebylo mu zase tak zle, aby musil vyvolat poplach.

Celý život se snažil být nenápadný. Někdo se dostane na vedoucí místo, protože se snaží stále být všem na očích, všichni ho znají, se všemi se přátelí. Náměstkovi pomohla jeho nenápadnost. V okamžiku, kdy se střetli dva příliš nápadní čekatelé na místo náměstka, nastala jeho chvíle. Bylo to v roce, kdy se oženil. Nejdříve se stal náměstkem, pak se oženil. Rok plný změn.

„Tak jak se máme?“ řekla sestra.

Bylo ráno. Všemi okny se valilo do místnosti slunce, i oknem, za kterým stála kotelna.

„Jde to,“ řekl. Potěšilo ho, že má naprosto přirozený všední hlas.

Sestra mu podala teploměr.

„Myslím,“ řekl, „že za pár dní půjdu domů.“

„Za pár a za pár a za pár,“ zamrkala na něho sestra spiklenecky a odešla.

Tiskl pod paží teploměr a nemohl uvěřit, že by tu měl prožít víc než pár dní jenom proto, že se necítí. Vždyť tenhle stav už zažil. Asi před rokem. Je pravda, že tehdy ho to nepoložilo na lopatky. Vyspal se z toho a bylo dobře. Ženě se ani nesvěřil. Nehovořil s ní ani o svých tělesných potížích, ani o potížích v práci. Kdysi, na počátku manželství, podlehl přání najít v ní důvěrníka pro své potíže s výstavbou továrny, s výstavbou, která vázla na překážkách, které musil odstraňovat s velikým úsilím a krok za krokem. Myslel, že ji potěší jeho drobná vítězství, která se zákonitě hromadí a jednou se stanou velikým vítězstvím. Představoval si to aspoň tak. Ale jeho žena rozuměla jenom slovu potíže. A potíže, ať jakéhokoliv druhu, byly v jejích očích spojeny s neúspěchem. Nechtěl v jejích očích klesnout. Raději hovořil o nezávazných věcech. Anebo zveličoval malé úspěchy, které nerostly z potíží a o kterých věděl, jak snadno se převracejí z líce na rub. Jak vlastně skoro nic neznamenají. Byla to jen líčidla, kterými se líčil pro svou ženu o dvacet let mladší.

„Dobré jitro,“ řekl pacient po jeho pravici.

„Dobré jitro.“

Pacient měl do třetiny lůžka zatažený závěs, takže mu nebylo vidět do obličeje. Bylo vidět ruku na pokrývce obnaženou až k lokti, masitou růžovou paží s modřinou po infúzi za zápěstím.

„Ještě se neznáme,“ řekl pacient, „nejdřív bylo špatně mně, pak vám a pak zase mně.“

„Teď už to není tak špatné.“

„No jo, není. Bude to tím sluncem. Nesnáším ty dlouhý deště a bouřky.“

Ty budeš asi nějaký mistr v povídání – pomyslel si náměstek. Byl zvyklý hovořit jenom to nejnmutnější. S jedinou výjimkou. S výjimkou malých oslav, které si dopřával se svou ženou. Poslední oslavu měli spolu v neděli. Po výstavě koček. Chtěl si ženu usmířit

kvůli těm kočkám, které neměla ráda. A také to byla malá oslava na rozloučenou. V pondělí žena odjížděla s Méli na chalupu. Méli poslali spát a sami si prostřeli stůl v obývacím pokoji pod stojací lampou.

„Ubožáčku, slaměný vdováčku,“ oslovovala ho žena, zatímco vytahoval drobtý korku z číše vína. Dovedla být milá. Zvláště když měla před sebou vyhlídku na příjemné zážitky.

„Pane, já vám řeknu,“ ozval se pacient na vedlejší lůžku, „život je hazard. Žít je hazardní hra.“

Ještě to tak. Filozofii! Chtěl vzpomínat na ženu a na tu malou oslavu.

„A víte, proč je to hazard? Vy si třeba vsadíte na dva nebo na dvacet let a vyhraje třeba jenom dva dny. Nebo jenom dvě hodiny. A bank? Spadne do klína někomu jinému. Vy jste vsadil všechno. Jenže. Špatně jste odhadl situaci.“

„Prosím vás. Za pár dní půjdeme domů a vy tu strašíte lidi.“

„No jo, straším. Ale je taky možný, že půjdeme domů. Jenomže, kde je to, *doma*?“

„Doma je doma,“ řekl náměstek stroze.

Pacient na vedlejší lůžku pochopil, že je po diskusi a odmlčel se.

To mám rád, říkal si náměstek, hrozně rád takové ty dlouhé debaty o tom, kde jsme vlastně doma, a jestli je život jenom naše představa a tak dále. Už ve dvaceti jsem se hádal o tyhle věci ve Svazu mládeže. Tenkrát v pětačtyřicátém se scházeli ve sklepě starého domu na předměstí. Udělali si tam klubovnu. Jednou o tom vyprávěl ženě. Jeho diskuse ve sklepní klubovně jí byly k smíchu. V pětačtyřicátém se narodila.

Při svých malých oslavách často hovořili o tom, jaké to bylo, když jim bylo deset, šestnáct nebo dvacet. I když se střídali v řeči,

nebýval to dialog. Každý z nich mluvil o době, kterou ten druhý nezažil. Jeho žena nemohla zažít válku, protože nebyla ještě na světě, a on, ať se snažil, jak se snažil porozumět jí v jejích šestnácti letech, nedařilo se mu to. Když jí bylo šestnáct, bylo jemu už šestatřicet.

„Víš, že jsem jednou utekla z domu oknem, abych slyšela Matušku s Pilařovou?“

Usmíval se shovívavě. Poslouchal, aby jí udělal radost.

To když jemu bylo šestnáct, byly na pořadu jiné hity. Boje v severní Africe. A v červnu přepadení Sovětského svazu Hitlerem.

Jednou ji zastihl, jak se baví s tapetářem, který tapetoval obývací pokoj. Báječně si rozuměli. Tapetář byl v jejím věku. Naslouchal jí s pocitem, že naslouchá za dveřmi hovoru cizích lidí, kteří mají svá tajemství, jsou z jiné země, a proto není slušné odposlouchávat, co si říkají.

Při malé oslavě na rozloučenou přehrávali desky, každý svoje oblíbené. A každý z nich přehrávání desky toho druhého pouze trpěl. A přesto to byla hezká oslava. Výhodou malých oslav bylo, že v poslední oslavě se zrcadlily všechny předchozí. Mohli si o nich povídat. Konečně měli společné zážitky za pět společných let plus rok předtím, kdy spolu chodili.

„Tenkrát, pamatuješ,“ pomáhal jí vystoupit na společný břeh, „jak jsme oslavovali, když jsem se vrátil z Egypta?“

„Počkej, počkej...“ rozpomínala se. Jak to, že si nemohla vzpomenout? Tolik služebních cest přece neměl. „Už vím, jak jsme spolu jeli do Prahy a v té aleji –“

„Kdepak,“ přerušil ji netrpělivě, „jeli jsme na Zlatý vrch, jak je tam parkoviště v lese, a už na parkovišti –“

Okamžitě si vzpomněla. Kdykoliv jí popsal situaci, vzpomněla si vždycky. Ale on si pamatoval sled příhod, byla první ženou, se

kterou se oženil, i když až v padesáti. Nebyla první ženou, kterou poznal, a ani on nebyl prvním mužem, kterého poznala. Řekla mu to. Vadilo mu to míň, než si myslel. Víc mu vadila vtíravá představa, že nebude jejím posledním mužem.

„To víš, že tě mám ráda,“ přisvědčila mu na jeho otázku, když mu v neděli při malé oslavě rozepínala na hrudi košili, „ale nemůžeš čekat, že budu kdovíjak jásat, když mě vodiš na výstavy koček.“

„Na výstavu,“ řekl s důrazem. Měla sklon k přehánění.

„Myslím, že je to úplně jedno,“ řekla, „jde přece o ty kočky.“

V jejím hlase byla uražená umíněnost, ačkoliv si při řeči pohrávala s chloupky na jeho hrudi. Bílých chloupků bylo už mnohem víc než hnědých.

„Nevím, co máš proti kočkám.“

„Nevíš, nevíš. Láska není, můj milej, věda.“

Občas řekla něco, co ho udivilo. Dal se do smíchu a nakazil ji. Smáli se oba a padli si do náručí jako ve špatné veselohře. Přilnula k němu celým tělem. V tomhle dialogu nebylo nic nesrozumitelného.

Později, když leželi vedle sebe nazí a kouřili, ve šťastné chvíli milostného příměří, neodolal, aby jí neřekl:

„Víš, s těma kočkama mi to stejně nejde na rozum. Kdyby ses viděla, jak tu teď ležíš. Ohromně připomínáš kočku.“

„Ještě jednou řekneš jméno toho zvířete a začnu ječet.“

„Kočka,“ řekl.

Nezaječela. Vstala a odešla do své ložnice. Chtěl za ní, ale zamkla se tam.

Druhého dne ráno vypadalo všechno přirozeně. Žádný výbuch, výčitky. Jenom drobnost. Když manželka s dcerou odjížděly, stál na chodníku a mával jim. Z okénka auta vystrčila ruku Méli. Manželka nezamávala.

Měl toho dne v továrně mnoho práce a tuhle drobnost si uvědomil vlastně až odpoledne, když se vrátil do prázdného bytu. Totiž teprve odpoledne si uvědomil její váhu.

Nedovedl si představit, proč to slovo večer vyslovil, když si to nepřála. Nešlo o kočku, to mu bylo jasné. V tom jediném slově nebylo jenom sto perských koček a všechny kočičí výstavy světa, v tom slově byl klíč k manželským nesnázím, které za těch pět let poznal a které ještě pozná.

Nemocniční pokoj hýřil slunečním světlem letního rána. K tomu, aby člověk došel k důležitému poznání, nebylo ani třeba tolik světla. Byl by si přál trochu méně záře. Strop sršel bělostí, za kterou se chvěla chladná modř. Tu modř znal. Ani potichu se neodvážil vyslovit jméno toho zvířete.

„Není možná,“ řekl lékař, když za ním přiběhla sestra.

Potom šeptali u lůžka, ale pacient na vedlejším lůžku všechno slyšel. Nejdříve zkoušel sám zatáhnout závěs rukou, na které měl modřinu, potom poprosil sestru, aby mu závěs zatáhla.

Pro smrt to překážka nebyla, ale zachovávalo to naději.

Eduard Petiška
Svatební noci... a jiné lásky

Obálka Jakub Tesař

Korektura Jaroslava Bednářová

Technická redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 20. 12. 2024

ISBN 978-80-274-4324-6 (epub)

ISBN 978-80-274-4325-3 (pdf)

ISBN 978-80-274-4326-0 (prc)